

ztracený
svět

sir
arthur
conan
doyle
ztracený
svět

albatros
praha

Přeloženo z anglického originálu

THE LOST WORLD

By agreement with The Sir Arthur Conan

Doyle Estates

© John Murray, London, 1960

Translation © František Gel 1971

Illustrations © Pavel Brom 1971

Sir Arthur Conan Doyle:

Ztracený svět

neboli Zpráva o úžasných dobrodružstvích, která nedávno
podstoupili profesor Edward Challenger, lord John Roxton,
profesor Summerlee a redaktor Edward Malone, zpravodaj
deníku *Daily Gazette*.

digitalizace textu knihy :

hruucoon

<http://hruucoon.wz.cz>

hruucoon@seznam.cz

2002

1.

Hrdinství jsou všude kolem nás

Její otec byl tak trochu podivín. Připomínal načepýřeného, rozcuchaného papouška, jenž nemá ponětí o společenské konverzaci a beztaktně mele pořád jen svou. Byl to sice dobrák od kosti, ale nedokázal myslet na nic jiného než na sebe a na své nepřiliš duchaplné nápady. Jestli bylo na světě vůbec něco, co mě mohlo přimět vyhybat se Markétě, byla to představa, že bych jednoho dne měl takového tchána. Jsem přesvědčen, že pan Hungerton — tak se ten člověk jmenoval — v hloubi svého srdce opravdu věřil, že docházím třikrát týdně do jeho domu jen pro potěšení z jeho společnosti, a zejména proto, abych slyšel jeho názory o bimetalismu — což je národohospodářská nauka, kterou znamenitě ovládal. Na rozdíl ode mne, jenž s bídou a nouzí věděl, že bimetalismus je měnová soustava založená na dvou kovech, tedy na zlatě a stříbře.

Onoho večera, o němž zde vyprávím, jsem přes hodinu naslouchal jeho monotónnímu cvrlikání o tom, že špatná mince vytlačuje dobrou minci, že rupie ztrácí na hodnotě, že hodnota stříbra je pouze symbolická a jak to je doopravdy s ryzostí mincí ve vztahu k jejich směřitelnosti.

„Dejme tomu,“ křičel, co mu roztřesené hlasivky stačily, „dejme tomu, že by všichni věřitelé na světě současně vypověděli všechny půjčky a trvali na okamžitém splacení. Co by se za dnešní situace stalo?“

S odpovědí jsem si vůbec nemusel lámat hlavu. Řekl jsem mu podle pravdy, že bych se v takovém případě rázem ocitl na mizině. Nato pan Hungerton dopáleně vyskočil ze židle a prohlásil, že jsem nenapravitelný vtipálek, kterému ne ní nic svaté a s nímž nelze vést rozumnou řeč. Poté nakvašené odešel hodit se do parády, neboť měl večer schůzi své zednářské lóže.

Konečně jsem byl s Markétou sám — a osudná chvíle nadešla! Po celé odpoledne mi bylo jako vojákovu, jenž čeká na povel, který ho pošle do boje snad předem ztraceného. Naděje na vítězství a obava z nezdaru se střídaly v mém srdci.

Seděla vedle mne a její hrdý, jemný profil se rýsoval před rudým závěsem okna. Jak krásná byla! A přitom jak nedostupná! Byli jsme přáteli, opravdu velmi

dobrými přáteli; a přece jsem nikdy nedokázal překonat hranici kamarádství, jaké jsem mohl navázat s kterýmkoliv v mých kolegů-reportérů v redakci *Gazetty*. Markéta mi byla přítelkyní dokonale upřímnou, dokonale přívětivou a naprosto neženskou. A já mám instinktivní nedůvěru vůči ženám, které jsou v mé společnosti příliš upřímné a sebejisté. Není to pro muže žádné dobré znamení. Jakmile se totiž v ženě ozve skutečný milostný cit, přidruží se k němu plachost, bázlivost a nedůvěra — dědictví starých nedobrých časů, kdy láska byla často provázena násilím. Sklopená hlava, odvrácené oči, zajímavý hlas a náznaky obranných gest, to všechno — a nikoliv přímý, neuhýbající pohled a upřímné odpovědi — jsou pravá znamení vášně. To jsem poznal již za svého nedlouhého života — nebo je to vědění, zděděné po nesčíslných generacích předků, vědění, kterému říkáme instinkt.

Markéta byla vrchovatě obdařena vším, co dělá ženu ženou. Občas někdo soudil, že je chladná a bezcitná, ale taková myšlenka byla tak říkajíc urážkou veličenstva. Delikátně osmahlá pleť skorem orientálního zabarvení, vlas havraní černě, velké jasné oči, plné, avšak kouzelně modelované rty — všechny znaky vášně tu byly. Ale sklíčeně jsem si uvědomoval, že se mi dosud nepodařilo rozluštit záhadu, která tu vašeň vzbudit. Ale tak či onak — ať to dopadne jakkoliv, jedno je jisté: dnes večer skoncuji s nejistotou a vynutím rozhodnutí. Koneckonců nemůže udělat víc než dát mi košem, a je lepší být odmítnutým nápadníkem než přijatým bratrem.

Tak daleko jsem dospěl v myšlenkách, a právě jsem se chystal přerušit dlouhé trapné mlčení, když ke mně obrátila dvojici tmavých kritických očí a potřesením pyšné hlavy mi udělila úsměvné pokárání. „Něco mi říká, že se chystáte požádat mne o ruku, Nede. Byla bych ráda, kdybyste to neudělal, protože náš dosavadní vztah je mnohem hezčí." Přisunul jsem svou židli kousek blíže. „A jak víte, že jsem vás chtěl požádat o ruku?" otázal jsem se, a mé překvapení bylo opravdové. „Cožpak to ženy vždycky nevědí? Myslíte snad, že se vůbec někdy stalo, aby žena byla nabídnutím k sňatku překvapena? Ale Nede, naše přátelství bylo tak milé a příjemné! Byla by věčná škoda pokazit tak krásný vztah! Necítíte, jak skvělé to je, když mladá žena a mladý muž spolu mohou mluvit jako člověk s člověkem, jak jsme spolu mluvili my dva?"

„To nevím, Markéto. Víte — jako člověk s člověkem mohu mluvit například s — přednostou, náčelníkem stanice." Nevím, proč mi přišel na mysl zrovna železničář, ale na mysl mi napochodoval a oba nás rozesmál. „Ale vůbec mě to neuspokojuje. Chci vás obemknout pažemi, chci cítit vaši hlavu na mé hrudi a,

Markéto, tolik toužím —" Když viděla, že se chystám předvést v praxi některé ze svých teoretických tužeb, vyskočila ze židle. „Všechno jste pokazi l, Nede," řekla. „Vzájemnost je tak krásná a přirozená, pokud se do toho nezapletou pocity tohoto druhu. Je to veliká škoda. Cožpak se nedokážete ovládat?" „Já jsem to nevynalezl," hájil jsem se. „Je to zákon přírody. Je to láska!" „Snad je to jiné, když milují oba. Já sama jsem lásku dosud nepocítila." „To snad není ani možné, Markéto — vy, žena tak krásná a oduševnělá! Och Markéto, vždyť jste přímo stvořená pro lásku! Musíte milovat!" „Člověk musí vyčkat, až to přijde samo." „Ale proč mě nemůžete milovat, Markéto? Překáží vám můj zevnějšek, můj vzhled nebo co?"

Trochu ji to obměkčilo. Vztáhla ke mně ruku — bylo to gesto tak graciézní a blahosklonné — a odsunula mou hlavu. Pak se mi zadívala do očí a usmála se na mne úsměvem zpola zadumaným, zpola toužebným.

„Ne," řekla po chvíli, „to není důvodem. Nejste člověk ješitné povahy, a proto vás mohu klidně ujistit, že váš vzhled není příčinou. Překážka je hlubší."

„Nelíbí se vám můj charakter?" Energicky přikývla hlavou.

„Čím bych to mohl napravit? Posad'te se a povězte mi to. Ne, opravdu se už nepokusím vás obejmout, jestliže si sednete a povíte." Dívala se na mne váhavě, skorem podezíravě, a její nejistota mi lahodila mnohem více než její obvyklá bezmezná důvěra. Jak primitivně a zvířecky působí tato slova, vidíte-li je černě na bílém! Ale koneckonců působí snad takovým dojmem jenom na mne. Tak či onak, Markéta se posadila. „A nyní mi povězte, čím jsem to u vás prohrál." „Jsem zamilovaná do jiného," řekla. Teď jsem ze židle vyskočil zase já. „Není to konkrétní osoba," vysvětlovala, smějíc se výrazu mé tváře, „jsem zamilovaná toliko do ideálu. Dosud jsem se nesetkala s mužem, jenž by té mé představě odpovídal." „Povězte mi o něm. Jak vyhlíží?" „Och, mohl by vyhlížet třebaš přesně jako vy." „Je hrozně milé od vás, že jste to takhle řekla. Ale dál — co ten muž vašich snů umí, co já neumím? Stačí říct — je abstinentem, vegetariánem, letcem, teosofem, nadčlověkem? Všecko zkusím, když mi alespoň naznačíte, co by se vám líbilo." Zasmála se pružnosti mého charakteru. „Tak tedy v první řadě nemyslím, že by řekl to, co jste právě pověděl," odpověděla. „Byl by to muž tvrdší, přísnější, méně ochotný přizpůsobit se vrtochu poštelé dívky. Ale především to musí být muž schopný činu, schopný akce, muž, jenž dokáže hledět do tváře smrti a nehnout brvou — muž, jenž dosáhl velkých cílů a zažil mimořádná dobrodružství. Přitom bych nemilovala toho muže samotného, ale milovala bych slávu, které vydobyl, protože odlesk té slávy by zdobil mě. Jen si vzpomeňte na Richarda Burtona! Když čtu Burtonův

životopis, jež napsala jeho žena, dovedu plně pochopit její lásku. A lady Stanleyová! Četl jste báječnou poslední kapitolu knihy, kterou napsala o svém manželovi? Burton a Stanley — to je druh mužů, které žena může zbožňovat z celého srdce, aniž se poníží. Láska k takovému muži ženě neubere na důstojnosti, ba naopak: celý svět ji uctívá jako inspirátorku vznešených činů."

Markéta se načisto rozohnila. Byla v tom svém nadšení tak krásná, že jsem málem zapomněl na svůj slib. Ale přemohl jsem touhu skoncovat s veškerou teorií a namítl jsem věcně:

„Každý z nás nemůže být Stanleyem nebo Burtonem," řekl jsem. „A kromě toho se každému z nás nenaskytne příležitost — tedy alespoň mně se nikdy nenaskytla. Kdyby se mi nějaká šance naskytla, chopil bych se jí."

„Ale šancí je přece dostatek všude kolem vás. Puncem muže, jakého mám na mysli, je právě schopnost vytvořit si takovou příležitost. Jde za ní a nikdo mu v tom nedokáže zabránit. Nikdy jsem se s tím mužem nesetkala, a přece mám dojem, že ho tak velmi dobře znám. Hrdinství jsou všude kolem nás — a čekají na muže, který je uskuteční. Je úkolem muže konat rekovné činy — a úkolem ženy je vyhradit svou lásku jako odměnu rekovi. Jen se podívejte na toho mladého Francouze, který minulého týdne vzlétl s balónem. Vál silný vítr, skoro vichřice, ale trval na tom, že bude startovat — protože start byl veřejně oznámen. Vítr ho odnesl za čtyřiašest hodin na vzdálenost tisíc pět set mil, a vzduchoplavec spadl uprostřed Ruska. To je typ muže, jakého mám na mysli. Pomyslete na ženu, kterou miloval, a na to, jak jí ostatní ženy musely závidět! Tak bych to chtěla! Aby mi ženy záviděly mého muže."

„Byl bych také startoval — abych vám udělal radost."

„Nesměl byste dělat takové věci jen proto, abych měla radost. Musel byste je dělat prostě proto, že chcete, že vám to nedá, že to odpovídá vaší letoře, proto, že muž ve vás se živelně domáhá heroického uplatnění. A povězte *mi*: Když jste minulý měsíc popisoval neštěstí ve wiganských uhelných dolech — nemohl jste sestoupit do hořící šachty a pomáhat těm lidem — navzdory dusivému kouři?"

„Já jsem tam sfáral." „Vůbec jste mi o tom neřekl."

„Nestálo to za chlubení."

„Nevěděla jsem o tom."

Dívala se na mne jaksi s větším zájmem. „Zachoval jste se statečně.“ „Nic jiného mi nezbývalo. Chcete-li o něčem odvést slušnou reportáž, musíte být tam, kde se to děje.“

„Jak přízemní pohnutka! Zbavujete svůj výkon veškeré romantiky. Ale bez ohledu na vaše pohnutky jsem ráda, že jste do toho dolu sestoupil.“ Podala mi ruku a učinila to tak sladce a slavnostně, že jsem se nezmohl na slova, ale sklonil jsem se a ruku mlčky políbil.

„Patrně nejsem nic víc než pošetilá žena s dívčími vrtochy. Leč má představa je pro mne tak reálná, že chtíc nechtíc musím podle ní jednat a podle ní se chovat. Provdám-li se, chci se provdat za slavného muže.“

„A proč byste to neudělala?“ zvolal jsem. „Ženy vašeho druhu dodávají mužům sílu. Dejte mi příležitost a uvidíte, jak se jí chopím! A kromě toho — jak jste sama řekla — muži si mají příležitosti *sami vytvořit*, a nečekat, až se jim naskytne. Podívejte se na Cliva — byl to pouhý písař a dobyl Indie. — U všech všudy, já ještě ve světě něco dokážu!“ -

Zasmála se mému náhlému irskému vzplanutí. „Proč by ne?“ řekla. „Máte všechno, čeho je muži třeba. Mládí, zdraví, sílu, vzdělání, energii. Před chvílí mne mrzelo, že jste začal mluvit o jiném vztahu mezi námi. A teď jsem tomu ráda — tak velmi ráda —, jestli to ve vás probudí touhu po velkých činech.“ „A jestli něco dokážu — ?“ Její dlaň spočinula jako teplý samet na mých rtech.

„Už ani slovo, pane Nede Malone. Máte dnes noční službu a měl jste být v redakci už před půl hodinou, ale neměla jsem srdce vám to připomenout. Jednoho dne, až získáte místo ve světě, si snad o tom znova promluvíme.“ A tak se stalo, že když jsem onoho mlhavého listopadového večera honil camberwellskou tramvaj, srdce ve mně žhnulo a jediné odhodlání plnilo mé dychtivé nitro: že nesmí uplynout jedinký den, než najdu nějaký čin hodný mé vyvolené. Ale nikdo na tom širém světě v tu chvíli ještě nemohl tušit neuvěřitelnou podobu, kterou ten čin na sebe vezme, ani si nedovedl představit podivnou stezku, která mne k němu povede. Když se to vezme kolem a kolem, je docela možné, že čtenář nabude dojmu, jako by tato úvodní kapitola neměla s mým příběhem nic společného; a přece: nebýt tohoto úvodu, nebylo by ani žádného příběhu. Neboť pravda je takováto: Jen tehdy, vydá-li se člověk do světa s myšlenkou, že heroismus je všude kolkolem, a se srdcem, jež plane touhou chopit se první příležitosti, která se mihne na obzoru, jen tehdy je člověk s to rázem se odpoutat od všedního života a odvážit se do mystického šerosvitu

čarovné země, kde se nacházejí veliká dobrodružství a veliké odměny. Tak jsem to učinil i já.

Zatím si mne představte v redakci listu *Daily Gazette*. Do dnešního dne jsem byl velmi bezvýznamnou buňkou v organismu tohoto deníku. Nyní však jsem byl prodchnut skálopevným odhodláním najít — možno-li ještě této noci — poslání, hodné mé Markéty! Usedlý čtyřicátník by snad byl na mém místě uvažoval, zda Markéta je bezcílná nebo sobecká, když po mně žádá, abych riskoval život pro její větší čest a slávu. O ničem takovém nepřemýšlí třiaadvacetiletý milovník, zachvácený horečkou své první lásky.

Zkuste své štěstí s profesorem Challengerem

Šéfredaktora našeho listu jsem měl rád od prvního dne. Jmenoval se McArdle a byl to starý, poněkud mrzoutský zrzavý Skot s kulatými zády, a doufal jsem, že i on mě má rád. Toť se ví — skutečným pohlavárem *Gazetty* byl Beaumont, ale ten žil v nadzemské atmosféře olympských výšin, odkud nemohl rozeznat nic menšího než mezinárodní krizi nebo roztržku ve vládě. Občas jsme ho vídali kráčet v osamělém majestátu do nejsvětější svatyně, do ředitelny. Hleděl duchem nepřítomně do neznáma a jeho mysl se vznášela nad Balkánem nebo nad Perským zálivem. Beaumont byl nad námi a mimo nás. Ale McArdle byl jeho pravou rukou a jeho jsme znali. Starý pán mi odpovídal kývnutím hlavy na pozdrav, když jsem vstoupil, a posunul si brýle vysoko na své plešaté čelo.

„Slyším o vás samou chválu, pane Malone," řekl McArdle svým přívětivým skotským nářečím. Poděkoval jsem mu.

„Důlní neštěstí jste udělal znamenitě. A požár v Southwarku také. Máte skutečné vyprávěčské nadání. A copak jste mi přinesl?" „Chtěl jsem vás požádat o laskavost." Zřejmě jsem ho trochu polekal a začal se vyhýbat mému pohledu. „Ale, ale. . . Oč vám jde?" „Myslíte, pane šéfredaktore, že byste mohl poslat na nějakou velikou reportážní cestu? Velmi bych se vynasnažil, abych úkol splnil a posílal vám kloudné materiály."

„Jaký druh reportáže máte na mysli, pane Malone?"

„Tedy... pane šéfredaktore, chtěl bych podniknout něco, co je spojeno s dobrodružstvím a s nebezpečenstvím. Čím obtížnější by to bylo, tím víc by mi to vyhovovalo."

„Chcete zřejmě mermomocí přijít o život." „Chci ospravedlnit svůj život, pane šéfredaktore." „Jejda, jejda, pane Malone, to je nápad jaksi velmi — velmi romantický. Je mi líto, ale myslím si, že doba takových podniků je tatam. Náklady spojené s výpravou reportéra do dálných krajů bývají větší než užitek, který z toho vyplyne novinám. A toť se ví, že by redakce svěřily takový úkol jen zkušenému novináři, jehož jméno samo o sobě by upoutalo pozornost čtenářstva. Velké bílé skvrny na mapě světa mizí a pro romantiku není nikde místa. Ale moment — počkat!" už dodal šéfredaktor a znenadání se usmál. „Ty bílé skvrny na mapách mi něco připomněly. Neměl byste chuť odhalit podvodníka — moderního barona Prášila — a zesměšnit ho? Usvědčit lháře ze

lží! Človíčku — to by bylo ono. Co tomu říkáte?" „Udělám cokoli — kdekoli — nejsem vybíravý." McArdle se na několik minut pohřížil v zadumané mlčení.

„Nevím, nevím, zda by se vám podařilo navázat s tím člověkem přátelský nebo alespoň společenský styk," řekl šéfredaktor nakonec. „Ale zdá se mi, že máte zvláštní dar získávat si lidi — nevím, je-li to tím, že se umíte vžít do mentality jiných lidí, nebo to je snad živočišný magnetismus nebo mladistvá vitalita nebo co já vím —, ale pociťuju to i na sobě."

„Jste velmi laskav, pane šéfredaktore."

„Tak proč byste nezkusil štěstí s profesorem Challengerem?"

Musím se přiznat, že ve mně hrklo, a patrně to na mně bylo i znát.

„S profesorem Challengerem?" zvolal jsem. „Není to ten slavný zoolog, co málem připozabil Blundella z *Telegrafu*?"

Šéfredaktor se ironicky pousmál. „Vadí vám to? Neřekl jste, že hledáte dobrodružství?"

„Riziko patří k věci, pane šéfredaktore," odpověděl jsem.

„Tak jest. Nemyslím, že by byl vždycky tak divoký. Spíše předpokládám, že Blundell zvolil nevýhodnou dobu nebo že načal hovor nevhodným způsobem. Ale Challenger je případ pro vás jako dělaný, a *Gazette* by se věc hodila."

„Opravdu o něm nic nevím," řekl jsem. „Pamatuji si jeho jméno jen v souvislosti s přeličením, když byl před soudem pro napadení Blundella."

„Základní data vám mohu poskytnout, pane Malone. Vedu profesora v patrnosti už delší dobu." Šéfredaktor vytáhl ze zásuvky arch papíru. „Zde mám jeho stručný životopis. Povím vám to ve zkratce:

Challenger George Edward. *Narozen* v Largsu, Skotsko, 1863. *Školní vzdělání*: střední škola Largs, universita Edinburgh. *Zaměstnání*: r. 1892 přijat jako vědecký pracovník do Britského musea, r. 1893 přednosta oddělení srovnávací antropologie. Téhož roku dal výpověď — po prudké výměně dopisů. Získal Craystonovu medaili za zoologický výzkum. Zahraniční člen společností — má toho tady hromadu — aspoň na dva prsty drobného tisku — Belgické společnosti, Americké akademie věd, La Plata a tak dále a tak dále. Bývalý předseda Paleontologické společnosti. Oddělení H Britského sdružení a tak podobně a tak podobně! *Práce tiskem vydané*: 1. Knihy: „Několik postřehů o řadách kalmuckých lebek" „Nárys vývoje obratlovců" 2. Četná pojednání časopisecká, mezi nimi stať „Základní omyl weissmannismu", která vyvolala prudké diskuse na zoologickém kongresu ve Vídni, *Záliby*: Turistika,

alpinismus. *Adresa:* Enmore Park, Kensington, Londýn W. Tady to máte, vezměte si to s sebou. A to by bylo pro dnešek všechno." Strčil jsem papír do kapsy. „Ještě okamžik, prosím, pane šéfredaktore," řekl jsem, když jsem viděl, že McArdleova hlava je ke mně obrácená růžovou pleší, a nikoliv zarudlou tváří. „Není mi zcela jasné, proč mám s tím pánem udělat interview. Co provedl? Nebo co udělal?"

Místo lysiny na mě zase koukala tvář. „Jel před dvěma roky do Jižní Ameriky. Sám a sám. Podnikl výpravu na vlastní pěst. Loni se vrátil. Není sporu, že v Jižní Americe skutečně byl, ale odmítl říct, kde tam byl. Jenom mlhavě líčil, co zažil a našel, ale kdosi v tom začal vrtat a Challenger přestal mluvit a stáhl se jako šnek do svého domečku. Buď přišel na něco úžasného — nebo to je lhář, jakého svět neviděl. Osobně si spíš myslím, že lže. Ukazoval sice nějaké pošramocené snímky, ale jsou to prý podvodné fotomontáže. Nakonec už by l — a je dosud — tak netýkavý, že tluče na setkání každého, kdo se opováží zeptat se ho na něco, a reportéry prostě shazuje ze schodů. Podle mého názoru je Challenger nebezpečný šílenec, trpící slavomamem a utkvělou představou, že je velký vědec. Tolik tedy o vašem budoucím svěřenci, pane Malone. A teď se seberte a jděte si rozmyslet, co byste z něho vypáčil. Jste dost veliký, abyste se mohl postarat o sebe. A koneckonců — co se vám může stát? Podle zákona o odpovědnosti zaměstnavatele jste přece pojištěn proti úrazu, že ano?"

Šťuřící se tvář znova vystřídal růžový ovál, lemovaný zrzavým chmýřím: audience byla u konce. Došel jsem k budově, která hostí klub s podivným jménem: Klub divochů, ale nevešel jsem dovnitř. Postál jsem hodnou chvíli u zábradlí terasy a koukal zadumaně na hnědou, mastnou hladinu Temže. Vždycky mi to myslí nejlépe a nejpříčetněji pod širým nebem. Vytáhl jsem z kapsy životopis profesora Challengeera a při světle pouliční lampy jsem si to znova přečetl. A pak — jako bych dostal vnuknutí. Z toho, co mi bylo řečeno, jasně vysvítalo, že bych se jako novinář k tomu hádavému podivínovi nikdy nedostal. Ale i ten zestručněný životopis uváděl jeho vědecké spory, což mohlo znamenat jenom jedno: že profesor Challenger je v oboru v edy fanatik. Je přece docela možné, že fanatismus je jeho slabinou — nekrytým místem obrany, jíž se obklopil.

Umínil jsem si, že to zkusím.

Vešel jsem do klubu. Bylo těsně po jedenácté hodině a velká společenská místnost byla už skorem plná, ačkoliv ještě nebyla špičková doba klubovního

života. Můj pohled spočinul na vytáhlém, hubeném muži, jenž seděl v klubovce u krbu. Když jsem si k němu přitáhl židli, obrátil se ke mně, trochu nemotorně, jak se vždycky pohyboval. Toto byl člověk, kterého jsem potřeboval — nikoho lepšího mi přízeň osudu nemohla v tuto chvíli přihrát. Byl to Henry, Tarp Henry, redaktor přírodovědeckého časopisu *Nature*, hubenour zdánlivě kožený, ale ve skutečnosti dobrák od kosti, jak jsme v ěděli všichni, kdo ho blíže znali. Bez okolků jsem vypleskl otázku:

„Co víte o profesoru Challengerovi?"

„O Challengerovi?" svažtil brvy, jak to dělají vědci na znamení odmítavé kritiky. „Challenger — to je ten člověk, který se vrátil z Jižní Ameriky s jakousi cestovatelskou latinou."

„Co vyprávěl?"

„Ale — byl to čirý nesmysl o jakýchsi podivných zvířatech, která prý objevil. Myslím, že to později odvolal a že se stáhl do soukromí. Tak či onak — už o tom nemluví. Svého času poskytl interview Reuterov ě tiskové kanceláři, ale byl z toho takový povyk, až i jemu svitlo, že nepochodil. Byla to ošklivá aféra. Našlo se sice několik málo lidí, kteří byli ochotni brát ho vážně, ale i jim se brzo zprotivil."

„Čím?"

„Svou nesnesitelnou hrubostí a nemožným chováním. K jeho přívržencům zpočátku patřil například chudák starý Wadley ze Zoologického ústavu. Wadley mu napsal, že by považoval za osobní potěšení, kdyby profesor Ghallenger přišel na příští zasedání ústavu. Challengerovu odpověď na toto zdvořilé pozvání prostě nelze ve slušné společnosti opakovat."

„Neříkejte!"

„Velmi, ale velmi zmírněná verze odpovědi by zněla asi takto: ‚Profesor Challenger by považoval za osobní potěšení, kdyby pan předseda Wadley šel ke všem čertům.' "

„Pane na nebi!"

„Přesně totéž asi řekl starý Wadley. Pamatuju se, jak na té schůzi bědoval: ‚Za padesát let styku s vědci se mi ještě nestalo —'

Starý pán z toho byl načisto poničený."

„Máte kromě toho ještě něco o Challengerovi?"

„Tedy — sám víte, že jsem bakteriolog. Žiju v mikroskopu, tedy ve světě zvětšeném devětsetkrát. Nemohu se tedy chlubit, že bych bral vážně na vědomí něco, co mohu rozeznat pouhým okem. Jsem hraničář z krajní meze poznatelná a nejsem ve své kůži, když musím opustit studovnu a do stávám se do styku s vámi tady, se spolkem ohromných, neotesaných, habánských stvoření. Jsem při-

liš vzdálen tomuto světu, než abych znal nebo roznášel drby, ale přece jen jsem v učených disputacích něco o Challengerovi zaslechl, protože Challenger patří k lidem, které prostě nikdo nemůže přehlédnout. Je chytrý jak opice — je jako baterie, vrchovatě nabitá silou a vitalitou, ale zároveň to je hádavý, zlomyslný skřet s hromadou výstředních koníčků — a navíc člověk bez morálních zábran. Zašel dokonce tak daleko, že zfalšoval fotografie, aby podepřel své báchorky o Jižní Americe."

„Říkáte, že má koníčky. Na kterém se prohání nejvíc?"

„Má těch koníčků milión, ale v poslední době si osedlal — vlastně si zasedl na Weissmanna a vývoj. Pokud vím, způsobil tím ve Vídni pustou výtržnost."

„Mohl byste mi říct, oč šlo?" „Zpaměti to přesně nevím, ale projevy, přednesené na sjezdu, vyšly tiskem. Máme je v redakci. Chtěl byste se na ně podívat?"

„Právě o to jsem vás chtěl poprosit. Mám s tím člověkem udělat interview a potřebuji vědět, kudy na něho. Jste opravdu hrozně hodný, že mi chcete trochu bodnout. Jestli není příliš pozdě, šel bych rovnou s vámi."

O půl hodiny později jsem seděl v redakci časopisu *Nature*. Na stole přede mnou ležela tlustá kniha, otevřená tam, kde začínal článek s titulem „Weissmann versus Darwin" a s podtitulky: „Ostré protesty ve Vídni" a „Rušné rokování". Jelikož má vědecká výchova byla poněkud zanedbána, nebyl jsem s to rozpoznat celou podstatu sporu, ale i mně bylo zřejmé, že anglický profesor hájil své stanovisko velmi agresivním způsobem a dokonale namíchl své kontinentální kolegy. Na první pohled jsem našel tři poznámky v závorkách:

„Odpor v sále", „Povyk" a „Hromadné protesty předsedovi" Pokud jde o vlastní text článku — bylo to sice vysázené latinkou, ale tím to haslo. Byla to pro mě učiněná španělská vesnice. Nebo ještě spíš vesnice čínská.

„Nemohl byste mi to laskavě přeložit do angličtiny?" poprosil jsem zkroušeně. „Ale vždyť to je překlad do angličtiny." „V tom případě to tedy raději zkusím s čínským originálem."

„Musím uznat, že to je pojednání skutečně pro laika poněkud záhadné."

„Úplně by mi stačilo, kdybych v tom našel aspoň jedinkou šťavnatou větu, která by dávala nějaký lidský smysl. Ano — tady vidím něco, co by mi mohlo pomoci. Mám mlhavý dojem, že té větě rozumím. Opíšu si ji. Poslouží mi jako prostředek k navázání styku se strašlivým profesorem." „Mohu pro vás udělat ještě něco dalšího?" „Prosím ano; chci mu napsat. Kdybych ten dopis mohl sestavit zde u vás a uvést adresu vaší redakce, dodalo by to mému psaní vážnosti."

„Zajisté — a než bychom se nadali, už by se Challenger přihnul a udělal nám z redakce kůlničku na dříví.“

„Ne — nebojte se; ukážu vám to psaní a uvidíte, že neobsahuje ani jediné slovo do pranice.“ „Dobrá — tamhle je můj psací stůl a má židle. Také tam najdete dopisní papír. Ale předložíte mi dopis k cenzuře, než ho odešlete.“

Dalo mi to fušku, ale — i když se nerad sám chválím, musím říct, že psaní nedopadlo špatně. Přečetl jsem dopis kritickému bakteriologovi hlasem, v němž se chvěla pýcha na výrobek mých rukou a ducha. Dopis zněl:

„Slovutný pane profesore! Jako skromný, bezvýznamný ctitel přírodních věd jsem povždy s největším zaujetím sledoval Vaše dohady, pokud jde o rozdíly mezi Darwinem a Weissmannem. Nedávno se mi dostalo možnosti osvěžit paměť opětovnou četbou — “

„Zatracený lhář!“ podotkl Tarp Henry.

„— opětovnou četbou Vašeho mistrného projevu ve Vídni. Váš jasný, přesvědčivý a obdivuhodný referát zajisté představuje konečně řešení problému. Nicméně obsahuje větu: ‚Rozhořčeně protestuji proti drzému a veskrze dogmatickému tvrzení, že každá jednotka zárodečné plazmy, že každý plazmon je mikrokosmos, nadaný souhrnem všech činitelů, utvářených řadami generací.‘ Nepřejete si—s ohledem na další výzkumy — upřesnění citovaný výrok? Nedomníváte se, že jste nadměrně zdůraznil zmíněnou podrobnost? Předpokládáje Vaše laskavé svolení, dovoluji si požádat Vás o rozhovor, neboť mi na otázce plazmnu velmi záleží a mám k problému náměty, jež bych mohl rozvést toliko v osobním rozhovoru. Doufám, že se mi dostane té cti a že mě laskavě přijmete pozítří (ve středu) v jedenáct hodin odpoledne. Zůstávám, vážený pane profesore, v hluboké úctě

*oddaný Vám
Edward D. Malone“*

„Co tomu říkáte?“ zeptal jsem se vítězoslavně. „Tak tedy — snese-li to vaše svědomí —“

„Svědomí mě dosud nikdy nenechalo na holičkách.“

„Ale co míníte podniknout?“

„Především se k němu chci dostat. Až budu v jeho pracovně, snad mě osvítlí nápad, co dál. Je docela možné, že půjdu až do krajnosti a přiznám se mu.

Jestli umí brát věci sportovně, hodí ručník do ringu."

„Je mnohem pravděpodobnější, že nehodí ručník, ale vás — a ne do ringu, ale ze schodů. Měl byste tam jít v brnění nebo s kuklou a v chráničích hokejového brankáře. Dobrou noc! Odpověď zde můžete mít ve středu ráno, pokud se mu uráčí vám vůbec odpovědět. Je to násilnický, nebezpečný a hádavý ztřeštěnec. Každý, kdo se s ním dostal do styku, ho nenávidí. Je pro legraci studentům, pokud si troufají něco si s ním začít. Myslím, že by pro vás bylo lepší, kdyby se vám ten člověk vůbec neozval."

3.

Je to naprosto nemožná osoba

Ani obávám mého přítele, ani jeho nadějí nebylo souzeno, aby se splnily. Když jsem ve středu ráno zašel do jeho redakce, čekalo tam na mě psaní s poštovním razítkem West Kensington a s mým jménem na obálce. Načmárané písmo připomínalo plot z ostnatého drátu. Obsah dopisu zněl takto:

„Pane, dostal jsem Vás dopis, v němž prohlašujete, že se zastáváte mých názorů, ačkoliv si nejsem vědom, že bych potřeboval nějakého zastání od Vás nebo od kohokoliv jiného. Odvážil jste se v souvislosti s mým prohlášením o darwinismu užít slova ‚dohady‘. Chci Vás upozornit, že označit mé vědecké poznatky slovem ‚dohady‘ je krajně urážlivé. Ostatek Vašeho dopisu mne však přesvědčuje, že Váš prohřešek vyplynul spíše z nevzdělanosti a beztaktnosti než z poťouchlosti, takže jsem ochoten přimhouřit oko. Citujete větu vytrženou z mé přednášky a zřejmě si s ní nevíte rady. Domníval jsem se, že jenom zakrnělý mozek tupce není s to pochopit, o čem jde, ale potřebuje-li věta skutečně obšírnějšího vysvětlení, souhlasím s Vaším návrhem a přijmu Vás v uvedenou hodinu, ačkoliv mi návštěvníci a návštěvy všeho druhu jsou z té duše odporné. Pokud jde o Váš předpoklad, že bych svůj názor pozměnil, chci Vás předem varovat, že není mým zvykem měnit něco poté, co jsem po zralé úvaze vyslovil svůj poznanek. Až přijdete, ukážete tuto obálku laskavě mému sluhovi Austinovi, jelikož je jeho povinností chránit mě před vlezlými dotěrnými padouchy, kteří si říkají ‚novináři‘.

S úctou

George Edward Challenger"

Tak zněl dopis, který jsem přečetl Tarpovi Henrymu, jenž přišel do redakce tak brzo právě proto, aby zvěděl, jak jsem dopadl. Henry se obmezil na jedinou větu: „Slyšel jsem," řekl, „že v lékárnách teď prodávají na boule a na modřiny cosi lepšího než octan hlinitý." Někteří lidé mají roztodivný smysl pro humor.

Bylo málem půl jedenácté, když jsem dostal Challengerův dopis, ale taxík mě dovezl včas na místo určení. Zastavili jsme před impozantní budovou. K domovním dveřím vedlo zastřešené schodiště, za okny splývaly těžké záclony a všechno dohromady nasvědčovalo, že hrozný profesor je muž velmi zámožný. Dveře mi otevřel divný snědý hubeňour neurčitého věku. Oblečen byl v kabát, jaký nosívali lodivodové, a na nohou měl kožené škorně. Později jsem zjistil, že to je Challengerův šofér, jenž zastává funkci dveřníka v přecházejících intervalech mezi útekem jednoho sluhy a nástupem druhého. Sušinka si mě prohlédl zkoumavým pohledem světle modrých očí od hlavy k patám, „Očekáván?“ zeptal se mě.

„Jsem pozván.“

„Dopis máte?“

Podal jsem mu obálku.

„Dobrá.“

Nabyl jsem dojmu, že ten člověk toho vůbec moc nenamluví. Následoval jsem ho dlouhou předsíní, ale daleko jsem nedošel. Znenadání mě zastavila drobná paní, jež vyšla z nějakých dveří. (Později jsem seznal, že to jsou dveře jídelny.) Žena byla pohledná, temperamentní, tmavooká, typu spíše francouzského než anglického.

„Okamžik,“ řekla. „Můžete počkat, Austine. Vstupte, pane — tudy, prosím. Smím se vás zeptat, zda jste se s mým manželem už někdy sešel?“ „Nikoliv, madame. Ještě jsem neměl tu čest.“ „V tom případě se vám omlouvám už předem. Musím vám říci, že můj muž je nemožná osoba — naprosto nemožná. Teď to tedy víte, a budete-li to mít na mysli, snáze mu jeho vystupování prominete.“

„Jste nesmírně ohleduplná, madame.“ „Rozpoznáte-li, že se chystá použít násilí, rychle odejděte. Nesnažte se mu to rozmlouvat. Mnoho lidí už při takových pokusech přišlo k úrazu. Pak z toho je veřejný skandál a já i všichni ostatní se ocitáme v trapné situaci. Asi se nemýlím, že s ním chcete mluvit o Jižní Americe?“ Dámě jsem nemohl lhát.

„Ouvej! To je nejnebezpečnější námět. Neuvěříte mu ani slovo z toho, co vám poví, a vůbec se vám nebudu divit. Ale neříkejte mu to, protože by se rozběsnil k nepříčetnosti. Předstírejte, že mu věříte, pak snad u něho pochodíte. Nezapomínejte, že on sám tomu všemu věří. O tom vůbec nepochybuje. Poctivějšího člověka byste nenašel na celém světě. A teď už neotálejte — mohl by pojat podezření. Začne-li být nebezpečný — míním opravdu nebezpečný —, zazvoňte a snažte se držet si ho od těla, dokud nepřijdu. Zpravidla jsem s to ho zvládnout, i když rádí nejvíc.“

S těmito povzbudivými slovy mě dáma odevzdala mlčenlivému Austinovi, jenž tu za naší krátké rozmluvy stál jako bronzová socha diskrétnosti. Austin m ě odvedl na konec chodby. Jemné zaťukání na dveře, z pokoje odpověď, jak když zatroubí dopálený býk — a já se ocitl tváří v tvář profesorovi.

Seděl v otáčivém křesle za velkým stolem, pokrytým knihami, mapami a diagramy. Když jsem vstoupil, otočil se s židlí čelem ke mn ě. Překvapením jsem málem vyjekl. Byl jsem připraven na něco mimořádného, ale nikoliv na osobnost tak drtivou. Jeho rozměry člověku vyrazily dech — jeho rozměry a jeho impozantní zjev. Hlavu měl obrovskou, největší, jakou jsem kdy viděl nad lidským trupem. Kdybych byl zkusil nasadit si jeho klobouk, určit ě by mi spadl až na ramena. Tvář a vousy mi jaksi připomínaly reliéfy znázorňující asyrské býky; jenže tvář byla životná, kypící zdravím, a plnovous, tak černý, až se málem modral, nebyl zastřižený, ale splýval mu široce až na hruď. Vlasy měl divné, vpředu přilípnuté k lebce tak, že se mu jen jeden pramen vinul obloukovitě po masivním čele. Modrošedé oči hled ěly zpod velkých černých chomáčů velmi jasně, velmi kriticky a velmi pánovitě. Nad stolem bylo dále vidět jeho široká ramena, hrudník jak šifonér a dvě obrovských rukou, porostlých černými chlupy. Toto všechno — a pak ještě tuří hlas, burácející a ra-chotivý, tvořilo první můj dojem z pověstného profesora Challengeera.

„No tak?" řekl, dívaje se na mě upřeně a nerudně.

„Co je?"

Musím — řekl jsem si — aspoň chvíli ještě švindlovat, jak jsem si umínil, sice bude rázem po rozhovoru. To mi bylo jasné.

„Byl jste, pane profesore, tak velmi laskav a dovolil mi přijít," řekl jsem pokorně a ukázal mu obálku jeho psaní.

Vzal se stolu můj dopis a rozprostřel ho před sebou.

„Ach tak, vy jste ten mladík, který nechápe pros tou angličtinu, že ano? Pokud jsem vyrozuměl, jste té dobroty, že uznáváte správnost mých obecných úsudků, že ano?"

„Naprosto, pane profesore — naprosto!" řekl jsem s maximálním důrazem.

„Panečku! To je pro mé vědecké postavení velikou oporou, není-liž pravda? Váš věk a vaše vystupování průkaznost té podpory ještě umocňují. No — tak či onak: jste lepší než to stádo vídeňského bravu, jehož sborové chrochtání arci není o nic odpornější než sólové vystoupení ojedinělého anglického vepře."

Civěl na mě, jako bych zde vystupoval co představitel čeledě zmíněných živočichů.

„Chovali se vskutku ohavně," jsem řekl.

„Ujišťuji vás, že dokážu své bitvy svádět sám a že vůbec a nikterak nepotřebuji vašich sympatií. Postavte mě do boje — samojediného, jen u zdi, která nu kryje záda. V tom případě je G. E. Ch. nejšťastnější. Leč podívejme se, jak nejlépe zkrátit tuto návštěvu, která může být vám sotva příjemná a mně je nevýslovně otravná. Napsal jste mi, že byste rád něco podotkl k úsudku, který jsem vyslovil ve své tezi“.

Profesorův postup byl tak brutálně přímý, že bylo nesnadné uhýbat a kličkovat. Nezbylo než ještě trochu okolkovat a čekat na lepší příležitost. V duchu jsem vzýval svého irského filipa, aby mi pomohl v této chvíli, kdy jsem pomoci tolik potřeboval. Profesor mě bodal svými ostrými ocelovými pohledy. „No tak, no tak — bude to?“ hromoval. „Já jsem ovšem, prosím,“ řekl jsem se slabomyslným úsměvem, „já jsem pouhý student, nejsem tak říkajíc nic víc než vážný zájemce. Ale přece jenom se mi zdálo, že jste v té věci byl na Weismanna trochu příliš přísný. Cožpak obecné důkazy od oné doby — jak bych to řekl — nesměřovaly k posílení jeho stanoviska?“ „Jaké důkazy máte na mysli?“ otázal se s hrozivým klidem.

„Tedy zajisté si jsem vědom, že tu není nic, co byste mohl nazvat důkazem s *konečnou* platností. Mínil jsem toliko směr moderního myšlení a povšechné vědecké stanovisko, smím-li se tak vyjádřit.“

Předklonil se a velmi vážně se na mne zadíval. „Zajisté si jste vědom,“ řekl a začal počítat na prstech, „za prvé, že kraniální index je konstantní veličina?“

„Přirozeně,“ řekl jsem.

„Za druhé, že otázka telegonie je dosud nerozřešená?“

„Nepochybně.“

„A za třetí: že zárodečný plazmon se liší od parthenogenetického vejce?“

„Ovšem, no ovšemže!“ zvolal jsem pyšně. „A co to všechno dohromady prokazuje?“ otázal se něžným, vemlouvavým hlasem.

„Jo, to je ono — co to prokazuje?“ zadrmolil jsem.

„Co z toho vyplývá?“

„Mám vám to povědět?“ zacukroval profesor. „Prosím vás o to, povězte mi, co z toho vyplývá.“

„Vyplývá z toho,“ zařval v náhlém vzplanutí zběsilosti, „že jste nejhanebnější podvodník celého Londýna — odporný, vlezný novinář, jenž nemá v hlavě víc vědy, než má v těle slušnosti.“

Vyskočil z křesla a z očí mu šlehal nepřítelův vztek. I v této napjaté chvíli jsem stačil užasnout nad překvapivou skutečností, že profesor je vlastně, celkem vzato, kráťas: jeho hlava mi sahala tak po ramena — Challenger byl sražený

nebo zakrnělý, nedorostlý Herkules, jehož obrovská vi talita se vybila do šíře, do hloubky a do mozku.

„Hatmatilkou jsem vás častoval!“ křičel na mě profesor, nakláněje se dopředu a opíraje se prsty o desku stolu.

„Vědecký galimatyáš jsem vám zde předkládal, pane! Myslel jste si snad, že byste mne mohl přelstít — vy, s tím svým mozkiem zvíci vlašského o řechu? Vy si myslíte, že jste všemohoucí, vy zatracení pisálci, že ano? Vy se domníváte, že vaše pochvala může člověka vynést do výšin slávy — a vaše kritika že ho může srazit do hlubin hanby? Všichni se vám musíme klanět, vidte, a škemrat o vlídné slůvko uznání, že ano? Tomuhle člověku musí být pomoheno — tohohle člověka setřeme! Znáám ten dotěrný, ošklivý hmyz! Znáám vás! Ale tentokrát jste zašel příliš daleko, a je na čase přistříhnout vám křidélka! Ztratili jste soudnost, vy náfukové! A pokud jde o vás osobně, já vás usadím jaksepatří. Ano, vašnosti, nijak jste nevyzrál na profesora G. E. Gh.! Vytahoval jste se, ale G. E. Gh. má nad vámi stále ještě vrch! Důrazně jsem vás varoval, abyste sem nechodil, ale když jste navzdory výstraze přece jen přišel, pánbůh je mi svědkem, že jste tak učinil na vlastní nebezpečí. A pohořel jste, vašnosti — říkám vám, že jste dokonale pohořel! Hrál jste nebezpečnou hru, a jak to vidím, prohrál jste ji na celé čáře.“

„Podívejte se, pane profesore,“ řekl jsem, couvaje ke dveřím. Otevřel jsem je a pokračoval: „Spílat mi můžete, kolik vám libo. Ale všechno má své meze. Ruku na mne nevztáhnete.“

„Že ne?“ Blížil se ke mně pomalu, zvláštním hrozivým způsobem, ale pak se zastavil a strčil své velké ruce do kapes krátkého, skórem chlapec kého saka, jež měl na sobě. „Vyhodil jsem z domu už několik exemplářů vaší čeledě. Vy budete čtvrtý nebo pátý. Průměrně mne přijde kus ke kusu na tři libry a patnáct šilinků. Je to výdaj značný, ale nutný. Můžete uvést nějaký důvod, proč byste neměl následovat příkladu svých kolegů? Já osobně se domnívám, že se musíte odebrat jejich cestou.“

Začal se mi blížit tím nepříjemným, kradmým způsobem, našlapuje přitom na špičky nohou jako učitel tance.

Mohl jsem vzít roha do předsíně, ale to se mi zdálo příliš potupné. Kromě toho se ve mně začala zvedat vlna spravedlivého hněvu. Předtím jsem byl beznadějně v nepravu, ale výhrůžky toho člověka situaci změnily: nyní jsem byl v právu.

„Budu vám povděčen, pane profesore, když na mne nesáhnete. Nestrpím to.“

„Co nedíte!“ Posměšně se ušklíbl, a když se přitom nadzvedl jeho černý knír, zaleskl se mu v ústech bílý tesák.

„Pán to nestrpí, že ano?“ „Pane profesore, neblázněte!“ vykřikl jsem. „Co si od toho slibujete? Vážím osmdesát kilo — z toho ani gram špeku, samý sval, a hraju každou sobotu středního útočníka za londýnské mužstvo Irska. Se mnou si nic —“

V tom okamžiku se na mne vrhl. Bylo štěstí, že jsem předtím otevřel dveře, sice bychom je byli prorazili. Popadli jsme jeden druhého kolem pasu a dlouhou předsíni jsme prosvištěli, válejíce sudy, jak tomu říkají odborníci. Cestou se k nám přidala jakási židle a i s ní jsme se hrnuli směrem k ulici. Ústa jsem měl plná jeho vousů, drželi jsme se jeden druhého jako klíště, byli jsme zapleteni jeden do druhého a ta zatracená židle byla jako stonožka: bodala nás nohama ze všech stran. Bdělý a prozíravý Austin otevřel domovní dveře a my jimi vyletěli — schody neschody — mohutným saltem pozpátku. Já kdysi viděl dva chlapíky v tržnici, jak provozují něco podobného, ale patrně je třeba notné praxe, aby to člověk dokázal, aniž se potluče. Dole na ulici se židle změnila v hromadu třísek — my se pustili jeden druhého a přistáli vedle sebe v jízdní dráze ulice. Profesor vyskočil na nohy, mával pěstmi a funěl, jako by měl záduchu.

„Máte dost?“ zabekal.

„Vy sprostáku!“ vykřikl jsem a sbíral se z vozovky. Asi bychom si to byli na místě ještě rozdali, neboť profesor překypoval bojovností, ale naštěstí jsem byl z trapné situace vysvobozen: kde se vzal, tu se vzal strážník. Stál nad námi, se zápisníkem pohotově v ruce.

„Co se tu děje? Měli byste se stydět,“ řekl policista.

Byla to nejrozzumnější slova, která jsem slyšel za poslední čtvrt hodiny. „No tak,“ pokračoval strážník a obrátil se na mne: „Oč jde?“

„Ten člověk mě napadl,“ řekl jsem.

„Napadl jste ho?“ otázal se policista.

Profesor prudce oddychoval a neříkal nic.

„A není to ani první případ,“ řekl mu strážník přísně a potřásl hlavou. „Podobné oplétačky jste měl už minulý měsíc. Způsobil jste tomuto mladému muži modřinu v obličeji.“

Policista se obrátil ke mně: „Podáváte na něho trestní oznámení, pane?“

Vzteky mě zatím přešel. „Ne,“ řekl jsem „nepodávám.“

„Jak to?“ řekl strážník.

„Byla to moje vina. Vetřel jsem se do jeho bytu. Kavalírsky mě varoval.“

Strážník zaklapl notes.

„Ať se mi zde už nic takového neděje," řekl. „A vy tady, pokračuj té v cestě! Nestůjte tu — pokračujte v cestě!" Poslední dvě věty platily divákům, řeznickému učni, služtičce a několika zevlounům, kteří se zde shlukli. Policista se dal zase na pochůzku. Šel rozvázným těžkým krokem a hnal před sebou stádečko těch diváků. Profesor se na mě podíval a v očích se mu zablesklo cosi jako humor.

„Pojďte dovnitř!" řekl. „Ještě jsem s vámi neskoncoval."

Znělo to jaksí ponuře a výhružně, ale nicméně jsem vešel za ním do domu. Sluha Austin, jenž tu stál jako dřevěná modla, za námi zavřel dveře.

4.

Je to prostě nej-největší věc na světě

Sotva se domovní dveře za námi zavřely, vyběhla paní Challengerová z jídelny, jak když ji vystřelí. Drobná paní byla v třaskavé náladě. Zahradila svému manželovi cestu a vypadalo to, jako by si načepýřené kuře stouplo do cesty buldokovi. Bylo zřejmé, že paní Challengerová viděla můj odchod, ale že nepozorovala můj návrat. „Ty surovce!“ křičela na svého muže, až jí hlas málem přeskakoval. „Tys tomu milému mladíkovi ublížil.“

Profesor ukázal palcem za sebe. „Tamhle je za mnou — živý a celý.“

Paní Challengerová upadla v rozpaky, ale nepřiliš veliké.

„Promiňte, neviděla jsem vás.“

„Ujišťuji vás, madame, že se nic nestalo.“ „Poznamenal vaši u bohů tvář! Och, Jiří, jaký surovec to jsi! Nedělalš celý boží týden nic než výtržnosti. Kdekdo tě nenávidí, nebo si z tebe tropí šoufky. Vyčerpals mou trpělivost. Tohle znamená konec mezi námi.“

„Špinavé prádlo se nepere na veřejnosti,“ bručel profesor.

„Není to žádné tajemství,“ křičela paní Challengerová. „Copak si snad myslíš, že celá ulice — a když na to přijde, celý Londýn — jděte pryč, Austine, nepotřebujeme vás tady — copak si myslíš, že o tobě už nemluví kdekdo? Kam se poděla tvá důstojnost? člověk jako ty, kterého by král byl už dávno ustanovil profesorem na velké universitě, učitel, kterého by zbožňovaly tisíce studentů — kam se poděla tvá důstojnost?“ „A kampak se poděla ta tvoje, miláčku?“

„Nemohu to už s tebou vydržet. Stal se z tebe rabiát — docela sprostý rváč se z tebe stal.“

„Bud' hodná, Jessie — chovej se.“

„Po vykující, řvoucí výtržník...!“

„Tak to by stačilo,“ řekl profesor. „Jde se na lavici kajícnic!“

Načisto jsem zkoprněl, neboť profesor se sehnul, popadl svou ženu, zvedl ji a posadil ji na černý mramorový sloup, stojící v rohu předsíně. Sloup byl vysoký jistě přes dva metry a byl tak úzký, že paní měla co dělat, aby na něm udržela rovnováhu. Ještě jsem jakživ neviděl, ani si nedovedu představit tak splašenou podívanou, jakou skýtala ta drobná paní na svém mramorovém hradu: tvář jí škubala hněvem, nohy se kinklaly ve vzduchu. Seděla strnule, neboť se zřejmě bála, že spadne.

„Sundej mě!" zaúpěla. „Řekni ‚prosím!’"

„Surovče! Okamžitě mě sundej!"

„Pojďte do studovny, pane Malone."

„Tady snad, pane profesore —" řekl jsem, dívaje se na dámu.

„Koukej, pan Malone se za tebe přimlouvá, Jessie. Řekni ‚prosím' a obratem tě sejmu."

„Och, ty surovce! Prosím! Prosím!" Sundal ji, jako by to byl kanárek. „Musíš dbát na své chování, miláčku," řekl profesor. „Pan Malone je novinář. Otiskne to zítra všechno ve svém plátku a prodá v našem sousedství tucet výtisků navíc. Už vidím titulek ‚Podivný příběh z vysokých společenských vrstev' — cítila ses na tom sloupu jako velmi vysoká vrstva, vid', miláčku? A pak tam bude podtitulek ‚Podívaná za kulisy prazvláštní domácnosti'. Má něco společného s hyenami ten náš pan Malone, je to požírač mršin jako všichni příslušníci jeho čeledě —*porcus ex grege diaboli* — vepř z dáblova stáda bravu. To je ono — vid'te, pane Malone?"

„Jste vskutku nesnesitelný," řekl jsem nakvašeně.

Smál se, až bučel. Potom nadmul svůj obrovský hrudník: „Za chvíli zde asi budou dva proti jednomu," zahlaholil, dívaje se na svou ženu a pak na mě. Potom náhle změnil tón: „Odpusťte nám tuhle frivolní rodinnou šarvátku, pane Malone. Nezavola jsem vás zpátky do domu proto, abych vás zapletl do našeho domácího laškování. Měl jsem důvod mnohem vážnější. A ty, ženuško, uteč a nelam si hlavu." Položil jí na ramena své obrovské ruce: „Všechno, co jsi pověděla, je čirá pravda. Kdybych dělal, co mi říkáš, byl bych lepším člověkem, ale nebyl bych to já, George Edward Challenger. Na světě je mnoho lepších lidí, miláčku, ale na světě je jenom jeden G. E. Ch. Tak hledej jeho světlejší stránky."

Znenadání jí dal pusu, až to mlasklo a uvedl mě tím do rozpaků ještě větších než tím předchozím násilnictvím. „A nyní, pane Malone," řekl s okázalou důstojností, „raďte tudy." Znova jsme vstoupili do místnosti, kterou jsme p řed deseti minutami tak hlučně opustili. Profesor za námi tiše zavřel dveře, ukázal na křeslo, do kterého si mám sednout, a strčil mi pod nos krabici doutníků.

„Jsou to pravé San Juan Colorado," řekl. „Vznětlivým lidem, jako jste vy, dělá nikotin dobře. Proboha! Neukusovat! Odřízněte špičku nožem — a s úctou! A teď se pohodlně opřete, uveleďte se v křesle a pozorně naslouchejte tomu, co se mi zlíbí vám říci. Kdyby vám napadlo něco podotknout, můžete si to ponechat pro vhodnější chvíli."

„Především, pokud jde o váš návrat do mého domu, z něhož jste byl vším právem vypuzen," vystrčil na mě vousatou bradu a civěl na mě jako člověk,

jenž chce vyprovokovat a očekává nějaký protest, „tedy, jak jsem řekl, po vašem velezaslouženém vyhazovu jsem vás znova pozval. Z jakého důvodu jsem tak učinil? Důvodem byla odpověď, kterou jste dal tomu přehorlivému čenichajícimu strážníkovi. Ve vašich slovech jsem rozpoznal něco jako záblesk smyslu pro slušnost a spravedlnost. Záblesk sice nebyl nijak veliký, ale byl přece jen větší, než jsem zvyklý vídat u příslušníků vašeho povolání. Přiznáním, že vina incidentu byla na vás, jste částečně osvědčil určitý stupeň duševního odstupu a širší rozhledu. Tato fakta upoutala mou příznivou pozornost. Podčeleď lidského pokolení, ke které bohužel náležíte, byla povždy pod mým duchovním obzorem. Vaše slova vás náhle pozvedla nad zmíněný obzor a připlavila vás k prahu mého vědomí. To bylo důvodem, proč jsem vás pozval, neboť se mi zachtělo blíže se s vámi seznámit. Budete tak laskav a budete odklepávat popel do japonského popelníčku, který je na bambusovém stole vedle vašeho levého lokte.“ Toto všechno odříkal mocným hlasem jako profesor, přednášející svým posluchačům. Zaujal na své otáčivé židli pozuru tak, abychom si viděli do obličeje, a seděl tam nadmutý jako obrovská ropucha. Hlavu měl zakloněnou a oči opovržlivě napůl přimhouřené. Teď se najednou potočil a neviděl jsem z něho nic víc než rozčuchané vlasy a rudý odstávající boltec. Hrabal se v hromádách papíru na psacím stole. Za chvíli se ke mně zase obrátil a v ruce měl cosi jako velmi špinavý a pomačkaný skicář.

„Hodlám s vámi mluvit o Jižní Americe,“ řekl. „Veškeré poznámky si vyprošuji. Především bych chtěl, aby vám bylo jasné, že nic z toho, co vám řeknu, nesmí být publikováno žádným způsobem, dokud vám k tomu nedám výslovné svolení. Pokud sahá lidská představivost, takovéto svolení jakživ neudělím. Je to jasné?“

„Je to velmi krutá podmínka,“ řekl jsem. „Ale zajisté by zpráva obezřetně stylizovaná —“ Odložil skicář na stůl.

„Tím všechno další odpadá. Přeji vám velmi dobré jitro.“

„Ne, ne!“ jsem zvolal. „Přijímám všechny podmínky. Vidím, že nemám na vybranou.“ „Přesně tak,“ řekl, „nemáte *na* vybranou.“

„Dobrá. Tedy slibuji.“ „Čestné slovo?“

„Čestné slovo.“

Podíval se na mne, a v jeho drzém pohledu se zračila pochybnost.

„Koneckonců co vím o vaší cti “

„Na mou duši, pane profesore,“ zvolal jsem hněvivě, „dovolujete si příliš mnoho! Jakživ se mi nedostalo takové urážky.“

Měl jsem dojem, že ho můj výbuch spíš zajímá, než mrzí.

„Kulatá lebka," bručel si do vousů. „Brachykefalický, šedooký, černovlasý, s náznakem negroidních prvků. Mám za to, že jste keltského původu."

„Jsem Ir, pane profesore."

„Skutečný Ir?"

„Ano, pane profesore." „Tím se to ovšem vysvětluje. Kde jsme zůstali? Slíbil jste mi, že nezklamete mou důvěru. Ta důvěra ovšem nebude zdaleka bezmezná, to vám říkám předem. Ale jsem ochoten poskytnout vám několik zajímavých náznaků. Je vám patrně známo, že jsem před dvěma lety podnikl cestu do Jižní Ameriky — výpravu, jež vejde do světových dějin vědy. Účelem mé cesty bylo přezkoumat některé závěry, k nimž došli Wallace a Bates. Takovéto vědecké ověření lze provést jen tím, že člověk pozoruje úkazy za těchže okolností, za nichž je zaznamenávali jeho předchůdci. Má výprava by byla bývala pozoruhodná, i kdyby nebyla přinesla žádné další poznatky, ale za mého pobytu v Jižní Americe se mi naskytla zvláštní příhoda, která obrátila mou pozornost směrem úplně novým.

Víte, nebo — jako příslušník své generace polo-vzdělců — patrně nevíte, že území kolem některých úseků řeky Amazonkyje dosud prozkoumáno jen částečně a že se do tohoto veletoku vlévá množství pítoků dosud vůbec nezmapovaných. Bylo mým úkolem navštívit toto málo známé zázemí a prozkoumat jeho faunu. Výtěžek tohoto průzkumu mi poskytl materiál pro četné kapitoly, jež doplní moje grandiózní a monumentální dílo živočichopisné — životní mé dílo, které bude představovat trest' a ospravedlnění mé existence. Po skončení prací jsem se vracel na svou výchozí základnu a na této zpáteční cestě jsem se rozhodl přenocovat v malé indiánské vesničce.

Její jméno a zeměpisné souřadnice si zatím nechávám pro sebe a jen obecně konstatuji, že vesnice leží v místech, kde se jeden z pítoků vlévá do Amazonky. Tamní domorodci jsou příslušníky indiánského kmene Kukamů. Je to rasa přívětivá, ale degenerovaná, jejíž rozumové schopnosti sotva převyšují inteligenční kvocient průměrného Londýňana. Pobyl jsem ve zmíněné osadě již předtím, na cestě ze základny za cílem své výpravy, a tehdy jsem tam vyléčil několik nemocných. Udělal jsem na tamní Indiány silný dojem, i nebyl jsem překvapen, že čekají na můj návrat velmi dychtivě. Z jejich posuňků jsem vyrozuměl, že někdo naléhavě potřebuje mé lékařské pomoci, a následoval jsem místního pohlavára, když mě vedl do jedné ze svých chýší. Když jsem vstoupil do místnosti, konstatoval jsem, že pacient, ke kterému jsem byl povolán, právě v tom okamžiku zemřel. Byl jsem nemálo překvapen, že nebožtík není Indián, nýbrž běloch, ba — abych řekl pravdu — běloch velmi bílý; neboť měl vlasy světlé jak len, a měl dokonce některé znaky albína. Oblečen byl v cáry, byl

velmi vychrtlý a vykazoval všechny příznaky dlouhého strádání. Pokud jsem domorodcům porozuměl, vůbec ho neznali. Dopotácel se k vesnici z pralesa, ve stavu krajního vyčerpání.

Batoh mrtvého ležel vedle jeho primitivního lože. Prohlédl jsem ubohé zavazadlo i jeho obsah. Jméno zesnulého bylo vyznačeno na nášivce v batohu a znělo: Maple White, Jezerní třída, Detroit, stát Michigan, USA. Je to jméno, před kterým jsem povždy ochoten smeknout klobouk. Ba nepřeháním, řeknu-li, že jeho jméno bude stejně slavné jako moje, až se jednoho dne budou hodnotit konečné výsledky mé výpravy.

Z obsahu batohu jasně vysvítalo, že Maple White byl umělec a básník, hledající zdroje inspirací. Měl tam úryvky básní. Nevydávám se za znalce poezie, ale nabyl jsem dojmu, že tyto jeho výtvořby byly mimořádně nicotné. Našel jsem dále několik průměrných krajinářských kreseb, jež znázorňovaly řeku a pobřeží, našel jsem krabici s malířskými barvami, škatuli s barevnými křídami, několik štětců, tuhle prohnutou kost, která leží zde na mém kalamáři, výtisk Baxterových „Motýlů a můr“, laciný revolver a několik nábojů. Pokud jde o šatstvo, o prádlo a podobné, buď nic neměl, nebo to poztrácel cestou. Toto byla celá pozůstalost po podivném americkém světoběžníku.

Když jsem se od nebožtíka odvrátil, zahlédl jsem, že mu něco čouhá z náprsní kapsy rozedraného saka. Byl to tenhle skicář a byl tenkrát stejně pomačkaný a umouněný, jak ho vidíte v tuto chvíli. Ale mohu vás ujistit, že žádný Shakespearův prvotisk by nemohl být chován pečlivěji a uctivěji, než jsem zacházel s touto relikvií od chvíle, kdy se dostala do mých rukou. Odevzdávám vám tento skicář a prosím, abyste ho prohlédl, stránku po stránce, a bedlivě prostudoval jeho obsah."

Profesor Challenger si zapálil doutník a pohodlně se rozvalil v otáčivém křesle, ale dvojice jeho divokých, kritických očí zůstala upřena na mne. Chtěl zřejmě pozorovat, jak na mne dokument zapůsobí. I když jsem si vůbec nedovedl představit, jaké senzací by skicář mohl obsahovat — senzací jsem přece jen očekával a sešit jsem otevřel velmi dychtivě. Nuže, první stránka mě zklamala. Nebylo na ní nic než portrét velmi tlustého muže v krátkém zimníku. Pod obrázkem bylo napsáno: „Jim-my Colver na poštovním parníku." Pak tam bylo několik stránek drobných kreseb, znázorňujících Indiány a výjevy z jejich života. Potom následoval portrét dvou osob: za stolem seděl veselý, baculatý velebníček s kloboukem, jaký nosí anglikánští knězi, a proti němu velmi hubený Evropan. Popis: „Oběd s fráterem Cristoferem v Rosariu."

Několik dalších stran zabíraly studie žen a malých dětí a pak následovala nepřerušovaná série kreslených zvířat s texty jako: „Ploutvonožec manati na pí-

sečné mělčině", „Želvy a jejich vejíčka"; „Černý kapybara pod palmou" byl zřejmě živočich podobný velkému čuněti. A potom, skoro nakonec, tu byla dvoustrana, plná studií nepříjemných ještěřů s dlouhými čumáky. Nic mi to neříkalo, a tak jsem se obrátil na profesora:

„Toto jsou patrně jenom krokodýlové, že ano?"

„Jsou to aligátoři! Aligátoři! V Jižní Americe sotva najdete skutečného krokodýla. Rozdíl mezi kroko-dýlem a aligátorem —"

„Chtěl jsem jenom říci, že zde nevidím nic mimořádného — nic, co by ospravedlnilo vaše výroky." Bohorovně se pousmál. „Zkuste následující stránku," řekl. Ale ani tou následující stránkou jsem se nedokázal nadchnout. Ukazovala krajinu, náčrtek místy vyvedený v barvách — zkrátka, byla to studie, jakou si plenéristé pořizují jako pomůcku nebo průpravu pro další, důkladnější práci. Bledě zelené popředí, porostlé rozčepýřenou, zpeřenou vegetací, pozvolna stoupalo a všechno to končilo řadou útesů temně rudých a podivně rýhovaných po způsobu čedičového útvaru, který jsem kdesi viděl. Útesy se táhly jako masivní zeď přes celé pozadí. Na jednom místě byla osamocená skála tvaru pyramidy, korunovaná obrovským stromem. Vypadalo to, že jehlancovitá skála je oddělena propastí od vlastního horského masívu. A nad tím vším tropicky modré nebe. Hřeben toho řetězu skalistých útesů byl vrouben úzkým lemem vegetace. Na následující straně skicáře byla další tempera téže krajiny, ale z větší blízkosti, takže bylo jasně vidět podrobnosti.

„Tak co?" zeptal se.

„Je to formace nesporně podivná," jsem řekl, „ale nevyznám se dostatečně v geologii, abych mohl říct, že je úžasná."

„Úžasná?" opáčil. „Je jedinečná. Je neuvěřitelná. Nikomu na světě se ani nesnilo, že by něco takového bylo vůbec možné. A teď obraťte list."

Učinil jsem tak a překvapením jsem vyjekl. Celá stránka byla věnována nejroztodivnějšímu stvoření, jaké jsem kdy viděl. Byl to divoký sen kuřáka opia, vidina z deliria. Hlavu to mělo ptačí, trup nadmuté ještěrky, dlouhá oháňka zvířete byla vybavena jakoby naježenými bodáky a vyklenutý hřbet, podobný zubaté pile, vypadal jako posázený tuctem krocaních laloků, seřazených za sebou. Před touto nestvůrou stál neuvěřitelně zakrslý panáček, trpaslík v lidské podobě. Stál tam a civěl na obludu.

„Nu — a co si myslíte o tom?" zvolal profesor Challenger a vítězoslavně si mnul ruce.

„Je to nestvůrné — je to pitvorné."

„Ale co Whitea přimělo nakreslit takové zvíře?"

„Špatná kořalka, bych řekl."

„O — a jiné vysvětlení byste neměl?"

„Žádné jiné mi nenapadá. A čím si tu kresbu vy světlujete vy, pane profesore?" „Velmi prostě. Tím, že to zvíře existuje. Že je White nakreslil podle skutečnosti." Byl bych se mu rovnou vysmál do obličeje, nebýt toho, že jsem se nechtěl ještě jednou kutálet předsíní a po schodech na ulici.

„Zajisté," přisvědčil jsem, „zajisté," a řekl jsem to tónem, jakým člověk chlácholí idiota. „Jen se musím přiznat, že mě mate ta malinká lidská postavička. Kdyby to byl Indián, mohli bychom kresbu považovat za důkaz, že v Americe žije nějaký národ trpaslíků, pygmejů. Ale zdá se, že to je Evropan v tropické přílbě."

Profesor si odfrkl jako dopálený bizon. „Jste nád herná podívaná! Rozšířil jste mé znalosti o hranicích možného! Jste ukázkou ochrnutí mozku! Pato logické netečnosti myšlenkové! Jaká to nádhera!" Byl příliš směšný, než aby mě mohl rozhněvat. A vůbec — kdyby ho člověk bral vážně, musel by na něho mít vztek v jednom kuse. Zlobit se na něho — to bylo vyložené plýtvání energií. Tak jsem se na něho jenom malátně usmál.

„Bylo mi nápadné, že ten člověk je tak malý," řekl jsem.

„Podívejte se tady na to!" zvolal profesor a ukázal chlupatou jitrnicí, pardon svým prstem, na detail kresby. „Vidíte tady za tím zvířetem tu rostlinu? Patrně si myslíte, že to je pampeliška nebo kapustička, že ano ? Račte vzít na vědomost, že to je palma rodu *Phytelepas*, zvaná slonovník. Slonovník dosahuje výšky sedmnácti až dvaceti metrů. Nechápete, že ten člověk tam byl nakreslen záměrně? Ve skutečnosti si ovšem nemohl stoupnout před tu obludu a kreslit ji — zvíře by s ním bylo udělalo krátký proces. Malíř se tam sám zvětčil za tím účelem, aby vyznačil měřítko výšky. Umělec byl vysoký řekněme něco přes metr sedmdesát. Strom je desetkrát vyšší — což odpovídá předpokladu."

„Pane na nebi!" jsem zvolal. „Vy tedy myslíte, že ta bestie opravdu byla? — Uvažte, že v tom případě by snad nebylo možné ustájit ji ani ve dvoraně nádraží Charing Cross!"

„Nemusíme se uchýlovat k žádnému přehánění. To zvíře je i bez nadsázky pěkně urostlý exemplář," řekl profesor spokojeně.

„Ale není přece možné," zvolal jsem, „škrtnout veškeré poznatky lidstva jen a pouze na základě jediné skici," — prolistoval jsem zatím zbytek skicáře a zjistil, že nic dalšího neobsahuje — „na základě jediné skici, kterou načrtl potulný americký umělec snad pod vlivem hašišu nebo horečného blouznění, nebo prostě z rozmaru bujné obrazotvornosti. Vy, jako vědec, přece nemůžete obhajovat takové stanovisko!"

Místo odpovědi profesor vzal z police jakousi knihu. „Toto je vynikající monografie, kterou napsal můj nadaný přítel Ray Lankester!" řekl. „V knize je

ilustrace, která vás bude zajímat. Ano, zde je! Podpis pod kresbou praví: „Pravděpodobné vzezření někdejšího, nyní vymřelého druhohorního veleještěra stegosaura. Jeho zadní noha byla dvakrát tak vysoká jako celý dospělý člověk.“ Co tomu řeknete?”

Podal mi otevřenou knihu. Podívaná na kresbu mnou zamávala. Mezi rekonstruovaným zvířetem ze světa už dávno mrtvého a mezi kresbou neznámého umělce byla podobnost opravdu značná. „Je to vsutku pozoruhodné,” jsem řekl.

„Ale neuznáváte to jako konečný důkaz?” „Jistě to může být nahodilá shoda — nebo ten Američan mohl někdy někde vidět podobnou vědeckou rekonstrukci a zapamatovat si ji. Horečnatá deliria přece dokáží vyplavit takové vzpomínky z podvědomí.”

„Zajisté,” řekl profesor shovívavě, „ponechme to zatím stranou. Raději vás nyní požádám, abyste si prohlédl tuto kost.” Podal mi kost, o níž na počátku rozhovoru řekl, že ji našel v pozůstalosti mrtvého Američana. Kost byla dlouhá asi dvacet centimetrů, byla silnější než můj palec a najednou! konci lpělo něco jako vyschlá chrupavka.

„Kterému známému živočichu náleží tato kost?” otázal se mne profesor.

Prohlížel jsem si záhadnou součástku čísi kostry velmi pečlivě a snažil jsem se vybavit si nějaké polozapomenuté vědomosti.

„Mohla by to být velmi silná klíční kost člověka,” řekl jsem.

Můj protějšek jenom mávl opovržlivě rukou. „Lidská klíční kost je točité prohnutá. Tato kost je rovná. Na jejím povrchu je prohlubenina, jež naznačuje, že tudy vedla velká šlachy. Nic takového se nevyskytuje na lidské klíční kosti.”

„V tom případě mi nezbyvá než přiznat, že nevím, co to je.”

„Nemusíte se za svou nevědomost stydět. Jsem si jist, že bychom ani v největším přírodopisném muzeu Londýna nenašli jediného zoologa, který by dovedl tuto součást kostry pojmenovat.” Profesor vzal z krabičky kůstku zvlášť fazolové lusky. „Pokud sahají mé vědomosti, je tato kost lidskou obdobou té, kterou držíte v ruce. Podle toho si můžete učinit představu o velikosti neznámého tvora. Prohlédnete-li si zbytek chrupavky, poznáte, že nejde o fosilii, o takzvanou předpotopní vykopávku, nýbrž o tělesný pozůstatek čerstvý. Co tomu řeknete?”

„Jistěže u zvířete velikosti slona —”

Profesor sebou bolestně škubl.

„Nemluvte mi o slonech v souvislosti s Jižní Amerikou. Snad i v našem věku upadajícího školního vzdělání byste měl vědět —”

„Tak tedy," skočil jsem mu do řeči, „jde možná o nějaké velké zvíře jihoamerické — například o tapíra."

„Mladý muži, můžete mi věřit, že ovládám základy svého řemesla. Toto není kost pocházející z tapíra nebo z jiného zvířete známého vědě. Patřila tvorů velmi velikému, velmi silnému a podle všeho i velmi divokému, jehož existenci věda dosud nevzala na vědomost. Ještě jsem vás nepřesvědčil?"

„Přinejmenším jste vzbudil můj hluboký zájem."

„Nejste tudíž případ beznadějný. Mám pocit, že se ve vašem zatemnělém nitru někde krčí kousek rozumu, i budu po něm trpělivě šmátrat. Pro tuto chvíli opustíme mrtvého Američana a budeme pokračovat v líčení mého dalšího postupu. Dovedete si jistě představit, že jsem prostě nemohl opustit povodí Amazonky, aniž bych se pokusil přijít věci na kloub. Dopátral jsem se náznaků, ze které světové strany nešťastný chudák světoběžník do vesnice asi přišel. Ale i nebýt toho — samotné indiánské legendy mi naznačovaly směr. Zjistil jsem totiž, že mezi všemi poříčními kmeny kolují pověsti o jakési záhadné zemi. Nepochybuji, že jste už slyšel jméno Kurupuri..."

„Neslyšel, pane profesore."

„Kurupuri je duch pralesů, je to cosi děsného, cosi zlovolného, je to něco, čemu se člověk musí vyhýbat. Nikdo z Indiánů nedokáže popsat jeho podobu ani podstatu, ale samo jméno Kurupuri šíří hrůzu po obou březích Amazonky. Nuže, všechny kmeny se shodují ve směru, kde Kurupuri žije. Byl to týž směr, ze kterého přišel Američan. Tím směrem se skrývá něco děsivého. Vytkl jsem si za úkol zjistit, o č jde."

„Co jste podnikl?" Veškerá legrace mne přešla. Mohutný, vousatý profesor si vynucoval pozornost a úctu.

„Překonal jsem krajní zdráhavost domácího obyvatelstva — zdráhavost, jež jde tak daleko, že o Kurupurim vůbec odmítají mluvit. Konečně se mi podařilo přimět dva Indiány, aby mne doprovázeli. Dosáhl jsem toho obezřetným přemlouváním, různými dary a — nechci to popírat — i nátlakem a vyhrůžkami. Po mnoha dobrodružstvích, která nepovažuji za podstatná, po překonání vzdálenosti, kterou nehodlám vyjádřit číselně, a ve směru, který si nechávám pro sebe, jsme konečně přišli do kraje, který ještě nikdy nebyl popsán a kam se do té doby nedostal vůbec nikdo — krom mého nešťastného předchůdce. Podíval byste se laskavě na toto?"

Podal mi fotografii formátu devětkrát dvanáct. „Neuspokojivá kvalita snímku se vysvětluje tím," řekl, „že při cestě po proudu se náš člun převrhl a kasety s nevyvolanými filmy se rozbila. Následky byly katastrofální. Skoro všechny

filmy přišly nazmar — škoda je nenahraditelná. Snímek, jejž držíte v ruce, je jedním z malého počtu, jenž vyváží, byť pošramocený. Vysvětlení jeho špatné technické jakosti a ostatních nedostatků laskavě přijměte. Kdosi dal do oběhu řeči o podvodném podvrhu. Nejsem v náladě, abych taková tvrzení vyvracel."

Fotografie byla, jen co je pravda, velmi matná. Nevrlý kritik si mohl nedostatek ostrosti snadno vyložit po svém. Snímek představoval nudnou, šedivou krajinu. Za chvíli, když se mi podařilo rozpoznat detaily, uvědomil jsem si, že záběr ukazuje dlouhý a nesmírně vysoký řetěz útesů, který vypadá jako obrovský vodopád, jako olbřímí peřej, viděná z dálky. V popředí obrázku byla svažující se zalesněná pláň.

„Mám dojem, že to je táž krajina, kterou Američan namaloval," řekl jsem.

„Je to táž krajina," odpověděl profesor. „Našel jsem tam zbytky světoběžnickova tábořiště. A nyní se podívejte na toto."

Ačkoliv tato fotografie byla krajně defektní, bylo zřejmé, že jde o snímek téže krajiny, jenže z větší blízkosti. Bezpečně jsem poznal osamocenou špičatou skálu, oddělenou od horského masívu. Rozeznal jsem i stromy, jimiž byla pyramida jakoby korunována.

„Vůbec o tom nepochybuji," řekl jsem.

„Cítím se polichocen," řekl profesor. „Děláme pokroky, že ano? A podíval byste se nyní laskavě na vrchol té špičaté skály? Rozeznáváte tam něco?"

„Obrovský strom."

„A na tom stromu?"

„Sedí tam velký pták," řekl jsem. Podal mi zvětšovací sklo.

„Ano," dodal jsem, dívaje se lupou, „na tom stromu je veliký pták. Zdá se mi, že má mohutný zobák. Řekl bych, že to je pelikán."

„K bystrozraku vám blahopřát nemohu," řekl profesor. „Není to pelikán a není to vůbec žádný pták. Bude vás zajímat, že se mi podařilo takový exemplář sestřelit. Byl to jediný důkaz toho, co jsem viděl, jediný absolutní důkaz, který jsem si odtamtud mohl odvézt."

„Tak vy to zvíře máte?" Konečně tedy máme hmatatelné potvrzení profesorova výkladu!

„Měl jsem je. Naneštěstí jsem o ně přišel zároveň s mnoha dalšími věcmi při říční havárii, která znehodnotila mé fotografické snímky. Chopil jsem se své kořisti, když mizela ve vírech peřejí — a část křídla mi zůstala v ruce. Byl jsem v bezvědomí, když mě řeka vyplavila na břeh, ale ubohý zbytek mého jedinečného úlovku byl zachráněn. Předkládám vám jej. Zde je."

Vytáhl ze zásuvky psacího stolu něco, co mi připadalo jako koncová část křídla velkého netopýra. Kost, dlouhá přes půl metru, byla prohnutá a visela z ní blána jako závoj.

„Ohromný netopýr," řekl jsem jaksi zkusme.

„Nic takového," odpověděl profesor přísně, „člověk, jenž jako já žije v ovzduší vzdělanosti a vědy, si nedovede představit, že základní vědomosti živočichopisu jsou tak málo rozšířené. Je vůbec možné, že neznáte ani nejprimitivnější základy srovnávací anatomie? Vždyť křídlo ptáka je ve skutečnosti jeho předloktí, zatímco křídlo netopýra tvoří blány, napjaté mezi třemi prodlouženými prsty.

Nuže — je očividné, že tato kost není určitě předloktí, a sám vidíte, že jde o jednu jedinou kost, k níž se přimyká jedna jediná blána. Nemůže tedy jít o netopýra. A není-li to ani pták, ani netopýr — co je to?"

Má mrňavá zásoba vědomostí byla vyčerpaná. „Opravdu nevím," řekl jsem.

Otevřel znova knihu, v níž mi před chvílí ukázal kresbu rekonstruovaného stegosaura. „Zde," řekl profesor a ukázal prstem na obrázek prazvláštní létající obludy, „zde vidíte výtečnou rekonstrukci dimorfodonta, zvaného též pterodaktylus. Byl to létající ještěr, jenž žil v době druhohor. Na následující stránce je diagram, ukazující mechanismus jeho křídla. Srovnejte, prosím, kresbu s kostí, kterou máte v ruce." Podíval jsem se — a vlna úžasu mě zaplavila. Byl jsem obrácen na profesorovu víru. Teď jsem byl přesvědčen o správnosti jeho tvrzení. Málo naplat — profesor měl pravdu. Souhrn důkazů byl ohromující. Skica, fotografie, profesorův ústní výklad a nyní ještě autentická ukázka — kruh svědectví se uzavřel. Také jsem to řekl — a řekl jsem to vřele, neboť jsem nabyl přesvědčení, že profesorovi bylo velmi křivděno. Zaklonil se do opěradla svého otáčivého křesla, horní víčka mu poklesla, po tváři se mu rozlil shovívavý úsměv... profesor se slunil v paprscích neočekávaného uznání.

„Je to prostě nejúžasnější věc, jakou jsem kdy slyšel," řekl jsem, ačkoliv nadšení, které ve mně vzplanulo, bylo spíše novinářské než vědecké. „Je to ohromné. Jste Kolumbus vědy, jenž objevil ztracený svět. Opravdu hrozně lituju, že jsem vám nevěřil hned z kraje. Bylo to všechno tak nepředstavitelné, tak nemyslitelné. Ale nejsem zase natolik zabeďněný, abych nedovedl ocenit důkaz — a vaše důkazy by měly přesvědčit kdekoho." Profesor blahem až předl.

„A potom, pane profesore, co jste dělal potom?" „Bylo údobí dešťů, pane Malone, a mé zásoby se chýlily ke konci. Prozkoumal jsem některé úseky strmých útesů, ale nenašel jsem místo, kudy by bylo lze horstvo zlézt. Jehlancovitá skála, na níž jsem zahlédl pterodaktyla, kterého jsem potom sestřelil — ta pyramida byla poněkud přístupnější. Jelikož se trochu vyznám v horolezectví, dokázal jsem vyšplhat do poloviny jehlance. Pohled od tamtud mi

umožnil udělat si lepší představu o náhorní planině za korunou útesů. Byla podle všeho velmi rozlehlá; ani východním, ani západním směrem jsem nedohlédl konce horského řetězu a jeho zeleného lemu. Kraj za skálami je bažinatá džungle, plná hadů, hmyzu a horečky. Útesy tvoří přirozenou ochranu této zvláštní země."

„Viděl jste nějaké další známky života?"

„Ne, pane redaktore, neviděl. Ale v týdnu, kdy jsme tábořili při úpatí skalního masívu, jsme slyšeli prapodivné zvuky, přicházející shůry."

„Ale jak si, pane profesore, vysvětľujete, že Američan zahlédl stegosaura, kterého nakreslil?"

„Jsme odkázáni na dohady. Stegosaurus patrně dokázal dostat se na korunu útesů, kde ho americký umělec spatřil. Je-li tomu tak, znamená to, že z kotliny džungle existuje nějaká cesta na hřeben horstva. Stejně z toho faktu plyne, že vzestup musí být velmi obtížný. Jinak by přece zvířata byla houfně opouštěla kotlinu a zaplavovala okolní kraje. Myslím, že toto vysvětlení je plně uspokojivé." „Ale jak se ta zvířata vůbec dostala *do* té náhorní kotliny?"

„Myslím, že nejde o žádnou velkou záhadu," řekl profesor. „Nabízí se jedno jediné vysvětlení: Jižní Amerika je — jak jste snad už slyšel — pevnina žulová. Před pradávnými časy muselo v tomto místě jihoamerického vnitrozemí dojít k náhlému obrovskému výbuchu vulkanické povahy. Útesy, o nichž jsme mluvili, jsou, mimochodem řečeno, čedičové. Jsou to tedy sopečné vyvřeliny. Podzemní výbuch zvedl kraj o přibližné velikosti hrabství Sussex do výše — a to v celku, v jednom kuse, včetně všeho živoucího, co se tam nalézalo. Kolmé srázy, odolávající jakékoliv erozi, izolovaly veškerou zvířenu od ostatní pevniny. Jaké důsledky má takováto izolace? Odpověď je nasnadě: Běžné zákony přírody přestávají až na další platit. Mechanismy, které v širém světě ovlivňují boj o život, přestávají v izolovaném prostředí fungovat nebo se mění. Tvorové, kteří by jinak vyhynuli, tam přežívají. Uvědomte si, že jak pterodaktylus, tak stegosaurus patří k fauně jurské, tedy druhohorní. Zaujímají tudíž ve vývojové posloupnosti místo velmi, velmi dávné. V té naší kotlině je uměle zachovaly jen ty mimořádné a nahodilé okolnosti." „Vaše důkazy jsou přece načisto jednoznačné, pane profesore. Stačí, abyste je prostě předložil příslušným odborníkům."

„Také jsem si to myslel — ve své prostotě," řekl profesor trpce. „Mohu vám jediné říci, že tomu tak nebylo. Že jsem se na každém kroku setkával s nevírou, vyvěrající částečně ze zabeďněnosti, částečně se závistivé žárlivosti. Není v mé povaze, pane redaktore, doprošovat se něčí přízně, nebo dokazovat nějaké skutečnosti poté, co mé slovo bylo vzato v pochybnost. Stačilo mi prvé střetnutí. Neponížil jsem se tak daleko, abych jim ukázal důkazy, jež mám k dispozici. Celá věc se mi zprotivila — nechtěl jsem o tom mluvit. Když lidé

vašeho povolání, představitelé pošetilé zvědavosti široké veřejnosti, vnikli rušivě do mého soukromí, nedokázal jsem čelit jim důstojným odmítnutím. Musím přiznat, že jsem letory poněkud prudké, a jsem-li vyprovokován, mám sklon k násilnosti. Patrně jste si toho i sám všiml."

Pohládl jsem si modřinu kolem oka a byl jsem zticha.

„Žena mi toho mé chování často vytýká — a přece si lichotím, že by na mém místě každý muž se smyslem pro čest jednal stejně. Nicméně hodlám dnes podat krajní ukázkou toho, kterak vůle umí ovládat citová hnutí mysli. Zvu vás k účasti

na

této exhibici." Vzal s psacího stolu osmerku tuhého papíru a podal mi ji: „Z pozvánky uvidíte, že dnes večer přednáší ve dvoraně Zoologického ústavu Percival Waldron, přírodozpytec celkem populární. Název přednášky je: Kronika věků. Byl jsem výslovně pozván s tím, že budu sedět s vedoucími členy ústavu na předsednické tribuně a že po přednášce jménem celého shromáždění přednášejícímu poděkuji. Přitom neopominu utrousit — s nekonečným taktem a delikátností — několik poznámek, které snad upoutají zájem posluchačů a v některých z nich vzbudí touhu seznámit se blíže s načatým tématem. Chápejte — neřeknu nic, co by mohlo vyvolat hádky. Budou to jen náznaky, že problém je mnohem hlubší. Budu se držet pevně na uzdě a uvidím, zda takovým sebeovládáním a sebezapíráním dosáhnu příznivějších výsledků."

„A smím tam přijít?" zeptal jsem se dychtivě.

„Samozřejmě," odpověděl profesor srdečně. Jako všechny profesorovy projevy byla i jeho dobrá nálada tak říkajíc masivní a skoro tak neodolatelná jako jeho výbuchy násilnictví. Jeho dobrácký úsměv byl kouzelný: mezi přivřenými očima a mohutným vousiskem se najednou objevila dvě červená jablíčka skrání. „Beze všeho přijďte. Bude mne posilovat vědomí, že mám v obecnstvu spojence — i když je spojenec, jenž o věci nemá ponětí, málo platný. Předpokládám, že obecnstva bude mnoho, neboť Waldron je sice vyložený šarlatán, ale je populární a má početné obdivovatele. Nuže, pane Malone, věnoval jsem vám podstatně více času, než jsem mínil. Jedinec si nesmí nechávat hrabivě pro sebe, co je určeno celému světu. Bude mi potěšením vidět se s vámi dnes večer na přednášce. A zatím mějte na paměti, že nic z toho, co jsem vám řekl, není určeno pro publikaci a nesmí být zveřejněno." „Ale McArdle — tedy můj šéfredaktor, chápejte, pane profesore, bude chtít vědět, co jsem pořídil." „Řekněte mu, cokoliv vám napadne. A mezi jiným mu také můžete vyřídit můj vzkaz: pošle-li někoho dalšího, aby se vetřel do mého domu, že pana šéfredaktora navštívím s karabáčem v ruce. A vám přenechávám starost o to, aby se nic z naší rozmluvy neobjevilo v tisku. To bychom tedy měli. Nuže — na shledanou dnes v půl deváté večer ve dvoraně Zoologického ústavu."

Jako poslední dojem jsem si odnášel obraz červených lící, modročerných vlnících se vousů a pánovitých očí, když mě profesor gestem ruky vypoklonkoval z pokoje.

5.

Protest!

Bylo toho trochu moc na jednoho: první interview vyvrcholil tělesným šokem, druhý interview šokem duševním. Není divu, že jsem si nebyl příliš jistý, či jsem, když jsem se podruhé ocitl na ulici před profesorovým domem. Jediná myšlenka bušila v mé rozbolavělé hlavě: Je-li *skutečně* pravda, co mi Challenger pověděl, je to převratná senzace a bude z toho ohromující šlágr pro *Gazettu*, dostanu-li povolení otisknout to. Na konci ulice jsem chytil taxíka a odjel do redakce.

McArdle byl jako vždy na svém stanovišti.

„Výborně!“ zvolal dychtivě, „kolik řádků to vydá? Vypadáte, mladý muži, jako byste se vracel z války. Snad vám nenatloukl?“ „Měli jsme zpočátku menší nedorozumění.“ „To je číslo, ten člověk! Co vám udělal?“ „Tak tedy — nakonec se umoudřil a popovídali jsme si. Ale nic jsem z něho nevykoledoval — totiž, nic pro noviny.“

„To se asi mýlíte. Vykoledoval jste si modřinu kolem oka — a to je něco pro noviny. Takovou hrůzovládu nemůžeme trpět, kolego Malone. Musíme pana profesora odkázat do jeho mezí. Dám do zítřejšího čísla úvodníček, že bude mrkat. Postačí, když mi dáte materiál, a já toho pána proženu, že na to do smrti nejdelší nezapomene. Co byste řekl zalomenému titulku Profesor Prášil? Nebo: Nový sir John Mandeville? — Nebo: Cagliostro číslo II. Zkrátka, jméno nějakého historického šejdíře a násilníka. Postavím ho na pranýř, kam patří jako podvodník první velikosti.“

„To by, pane šéfredaktore, asi nebylo správné.“

„Proč ne?“

„Protože Challenger není vůbec žádný podvodník.“

„Cože?“ zařval McArdle. „Snad mi nechcete říct, že opravdu věříte těm jeho báchorkám o mamutech a mastodontech a mořských hadích obludách?“

„Tak bych to nemohl říct, pane šéfredaktore, a on také o mamutech a o podobných nemluvil. Ale myslím, že přece jenom objevil něco nového.“

„Tak to, člověče, pro boha živého hod'te na papír!“ „Hrozně rád bych to napsal, ale všechno, co vím, mi pověděl jen pro mou informaci a pod podmínkou, že to nenapíšu.“

Zhustil jsem profesorovo vyprávění do několika vět. „Taková je situace.“

McArdle se tvářil krajně nedůvěřivě.

„Tak tedy," řekl po chvíli, „měli bychom zde ještě tu schůzi dnes večer. Ta je veřejná a nebudete vázán žádným slibem mlčenlivosti. Nemyslím, že nějaká jiná redakce tam někoho pošle, protože o Waldronovi už kdekteré noviny psaly aspoň tucetkrát a nikdo neví, že tam bude mluvit Challenger. Budeme-li mít kliku, ulovíme sólokapra. Beztak tam jdete, a tak nám udělejte pořádnou zprávu. Nechám vám v čísle do půlnoci dost místa.“

Měl jsem po celý den hromadu práce, časně večer jsem šel něco pojíst do klubu s Tarpem Henrym. Podal jsem mu stručnou zprávu o svém dobrodružství, a po celou dobu, co jsem mluvil, pochybovačný úsměv nezmizel z jeho zvrásněné tváře. Když jsem řekl, že mě profesor přesvědčil, rozřehtal se Henry na celé kolo.

„Kamaráde, takové věci se už ve skutečnosti nedějí. Dnes už se nestává, aby někdo čiročirou náhodou udělal ohromující objev a pak poztrácel důkazy. Takové věci přenechte romanopiscům. Ten váš profesor je chytrý jak všechny opice v londýnské zoo dohromady — a navíc je mazaný jak liška. Všechno, co vám napovídal, je vyložený nesmysl.“

„Ale ten americký básník?“

„Nikdy neexistoval.“

„Viděl jsem jeho skicář.“

„Byl to Challengerův skicář.“

„Vy myslíte, že to zvíře nakreslil sám Challenger?“

„Ovšemže ano. Kdo jiný to mohl udělat?“

„No ale odkud se vzaly ty fotografie?“

„Na fotografiích nic není. Sám jste připustil, že jste viděl jenom nějakého ptáka.“ „Byl to pterodaktylus.“

„To tvrdí Challenger. On vám toho pterodaktyla nasadil do hlavy.“

„Dejme tomu. A co ty kosti?“ „Ta první pocházela z irského guláše. Tu druhou vylepšil z vlastní hlavy, aby posloužila jako ‚důkaz‘. Kdo má filipa a vyzná se v oboru, dokáže zfalšovat kost tak snadno jako fotografii.“

Začínalo mi být všelijak. Snad jsem se přece jenom unáhlil ve svém úsudku a skočil profesorovi příliš ochotně na špek. Potom mě osvítil nápad. „Půjdete na tu schůzi?“ Tarp Henry se zadumal.

„Ten váš náramný Challenger není osobnost zrovna populární," řekl. „Má vroubky u velmi mnoha lidí. Asi nepřeháním, když řeknu, že snad nikdo v celém Londýně nedokázal soustředit na sebe tolik nenávisti. Jestli se tam

přihrnou studenti medicíny, bude tam parádní povyk. Nemám chuť jít do jámy lvové."

„Ale spravedlnost přece vyžaduje, aby člověk vyslechl, co ten druhý uvádí na důkaz svých tvrzení."

„Inu — na tom něco je. Dobrá. Můj dnešní večer patří vám."

Když jsme vstoupili do dvorany, viděl jsem, že účast je mnohem početnější, než jsem očekával. Šňůra elektrických limuzínek přivázela bělovousé profesory, zatímco temný zástup méně významných chodců, proudících do budovy klenutým portálem, ukazoval, že obecnstvo nebude jen v ědecké, ale i laické. A opravdu — jen jsme usedli, hned jsme poznali, že na galérii a v pozadí sálu vládne duch bujarý, ba dokonce chlapecký. Když jsem se ohlédl, viděl jsem řady mladíků, v nichž nebylo těžké rozpoznat typické mediky. Bylo zřejmé, že všechny velké nemocnice sem vyslaly silné jednotky. Nálada obecnstva byla zatím dobrá, ale také poněkud rošťácká. Mladíci zpívali populární odrhovačky s nadšením, které tvořilo podivné preludium k vědecké přednášce. Také se začaly ozývat hlasité poznámky, dobírající si přítomné vědátory. Zejména tyto vtipy a vtípky slibovaly zábavný večer všem — s výjimkou pánů profesorů, kteří byli terčem studentského utahování.

Ani důstojní členové předsednictva neunikli pochybným počtám omladiny. Když se na tribuně zjevil starý dr. Meldrum, ozdobený svým pověstným cylindrem s širokou zprohýbanou obrubou, byl zahrnut tolika halasnými dotazy „Kde jste schrastil *tenhle* pokrytec?", že rychle smekl a schoval klobouk kradmo pod svou židli. Když ke svému křeslu belhal profesor Wadley, sužovaný už léta letoucí dnou, zazněly ze všech stran dvorany přátelské poptávky po dnešním zdravíčku ubohého palce — a profesoru Wadleymu se nepodařilo zatajit rozpaky. Největším tartasem byl arcí provázen můj nový přítel, profesor Challenger, když pochodoval po tribuně ke svému místu na samém konci první řady křesel. Ve chvíli, kdy se jeho černý plnovous objevil za rohem, stoupl ke stropu dvorany tak hurónský řev na uvítanou, že jsem v duchu začínal dávat za pravdu Henrymu; obecnstvo sem asi skutečně nepřišlo jen kvůli přednášce, ale hlavně proto, že fáma rozhlásila účast slavného profesora.

Když Challenger vstoupil do dvorany, zazněl v prvních řadách hostí, mezi dobře oblečeným panstvem spokojený smích, jako by jim studentská demonstrace v tomto případě nebyla proti mysli. Projev študáků byl prostě výbuch zvuku ne nepodobný řevu, jaký propuká v klecích divé zvěře, když z dálky zaslechne kroky krmiče. Možná že některý z výkřiků byl urážlivý, celek však na mne působil jako pouhý projev nevázané bujnosti, jako hlučné vítání člověka, který posluchače zajímá a baví. Neměl jsem vůbec dojem, že to je výraz nelibostí či opovržení. Challenger na toto uvítání reagoval unaveným, trošinku přezíravým úsměvem, asi jako dobromyslný člověk čelí kvičení a

vyvádění hromady štěnat. Pomalu usedl, nadmul hrudník, pohladil si plnovous a díval se na přeplněnou dvoranu. Horní víčka měl pokleslá a jeho pohled byl mírně opovržlivý. Povyk, spojený s Challengerovým příchodem, ještě neutichl, když se u svého stolu zvedl předseda schůze, profesor Ronald Murray. Program večera započal.

Doufám, že mi prof. Murray odpustí, řeknu-li, že sdílí s většinou Angličanů jednu chybu: je neslyšný. Patří k záhadám moderního života, že lidé, kteří mohou říci něco, co stojí za poslech, se nenaučí říkat to tak, aby to také bylo slyšet. Vždyť by jim to nedalo tolik práce! Ve skutečnosti si počínají jako člověk, jenž se snaží přečerpat cenný mok od pramene do nádrže pomocí ucpaného potrubí, jež by se přece dalo bez velké námahy pročistit. Profesor Murray adresoval několik hlu-bokomyslných poznámek své bílé vázance a sklenici vody na svém stole, míse v to humorné vsuvky, určené zřejmě stříbrnému svícnu po pravici. Pak usedl a k řečnickému pultu přistoupil slavný popularizátor vědy Percival Waldron, vítaný tlumeným potleskem. Waldron byl přísný muž s tváří ostrých rysů, s drsným hlasem a agresivním vystupováním, měl však velký dar: dovedl rozmělnit a předžvýkat myšlenky jiných lidí a dávat je dál způsobem, jenž byl obecně srozumitelný a budil zájem laické veřejnosti. Kromě toho Waldron uměl dělat legraci kolem nejneočekávanějších námětů, takže v jeho podání byly i precese jarního bodu či vývoj obratlovců náramně humorné taškařice.

Waldron před námi rozvinul panoramatický obraz vzniku světa, jak si jej vykládá věda. Slovy veskrze jasnými a místy i barvitými nám vyprávěl o zeměkouli, když ještě byla obrovským shlukem žhavého plynu, ženoucího se vesmírem. Pak líčil zhušťování hmoty, chladnutí, vrásnění, jež vytvořilo hory, srážení páry ve vodu — vylíčil nám pozvolnou přípravu jeviště, na němž se později odehraje nevysvětlitelné drama života. Pokud jde o původ života, byl Waldron diskrétně mlhavý. Prohlásil, že je celkem asi jisté, že by zárodky života byly sotva přečkaly ono prvotní škvaření. Tudíž musely přijít později. Vznikly samy od sebe z chladnoucích, anorganických prvků zeměkoule? Velmi pravděpodobné. Přibyly zárodky života zvenčí, dopraveny sem meteoritem? Je to výklad sotva přijatelný. Celkem vzato — čím je kdo moudřejší, tím méně dogmatický je v této otázce. Nedokážeme — lépe řečeno: zatím jsme nedokázali vyrobit v našich laboratořích z anorganické hmoty život organický. Naše chemie dosud neumí přemostit propast mezi mrtvým a živým. Existuje však vyšší a dovednější chemie — chemie přírody, jež disponuje většími silami a většími časovými možnostmi. Je docela myslitelné, že dospívá k výsledkům nám nedosažitelným. A s touto úvahou se zatím musíme spokojit.

Tím se řečník dostal k žebříčku, vlastně k mocnému žebří životu živočišného. Začal načisto dole, u měkkýšů a u mátožných praobyvatel moří a sledoval vývoj příčel po příčeli, od plazů k rybám, až jsme konečně dospěli k vačnatcům, kteří rodí živá mláďata, a jsou tedy přímí předkové všech savců a tudíž patrně i předkové všech posluchačů zde shromážděných. („To ne! To ne!“ vykřikl pochybovačný student v poslední řadě lavic.)

Jestli mladý pán v červené vázance, jenž volal „To ne! To ne!“ a jenž patrně tvrdí, že byl vyseděn z vajíčka, laskavě počká, až bude po přednášce, on, Waldron, s potěšením zhlédne tuto kuriozitu. (Obecné veselí v sále.) Byla by to divná představa, myslet si, že vrcholem všeho, co příroda vytvořila za stamilióny let, je ten pán v červené vázance. Ale cožpak příroda ve vývoji ustrnula? Musíme pána v červené vázance považovat za konečný typ — za jedinečnost a veškerenstvo, nač se příroda zmohla? On, Waldron, doufá, že neurazí pána v červené vázance, když setrvá na svém názoru, že — bez ohledu na případné vynikající tajné vlastnosti zmíněného pána — obrovské energie vesmíru, vynakládané na vývoj, by nebyly plně ospravedlněné, kdyby definitivně skončily vyrobením tohoto pána. Vývoj — to není síla jednorázově vynaložená, a *tím* i vyčerpaná. Je to síla, která se uplatňuje a tvoří i nadále — a dosáhne výsledků ještě větších. Waldron, jenž takto za obecného pochechtávání činaně setřel rušitele, pokračoval potom v popisu minulosti. Barvitě nám vyličil vysychání moří, vznik písečných mělčin i primitivního, slizkého života, jenž se usadil na jejich okrajích. Popsal nám přeplněné, mělké a bažinaté zátoky i snahu mořské zvířeny uchýlit se do bezpečí bahnitých mělčin.

Tam je čekala přemíra potravy — přemíra, jež vedla k obludnému vzrůstu živočichů. „Takto, dámy a pánové,“ dodal Waldron, „se vysvětluje vznik hrůzostrašného plemene veleještěřů, saurů. Ještě dnes, když vidíme jejich pozůstatky ve wealdenské nebo solnohofenské břídlci, děsí naše zraky. Naštěstí tyto obludy vyhynuly dávno předtím, než se na naší planetě objevili první lidé.“ „Protest!“ zaburácel hlas z tribuny. Percival Waldron si velmi potrpěl na kázeň a pořádek. Kromě toho měl dar jízlivého humoru, jak dokázal ke škodě pána s červenou šlajfkou. Bylo tedy nebezpečné Waldrona přerušit, ale tento výkřik se mu zdál tak nesmyslný, že nevěděl, jak se s ním vypořádat. Tak tumpachově by vypadal znalec Shakespearových děl, kdyby narazil na žluklého baconistu, nebo hvězdář, na kterého vybafe fanatický zastánce teorie, že Země je plochá placka. Waldron byl chvíli zticha a pak zvýšeným hlasem opakoval: „... vyhynuly dávno předtím, než se na naší planetě objevili první lidé.“ „Protest!“ zaburácel hlas ještě jednou. Waldron se ohromeně rozhlížel po řadě profesorů na tribuně, až jeho zrak padl na postavu Challengeera, jenž tu seděl pohodlně

opřený o lenoch křesla, oči přivřené, na tváři výraz pobavení, jako by se usmíval ze spaní.

„Ach tak!" řekl Waldron a pokrčil rameny. „To byl můj přítel profesor Challenger," a za obecného smíchu pokračoval v přednášce, jako by tím byl všechno vysvětlil a nemusel už nic dodávat. Byl to však incident toliko první, ale zdaleka ne poslední. Kamkoliv se Waldron vrtl v džungli minulosti, vždycky se za chvíli ocitl v situaci, kde se musel zmínit o prehistorických či vymřelých formách života.

Kterážto zmínka v mžiku vyvolala Challengerovo býčí zaržání. Obecenstvo se na to začalo těšit a řičelo smíchy, kdykoliv se Challenger ozval. Přeplněné lavice studentů se přidaly, a kdykoliv se v Challengerových vousech otevřela mezera, stouplo ke stropu stohlasé „Protest!" ještě dříve, než sám Challenger mohl vykřiknout.

Jiné stovky hlasů káraly rušitele sborovým „Fuj!" a „Nerušit!" Waldron byl sice zkušený řečník v půtkách tužený a byl to muž silných nervů, teď však začal pozbývat jistoty. Zadrhoval, koktal, opakoval se, ztrácel nit, zapletl se v dlouhé větě a nakonec se vztekle obrátil proti příčině svých potíží.

„Toto je vskutku již nesnesitelné!" křičel a civěl nenávistně na druhý konec tribuny. „Musím vás, profesore Challenge, požádat, abyste upustil od svých nevzdělaných a nevychovaných projevů!" Ve dvoraně se rozhostilo ticho. Studenti oněměli a ztuhli nadšením, že se mocní bohové na Olympu začínají hádat mezi sebou. Challenger pomalu vyheveroval svou mohutnou postavu z křesla.

„A já, pane Waldrone, musím oplátkou požádat zase vás, abyste upustil od tvrzení, která nejsou v přesné shodě s vědeckými fakty."

Tato slova rozpoutala bouři. Z obecného randálu, z veselého či rozhořčeného hulákání bylo občas lze rozeznat volání „Fuj! Fuj! Hanba!" — „Ať řekne, co chce!" — „Vyhodte ho!" — „Sundejte ho z tribuny!" a „Nechtě ho mluvit!" Profesor Murray stál bezmocně za svým předsednickým stolem, mával oběma pažemi a rozčileně blekotal.

Nad mračna jeho nesrozumitelného huhňání vynikly tu a tam vrcholky vět, slova „Profesore Challenge — soukromé — názory — později".

Původce všeho toho pozdvižení se uklonil, usmál se, prohrábl si plnovous a svezl se zpátky do křesla. Waldron, rudý ve tváři a velmi načepýřený, pokračoval ve výkladu. Tu a tam, když pronášel nějaké vyhraněné úsudky, hodil jedovatým pohledem po svém odpůrci, jenž vypadal, jako by tvrdě spal, a ze sna se usmíval šťastně a na celé kolo.

Za chvíli byla přednáška u konce — a všechno se mi zdá, že to byl konec předčasný, neboť Waldron mluvil uspěchaně a nesouvisle. Sled jeho výkladu byl hrubě přerušen a obecenstvo bylo neklidné a zvědavé, co bude dál. Waldron

se posadil, a když předseda cosi zacvrlikal, vstal profesor Challenger a došel na okraj tribuny. Pro informaci redakce jsem jeho projev zaznamenal doslovně.

„Dámy a pánové," začal, nevšímaje si soustavného šumu v pozadí dvorany, „promiňte, prosím! — Dámy, pánové a děti — musím se omluvit, že jsem bezděčně opominul podstatnou část zde přítomného obecnstva." (Povyk, Profesor tu stojí, jednu ruku má pozdviženou. Vlídne přikyvuje svou obrovskou hlavou, jako by udílel davu velekněžské požehnání.)

„Byl jsem pověřen, abych poděkoval panu Waldronovi za velmi malebnou a vzletnou přednášku, kterou jsme právě vyslechli. Obsahovala údaje, s nimiž nesouhlasím, a bylo mou povinností průběžně je označovat. Nicméně se pan Waldron svého úkolu zhostil dobře, neboť jeho úkolem bylo podat prostý a zajímavý přehled o tom, jak si představuje dějiny naší oběžnice. Populární přednášky jsou velmi libé na poslech, ale pan Waldron (zde se prof. Ch. na pana W. blahovonně usmál) mi promine, dodám-li, že jsou zároveň nezbytně povrchní a klamavé, neboť musejí být přizpůsobeny úrovni nevzdělaného obecnstva."

(Ironické volání „Tak jest!") „Populární přednášky jsou již svou povahou cizopasnické." (Waldron protestuje hněvivými posuňky.) „Vykořisťují pro slávu nebo pro peníze práci, kterou vykonali strádající, neznámí bratři polem vědy pracující. Nejdrobnější faktum, získané v laboratoři, jediná cihla, věnovaná výstavbě chrámu vědy, svým významem zdaleka předčí jakýkoliv obnošený výklad z druhé ruky, jenž se sice může líbit lelkujícímu obecnstvu, ale nezanechává po sobě žádnou trvalou hodnotu. Konstatuji tyto samo zřejmosti ne proto, že bych chtěl pohanět speciálně pana Waldrona, ale proto, abyste neztratili rozlišovací schopnost a abyste omylem nepovažovali kostelníka za velekněze." (V tuto chvíli p. W. něco šeptá předsedovi. Předseda se nadzvedá na židli a adresuje nějakou přísnou výtku sklence vody.) „Ale skončeme tuto kapitolu!" (Dlouhý a hlasitý souhlas obecnstva.)

„Přejdeme k tématu důležitějšímu. Já jako vědec-výzkumník jsem protestoval proti jednomu tvrzení pana Waldrona. Označoval jsem jedno jeho tvrzení za nesprávné. Oč šlo? Šlo o to, zda na Zemi přežívají určité typy živočichů. Nemluvím o tomto námětu jako amatér. A pro jistotu dodávám, že o tom nehovořím ani jako popularizátor. Ale jako člověk, jehož vědecké svědomí ho nutí držet se přísně skutečnosti, vám říkám: pan Waldron se velmi mýlí. On sám žádné takzvané prehistorické zvíře neviděl — pročť tvrdí, že žádná na Zemi již neexistují. Prehistorická zvířata jsou skutečně naši předci. V tom má pravdu. Ale zároveň jsou, lze-li to tak říci, i naši předci-vrstevníci. Ještě dnes je může v celé jejich ošklivosti a hrůze spatřit každý, kdo má dost energie a odvahy vyhledat je v jejich doupatech. Živočichové, jež považujeme za druhohorní obludy a kteří by byli s to skolit a pozřít naše největší a nejdravější savce — ti domněle druhohorní živočichové dosud existují." (Výkřik z obecnstva: „Nesmysl!" — „Dokažte to!" — „Odkud vy to víte?" — „Protest!") „Ptáte se

mne, odkud to vím? Víím to proto, že jsem pronikl do jejich skrytých loviš ť. Víím to proto, že jsem některé z nich viděl." (Potlesk, povyk a ojedinělý výkřik: „Lháři!")

„Že jsem lhář?" (Obecný, srdečný a halasný souhlas.) „Slyšel jsem správně, že mne někdo nazval lhářem? Prosím toho, kdo tak učinil, aby laskav ě vstal a dal se poznat." (Hlas z obecnstva: „Tady je, pane profesore!" a skupina student ů zvedla do výše brejlatého neškodného človíčka zvící kudly za groš, jenž se marně snažil uniknout rukám i pozornosti.)

„Vy jste se odvážil nazvat mne lhářem?" („Ne, prosím, vůbec ne!" křičel nařčený skrček a zmizel jak myška v myší díře.)

„Je-li zde ve dvoraně někdo, kdo pochybuje o mé pravdomluvnosti, rád bych si s ním po přednášce trochu podebatoval." („Lháři!")

„Kdo to řekl?" (Neškodný skrček se znova objevil vysoko nad hlavami obecnstva a znova se snažil uniknout svým trapič ům.),,

Jestli tam na vás přijdu —" (Skandované volání: „Přijďte, milánku, přijďte!" přerušilo schůzi. Předseda povstává a mává pažemi, jako by ten koncert dirigoval.

Profesor, rudý ve tváři, nozdry rozšířené, vousy naježené, se dostal do ráže.)

„Každý veliký objevitel narazil na touž nedůvěru, jež je spolehlivým znakem generace pitomců. Když vám někdo přdestře velká fakta, nemáte dost intuice ani obrazotvornosti, která by vám umožnila v ěc pochopit. Neumíte nic jiného než házet blátem po lidech, kteří riskovali život při otevírání nových obzorů vědy. Kamenujete proroky! Galileo, Darwin a já —" (Dlouhotrvající povyk, jenž znemožňuje pokračovat ve schůzi.)

Toto vyličení jsem sepsal na základě poznámek, které jsem si chvatně dělal ve dvoraně Zoologického ústavu. Jsem si vědom, že tato má reportáž zdaleka nevystihuje dokonalý chaos, jenž tam tenkrát zavládl. Povyk byl tak hrozný, že se četné dámy daly na kvapný ústup. Duch rebelie posedl nejen studenty, ale i vážné a důstojné pány vědce. Viděl jsem bělovlasé, plnovousé muže, jak povstávají a zdviženými pěstmi hrozí paličatému profesorovi. Celá velká dvorana kypěla a bublala jako hrnec na rozpálené plotně. Profesor Challenger udělal pár kroků a zvedl obě paže. V tom člověku bylo něco tak mocného a impozantního a mužného, že lomoz a křik se pod vlivem jeho gesta a hypnotizujícího pohledu pozvolna tišil a nakonec utišil. Kdekdo měl dojem, že profesor hodlá učinit důležité prohlášení. Obecnstvo je chtělo slyšet a ve dvoraně zavládlo hluboké ticho.

„Nechci vás zdržovat," řekl. „K ničemu by to nebylo. Pravda zůstává pravdou a hluk několika pošetilých mladých mužů a — musím bohužel dodat: stejně pošetilých mužů starších — na tom nemůže nic změnit. Já prohlašuji, že jsem otevřel vědě nové pole. Vy to popíráte." (Souhlasný pokřik.)

„Nuže — poskytnu vám možnost, která se přesvědčit. Jste ochotni pověřit jednoho nebo více mužů ze svých řad, aby se vydali do Jižní Ameriky a vašim jménem ověřili má sdělení?“

V obecenstvu povstal starý profesor Summerlee, uznávaný učitel srovnávací anatomie, vytáhlý, vychrtlý a zatrpklý muž, připomínající zjevem ošumělého profesora teologie.

Rád by se zeptal — tak prohlásil —, zda profesor Challenger dospěl k názoru, o němž se zmiňoval, v průběhu cesty, kterou podnikl před dvěma lety k pramenům Amazonky.

Na tuto otázku profesor Challenger odpověděl kladně.

Nato si prof. Summerlee přál zvědět, jak to přijde, že profesor Challenger objevil — podle vlastního tvrzení — ve zmíněných oblastech něco, co tam přehlédli Wallace, Bates a další předchozí cestovatelé, jejichž vědecká pověst je nesporná.

Profesor Challenger odpověděl, že si prof. Summerlee zřejmě plete Amazonku s Temží; Amazonka že je ve skutečnosti řeka poněkud větší; že profesora Summerleea snad bude zajímat, že povodí řeky Amazonky měří sedm miliónů čtverečných kilometrů. Jde-li o oblast tak velikou, není přece nemožné, aby jeden člověk našel, co druhý přehlédl.

Profesor Soummerlee prohlásil se sžiravým úsměvem, že si je plně vědom rozdílů mezi Amazonkou a mezi Temží, zejména jednoho z těch rozdílů, totiž: že kterékoliv tvrzení týkající se Temže může být ověřeno. Což neplatí o Amazonce. On, Summerlee, že by byl profesoru Challengerovi osobně zavázán, kdyby profesor Challenger udal zeměpisnou šířku i délku oblasti, kde lze prehistorická zvířata nalézt.

Profesor Challenger odpověděl, že má pádné důvody, proč si zeměpisné údaje nechává pro sebe, že však je ochoten informovat o nich — za určitých bezpečnostních opatření — komisi, kterou si členové této schůze zvolí ze svého středu. Profesor Challenger doplnil svou odpověď dotazem, zda by se profesor Summerlee uvolil stát se osobně členem takovéto komise.

Prof. Summerlee: „Ano. Jsem ochoten.“ (Bouřlivé provolávání slávy.)

Profesor Challenger: „V tom případě vám zaručuji přístup k materiálu, jenž vám umožní oblast najít. Jelikož však prof. Summerlee pojede přezkoumat má zjištění, je jenom spravedlivé, abych zase já měl v jeho družině někoho, kdo bude přezkoumávat jeho zjištění. Nechci vám zatajovat, že cesta je svízelná a spojená s nebezpečnostvými. Profesor Summerlee bude potřebovat mladšího kolegu. Přihlásí se nějakí dobrovolníci?“

Takovým způsobem se člověk znenadání ocitá na osudovém rozcestí! Či jsem snad při vstupu do této dvorany mohl tušit, že se za chvíli vrhnu do dobrodružství divočejšího nad nejfantastičtější představu ?

Ale Markéta — neměla na mysli právě takovou příležitost? Markéta by mi byla řekla, abych se přihlásil. Najednou jsem stál a mluvil, ačkoliv jsem si žádný projev nepřipravil.

Tarp Henry, můj průvodce, mě tahal za šos a slyšel jsem, jak mi šeptá: „Sedněte, Malone, nedělejte ze sebe kašpara!"

Zároveň jsem viděl, že ze sedadla v řadě přede mnou také kdosi vstal a obrátil se ke mně. Byl to vytáhlý, šlachovitý muž s tmavě zrzavým vlasem. Upřeně se na mě díval tvrdým hněvivým pohledem, ale já se nedal.

„Hlásím se, pane předsedo," jsem opakoval znova a znova.

„Jméno! Jméno!" křičelo obecenstvo.

„Jmenuji se Edward Dunn Malone. Jsem reportér deníku *Daily Gazette*. Prohlašuji, že jsem svědek úplně nepodjatý."

„Jaké je vaše jméno, pane?" tázal se předseda mého vytáhlého soupeře.

„Jsem lord John Roxton. V oblasti Amazonky jsem již byl. Vyznám se tam a mám pro toto pátrání speciální kvalifikace."

„Pověst lorda Johna Roxtona jako sportovce a cestovatele je ovšem světoznámá," řekl předseda. „Nicméně by však bylo účelné, kdyby se takovéto výpravy účastnil i někdo od novin."

„Navrhuji tedy," řekl profesor Challenger, „tohoto shromáždění pověřit oba jmenované pány, aby doprovázeli profesora Summerleea na cestě, jejímž účelem je prošetřit pravdivost mých údajů a podat zprávu o výsledcích šetření."

A tak byl náš osud zpečetěn za halasného pokřiku a volání slávy. Přijetím Challengerova návrhu schůze skončila, ale byl jsem nenadálostí a velikostí projektu tak omámený, že ani pořádně nevím, jak jsem se z dvorany Zoologického ústavu dostal na ulici. Dal jsem se asi unášet v ířivém proudu odcházejícího obecenstva. Matně si vzpomínám, že před portálem byl mocný shluk smějících se studentů. Mela tam byla veliká a nad hlavami študáků se zvedala a zase dopadala paže, třímající těžký smetaný deštník. Z chumlu bylo slyšet hekání potrefených a smích ostatních. Potom se od chodníku tiše odlepila elektrická limuzína profesora Challengeera a já pokračoval v náměsíčné chůzi. Bloumal jsem Regentovou třídou a při stříbrném svitu pouličního osvětlení jsem snil o Markétě a dumal o své budoucnosti. Najednou jsem pocítil, že mě někdo zatahal za rukáv. Obrátil jsem se. Byl to ten vytáhlý šlachovitý muž,

který se spolu se mnou přihlásil k účasti na podivné expedici. Díval se na mne veselýma, ale poněkud pánovitýma očima.

„Pan Malone, nemýlím-li se," řekl. „Budeme kolegové, že ano? Bydlím kousek odsud — tak říkajíc přes ulici. Snad byste byl tak laskav a věnoval mi půl hodinky, protože mám několik věcí, které bych vám velmi rád řekl."

Byl jsem bič boží

Lord John Roxton a já jsme zamířili do postranní ulice a zastavili před omšelým portálem, za nímž — jak jsem věděl — se skrývá a schovává slavný herberk bohatých šlechticů. Na konci dlouhé holé chodby můj nový známý otevřel nějaké dveře a otočil vypínačem. Množství lamp, krytých barevnými stínidly, zaplavilo celou velkou místnost narudlým svitem. Už ode dveří, při prvním letmém pohledu jsem si uvědomil, že tento prostorný pokoj je nejen elegantní, ale i zabydlený, a že mu jeho majitel vtiskl neklamnou pečeť mužnosti. Kam se člověk podíval, tam spatřil znaky velkého bohatství a staromládeneckého nepořádku. Všude po podlaze ležely bez ladu a skladu huňaté kožišiny a pestré rohožky, pocházející z nějakých orientálních bazarů. Stěny byly hustě ověšené obrazy a tisky, v nichž i mé necvičené oko rozpoznalo výtvarná díla velmi drahá a jedinečná. Kresby boxerů, baletek a dostihových koní se střídaly s teplokrevným Fragonardem, heroický Girardet se za sněným Turnerem. Ale mezi těmito uměleckými ozdobami byly roztroušeny suvenýry, které mi rázem připomenuly, že lord John Roxton patří k elitě dnešních allround sportovců a atletů. Dvě zkřížená vesla nad krbem — tmavomodré a červené — vyprávěly o oxfordské osmě, zatímco rapíry a boxerské rukavice, rozvěšené nad vesly a pod nimi, byly památky na vítězství v šermu a rohování. Místo ostěním byl pokoj zdoben vlysem nádherných loveckých trofejí ze všech končin světa. Hlava vzácného bílého nosorožce ze Súdánu jako by opovržlivě ohrnovala pysky na ostatní exponáty.

Uprostřed přepychového rudého koberce stál černý a zlatý stůl z doby a ve slohu Ludvíka XV. Kouzelná starožitnost byla hříšně znesvěcená stopami po sklenicích a jizvami po dohořívajících doutnících. Na stole byl stříbrný táč s různým kuřivem, leštěný stojan s lahvemi destilátů a láhev sifonu. Můj mlčenlivý hostitel odlil do dvou vysokých sklenic whisky, dolil sodou, gestem ruky mě pozval, abych si sedl do křesla, přisunul mi jednu ze sklenic, nabídl mi dlouhý lahodný doutník — bylo to havana — a pak si sám sedl do ušáku naproti mně. Zadíval se na mne dlouze, pevně a soustředěně. Duhovka jeho zvláštních, lesklých očí byla světle modrá a připomínala chladnou modř jezera na ledovci. Jemný kouř mého doutníku mi nebránil pozorovat podrobnosti tváře, kterou jsem už dobře znal z mnohých fotografií: orlí nos, propadlé, povětrím ošlehané

líce, vlasy tmavě ryšavé a nahoře už prořídle, chlapský, ale pěstěný knír a na bradě, poněkud vystrčené, furiantské, krátce a do špičky přistřižené vousy. V té tváři něco trochu připomínalo Napoleona III., něco Dona Quijota, ale celkově a především se mi jevil jako typický anglický zeman: odvážný, bystrý, milovník života v přírodě, milovník psů a koní. Slunce a vítr dodaly jeho pleti sytou barvu pálených cihel. Obočí měl hustá a převislá. Oči, beztak už chladné, tím nabývaly výrazu přímo divokého. Mocné a zvrásněné čelo tento dojem ještě zesilovalo. Pokud jde o postavu, budil dojem velké fyzické síly — a vskutku často prokázal, že v Anglii je málo mužů způsobilých podávat dlouhodobé výkony, jichž on byl schopen. Mohl měřit něco málo přes metr osmdesát, ale zdál se podsaditější. Silná ramena jako by mu ubírala na výšce. Toto tedy je ten slavný lord John Roxton, pomyslel jsem si, kdo zde sedí proti mně, drží pevně v zubech doutník, nespouští ze mne oka a dlouze a mlčky mě pozoruje. Ticho začalo být až trapné.

„Inu," řekl konečně, „tak jsme se do toho vrhli, chlapče a kamaráde můj." (To divné rčení vyslovoval, jako by to bylo jedno slovo; chlapčeamamarádem ůj.)

„Ano, oba jsme do toho skočili rovnýma nohama, vy i já. Mám dojem, že jste nic takového nečekal, když jste vstupoval do sálu — nebo se mýlím?"

„Neměl jsem o tom ani tušení." „Jsme na tom stejně, ani tušení jsem neměl. A teď jsme oba v té omáčce až po uši. A přitom jsem se vrátil před pouhými třemi týdny z Ugandy a právě jsem si pronajal letovisko ve Skotsku. Už jsem podepsal smlouvu, a tak se to teď všechno zvirtlo, že ano? A co vy tomu říkáte?" „Neočekávanosti patří k mému povolání. Jsem novinář, reportér *Gazetty*."

„Ovšem, ovšem — pověděl jste to, když jste se hlásil. Mimochodem řečeno, měl bych tu nějakou maličkost, se kterou byste mi mohl pomoci, chcete-li."

„Bude mi potěšením."

„Nevadí vám, je-li to spojeno s rizikem?"

„O jaké riziko jde?"

„Riziko se jmenuje Ballinger. Víte, kdo to je?"

„Nevím."

„Chlapče, chlapče, na které planetě žijete? Sir John Ballinger je nejlepší pánský dostihový jezdec severní Anglie. Na ploché dráze bych se mu vyrovnal, kdybych vypjal všechny své síly, ale v překážkovém dostihu je o několik tříd nade mnou. Inu, je veřejným tajemstvím, že v době, kdy netrénuje, pije jak duha. Říká tomu, že musí dohánět, co proměškal. V úterý u něho propuklo delirium tremens a od té doby řádí jako tajfun. Bydlí přímo nade mnou. Doktoři

říkají, že s ním je konec, jestli se nám nepodaří vpravit do něho alespoň trochu potravy. Ale on leží v posteli a na přikrývce má revolver. A protože slibuje, že provrtá šesti prvotřídními kulkami každého, kdo se mu přiblíží, vypukla mezi služebnictvem menší stávka. Kdekdo ví, že John je tvrdohlavec nemilosrdná, a nadto ještě bezvadný střelec — ale málo naplat, nemůžete přece nechat vítěze Velké dostihové ceny zbytečně umřít, že ano?"

„Co tedy míníte podniknout?"

„Řekl jsem si, že bychom my dva — vy a já — dokázali překvapit ho. Možná že bude právě podřimovat, a v nejhorším případě může postřelit jenom jednoho z nás, a druhý se mu dostane na kobylku. Jestli se nám podaří hodit mu přes paže polštář a zatelefonovat pro žaludeční pumpu, poskytneme Johnovi večeři, jakou ještě neměl."

Můj večerní program byl tedy náhle zpestřen o číslo zoufale nebezpečné. Nemohu říct, že bych byl člověk kromobyčejně statečný. Má irská obrazotvornost mi maluje neznámé a nevyzkoušené v ěci v barvách tak hrozných, že skutečnost potom bývá notně bledší. Na druhé straně však jsem byl odmalička veden k tomu, abych se štítil zbabělosti a hrozil se představy, že bych mohl být považován za zbabělce. Mohu směle říci, že bych — po vzoru Huna z dějepisné čítanky — také skočil do propasti, kdyby někdo zapochyboval o mé odvaze, ale musím přiznat, že by mě k tomu přiměly spíš pýcha a strach než kuráž. A tak, ačkoliv se každický nerv v mém těle vzpouzel při pomýšlení na opilého nepřítelného rabiáta v pokoji o patro výše, řekl jsem co možná nejihostejněji, že jsem připraven tam jít. Další poznámka lorda Roxtona o nebezpečnosti podniku mě jenom popudila.

„Řečením se to nespraví," řekl jsem. „Pojďme."

Vstali jsme. Potom se lord Roxton tiše zachechtal, ťukl mě dvakrát třikrát do hrudi a nakonec mě vtiskl zpátky do křesla.

„V pořádku, chlapčeakamarádemůj, vyhovujete," řekl.

Překvapeně jsem se na něho podíval. „O Ballingera jsem se postaral sám dnes ráno. Prostřelil mi šos kabátu — ruka se mu přece jen kapánek třese —, ale dostali jsme ho *do* svěřací kazajky a do týdne prý bude v pořádku. Jářku, mladý muži, doufám, že mi ten chyták nezazlíváte. Abyste rozum ěl: načisto mezi námi děvčaty, já považuju tu naši jihoamerickou věc za velmi vážnou záležitost, a mám-li mít s sebou kamaráda, chci, aby to byl chlap, na kterého je spolehnutí. Proto jsem vás trochu vyzkoušel a musím říct, že jste obstál. Víte, ono bude všechno záležet na vás a na mně, protože ten starý vašnosta Summerlee bude

sám potřebovat chůvu a k ničemu nebude. Mimochodem řečeno, nejste vy náhodou ten Malone, o kterém se říká, že bude vyhodnocen jako nejlepší rugbyový hráč za Irsko?"

„Snad v druhé lize.“

„Vaše tvář se mi zdála povědomá. Přihlížel jsem utkání vaší patnáctky s Richmondem a lepší únik než ten váš jsem neviděl za celou sezónu. Snažím se nenechat si ujít žádné rugbyové utkání — je to nejmužnější hra, jaká nám zůstala. Ale nepozval jsem vás sem, abychom si povídali o sportu. Musí me si hledět té naší záležitosti. Zde v *Timesech* máme přehled zaoceánských plaveb. Vidím, že od příští středy za týden odjíždí loď do Brazílie, a myslím, že bychom se pro ni měli rozhodnout, stačíte-li, profesor Summerlee a vy, dát dohromady všechno potřebné, že ano? Dobrá, já to s ním dohodnu. A jak to vypadá s vaší výstrojí?"

„Má redakce se o to postará.“

„Umíte střílet?"

„Průměrně jako každý záložník.“

„Propánaboha! To jste na tom tak mizerně? Střelba je zřejmě to poslední, čemu se vy, mládenci, věnujete. Poletujete kolem úlu jako včely bez žihadel. A jednoho dne budete vypadat tuze hloupě, až se někdo přikrade a dobře vám med. Ale v Jižní Americe musíte držet flintu pevně v rukou, protože — pokud profesor Challenger není blázen nebo lhář — máme vyhlídku na roztodivná setkání. Jakou pušku byste chtěl?"

Přistoupil k dubové skříni, a když ji otevřel, zahlédl jsem lesknoucí se řady vyrovnaných hlavní. Vypadaly jako píšťaly varhan. „Podívám se, co bych pro vás našel ve svém arzenálu," řekl.

Bral ze skříně jednu nádhernou pušku po druhé, otvíral a zavíral závěry, až to chřestilo, a než vrátil flintu na stojan, každou pažbu něžně pohladil, jako se matka mazlí se svými dětřátky.

„Tohle je vzor Bland, ráže pět sedm sedm, na špičaté razantní střely," řekl.

„Tímto blandem jsem dostal tamtoho nerudného chasníka." Podíval se na hlavu bílého nosorožce. „Už chybělo jenom dvanáct kroků, a on by byl zařadil mě do své sbírky.

Jedinou spásou muže je ten kousek kovu, ta střela, malý kužel — ochrana slabšího.' Doufám, že znáte Gordona, neboť to je básník, jenž opěvává koně a pušku — a s oběma umí zacházet. A tady bych měl užitečný kousek — ráže čtyři sta sedmdesát, namontovaný dalekohled, dvojitý vyhazovač, účinný donos až do tří set padesáti. Téhle pušky jsem užíval před třemi lety proti peruánským otrokářům. Řeknu vám, že jsem v tom kraji byl bičem božím, i když to nenajdete v žádné Modré knize. Jsou chvíle, mladý muži, kdy každý z nás se

musí zastat lidských práv a spravedlnosti, sic by uvalil na sebe samého hanbu spoluviny. Proto jsem tam podnikl vlastní menší válku. Sám jsem ji vypov ěd ěl, sám jsem ji vedl, sám jsem ji skon ěil. Každý z těchto vroubků znamená odstřeleného vraha otroků — je jich pěkná řádka, že ano? Ten velký vrub — ten je na památku Pedra Lopeze, krále všech těch vrahů. Složil jsem ho v bažin ě řeky Putomayo. A tady bych měl něco pro vás."

Vzal ze skřín ě nádhernou hn ědou a stříbrnou pušku. „Má bezvadn ě hlazenou pažbu, přesn ě seřizené hledí i mušku, zásobník na p ět ran." Podal mi krásnou zbraň a zavřel skřín ě. „Mimochodem," řekl, vraceje se do křesla, „co víte o tom profesoru Challengerovi?"

„Vid ěl jsem ho v život ě dnes poprv ě."

„Jsme na tom tedy stejn ě. Je to vlastn ě divn ě, že se vydáváme za moře se zapečet ěnými instrukcemi — a z popudu člov ěka, kter ěho neznáme. Na m ě d ělal dojem domýšliv ěho star ěho pavouka. Ani jeho kolegov ě -v ědci ho zřejm ě nijak nemilují. Jak jste se v ěbec do cel ě té z ěležitosti dostal?"

Pov ěd ěl jsem mu stru ěn ě, co jsem toho dopoledne zažil, a lord Roxton pozorn ě naslouchal. Pak vzal ze skřín ě mapu Jižn ě Ameriky a rozprostřel ji na stole.

„V ěřím každ ěmu jeho slovu," řekl v ězn ě, „a nezapomeňte, že nemluvím nazdařbůh, když to prohlašuji. Miluju Jižn ě Ameriku a podle m ěho n ězoru to je od Darienu ažd do Fueva nejvelkolep ější, nejbohatší a nejn ědhern ější kus povrchu naší planety. Lid ě ji dnes ješt ě neznají a neuv ědomují si, co z ní m ůže b ět. Projel jsem tou zemí křížem krážem a prožil jsem dv ě ůdobí sucha v kon ěinách, kde jsem vál ěil proti obchodník ům s otroky. A práv ě v tom kraji jsem slyšel pov ěsti toho druhu, o nichž se zmiňoval Challenger. Byly to, pravda, indiánské zkazky, ale není pochyb o tom, že obsahovaly n ějak ě pravdiv ě j ědro. A v ěbec si pamatujte, mladý muži: ěím víc o té oblasti víte, tím sp ěš pochopíte, že tam je *všechno* moždné — že tam není *nic* vylou ěeno. Tím ůzemím vede pod ěl řek n ěkolik ůzkých stezek, po nichž tamní lid ě cestují, ale všude kolem je tma tmoucí. A zde, v Mato Grossu," Roxton opsal doutníkem kruh nad ěástí mapy, „nebo v tomto kout ě, kde se stýkají tři státy Brazílie, zde by m ě v ěbec nic nepřekvapilo. Ten náš profesor měl pravdu, když dnes ve ěer řekl, že prales, který se plochou blízí velikosti cel ě Evropy, je protkán řekami o d ělce n ějakých p ětasedmdes ěti tisíc kilometrů. Vy a já bychom mohli b ět od sebe vzd ěleni tak, jak Skotsko je vzd ěleno od Istanbulu, a p řece bychom byli oba st ěle v tomže brazilském pralese, člov ěk zatím nedokázal víc než vyšlapat tu a tam p ěšinku na okraji toho bludišt ě... Uvaždte, že hladina řeky — tedy Amazonky — v ůdobí dešt ů stoupá o dobrých deset dvan ěct metrů a p ělka

povodí je nepřekročitelná bažina. Proč by v takové zemi nemohlo být něco nového a úžasného? A proč my bychom nemohli být těmi šťastlivci, kteří to objeví? A kromě toho," dodal a jeho podivná, drsná tvář zazářila potěšením, „každý kilometr tam představuje riziko, nebezpečí, které láká sportovce. Víte, já jsem jako starý golfový míček: život ze mě už dávno otloukl bílý nátěr. Teď mě osud může pálkovat, jak chce — žádný úder už nezanechá stopu. A riziko — to je pro sportovce sůl života, mladý muži. Dodává životu zase důvod pro to, aby ho člověk žil. Všichni jsme jaksi zlenošili, stávají se z nás padouři a šosáci, moc jsme si zvykli na pohodlíčko. Ale já toužím po divokých širých zemích, toužím po tom, hledat s puškou v ruce něco, co stojí za hledání — a najít to. Zkusil jsem to s válkou a s dostihy a s letouny. To všechno už znám, ale zde se skýtá senzace zbrusu nová: lovit nestvůrná zvířata, jaká člověk zná jenom ze snů, když šel spát s plným žaludkem těžkých jídel."

Lord Roxton se při té představě zálibně zubil.

Snad jsem popisu své nové známosti věnoval příliš mnoho času, ale myslím, že to není na škodu. Roxton přece bude mým druhem po řadu měsíců, a tak jsem se snažil písemně zachytit první dojem, kterým na mě zapůsobil tento zvláštní člověk, jeho osobitá řeč a svérázné názory. Byl bych s ním rád ještě poseděl, ale nakonec ve mně zvítězil smysl pro povinnost: musel jsem přece hlásit redakci, jak ten večer dopadl. Když jsem odcházel, seděl lord Roxton v křesle, při růžovém svitu lustrů a lamp olejoval zámek své zamilované flinty a zálibně se pochechtával při pomyslení na dobrodružství, která nám kynou. Bylo mi naprosto jasné: čekají-li nás nebezpečnosti, v celé Anglii bych nenašel lepšího druha, muže chladnokrevnějšího a srdnatějšího.

Rušné a nakonec nádherné události dne mne hodně vyčerpaly, ale nicméně jsem seděl se svým šéfredaktorem McArdlem hluboko do noci a líčil mu situaci. McArdle považoval věc za tak důležitou, že ji nazítří předložil nejvyšší instanci, Beaumontovi. Vedení listu rozhodlo, abych z cesty podával redakci o svých dobrodružstvích zprávy co nejúplnější ve formě dopisů McArdleovi. Protože jsme ještě neznali podmínky, které si snad položí profesor Challenger, až nám dá instrukce pro cestu do neznáma, museli jsme počítat se dvěma eventualitami: buď bude *Gazetta* mé dopisy redigovat a uveřejňovat postupně tak, jak budou docházet, neboje bude ukládat, a otiskne je až po mém návratu. Rozhodnutí jsme museli přenechat profesorovi Challengerovi. Zavolali jsme ho tedy telefonem, ale místo aby nám dal konkrétní odpověď, profesor nám uštědřil hřímavé kázání o nepravostech tisku. Zakončil to poznámkou: Jestliže mu dáme vědět, kterou lodí poplujeme, udělí nám těsně před vyplutím pokyny — pokud

to uzná za vhodné. Když jsme volali podruhé, přišla místo profesora k telefonu jeho žena. Z jejího kvílivého nařikání jsme vyrozuměli jen tolik, že profesor je už beztak v zuřivé náladě a ona — tedy paní Challengerová — doufá, že neuděláme nic, čím bychom tu náladu ještě zhoršili. Odezvou třetího pokusu byla rána jak hrom. Po chvíli se do linky zapojila telefonní ústředna a sdělila nám, že aparát profesora Challengeera je rozbitý. Poté jsme od dalších pokusů o navázání hovorů upustili.

A od této chvíle, trpělivý můj čtenáři, vás již nemohu oslovovat přímo. Nadále k vám budu moci promlouvat jen prostřednictvím *Gazetty* — ať pokud se toto mé vyprávění dožije vůbec nějakého pokračování ... V rukou svého šéfredaktora ponechávám vyličení událostí, jež vedly k cestě do nezmapovaných krajů, k výpravě, jež zajisté patří mezi nejpozoruhodnější expedice všech dob. V případě, že mi nebude dopřáno vrátit se do Anglie, zůstávají stránky, které jste právě dočetli, dokumentem o tom, jak k celé věci došlo. Poslední tyto řádky píše v salónu zaoceánské parolodě *Francisca*. Lodivod je vezme s sebou zpátky na pevninu a postará se, aby je dostal šéfredaktor McArdle. Dovolte, abych — než s konečnou platností sklapnu zápisník — načrtl poslední výjev, poslední obrázek své vlasti, který si беру s sebou na cestu. Je mokré, mlhavé jitro pozdního jara, studeně mrholí. Po molu krácejí tři postavy v lesklých gumácích. Mají namířeno k nalodovacímu můstku našeho velkého parníku, jenž zvěstuje modrou vlajkou, že je připraven k vyplutí. Před trojicí cestovatelů šlape nosič a strká před sebou vozík, vrchovatě naložený kufry, ranci a koženými pouzdry pušek. Profesor Summerlee, vytáhlá, melancholická postava se svěšenou hlavou, jde šoupavým krokem. Budí dojem člověka, který už nyní sám sebe hluboce lituje. Lord John Roxton si křepče vykračuje a jeho hubená, dychtivá tvář přímo vyzařuje z mezery mezi loveckou čapkou na hlavě a šálou kolem krku. Pokud jde o mne, jsem rád, že mám za sebou uspěchané dny příprav i srdcebol loučení a tuším, že tu úlevu je na mém vystupování vidět. Už jsme těsně u lodi, když na nás z mola haleká mohutný hlas. Je to profesor Challenger, jenž slíbil, že nás vyprovodí. Běží za námi, funicí, uhřátý a dohřátý vztekloun.

„Ne, děkuji," říká Challenger. „Nepociťuji pražádnou touhu vstoupit na loď. Chci vám říci jen několik málo slov — a mohu je povědět stejně dobře zde, kde se právě nacházíme. Prosím, abyste si nemysleli, že vám jsem jakýmkoliv způsobem zavázán za to, že podnikáte tuto cestu. Říkám vám jasně a srozumitelně, že je mi vaše výprava naprosto lhostejná. Domnívá-li se někdo, že vám jsem vděčný, pusťte ten nápad z hlavy. O žádné osobní vděčnosti nemůže být vůbec řeč. Pravda je pravda — a nic na ní nemůže změnit vaše

zpráva, ať bude jakákoliv. Výsledek vaší cesty může nanejvýš vyvolat vzrušení nebo ukojit zvědavost několika krajně nedůležitých lidí. Mé instrukce a pokyny pro vás jsou v této zapečetěné obálce. Otevřete ji, až budete v přístavním městě zvaném Manaus, ale nikoliv dříve než v den a hodinu, vyznačenou na zevní straně obálky. Vyjádřil jsem se jasně? K přesnému dodržení mých podmínek vás zavazuji vaší ctí. Nikoliv, pane Malone, nikterak vás neobmezují v dopisování, jelikož účelem vaší cesty je objasnit skutečnosti; žádám vás však, abyste vynechal veškeré údaje o přesném cíli výpravy a aby před vaším návratem nebylo nic otištěno. Sbohem, pane redaktore. Uznávám, že jste poněkud zmírnil můj odpor vůči protivnému cechu, k němuž bohužel náležíte. Sbohem, lorde Roxtone. Pokud vím, je v ěda pro vás knihou zapečetěnou; ale můžete si blahopřát k lovišti, jež vás čeká. Nepochybuji, že v časopise sportovní smetánky budete moci popsat, jak jste skolil obrovského dimorfodonta. A sbohem dávám i vám, profesore Summerlee. Jste-li schopen vyšvihnout se na vyšší inteligenční úroveň — o čemž, abych řekl pravdu, velmi pochybuji —, vrátíte se do Londýna zmoudřelý."

S těmito slovy se profesor Challenger otočil na podpatku, a za chvíli, když jsem už stál na palubě, jsem viděl v dálce jeho sraženou, podsaditou postavu, jak si to šlape zpátky k vlaku. . .

A teď jsme už hezky daleko od břehu. Lodní zvon oznamuje, že se za několik minut budou naposledy vybírat poštovní schránky a lodivod že opustí parník. Tím skončí veškeré naše spojení s pevninou. Jen nebe bude nad námi a voda kolem nás. Končím rčením námořníků: „Pánbůh ať žehná těm, které opouštíme — a nás ať ve zdraví přivede zase domů."

Zítřka mizíme v neznámu

Čtenáře, kterým se toto vyprávění snad dostane do ruky, nemíním nudit popisem přepychové cesty lodí *Francisca* ani nebudu líčit týdenní pobyt v brazilském Belému, ačkoliv na druhé straně zase nemohu nepoděkovat tamní firmě Pereira da Pinta, která nám pomohla sehnat výstroj pro další cestu. Velmi zkrátka vezmu i popis naší plavby proti proudu Amazonky. Parník, jenž nás vezl pomalou, hnědavou vodou veletoku, byl jen o málo menší než loď, která nás přepravila přes oceán. Nakonec jsme propluli úžinou u osady Óbidos a poté jsme spustili kotvy v přístavu města Manaus. Před nutností ubytovat se v nevábém místním hotelu nás zachránil pan Shortman, zástupce Britsko-brazilské obchodní společnosti. Na jeho pohostinném statku jsme strávili čas, jenž nás dělil ode dne, kdy jsme směli otevřít obálku s instrukcemi profesora Challengerera. Než dospěji k překvapivým událostem zmíněného dne, rád bych čtenáře seznámil blíže jak se svými druhy, tak s dalšími lidmi, které jsme pro naši výpravu získali v Jižní Americe. Budu mluvit zcela otevřeně, a rozhodnutí o tom, co z toho bude uveřejněno, přenechávám Vám, pane šéfredaktore, jehož rukama má zpráva musí projít, než se dostane na veřejnost.

Vědecké kvality profesora Summerleea jsou příliš známé, než abych je zde musel znova vypočítávat. Pro drsnou výpravu, jako je naše, je vybaven lépe, než by člověk usoudil na první pohled. Jeho vysoká, šlachovitá postava neví, co je únava, a žádná změna prostředí nemění nic na jeho chování: je neměnně málomluvný, zpola sarkastický a často úplně lhostejný vůči svým druhům. Ačkoliv mu táhne na šestašedesátý rok, nikdy jsem ho neslyšel projevit nelibost nad strádáním či námahou, jež byly občas naším údělem. Zpočátku jsem považoval jeho účast na naší výpravě za přítěž, ale — abych dal průchod pravdě — jsem nyní přesvědčen, že jeho odolnost a vytrvalost nejsou menší než moje. Pokud jde o letoru, je prof. Summerlee jízlivý a skeptický. Od samotného začátku se nikdy netajil přesvědčením, že profesor Challenger je stoprocentní šejdír a že my všichni jsme se nechali vyvést aprílem. V Jižní Americe že nás nečeká nic než velké zklamání — a po návratu do Anglie nic než stejně velký posměch. Těmito názory nás častoval celou cestu ze Southamptonu až do Manausu, a zdůrazňoval ta ponurá proroctví divokými pošklebky své hubené tváře a potřásáním řídké kozí brady, jež zdobí jeho tvář. V době, která uplynula od přistání v Manausu, našel profesor Summerlee částečnou útěchu v kráse a bohatství zdejší zvěřiny, zejména pokud jde o členovce a o ptactvo, protože prof. Summerlee je vědě vsutku oddán tělem i duší. Dny tráví v lesích, kde

pobíhá s puškou a sítíkou na motýly, večery tráví konzervováním četných svých úlovků. Má ovšem také své zvláštnůstky : vůbec nedbá na svůj zevnějšek ani na osobní hygienu, je nadmíru roztržitý a je otrokem kuřácké vášně. Bez své krátké bryerky nedá, jak se říká, ani ránu. Zamlada se zúčastnil četných vědeckých výprav (byl s Robertsonem na Papuánských ostrovech), a tábor ani kánoe pro něho nejsou novinka. Lord John Roxton a profesor Summerlee mají několik společných vlastností, ale v několika ohledech zase představují příkré protiklady. Roxton je o dvacet let mladší, ale připomíná profesora hubeností a šlachovitostí. Pokud jde o jeho vzezření, popsal jsem Roxtona — neklame-li mne paměť — v té části rukopisu, kterou jsem zanechal v Londýně. Lord John je mimořádně dbalý svého zevnějšku a chování, je povždy pečlivě oděný v oblek z bílého cvilinku, chodí obutý v hnědé boty s vysokými holínkami, které chrání proti moskytům, a holí se nejméně jednou denně. Jako většina „mužů činu“ moc toho nenamluví. Často se zadumá, ale je-li na něco tážán, odpovídá hbitě a ochotně se také účastní konverzace. Mluví svérázným, zpola humorným způsobem. Jeho znalost světa — a to obzvláště Jižní Ameriky — je ohromující. Je prodchnut důvěrou v kladný výsledek naší cesty a v tom svém přesvědčení se nedá zvíkat žádnými jízlivostmi profesora Summerleea. Mluví celkem tiše a chová se mírně, ale za jeho mžourajícíma modrýma očima číhá schopnost burácejícího hněvu a nesmiřitelného odhodlání — tím nebezpečnější, že jsou drženy na uzdě. O svých vlastních podnicích v Jižní Americe nám pověděl jen málo, a byl jsem proto ohromen vzrušením, které jeho přítomnost vyvolala mezi porádky kmeny Indiánů.

Vzhlíželi k němu jako ke své záštitě, jako ke svému ochránci. Říkali mu náčelník Rudý vlas — ne proto, že by ve skutečnosti byl zrzavý, ale proto, že domácí lidé jsou vesměs černovlasí, a kdo nemá černou čupřinu, je pro ně rudovlasý. Náčelník Rudý vlas se svého času pro ně stal legendární postavou, ale i strohá skutečnost, pokud jsem se o ní dozvěděl, byla sama o sobě dost úžasná.

Všechno tenkrát, před několika lety, začalo tím, že se lord John Roxton dostal do „země nikoho“, na území, jež leží mezi nedokonalými vytyčenými hranicemi států Peru, Brazílie a Kolumbie. V této velké oblasti roste divoký kaučukovník, jenž se — podobně jako v Kongu — stal pro domácí obyvatelstvo kletbou, kterou lze přirovnat jen k jejich hroznému, nucenému robotě v někdejších stříbrných dolech darienských za španělské okupace. Země, o které mluvíme, tenkrát ovládala hrstka zlotřilých míšen-ců. Darebáci získali na svou stranu část Indiánů, ozbrojili tyto své stoupence a zbytek domácího obyvatelstva zotročili. Nelidským terorem a nejkrutějším mučením nutili bezbranné lidi, aby sklízeli kaučuk, cennou surovinu, kterou hrůzovládci pak posílali říční cestou do Bělému. Lord John Roxton se snažil po dobrém a přimlouvou zmírnit osud ubohých obětí. Otrokáři mu odpovídali jen urážkami a hrozbami. Nakonec Roxton vypověděl vůdci otrokářů, Pedru Lopezovi, otevřenou válku. Sestavil bojový oddíl z uprchlých otroků, které vyzbrojil, a s nimi potíral otrokáře.

Válka skončila tím, že lord Roxton vlastnoručně zastřelil zlopověstného Lopeze a rozdrtil tím celý systém tamního otrokářství.

Není divu, že nazrzlý muž s uhlazeným hlasem a s nenuceným, přirozeným chováním byl na březích jihoamerického veletoku středem mimořádné pozornosti. Vztah místních lidí k lordu Roxtonovi byl ovšem dvojaký: vděčnost domorodců byla veliká — ne menší však byla nenávist těch, kteří chtěli domorodce vykořisťovat. Tak či onak, někdejšímu pobytu v tomto kraji vděčí Roxton za velkou vymoženost: mluví plynule nářečím, kterým se člověk domluví po celé Brazílii. Je to směs jedné třetiny portugalštiny a dvou třetin indiánštiny a nazývá se *lingoa geral*.

Jak jsem už řekl, lord John Roxton byl do Jižní Ameriky nepříčetně zamilovaný. Nemohl mluvit o této velké zemi, aniž se rozohnil, a jeho nadšení bylo nakažlivé. I když jsem o tomto subkontinentu dohromady nic nevěděl, dokázal Roxton zaujmout mou zvědavost. Kéž bych dokázal zachytit zde strhující nádheru jeho výkladů, tu zvláštní směs přesné znalosti a duchaplné obrazotvornosti, jež slovům dodávala fascinující úchvatnosti. Když Roxton mluvil, mizel dokonce i z tváře profesora Summerleea cynický a skeptický úsměv. Lord John nám líčil dějiny veletoku, jenž byl tak rychle prozkoumán (neboť někteří z prvních dobyvatelů země peruánské skutečně po Amazonce propluli celou Jižní Amerikou), a přece zůstal do dnešního dne tak neznámý, pokud jde o všechno, co leží za jeho věčně měnávými břehy.

„Co je tam?“ říkával vzrušeně lord Roxton a ukazoval k severu. „Lesy, bažiny a neproniknutelná džungle. Kdo ví, co skrývají? A tam, k jihu? Divočina bažinatých hvozdů, kam běloch nikdy nepronikl. Neznámo doráží na nás ze všech stran. Co víme o tom, co je za úzkými pruhy vodních cest? Proč by Challenger nemohl mít nakonec pravdu?“ Po takovém přímém vyznání vzdorovité víry se na tvář profesora Summerleea vracíval výraz zatvrzelého posměchu. A Summerlee zahalený dýmem své bryerky jenom potřásl jízlivou hlavou, a mlčením jako by naznačoval, že Roxtonův názor nestojí vůbec za odpověď.

Tolik jsem chtěl zatím říci o svých dvou bílých družích. V průběhu tohoto vyprávění vyjdou jistě najevo ještě další rysy jejich (a zajisté i mé vlastní) povahy a hranice schopností nás tří. Ale zatím jsme cestou získali už několik pomocníků, kteří snad sehrají nemalou úlohu v tom, co nás čeká. První z nich je obrovský černoch jménem Zambo. Je to černý herkules, silný jako kůň a asi

stejně inteligentní. Přijali jsme ho do našich služeb na základě doporučení paroplavební společnosti, na jejíchž lodích se naučil lámat angličtinu.

Rovněž v Belému jsme vzali do služeb Gomeze a Manuela, dva míšence, kteří právě připluli z horního toku Amazonky s nákladem santalového dřeva. Chlapíci měli tmavou pleť, byli vousatí a divocí, byli rychlí a mrštní jako panter. Lord John je přibral hlavně proto, že oba strávili život při horním toku Amazonky, tedy v území, které jsme chtěli prozkoumat. Jeden z nich — Gomez — měl pro nás ještě další výhodu: mluvil výborně anglicky. Gomez a Manuel byli ochotni za měsíční plat patnácti dolarů starat se o nás tři, vařit i veslovat a vůbec přispívat podle potřeby všemi způsoby ke zdaru naší výpravy. Kromě této dvojice jsme najali tři bolivijské Indiány kmene Modžo, jenž je ze všech kmenů v povodí Amazonky nejdovednější, pokud jde o rybolov a o stavbu a opravy člunů. Náčelníkovi té trojice jsme říkali Modžo — podle jména jeho kmene — ostatní slyšeli na jména José a Fernando. Tři běloši, dva míšenci, jeden černoch a tři Indiáni tedy tvořili osazenstvo malé výpravy, která v Manausu čekala na instrukce k cestě za jedinečným cílem.

Po nudném týdnu konečně nadešel den, nadešla hodina. Představte si, prosím, stinný obývací pokoj 83 na statku Santa Ignacio, tři kilometry do vnitrozemí od města Manausu. Kolkolem žhne žluté, jakoby mosazné slunce oslnivým jasem, stíny palem jsou černé a ostře ohraničené jako stromy samotné. Vzduch je stojatý, plný věčného koncertu hmyzu, tropického to sboru o rozsahu mnoha oktáv, od hlubokého bzučení včel až po ostrý pískot moskytů. Za verandou je mýtinka, změněná v zahradu, obehnaná kaktusovým plotem a zdobená skupinami kvetoucích keřů. Kolem se prohánějí velcí modří motýli a malí kolibříci, sršci barevnými jiskrami, se vznášejí a míhají nad květy. A uvnitř v pokoji sedíme kolem rákosového stolu, na němž leží zapečetěná obálka. Místo adresy hlásal kostrbatý rukopis profesora Challengea: „Instrukce pro lorda Johna Roxtona a jeho společníky. Budiž otevřeno v Manausu dne 15. července ve 12,00 hodin.“

Lord Roxton položil své hodinky před sebe na stůl.

„Máme ještě sedm minut," řekl. „Náš dobrodinec si potrpí na přesnost.“

Profesor Summerlee se sžiravě usmál, když vyzáblou rukou sáhl po obálce.

„Jaký by v tom mohl být rozdíl, kdybychom psaní otevřeli teď, a ne až za sedm minut?" řekl. „Vždyť ty kejkle s datem a s hodinou jsou pouhou součástí nesmyslů a šarlatánství, které pisatelé vynešly jeho zaslouženě špatnou pověst.“

„Raději ještě posečkejme," řekl lord John. „Musíme přece zachovávat pravidla hry. Koneckonců je to jeho posvácení, a musíme uznat, že jsme zde jen díky jeho ochotě. Bylo by od nás hanebné, kdybychom nesplnili jeho instrukce až do

puntíku." „To je mi znamenitý podnik!" zvolal profesor Summerlee trpce. „Už v Londýně mi ta výprava připadala potrhá, ale musím říct, že se mně zdá čím dál tím nesmyslnější. Co v té obálce je, to nevím — ale není-li v ní něco zatraceně přesného, mám sto chutí sednout na první loď, která jede odsud do Bělému, a tam chytit parník *Bolivia*. Když se to vezme kolem a kolem, mám přece důležitější práci než běhat po světě a vyvracet tvrzení nějakého blázna. A teď, Roxtone, těch sedm minut jistě už uplynulo."

„Uplynulo," řekl lord John. „Můžete písknout výkop."

Vzal obálku a rozřízl ji kapesním nožem. Z obálky vytáhl složený arch papíru. Opatrně ho rozevřel a rozprostřel na stole. Byl to nepopsaný list. Obrátil ho. Byl nepopsaný i na druhé straně. Dívali jsme se zmateně jeden na druhého. Do našeho ohromného mlčení zařičel výsměšný smích profesora Summerleea.

„Je to veřejné doznání," křičel. „Co byste ještě chtěli? Ten člověk se sám přiznal, že je šejdír. Nám už nezbývá než vrátit se domů a vyhlásit ho podle pravdy za podvodníka."

„Že by neviditelný inkoust?" nahodil jsem. „Nemyslím," řekl lord Roxton a podržel papír proti světlu. „Nikoliv, chlapče-a-můj-kamaráde, neoddávejte se iluzím. Ručím za to, že na tomto papíru nebylo nikdy nic napsáno." „Smím vstoupit?" zaduněl hlas zvenčí. Stín široké postavy se vkradl do světla, přicházejícího dveřmi. A ten hlas! Ta obludná šíře ramen. Vyjekli jsme překvapením a vyskočili. Na verandě stál Challenger, na hlavě kulatý chlapecký slamák s pestrou stuhou, na nohách tenisky — Challenger, s rukama v kapsách saka, vstoupil na práh svým charakteristickým krokem tanečního mistra. Zaklonil hlavu a tak tu stál v zlaté záři slunečního světla, v celé své výši, komplet, včetně přepychového asyrského plnovousu, náfuka každým c oulem, a pánovitě se na nás díval přivřenými víčky.

„Lituji," řekl a vytáhl hodinky, „že mám několik minut zpoždění. Když jsem vám dal tu obálku, neměl jsem naplánováno, abyste ji otevřeli, neboť bylo mým pevným úmyslem, dostavit se sem před uvedenou hodinu. Vinu za nemilé zdržení lze rozdělit mezi pitomého lodivoda a dotěrnou písečnou mělčinu. Mé prodlení asi bohužel zavadalo profesoru Summerleeovi podnět ke klení."

„Nechci zamlčet, pane profesore," řekl lord John hlasem poněkud odměřeným, „že váš příchod nám přinesl značnou úlevu, protože se nám už zdálo, že naše výprava vzala předčasný konec. Ale pořád ještě nechápu, proč jste si počínal způsobem tak mimořádným."

Místo odpovědi profesor Challenger vstoupil do pokoje, potřásl rukou mně a lordu Johnovi, uklonil se s okázalou škrobeností profesoru Summerleeovi a usedl do proutěného křesla, které se pod jeho tíhou prohnulo a zavržalo.

„Je pro vaši cestu všechno připraveno?“ otázal se.

„Můžeme zítra vyrazit.“

„V tom případě tak učiníte. Nyní, když se vám dostalo nedocenitelného dobrodiní mého osobního vedení, nebudete potřebovat ani mapu, ani instrukce. Na samém počátku jsem se rozhodl, že sám povedu váš výzkum. Jistě ochotně uznáte, že i nejpropracovanější písemný návod by byl ubohou náhražkou za mou inteligenci, za mé vědomosti a rady. Pokud jde o malou lest, kterou jsem vám nastrojil v podobě obálky . . ., kdybych vám byl pověděl o svém úmyslu, byl bych se ocitl v nemilé situaci. Byl bych býval nucen bránit se protivnému naléhání, abych cestoval s vámi.“

„Já bych na vás zaručeně nebyl naléhal,“ zvolal upřímně profesor Summerlee, „nejel bych s vámi, pokud je na Atlantském oceánu alespoň ještě jedna další loď!“

Challenger mávl chlupatou rukou, jako by odháněl mouchu.

„Jistě uznáte mé důvody a uvědomíte si, že jsem jednal správně, když jsem cestoval nezávisle na vás a objevil se zde teprve ve chvíli, kdy mé přítomnosti bude třeba. Tato chvíle nyní nadešla. Jste v dobrých rukou. Od nynějška vám nehrozí nebezpečí, že byste nedosáhli svého cíle. Tímto okamžikem přejímám velení nad touto výpravou a ukládám vám, abyste do večera skončili všechny přípravy, abychom mohli vyrazit časně zrána. Můj čas je drahocenný a totéž platí, byť v menší míře, zajisté i o vás. Navrhuji tudíž, abychom cestovali co nejrychleji, dokud vám neukážu, co bylo účelem vaší výpravy.“

Lord John Roxton najal velkou parní jachtu jménem *Esmeralda*. Jachta nás měla dopravit z Manausu dál proti proudu. Pokud jde o povětrnostní podmínky, bylo lhostejné, kterou roční dobu jsme si pro výpravu zvolili, neboť teplota se zde pohybuje mezi dvaceti pěti a třiceti pěti stupni v létě stejně jako v zimě a výkyvy jsou zanedbatelné. Jinak je tomu ze stanoviska hydrologického; měsíce od prosince do května jsou údobím dešťů, a v ten čas voda řek pozvolna stoupá, až dosáhne výše bezmála dvanácti metrů nad minimem. Vylévá se přes břehy, tvoří jezera, jež pokrývají nezměrné plochy země a mění obrovská území v to, čemu zdejší lidé říkají *gapo*. Gapoje většinou příliš bažinaté, než aby uneslo chodce, a příliš mělké pro čluny. Kolem června začíná voda opadávat a v říjnu či listopadu dosahuje nejnižšího stavu. Naše výprava tedy spadá do údobí, kdy vodstva jsou dosti normální. Proud naší řeky je velmi mírný, neboť spád činí toliko něco kolem jednoho procenta. Není možné představit si vodní tok ideálnější pro plavbu, jelikož zde převládá vítr jihovýchodní, a plachetnice tedy mohou plout bez přerušení až k peruánským hranicím a při zpáteční cestě se mohou dát unášet proudem. Pokud jde o nás — pro výborné stroje *Esmeraldy* jako by líný tok vůbec neexistoval, a pluli jsme tak rychle, jako bychom se plavili po stojatých vodách jezera. Plné tři dny jsme pluli severozápadním

směrem po středu řeky, jež i zde — půl druhá tisíce kilometrů od ústí — byla tak obrovská, že se nám její břehy jevily jen jako matné čmouhy na dálném obzoru. Čtvrtého dne po vyplutí z Manausu jsme zarejdovali do přítoku, jenž v místech, kde se vlévá do hlavního proudu, nebyl o mnoho užší než sám veletok. Rychle se však užil a po dvou dnech plavby jsme do spěli k indiánské vesnici. Profesor Challenger trval na tom, abychom se zde vylodili a poslali *Esmeraldu* zpět do Manausu. Vysvětlil všemu lodnímu osazenstvu, že nad vesnicí jsou peřeje, kterými by jachta neproplula. Nám třem přiznal, že se blížíme prahu neznámé země — a čím méně lidí o ní bude vědět, tím že to bude lepší. Za účelem dokonalého utajení jsme každý z nás tři ještě museli dát čestné slovo, že nezveřejníme ani neřekneme nic, co by mohlo prozradit přesné zeměpisné údaje o naší cestě. Ve stejném smyslu byl vzat do slavnostní přísahy i náš personál. To všechno je také důvodem, proč jsem nucen obmezovat se ve svém vyprávění tu a tam na údaje mlhavé. Také bych chtěl čtenáře předem upozornit na klamavost map a náčrtků, které snad přiložím ke svým zprávám. Vzájemná zeměpisná poloha zakreslených bodů může být správná, ale směr světových stran je pečlivě zpřeházený. Není tedy možné najít podle kreseb území, o které jde. Důvody, pro které prof. Challenger chce místo svých objevů utajit, mohou být — ale mohou také nebýt — pádné, leč neměli jsme na vybranou a museli jsme se podříditi, neboť profesor Challenger byl odhodlán raději naši výpravu opustit než něco slevit na svých podmínkách. Bylo to 2. srpna, kdy jsme zamávali sbohem *Esmeraldě* a tím i poslednímu článku, jenž nás pojil se zevním světem.

Od onoho data uplynuly čtyři dny, vyplněné přípravami k další cestě. Pronajali jsme si od Indiánů dvě veliká kánoe, vyrobená z tak lehkého materiálu (bambusové kostry, potažené kozí), že je budeme moci přenášet kolem plavebních překážek. Do těchto člunů jsme naložili veškerou naši výstroj, výzbroj a proviant. Také jsme zjednali další dva Indiány, aby nám pomáhali při plavbě. Zjistil jsem, že to jsou zrovna titíž Indiáni — jménem Ataka a Ipetu —, kteří provázeli profesora Challengeera na jeho předchozí výpravě. Vyhlídkou na opakování této cesty byli oba Indiáni očividně zděšeni, ale v těchto končinách mají patriarchální soustavu: když pohlavár, stařešina kmene, uzná něco za výnosné a užitečné, mladších se nikdo neptá, co tomu říkají.

Tak zítra tedy mizíme do neznáma.

Tuto zprávu posílám po kánoe, jež se vrací po proudu zpátky, a je docela možné, že to je poslední sdělení, které se dostane těm, kdo se zajímají o náš osud. Adresoval jsem je — podle naší dohody — Vám, vážený pane šéfredaktore McArdele, a ponechávám Vaše mu rozhodnutí, abyste rukopis podle vlastního svého uvážení proškrtal, pozměnil nebo vůbec s ním naložil jak libo. Sebevědomé vystupování profesora Challengeera mne přes vytrvalý skepticismus profesora Summerleea i nadále udržuje v přesvědčení, že vůdce naší výpravy splní, co sliboval, a že jsme skutečně na prahu senzačních poznatků.

Předsunuté hlídky neznámého světa

Naši přátelé se mohou doma vskutku radovat s námi, nebo ť jsme dosáhli cíle a prokázali — alespoň do jisté míry —, že tvrzení profesora Challengera mohou být podložena. Pravda, ještě jsme nevystoupili na náhorní rovinu, ale je před námi, a profesor Summerlee je notně zkřísnutý. Ne že by snad na vteřinku uznal, že jeho soupeř snad má přece jen pravdu, ale už zanechal věčného hudrování. Většinou mlčí a pozorně se rozhlíží. Musím se však ve zpravodajství vrátit tam, kde jsem přestal. Posíláme zpátky jednoho z našich místních Indiánů, který se poranil, a svěřuji mu tento dopis, nejso ovšem nikterak přesvědčen, že dojde na místo určení.

Když jsem psal posledně, chystali jsme se opustit indiánskou vesnici, u které nás vysadila *Esmeralda*. Hlášení musím započít nedobrou zprávou, nebo ť včera večer došlo k prvnímu vážnému střetnutí dvou členů výpravy. Na rozdíl od věčného škorpení mezi našimi profesory měl včerejší incident konec málem tragický. Zmínil jsem se už o míšenci Gomezovi. Pov ěděl jsem, že ovládá angličtinu, a nyní mohu ještě dodat, že to je člověk pilný, dovedný a ochotný. Má však i vynikající nectnost:

je kromobyčejně zvědavý. Je to ostatně povahový rys celkem běžný mezi lidmi jeho druhu. Včera večer se Gomez schoval v křoví za chatou, v níž jsme seděli a diskutovali o dalších plánech. Náš obrovitý černocho Zambo, jenž nám je věrný jako pes a jenž — jako všichni černoši — z té duše nenávidí míšence, Gomeze zahlédl, vytáhl ho z úkrytu a přivlekl do chaty. Gomez tasil nůž a jistojistě by byl Zamba bodl, nebýt nadlidské síly černého herkula, jenž Gomeze doslova „levou rukou“ odzbrojil. Skoncovali jsme s incidentem tím, že jsme Gomezovi vyhubovali a přiměli oba protivníky, aby si podali ruce.

Máme tedy právo doufat, že nadále bude všechno v po řádku. Pokud jde o vádu našich dvou vědců — ta pokračuje a je stejně zavilá, jak byla. Dlužno přiznat, že Challenger svého kolegu provokuje způsobem vskutku nesnesitelným, ale Summerlee má břitký jazyk, což půtky jenom zostřuje. Včera večer Challenger prohodil, že nerad chodí po nábřeží Temže a nerad kouká proti proudu řeky, protože je prý přece jenom smutné dívat se na místo, kam se člověk nakonec jednou dostane. Challenger je ovšem přesvědčený, že ho čeká pohřeb ve Westminsterském opatství. Summerlee však se jízliv ě usmál a dotkl: „Pokud vím, byl millbankský kriminál už zbo řen.“

Challengerova gigantická ješitnost je však jako krunýř, kterým žádné špičkování nepronikne. Jenom se usmál pod vousy a opakoval:

„Vážně? Vážně?“ útrpným tónem, jako by chlácholil dítě. A vskutku to jsou děti oba, Challenger i Summerlee, jedno vrásčité a škorpivé, druhé výbušné a zpupné. Ale na druhé straně má každý z nich mozek, který mu zajistil čelné místo ve vědě jeho oboru. Mozek, povaha, duše — jak rozlišná je každá z těch složek, to člověk pozná teprve tehdy, až nabude více životních zkušeností.

Už nazítří jsme vyrazili na cílovou trať té naší pozoruhodné výpravy. Ukázalo se, že naše dvě kánoe snadno pojmu veškerá zavazadla. Personál jsme rozdělili tak, že v každém člunu bylo šest mužů. V zájmu míru a pokoje jsme profesory „od sebe rozsadili“ a dali do každé loďky jednoho. Já osobně sdílel plavidlo s profesorem Challenge-rem, jenž byl v blažené náladě. Choval se jakoby v transu, mlčel, ale dštil na své okolí pohledy zářivé laskavosti. Protože ho však znám i z jiné stránky, nebyl bych vůbec překvapený, kdyby z jasného nebe jeho pohody začalo náhle blýskat a hřmět.

Je-li nablízku Challenger, nemůžete jaksi být ve své kůži, ale nemůžete se ani nudit, protože chtě nechtě se tetelíte obavou z nenadálého výbuchu jeho nevypočitatelné třaskavé nálady.

Dva dny jsme pluli proti proudu bytelné řeky zšíře několika set metrů. Její voda byla temná, ale průzračná, takže většinou bylo vidět dno. Polovina přítoků Amazonky je taková, zatímco druhá půlka má vodu bělavou a poněkud kalnou. Kvalita vody závisí na druhu půdy, který převládá v horním toku řeky. Temná barva nasvědčuje tlící vegetaci, ta druhá ukazuje na půdu jílovitou. Dvakrát jsme narazili na přeje a v obou případech jsme je obešli po souši. Hvozdy podle břehů byly prvotní, a takovými lze snáze proniknout než druhotným pralesem s hustým podrostem. Přenést kánoe nebylo nijak obtížné, protože objíždka — lépe řečeno obchůzka — nebyla v žádném z obou případů delší než zhruba tři čtvrtě kilometru. Cesta nebyla tedy dlouhá, a přece nikdy, nikdy nezapomenu na její velebnou, fantastickou a záhadnou krásu. Výška stromů a mohutnost jejich kmenů předčila všechno, co jsem si — jako odchovanec velkoměsta — dovedl vůbec představit.

Pralesní velikáni strměli do výše jako velkolepé sloupy, a teprve kdesi vysoko, vysoko nad našimi hlavami, málem v nedozírnu, se stromy košatily a jejich koruny tvořily jakoby gotickou křížovou klenbu. Listoví větví splývalo v jediný velkolepý strop zeleně, v živý, tkaný baldachýn. Jen tu a tam jím pronikal zlatý paprsek slunečního svitu a jako oslnivý šíř protínal majestátní soumrak. Když jsme tudy neslyšně kráčeli po bohatém, měkkém koberci tlící vegetace, padl na nás onen zvláštní pocit uctivé zaraženosti, jakou člověk pociťuje například v šerosvitu katedrály zvané Westminsterské opatství. I mocný hla s profesora

Challenger se ztišil v šepot. Já sám bych nebyl v ěděl, nač to vlastně koukám, ale naši vědci mi říkali jména těch obrů říše rostlinné.

Byly tu cedry, byly tu velkolepé bavlníky i santály, byla tu záplava vegetace, která z Jižní Ameriky udělala nejčelnějšího dodavatele všeho, co lidstvo potřebuje a co pochází z rostlinných darů přírody, zatímco týž subkontinent je nejzaostalejší v produkci živočišné.

Křiklavě barevné orchideje a nádherně zabarvené lišejníky žhnuly na tmavých kmenech stromů. Život, jenž se děsí temnoty, rve se v těchto obrovských lesních prostorách o světlo, o cestu vzhůru za světlem. Všechny rostliny, i ty menší, se prodírají a soukají k zelenému povrchu tím, že se omořádávají kolem silnějších a vyšších svých bratrů. Popínavé rostliny jsou všude bezohledné a cizopasné, ale zde se naučily šplhat — a unikat tak ponurému stínu — i rostliny, o nichž by to nikdo neřekl. Viděli jsme zde obyčejné kopřivy, jasmín, ba i palmy vinout se kolem pně cedru ve snaze proniknout do jeho koruny. Pokud jde o živočichy, nic se nehnulo pod majestátními klenbami, na stezkách, které se před námi otvíraly, ale neustálý ruch vysoko nad našimi hlavami svědčil o mnohotvárném světě hadů a opic, ptáků a lenochodů, o stvořeních, která žijí na slunci a udiveně shlížíjí na nás, tmavé postavičky, které pod nimi klopýtají v temné, nezměrné hlubině. Za svítání a při západu slunce zněl sborový řev opic a papoušci spouštěli rezavý povyk, ale za denního vedra doléhalo k našemu sluchu jen syté bzučení hmyzu, podobné šumu vzdáleného příboje. Nic se však nehnulo v našem dohledu mezi impozantními sloupy řadami mohutných kmenů, v kolonádách, jejichž konce se ztrácely v temném šeru, které nás ze všech stran obklopovalo. Jenom jednou jsme viděli větší zvíře s nohama do O, jak peláší kolébavým klusem a mizí v přítmí. Snad to byl mravenečník, snad to byl medvěd, ale určité to byl pro mne jediný důkaz, že v tom obrovském amazonském hvozdě existuje život nejen v korunách stromů, ale i na zemi.

Nic jiného jsem nespatriil.

A přece i v těchto odlehlých záhadných končinách jsme byli obklopeni důkazy, že zde někde žijí lidé. Bylo to v třetí den naší plavby, když jsme si povšimli zvláštního hlubokého chvění vzduchu, rytmického a vážného, jež nárazovitě přicházelo a ustávalo po celé jito.

Ve chvíli, kdy jsme zvuk poprvé zaslechli, plula obě kánoe blízko sebe; naši Indiáni

přestali veslovat, strnuli jakoby proměnění v bronzové sochy a napjatě naslouchali. Ve tvářích měli výraz hrůzy.

„Co to je?“ zeptal jsem se.

„Bubny," odpověděl lord John lhostejně. „Válečné bubny. Už jsem je slýchal i minule."

„Ano, pane, válečné bubny," řekl míšenec Gomez. „Divocí Indiáni, vrahové. Zlí Indiáni, ne hodní. Hlídadí nás celou cestu. Zabijí nás, jestli budou moct."

„Jak nás mohou hlídat?" zeptal jsem se a rozhlížel se po temném nehybném prostoru. Míšenec pokrčil mohutnými rameny.

„Indiáni to dokážou. Vyznají se v tom. Hlídadí nás. Domlouvají se řečí bubnů. Zabijí nás, jestli budou moct."

Odpoledne téhož dne — kapesní deník mi říká, že to bylo úterý 18. srpna — dunělo přinejmenším šest nebo sedm bubnů z různých směrů. Někdy bylo bubnování rychlé, někdy pomalé, někdy šlo zřejmě o otázku a odpověď. Potom odkudsi z dálky na východě zaznělo vysoké staccato. Po chvíli ticha ozvalo se od severu hluboké zavíření jiného bubnu. Neustálé tlumené hřímání drásalo nervy nepopsatelným způsobem, a jeho hrozba jako by znova a znova doslovně opakovala míšenou v výrok: „Zabijeme vás, jestli budeme moct. Zabijeme vás, jestli budeme moct."

Nic se ani nepohnulo v mlčících hvozdech. Mír, mír a konejšivé ticho líbezné přírody sálaly z temné opony vegetace, — ale v neznámu za ní byli lidé, jejichž monotónní vzkaz k nám doléhal.

„Zabijeme vás, jestli budeme moct," říkali lidé na východě.

„Zabijeme vás, jestli budeme moct," říkali na severu.

Po celý den bubny hřímaly a šeptaly a jejich hrozba se zrcadlila ve tvářích našich barevných společníků. Měl jsem dojem, že i náš silný, vychloubačný míšenec je notně vyděšený. Na druhé straně jsem si onoho dne uvědomil jednou provždy, že jak Summerlee, tak i Challenger jsou nadáni nejvyšším druhem statečnosti, totiž statečností vědce.

Měli dar ducha, jenž umožnil Darwinovi obstát mezi gauči Argentiny, nebo Wallaceovi mezi malajskými lovci lebek. Milosrdná příroda určila, že lidský mozek nemůže myslet na dvě věci zároveň. Je-li tedy prostoupen zvědavostí vědeckou, není v něm místa pro ohledy na něco pouze osobního. Ani v tento den, vyplněný neustálou a záhadnou hrozbou, neunikl pozornosti našich dvou profesorů jediný pták ve vzduchu, ani jediný keř na břehu.

Páni se škorpili jako jindy, po Challengerově basovém zavrčení se vždycky bleskurychle ozvalo Summerleeovo zavrčení tenorové, ale nebezpečí či bubnující Indiáni pro ně zřejmě neexistovali. Chovali se, jako by spolu seděli v kuřáckém salónu Královské akademie věd v Londýně. Jen jedinkrát se jim uránilo zmínit se o Indiánech.

„Kanibalové kmene Miranha nebo Amajuaca," řekl Challenger a ukázal palcem ve směru na dunící les.

„Nepochybně, pane," odpověděl Summerlee. „Předpokládám, že jejich řeč je ve shodě s podobnými kmeny polysyntetická a že také náležejí k plemeni mongoloidnímu."

„Řeč je zajisté polysyntetická," řekl Challenger shovívavě. „Není mi známo, že by v tomto světadílu existovala řeč jiná — a zaznamenal jsem jich přes sto. Vaši teorii o mongoloidnosti však považuji za krajně podezřelou."

„Domnívám se, že i minimální znalosti srovnávací anatomie by pomohly teorii uznat," odpověděl Summerlee nakvašeně.

Challenger bojovně vystrčil svou zbojnickou bradu tak, že jeho tvář zmizela mezi plnovousem a okrajem tropické přílby.

„Zajisté, pane, není pochybností, že by se minimální znalosti takovým způsobem projevíly. Ovšem člověk se znalostmi opravdovými dochází k jiným závěrům." Cívil jeden na druhého vzdorovitě a neústupně, zatímco ze všech stran zněla tlumená hrozba neviditelných nepřátel:

„Zabijeme vás — zabijeme vás, jestli budeme moci."

Té noci jsme kánoe zakotvili pomocí těžkých kamenů uprostřed řeky a všestranně se zabezpečili proti případnému útoku. Nikdo nás však nenapadl a za svítání jsme se vydali na další cestu. Bubnování nás nepronásledovalo, nýbrž odumřelo kdesi za námi. Kolem třetí hodiny odpolední jsme se dostali k velmi prudkým peřejím zděli skórem dvou kilometrů.

Byl to právě onen úsek, kde profesora Challengeera na jeho první cestě stihla pohroma. Musím se přiznat, že mi podívaná na zpěněné víry přinesla značnou útěchu, neboť byla prvním, byť i slabým, dokladem pravdivosti profesorovy výpovědi. Indiáni přenesli napřed naše kánoe a pak naše zavazadla podrostem, který je v těchto místech velmi hustý. My čtyři běloši jsme pochodovali s puškami na rameni tak, že jsme byli neustále mezi nimi a mezi případným nebezpečím, které by mohlo vyrazit z lesů. Do večera jsme překonali nesplavný úsek a ještě jsme ujeli nějakých patnáct kilometrů. Potom jsme zakotvili za účelem přenocování. Podle mého odhadu jsme byli přinejmenším už sto padesát kilometrů od místa, kde se náš přítok vlévá do hlavního řečiště.

Velký okamžik naší cesty nadešel příštího dne odpoledne. Profesor Challenger byl už od samého rána nesvůj, ba krajně vzrušený, a nespustil oči z břehů. Pojednou vykřikl, ukázal na osamělý strom, jenž čněl z břehu šikmo nad vodu, a hlasem, v němž zněly úleva i dosti učinění, se nás zeptal:

„Co tomu říkáte?"

„Je to zajisté palma assajská," odpověděl profesor Summerlee.
„Přesně tak. Zvolil jsem si svého času assajskou palmu jako identifikační bod. Tajný průplav je odsud tři čtvrtě kilometru proti proudu na druhé straně řeky. V zalesnění břehu není žádná mezera. A to je právě div a záhada případu. Tam, kde vidíte světle zelené mlází místo tmavozeleného podrostu, tam mezi velkými bavlíky je má soukromá brána do neznáma. Projeďte tamtudy — a pochopíte."

Bylo to místo vsutku nádherné. Když jsme doveslovali k označenému místu, zamířili jsme přídě kánoí do světle zeleného mlází a začali píchat vodu. Po několika stech metrech jsme se dostali do tiché, mělké řeky s čirou, průzračnou vodou a písčitým dnem. Říčka byla široká jen nějakých dvacet metrů a oba její břehy byly porostlé nádherně bujnou zelení.

Kdo by si nebyl povšiml, že podrost je v krátkém úseku vystřídán rákosem, nikdy by nebyl mohl tušit, že tam existuje takováto řeka — a za ní pohádková země...

A byla to vsutku země pohádková — nejsličnější, jakou si lidská obrazotvornost dovede představit. Hustá vegetace se spojovala nad našimi hlavami a navzájem se proplétala v přirozené, přírodní loubí. A tímto tunelem zeleně a v zlatém šerosvitu tekla zelenavá, průhledná řeka, nádherná sama o sobě a ještě kráslena zvláštními barevnými odstíny světla, prudkého, ale filtrovaného a tlumeného klenbou listů.

Čirá jak křišťál, nehybná jako pruh skla, zelená jak okraj ledovce prostírala se před námi řeka pod živou klenbou listů. Každé zabrání pádla zčeřilo lesklou hladinu vody tisíci vlnek. Byla to cesta důstojná zázračné země, do níž vedla. Všechno, co připomínalo existenci Indiánů, zmizelo, ale přibýlo zvířeny, jejíž krotkost svědčila o tom, že lovec zde je neznámý.

Chundelaté černé opičky se sněhobílým chrupem a žhnoucíma, posměvačnými očima na nás pokřikovaly, když jsme je míjeli. Občas cosi zadunělo a těžce šplouchlo — to když se nějaký kajman svezl z břehu do vody. Jednou jsme zahlédli tmavého nemotorného tapíra. Civěl na nás z mezery v křoví a pak se odloukal do lesa. A jednou se podrostem také pružně mihla velká žlutá puma. Nenávistně po nás šlehla svými zelenými zlověstnými světly přes nahnědlé rameno. Kraj oplýval ptactvem, zejména brodivým. Čápi, volavky a ibisové se sdružovali v malá hejna modrá, šarlatová a bílá. Seděli na kdekterém břevnu, jež čnělo z břehu. Křišťálová voda řeky se hemžila rybami všech tvarů a barev.

Po tři dny jsme pluli zlatistě zeleným oparem tohoto tunelu. Byl-li před námi delší rovný úsek, připadalo nám zatěžko odhadnout, kde v dáli zelená voda přestává a kde v dáli začíná zelená klenba. Ani nejmenší náznak obydlivosti nerušil hluboký mír této zvláštní, prazvláštní vodní cesty.

„Tady žádný Indián. Moc se bojí. Kurupuri," řekl Gomez.

„Kurupuri je duch hvozdů," vysvětloval lord John. „Je to označení pro všeliký druh zla. Chasníci si myslí, že v tomhle směru na ně číhá něco hrozného, a proto se těmto místům vyhýbají."

Třetí den jsme si uvědomili, že nám kánoe už brzo nebudou nic platná, neboť řeka byla čím dál tím mělčí. Její hloubky ubývalo dokonce velmi rychle. Dvakrát průběhem dvou hodin jsme narazili na dno. Nakonec jsme čluny přitáhli k podrostu a přenocovali na břehu řeky. Ráno jsme se — lord John a já — vydali na průzkum. Šli jsme lesem, ale drželi jsme se co nejbližší břehu. Ušli jsme asi tři kilometry, protože však vody bylo v řece čím dál tím méně, vrátili jsme se a hlásili, co profesor Challenger už beztak předpokládal: že jsme možnosti plavby již vyčerpali. Vytáhli jsme tedy kánoe na břeh a schovali je do křovisek. Abychom je později mohli zase najít, vysekali jsme sekerami do kůry stromu dobře viditelné znamení. Pak jsme mezi sebe rozdělili početná břemena výpravy — pušky, střelivo, potraviny, stan, příkrývky a podobné, každý vzal na rameno svůj příděl, a tak jsme se vydali na namáhavější úsek cesty.

Začátek nové etapy byl poznamenán nemilou hádkou mezi našimi dvěma hašteřivci. Od chvíle, kdy se k nám přidal, udílel Challenger kdekomu instrukce a bylo vidět, že to Summerlee nelibě nese. Teď, když Challenger určil svému kolegovi další úkol (šlo jenom o to, aby nesl aneroidní barometr!), Summerlee se vzbouřil.

A oheň byl na střeše.

„Smím se vás, pane, zeptat," řekl Summerlee s jedovatým klidem, „z čeho odvozujete své právo udílet rozkazy?"

Challenger se naježil a zle zakabonil. „Odvozuji je, profesore Summerlee, ze své funkce vedoucího této výpravy."

„Jsem nucen prohlásit, pane, že tuto vaši funkci neuznávám."

„Co nedíte?" Challenger se Summerleeovi uklonil s posměšnou obřadností.

„Snad byste tedy laskavě definoval mé postavení."

„Zajisté, pane. Jste člověk, jehož pravdomluvnost byla vzata v pochybnost, a je tudíž sporná. Tato komise přišla spor rozhodnout. Kráčíte, pane, se svými soudci."

„I pro pána!" řekl Challenger a posadil se na bok jednoho z obrácených kánoí. „V tom případě ovšem půjdete svou cestou, a já vás budu pomaloučku a pohodlně následovat. Nejsem-li vůdcem výpravy, nemůžete po mně chtít," abych ji vedl."

Naštěstí tu byli dva příčetní lidé — lord John a já —, takže se podařilo zabránit nejhoršímu a nedopustit, aby jankovitost a potrhlost našich dvou učených profesorů poslala celou výpravu zpátky do Londýna s nepořízenou a s prázdnýma rukama. Ale toho přemlouvání, těch proseb, toho vysvětlování, než se nám podařilo obměkčit je! Konečně se Summerlee vydal na cestu. Šklebil se, dýmal z bryerky, ale šel.

A Challenger sice ještě bručel, ale valil se za ním. Šťastnou náhodou jsme v té době objevili, že oba naši vědátoři mají nejhorší možné mínění o jistém doktoru Illingworthovi z Edinburghu.

Od té doby byl Illingworth naším bezpečným útočištěm a spolehlivým pomocníkem: kdykoliv mezi Challengerem a Summerleem vznikla nějaká napjatá situace, řešili jsme ji tím, že jsme přivedli řeč na zmíněného skotského zoologa. Načež oba naši profesoři okamžitě uzavřeli dočasnou alianci. Vždycky se přechodně spřátelili za účelem svorného hanobení společného opovrhovaného soka.

Postupovali jsme podle břehu řeky husím pochodem a záhy jsme viděli, že se řeka úží, přechází v pouhý potůček a i ten že se ztrácí ve velké bařině houbovitého mechu. Marast, do kterého jsme zapadli po kolena, byl děsným rejdištěm bodavého hmyzu všelikého okřídleného druhu; zejména moskytů zde byly opravdové mraky.

Byli jsme tedy velmi rádi, když jsme znova našli pevnou půdu pod nohama a mohli lesem obejít odporné bahnisko, které bzučením hmyzu hučelo jako vzdálené varhany.

V druhý den po opuštění kánoí jsme zpozorovali, že se celý ráz krajiny mění. Naše cesta neustále stoupala, lesy kolem nás řídly a ztrácely tropickou bujnost. Obrovské stromy amazonské aluviální pánve ustupovaly palmám — datlovým i kokosovým —, které rostly porůznu, ve skupinkách, obklopené hustým podrostem. Ve vlhčích prohlubních honosily se palmy *Mauritia* svými sličnými, splývajícími chocholy. Postupovali jsme výhradně podle kompasu, a několikrát se názory našich dvou Indiánů rozcházely s názorem profesora Challengeera. Kdykoliv se naše společnost rozhodla dát raději na Indiány, profesor vždycky rozhořčeně hromoval, zda se prý „nestydíme spoléhat raději na klamavý instinkt zaostalých divochů než na vrcholný produkt moderní evropské kultury".

Třetí den se ukázalo, že jsme jednali moudře, neboť i Challenger připustil, že poznává místa, kterými prošel na své předchozí cestě. Také jsme objevili čtyři začouzené kameny — nesporné to znamení někdejšího tábořiště.

Cesta stále ještě stoupala a jednou jsme museli zlézat úbočí tak kamenité a neschůdné, že nám to zabralo dva dny. Vegetace se poznovu změnila. Ze stromů zbyl už jen slonovník. Zato zde rostlo hýřivé množství orchidejí, mezi nimiž jsem se naučil rozpoznávat vzácnou *Juttonia vexillaria* i nádherné růžové a šarlatové květy kattleje aodon-toglossa. Občas jsme narazili na bublající bystřiny s oblázkovými dny a s břehy jakoby čalouněnými kapradím. Čirá voda se shromažďovala v mělkých roklinách pahorků, kde tvořila kamenité tůň a nabízela každého večera vhodné tábořiště. Hejna rybek s modrými hřbety, zvíci a tvaru anglického pstruha, nám skýtala labužnické večeře.

Devátého dne poté, co jsme opustili kánoe, a když jsme — podle mého odhadu — měli za sebou kolem dvou set čtyřiceti pěších kilometrů, jsme začali vybředat z lesů, jejichž stromy byly menší a menší a změnily se nakonec v pouhou kleč. Zato jsme se dostali — nemám pro to jiného výrazu než „džungle“ — do nezměrné „džungle“ bambusové. Byla tak hustá, že nezbylo než rubat si stezku mačetami a klestit si cestu zvláštními indiánskými srpy nebo, chcete-li, háky. Překonání této překážky nám zabralo celý den, od sedmi ráno do osmi večer s pouhými dvěma hodinovými přestávkami. Nic jednotvárnějšího a únavnějšího si nikdo nedovede představit, neboť i tam, kde byl bambus nejřidší, jsem neviděl dál než na patnáct dvacet kroků. Většinou však byl můj výhled vpřed ohraničen bavlněným sakem na zádech lorda Johna. Po levici i po pravici jsem měl na dosah ruky solidní žlutou zeď. Shůry do nás řezalo sluneční světlo pruhem úzkým jak ostří nože a nějakých pět metrů nad našimi hlavami se před modrým pozadím oblohy kolébaly vrcholky bambusů. Nevím, jaký druh zvíře žije v takové houštině, ale víc než jedenkrát jsme slyšeli, že se tudy, v naší bezprostřední blízkosti, ženou nějaká velká, těžká zvířata. Podle hluku lord John usoudil, že asi jde o druh divokého skotu. Jedva jsme se dostali z bambusové „džungle“, padla noc a my se ihned utábořili, neboť jsme byli vyčerpaní nekonečným dnem.

časně zrána jsme byli zase na pochodu a viděli, že se ráz krajiny opět změnil. Za námi byla hradba bambusů tak ostře ohraničená, jako by značkovala vodní tok. Před námi se prostírala rovina mírně stoupající a tečkovaná skupinami kapradinových stromů, které zde dosahují velikosti palem a také se jim trochu podobají. Plán byla zakončena dlouhým, nestejně vysokým hřebenem. Vrcholu jsme dosáhli kolem poledne, ale ukázal o se, že za ním je další mělké

údolí. Jeho protilehlá, kruhovitá stráň opět mírně stoupala a splývala v dálce s obzorem. Když jsme stoupali do prvního ze zmíněných vrchů, udala se příhoda, jejíž důležitost nebo nedůležitost jsme nemohli jednoznačně odhadnout.

Challenger, jenž spolu se dvěma místními Indiány tvořil náš předvoj, se náhle zastavil a vzrušeně ukazoval doprava. Upozornění jeho gestem jsme spatřili ve vzdálenosti snad dvou kilometrů něco, co vypadalo jako veliký šedivý pták, jenž se na líných křídlech pomalu zvedá se země, letí pozvolna, přímo a v nevelké výši, až nakonec mizí za kapradinovými stromy.

„Viděl jste?“ zvolal jásavě Challenger. „Summerlee, viděl jste to?“

Jeho kolega se upřeně díval na místo, kde nám zjevení zmizelo z dohledu.

„Co to podle vašeho názoru bylo?“ otázal se.

„Podle mého nejlepšího vědomí a svědomí to byl pterodaktylus.“

Summerlee propukl v posměšný chechot. „Pteronesmyslus!“ řekl. „Ještě jste nikdy neviděl čápa?“ Challenger vzteky nebyl mocen slova. Hodil si na záda svůj příděl zavazadel a pokračoval v cestě. Lord John však mě dohonil a jeho tvář byla nezvykle vážná. V ruce držel svůj triedr.

„Podařilo se mi zaostřit na to Zeisse, než to zmizelo za stromy,“ řekl. „Neodvážuji se říct, co to bylo, ale sázím svou sportovní reputaci, že to nebyl žádný pták, jakého jsem kdy okem zahlédl.“ Jak jsem koupil, tak prodávám, říká staré přísloví. Nevím, zda jsme stanuli už na samotné hranici Neznáma, zda jsme se tedy již setkali s předsunutými hlídkami ztraceného světa, o němž mluví vůdce naší výpravy. Nevím. Popsal jsem událost přesně tak, jak se zběhla, takže víte přesně tolik, co já. Dodávám toliko, že případ zůstal ojedinělý, neboť jsme neviděli nic dalšího, co by bylo lze označit za pozoruhodné. Ze zvyku jsem chtěl tento závěrečný odstavec nadepsat oslovením: „Vážení moji čtenáři!“, leč nevím, zda tyto řádky bude někdo číst... Tak raději začnu jinak: Dovedl jsem případného čtenáře mých zpráv proti proudu velké řeky, oponou mlází, zeleným tunelem, vzhůru po dlouhé stráni palem, houštinou bambusů a napříč plání kapradinových stromů. A nyní cíl naší cesty konečně leží před námi jako panoráma. Když jsme překonali hřeben druhé terénní vlny, spatřili jsme před sebou nepravidelnou, palmami zdobenou planinku a za ní hradbu vysokých rudých útesů, které jsem viděl na obraze. I ve chvíli, kdy toto píši, leží před námi, a nemůže být nejmenší pochybnosti, že jde o tytéž útesy, které nakreslil americký světoběžník.

Pata útesu je od našeho nynějšího tábořiště vzdálena asi jedenáct kilometrů, čedičová hradba se však zatáčí a táhne se, až kam oko dohlédne. Challenger se naparuje jako páv a Summerlee mlčí, aleje stále ještě skeptický. Zítřek jistě rozptýlí alespoň některé z našich pochybností.

José — jeden z našich tří Indiánů kmene Modžo — se vrací domů, protože utrpěl zranění. (Ostrý úlomek bambusů mu propíchl paži.) Jemu svěřuji tento dopis v naději, že svým časem přece jen dojde adresátovi. Napíšu znova, jakmile budu mít příležitost. Ke své zprávě přikládám hrubý náčrtek, jenž snad pomůže snáze pochopit můj cestopis.

Kdo to mohl předvídat?

Děsné neštěstí nás stihlo. Kdo to mohl předvídat? A nevidím ani žádného východiska z naší zlé situace. Snad jsme odsouzeni strávit zbytek ži vota v tomto přízračném, nepřístupném místě. Jsem ještě tak zmatený, že nemohu jasně myslet — ani o faktech přítomnosti, ani o vyhlídkách do budoucnosti. Mé ohromené mysli se přítomnost jeví jako největší hrůza a budoucnost je mi černá jako noc. Nebylo a není na světě lidí, kteří se kdy ocitli v horší situaci; a také by bylo marné oznámit vám naši přesnou zeměpisnou polohu a požádat přátele, aby vyslali záchrannou expedici. I kdyby mohli našemu volání vyhovět, všechno nasvědčuje tomu, že o našem osudu bude rozhodnuto mnohem dříve, než by se výprava mohla vůbec dostat do Jižní Ameriky. Jsme — po pravdě řečeno — tak odříznuti od jakékoliv lidské pomoci, jako kdybychom byli na Měsíci. Může-li nás vůbec něco zachránit, jsou to jen a jen naše vlastní schopnosti. Mám zde jako společníky tři pozoruhodné muže, lidi nadané vynikajícím mozkiem a neotřesitelnou odvahou. Záblesk světla v temnotách budoucnosti vidím jen tehdy, podívám-li se do klidných tváří svých druhů. Doufám, že i můj obličej skýtá zevnímu pozorovateli týž obraz nevzrušeného rozpoložení mysli. Mé nitro však je plné neblahých předtuch. Dovolte mi, abych vám podal, co nejpodrobněji to dokáži, sled událostí, jež vedly ke katastrofě, která nás stihla.

V závěru svého posledního dopisu jsem konstatoval, že se nalézáme asi jedenáct kilometrů od obrovského řetězu drsných útesů, které nepochybně obklopují náhorní rovinu, o níž mluvil profesor Challenger. Když jsme se útesům přiblížili, nabyli jsme dojmu, že jsou místy vyšší, než se profesor domníval — některé úseky strmí do výše nejméně tří set metrů —, a že jsou podivným způsobem zbrzděné, což je, pokud vím, příznačné pro čedičové vyvřeliny. Něco podobného lze spatřit v Edinburghu. Koruna útesů vykazovala všechny znaky bujné vegetace, včetně keřů poblíž jejích okrajů. V pozadí bylo také vidět mnoho vysokých stromů. Pokud jde o případnou zvířenu, žádných náznaků animálního života jsme neviděli.

Na noc jsme se utábořili těsně pod útesy — a bylo to místo krajně nehostinné a pusté. Skalní stěna nad námi byla nejen svislá, byla pod hřebenem dokonce jakoby vyhloubená a její kraje přečnívaly ven, takže zlezení vůbec

nepřicházelo v úvahu. Blízko nás byla vysoká, jehlancovitá skála, o níž — neklame-li mne paměť — už byla v mém vyprávění řeč. Vypadá trochu jako tlustá kostelní věž z červených cihel. Její vrchol je na úrovni náhorní planiny útesů, ale mezi „věží“ a planinou zeje široká propast. Na vršku jehlanu roste osamělý vysoký strom. Jak „věž“, tak nejbližší místo útesů jsou poměrně nízké. Řekl bych, že jejich výše činí asi sto padesát až dvě stě metrů.

„Tam nahoře,“ řekl profesor Challenger a ukázal na zmíněný strom, „seděl pterodaktylus, když jsem zde byl poprvé. Vyšplhal jsem do poloviny špičatého skaliska, než jsem ho sestřelil. Jsem v pokušení prohlásit, že dobrý horolezec, jako například já, by byl s to vystoupit až na vrchol jehlance, ačkoliv by se tím arci nijak nepřiblížil náhorní rovině za hřebenem útesů.“

Když Challenger mluvil o pterodaktylovi, podíval jsem se kradmo na profesora Summerleea a prvně se mi zezdalo, že na něm vidím náznaky rodící se víry a pokání. Na jeho úzkých rtech nebylo stopy úsměšku, ba naopak: v jeho tváři se zračily sklíčenost, úžas a napětí. I Challenger to viděl a plně vychutnával první doušky vítězství.

„Ovšemže,“ pokračoval Challenger s těžkopádnou a neohrabanou kousavostí sobě vlastní, „profesor Summerlee pochopí, že mluvíme o pterodaktylu, míním čápa — jenže to je odrůda čápa, který nemá peří, má tuhou kůži, blanitá křídla a v čelistech zuby.“ Challenger se klaněl, zubil a mrkal tak dlouho, až se jeho kolega obrátil a odešel.

Ráno jsme posnídali kávu a maniok — museli jsme se zásobami velmi šetřit — a pak jsme zahájili válečnou poradou na téma: jak se nejlépe dostat na náhorní rovinu.

Předsedou porady byl Challenger a tvářil se přitom tak slavnostně, jako by byl lordem-nejvyšším sudím Spojeného království, jenž předsedá soudnímu dvoru. Kdyby zde byl laskavý čtenář přítomen, naskytl by se mu tento obraz: profesor Challenger sedí na balvanu, směšný chlapecký slamák má odsunutý do týlu, a kraluje nad námi všemi pánovitým pohledem svých zpupných očí — ovšemže zpod přivřených víček. Velký černý plnovous mu vlaje semo tam, když pomalu konstatuje, jaká je naše situace, a rozebírá, jak bychom nyní nejlépe pokračovali.

O stupínek níže byste viděli nás ostatní tři: sedíme tu já, opálený, mladý, vytrénovaný životem pod širým nebem, a Summerlee, vážný, zadumaný, ale stále kritický za tou svou věčnou dýmkou. Lord John, štíhlý, vždy ve střehu, vždy připraven vyrazit, se opírá o svou pušku, orlí zrak dychtivě upřený na

mluvčího. Za námi si sedli naši dva snědí míšenci, za nimi je hlouček našich Indiánů. Před námi všemi však strmí ty ohromné, drsné útesy — překážka, jež nás dělí od cíle naší cesty. „Nemusím snad opakovat," řekl vůdce naší výpravy, „že jsem za svého předchozího pobytu všelikým způsobem — a marně — zkoušel zlézt útesy. Nemyslím, že by někdo jiný uspěl, když jsem to při svých horolezeckých zkušenostech nedokázal já. Neměl jsem tenkrát s sebou žádnou alpinistickou výstroj, ale nyní mám všechno potřebné a jsem přesvědčen, že bych dokázal proniknout až na vrchol skalního jehlane; vzhledem k tomu, že okraje útesů přečnívají, bylo by však marné pokoušet se o zlezení hlavní překážky. Při mé předchozí návštěvě jsem byl v časové tísní jednak proto, že se blížilo údobí dešťů, jednak proto, že mně docházel proviant. Mé možnosti byly tudíž obmezené, a mohu tedy vykázat úspěch jen dílčí: propátral jsem řetěz útesů do vzdálenosti zhruba devíti kilometrů na východ od místa, kde se nyní nacházíme, aniž jsem našel možnost výstupu na náhorní planinu. Co máme za daných okolností podniknout?"

„Nabízí se toliko jeden rozumný postup," řekl profesor Summerlee. „Prozkoumal-li jste východ, měli bychom se vydat podél úpatí útesů směrem západním a hledat místo, kudy bychom se dostali nahoru." „Správně," řekl lord John. „Je pravděpodobné, že náhorní planina není velická. Můžeme tedy řetěz útesů obejít, a buď najdeme možnost snadného výstupu, nebo se dostaneme zpět sem, odkud vyrazíme."

„Už jsem vysvětlil zde našemu mladému příteli," řekl Challenger (vždycky o mně mluvil, jako bych byl školák věku deseti let), „že žádný výstup nemůže nikde existovat.

Vylučující důvod je prostý:

Kdyby tu bylo nějaké snadné spojení mezi vrcholem a ostatním světem, náhorní rovina by nebyla izolována tak dokonale, aby tam nahoře přestaly platit přírodní zákony, regulující všude jinde na Zemi vznik a zánik druhů. A přece připouštím, že někde v útesech mohou být místa, kudy by mohl k vrcholu proniknout zkušený člověk-horolezec, ale kudy by nemohlo sestoupit nemotorné, těžké zvíře. Je *jisté*, že možnost výstupu existuje."

„Odkud to víte, pane?" otázal se zostra Summerlee. „Protože můj předchůdce, Američan Maple White, se na náhorní planinu skutečně dostal. Jak jinak by mohl vidět obludné zvíře, které si nakreslil?" „V tomto ohledu vaše úsudky poněkud předbíhají prokázaná fakta," řekl paličatý Summerlee. „Tu vaši

náhorní planinu uznávám, protože jsem ji viděl. Dosud jsem se však nepřesvědčil, že hostí jakýkoliv animální život."

„Co uznáváte, pane, a co neuznáváte, je nepředstavitelně nedůležité. S potěšením pozoruji, že se alespoň existence náhorní planiny vnutila vašemu intelektu." Challenger se podíval nahoru — a k našemu úžasu seskočil z balvanu, popadl Summerleea za krk a zaklonil mu hlavu, takže Summerlee chtěl nechtěl koukal vzhůru. „Nuže, pane!" křičel Challenger, až mu hlas vzrušením přeskakoval, „smím vám pomoci při řešení otázky, zda planina hostí animální život?"

Už jsem řekl, že korunu čili horní okraj útesů vroubil hustý lem vegetace. Z této zeleně se právě nořilo cosi velkého, lesklého. Když se to pozvolna vynořilo ještě o kus dál, až se to už vznášelo nad hlubinou, seznali jsme, že to je velmi veliký had s podivnou plochou a širokou hlavou. Had se nad námi chvíli kolébal a kýval a jeho hladké, svalnaté tělo se vlnilo a lesklo v záři ranního slunce. Potom se had pomalu stahoval zpátky a zmizel.

Summerlee byl podívanou tak zaujatý, že se ani nebránil, když mu Challenger držel hlavu v záklonu. Teď však svého kolegu setřásl a obnovil nárok na důstojnost.

„Byl bych rád, profesore Challenge,“ řekl, „kdybyste dokázal sdělovat mi své případné postřehy, aniž byste mne chytal za bradu. Ani objev naprosto obyčejného hroznějšího skalního neospravedlňuje takovou troufalou nepřístojnost."

„Ale stejně je na náhorní planině život," odpověděl mu vítězoslavně jeho kolega. „A nyní, když jsme správnost našeho důležitého předpokladu prokázali tak, že věc musí být jasná každému, bez ohledu na jeho předsudek nebo tupost, teď se domnívám, že nemůžeme udělat nic lepšího než zvednout tábor a ubírat se západním směrem, dokud nenajdeme nějakou možnost výstupu."

Úpatí skalního řetězu bylo kamenité a tuze hrbolaté, takže jsme se dostávali kupředu jen velmi zvolna. Pojednou jsme však přišli na něco, co nám zvedlo náladu. Bylo to staré tábořiště. Povalovaly se tam četné prázdné plechovky masových konzerv chicagské výroby, láhev s vinětou *Brandy*, polámaný otevírač konzerv a množství dalšího cestovatelského harampádí. Byly tam i zmačkané, hodně rozpadlé noviny. Ukázalo se, že to je výtisk listu *Chicago Democrat*, ale datum se už nedalo přečíst.

„Nic z toho není mé," řekl Challenger. „Musí to být Whiteovo."

Lord John se po celou dobu pozorně díval na velký strom, v jehož stínu opuštěné tábořiště leželo. „Jářku, podívejte se na tohle," řekl. „Mám dojem, že to je míněno jako ukazatel směru." Kus plochého dřeva byl přibitý hřebem na kmen stromu tak, že ukazoval západním směrem.

„Zajisté to je ukazatel směru," řekl Challenger. „Co jiného by to mohlo být? Náš průkopník a předchůdce si uvědomil, že se vydává na nebezpečnou cestu, a zanechal toto znamení, aby každý, kdo přijde po něm, věděl, kudy se ubíral. Snad cestou narazíme ještě na další stopy."

A skutečně jsme na další stopy narazili — a byly to stopy hrozné a naprosto nečekané. Těsně pod útesem se prostíral rozměrný, hájek vysokého bambusu, podobný „džungli", jíž jsme nedávno prošli. Mnohé z bambusů trčely do výše šesti sedmi metrů a měly špičaté, silné vršky, takže to vlastně byla hrozivá kopí, vyrobená přírodou. Když jsme hájek obcházeli, povšiml jsem si, že se v houštině blýská cosi bílého. Když jsem strčil hlavu mezi bambusy, ocitl jsem se tváří v tvář lebce kostlivce. Byla tam celá kostra, ale její hlava se oddělila a ležela blíže okraji houštiny.

Mačety našich Indiánů vymýtily kus hájku, a tak jsme mohli zjistit podrobnosti této někdejší tragédie. Z oděvu mrtvého zůstaly už jen nepatrné cáry, ale na kostech nohou byly zbytky bot, a bylo naprosto jasné, že jde o tělesné pozůstatky Evropana. Mezi kostmi ležely zlaté hodinky značky Hudson (Nový York) a řetízek se stylografickým plnicím perem. Také tam bylo stříbrné pouzdro na cigarety s vrytým věnováním: „Jamesovi C. 1věnuje A. E. S." Povrch kovových předmětů ukazoval, že od katastrofy neuplynulo příliš mnoho času.

„Kdo to jen mohl být?" tázal se lord John. „Chudák! Vypadá to, že má zlámané všechny kosti."

„A bambus mu prorůstá rozdrceným hrudníkem," řekl Summerlee. „Bambus sice roste rychle, ale jistě nelze mít za to, že mrtvola zde ležela tak dlouho, aby bambus mohl dosáhnout výše tolika metrů."

„Pokud jde o totožnost mrtvého," řekl Challenger, „nemám nejmenších pochybností. Cestou do Manausu jsem usilovně sbíral informace o Whiteovi. V Belému o něm nikdo nevěděl. Naštěstí jsem měl velmi přesnou stopu, neboť Maple White si do skicáře načrtl kresbu, která zachycuje jeho oběd s nějakým duchovním v Rosariu. Podařilo se mi toho kněze nalézt. Ukázalo se sice, že to je člověk nadmíru hádavý, jenž se směšně štětil, když jsem ho upozorňoval na rozkladný, ale nevyhnutelný vliv moderní vědy na jeho věrouku —, ale přece jen mi poskytl několik přesných údajů.

Maple White se zastavil v Rosariu před čtyřmi lety — to znamená dva roky předtím, než jsem stanul u jeho mrtvoly. V dob ě, kdy navštívil Rosario, nebyl sám. Cestoval se svým přítelem, americkým občanem, jenž však zůstal na lodi, a s duchovním se nesetkal. Jméno toho Američana bylo James Golver. Nepochybuji tedy, že před námi leží tělesné pozůstatky tohoto Jamese Colvera."

„A není ani mnoho pochybností," řekl lord John, „o způsobu, jakým zemřel. Spadl nebo byl svržen z vrcholu útesu, a při dopadu se nabodl. Jen tak asi lze vysvětlit četné zlomeniny kostí — i skutečnost, že jeho tělem pronikly v takové výši nad našimi hlavami kmeny bambusu..."

„Zdřevnatělá stébla bambusu," opravil lovce Roxtona přírodopisec Summerlee. „Bambus je tropická tráva."

Všichni jsme potom zmlkli a padla na nás jakási tíse ň, když jsme tu stáli kolem těch roztržitých tělesných pozůstatků a začali si uvědomovat, že předpoklad lorda Johna je správný.

Převísly okraj útesů skutečně vyčníval nad bambusovou houštinu. James Golver nepochybně spadl shůry. Ale *spadl* doopravdy? Byla to nešťastná náhoda? Nebo... Mraky zlověstných, hrozných možností se již začaly kupit kolem této neznámé země.

Mlčky jsme se dali na pochod a pokračovali v cestě kolem řetězu útesů. Skály monotónní svými obrysy a hutné bez jediné průrvy, mně připomínaly beznadějná ledová pole Antarktidy, která jsem vídal vyobrazená: také se táhla od obzoru k obzoru a strměla vysoko nad lodní stožáry polárnícké kocábky. Ušli jsme skorem osm kilometrů a nenašli ve skalní hrázi ani skulinku, neřku-li mezeru. A najednou jsme postřehli něco, co nás naplnilo novou nadějí. V prohlubni kamenné stěny, tak hluboké, že tam nemohl déšť, byl křídou nakreslený šíp, mířící k západu.

„Další vzkaz Maplea Whitea," řekl profesor Challenger. „Měl zřejmě předtuchu, že těsně v jeho šlépějích přijdou lidé hodní jeho odkazů." „Měl tedy křidu?"

„Našel jsem v jeho batohu krabici barevných kříd. Pamatuji si, že bílá byla opotřebována tak, že z ní zbyl pouhý špaček, jak se říká." „Je to zajisté průkazné svědectví," řekl Summerlee. „Můžeme se tudíž spolehnout na jeho vedení a pokračovat západním směrem." Měli jsme za sebou dalších zhruba osm kilometrů, když jsme na skále opět spatřili bílý šíp. Bylo to v místě, kde stěna poprvé vykazala průrvu, byť i úzkou. Uvnitř rozsedliny byla další značka. Tentokrát hrot šípu ukazoval šikmo vzhůru, jako by naznačoval, že další úsek cesty začíná nad úrovní půdy.

Bylo to místo ponuré, neboť stěny byly tak olbřímí a skulina modré oblohy tak úzká, a navíc ještě tlumená dvojitým lemem vegetace, že dovnitř pronikalo

světlo jen matné a šeré. Nejedli jsme už mnoho hořlín a byli jsme velmi unaveni plahou ocením po kamenitém a neschůdném terénu, ale nervové napětí bylo příliš silné, než aby nám dovolilo odpočinout. Uložili jsme sice Indiánům, aby u vchodu do jeskyňky zřídili tábořiště, my čtyři však, a s námi oba míšenci, jsme se vydali vzhůru, stoupající úzkou roklinou.

Ani u vchodu nebyla širší než nějakých deset metrů, ale rychle se ještě užila, a když jsme ušli asi pět set kroků, viděli jsme i v tom šeru, že boční stěny sloje kousek před námi svírají ostrý úhel. Poslední úsek chodby byl ostatně velmi strmý a půda příliš kluzká, než abychom se snažili proniknout až na konec. Bylo nám už beztak jasné, že toto není stezka, kterou měl na mysli náš předchůdce. Dali jsme se tedy na zpáteční cestu — a tu bystré oko lorda Johna postřehlo, co jsme hledali. Vysoko nad našimi hlavami, uprostřed šerých stínů, se ve stěně rokle matně rýsoval kotouč temnoty ještě sytější. Nemohlo to jistě být nic jiného než vchod do nějaké jeskyně. Půda rozsedliny byla v těchto místech poseta kamením, i nebylo obtížné vyšplhat po nich k domnělému otvoru. Když jsme se tam dostali, změnila se domněnka v jistotu. Nejenže to byl vstup do nějaké jeskyně, ale vedle vchodu jsme našli povědomé znamení šípu. Zde tedy bylo místo a toto byla komunikace, kudy se Maple White a jeho nešťastný druh dostali na náhorní planinu. Byli jsme příliš vzrušeni, než abychom se napřed vrátili do tábora. Mermomocí jsme se museli rovnou vydat na průzkum. Lord John měl v batohu elektrickou svítilnu a ta nám musela posloužit a stačit. Sel jako první, a kužel nažloutlého svitu nám všem ukazoval cestu. My ho následovali husím pochodem.

Jeskyni zřejmě kdysi vyhloubila voda, neboť stěny byly hladké a podlaha pokrytá oblázky. Rozměry jeskyně, vlastně spíše tunelu, byly skrovné a taktak umožňovaly průchod jednotlivci, pokud šel sehnutě. Tunel směřoval po padesát metrů skórem přímo do skály a pak začal stoupat úhlem pětáctýřiceti stupňů. Za chvíli bylo stoupání ještě strmější, a my se museli spustit na všechny čtyři a prodírat se šterkem, jenž pod námi ujížděl. Pojednou se lordu Johnovi vydralo z hrdla zvolání: „Cesta je zatarasená!"

Nahrnuli jsme se za lorda Roxtona a viděli ve žlutavém světle baterky haldu čedičových balvanů, sahající až ke stropu. „Klenba se zhroutila!"

Několik kamenů jsme ze závalu vytáhli, ale nijak jsme si tím nepomohli — ba naopak: bezděčně jsme uvolnili větší balvany a ocitli se v nebezpečí, že se začnou valit po svážné cestě a že nás rozdrtí. Bylo zřejmé, že odstranit tuto

překážku je daleko nad naše síly. Cesta, po níž se Maple White dostal nahoru, již nebyla k dispozici. . .

Byli jsme tak sklíčení, že nikdo ani nepromluvil. Mlčky jsme klopýtali zpátky tmavým tunelem a vraceli se do tábora.

Než jsme opustili roklinu, došlo však k příhodě, jejíž význam nám svítl teprve ve spojení s dalšími událostmi.

Stáli jsme pohromadě na dně rokliny, nějakých pětatřicet metrů pod vchodem do jeskyně, když se znenadání přihnál balvan a s hroznou silou zasvítl kolem nás. Všichni jsme měli namále a byl div, že ani jeden z nás nepřišel o život. Sami jsme nemohli poznat, odkud balvan přiletěl, ale naši dva míšenci, kteří v tu chvíli ještě dleli u vchodu do jeskyně, říkali, že se mihl kolem nich a musel proto spadnout shora, z vrcholu útesů. Dívali jsme se sice potom nahoru, ale v zelené džungli, jež lemovala okraj útesů, se nic nepohnulo. Nicméně nemohlo být mnoho pochybností, že balvan byl určen nám, takže incident zajisté svědčil o tom, že na náhorní planině jsou lidé — a navíc lidé zlovolní!

Nebezpečné místo jsme rychle opustili, ale nemohli jsme se zbavit tísnivého dojmu, že se nám situace velmi zkomplikovala. Naše postavení bylo už beztak dost svízelné, ale přidá-li se k přírodním překážkám ještě promyšlený odpor lidí, bude náš úkol vsutku beznadějný. A přece: když jsme se dívali na krásný lem zeleně, vinoucí se pouhých několik set metrů nad našimi hlavami — v tu chvíli si nikdo z nás nedovedl představit, že bychom se mohli vrátit do Londýna, aniž jsme prozkoumali terén za hřebenem útesů.

Prodiskutovali jsme otázku dalšího postupu a rozhodli se, že budeme pokračovat v cestě kolem útesů a snad najdeme nějaký jiný způsob, jak se dostat nahoru. Řetěz skal, jimž podstatně ubylo na výšce, se již začal stáčet k severu. Za předpokladu, že náhorní planina má půdorys kruhu a že zaoblení je částí kružnice, to znamenalo, že celý obvod nemůže být příliš veliký a že se v nejhorším případě do několika málo dnů dostaneme zpátky tam, odkud jsme vyšli.

Onoho dne jsme urazili celkem zhruba pětatřicet kilometrů, aniž se naše vyhlídky změnily. Ještě bych dodal: náš barometr nám ukazoval, že jsme — po opuštění kánoí — neustálým stoupáním dosáhli nadmořské výše přes tisíc

metrů. Tím se vysvětlují podstatné změny jak v teplotě, tak co do vegetace. Unikli jsme většině hrozných hmyzů havěti, jež je kletbou cestování v tropech. Viděli jsme několik málo palm, které obstály ještě i v tomto podnebí, a množství stromových kapradin, ale amazonské stromy jsme nechali všechny za sebou. Byla radost dívat se na svlačce, mučenky a begonie, květiny, které mi zde, mezi těmi nehostinnými skalami připomínají domov. Kvetla zde červená begonie přesně téže barvy, jakou pěstují v květináči za oknem jisté vily ve Streathamu — ale to bych se zatoulal do soukromých vzpomínek ...

Onoho večera — líčím stále ještě první den naší „okružní“ cesty kolem útesů — nás čekala velká událost. Událost, jež jednou provždy rozptýlila veškeré pochybnosti, které kdo mohl chovat o tom, zda jsme skutečně v bezprostřední blízkosti úžasných objevů. Jistě si, vážený pane šéfredaktore, při četbě této zprávy s úlevou uvědomíte — snad poprvé od mého odjezdu —, že redakce opravdu nenaletěla, když mě vyslala na cestu do neznáma. Dnes se sám přesvědčíte, že už chybí jen svolení profesora Challengera, aby se svět dozvěděl o jedinečných, úžasných senzacích. Já sám bych se neodvážil uveřejnit tyto zprávy, pokud nepřivezu do Anglie důkazy, protože vím: bez dokladů o pravdivosti svých reportáží bych byl pranýřován jako největší novinářský baron Prášil všech dob. Nepochybuji, pane šéfredaktore, že smýšlíte stejně a že nehodláte dát v sázku dobrou pověst *Gazetty*, dokud nebudeme s to úspěšně čelit sborovému povyku kritiky a skepse, kterou takovéto články nezbytně vyvolají. A tak té úžasné senzaci, jež by našemu milému plátku poskytla obrovský titulek přes celou první stranu, nezbyvá než čekat v redakčním šuplíku.

A přece se ta událost odehrála bleskurychle a byla jednorázová, bez pokračování. Nicméně na nás hluboce zapůsobila a utvrdila nás v přesvědčení, že jsme na správné stopě.

Věc se zběhla takto: Lord John ulovil agutiho, což je nevelký, čuněti podobný čtvernožec. Jednu polovinu dal Indiánům, druhou půlku jsme vařili v kotlíku na našem ohništi. Noci jsou zde už chladné, a proto jsme seděli těsně u ohně. Měsíc nesvítil, ale blikalo něco hvězd a tma nebyla tak veliká, abychom neviděli bezprostřední okolí našeho tábořiště. Pojednou se na nás shora, z temnoty noci a svištivě jako letoun cosi sneslo. Na okamžik se nad naší skupinou rozprostřel baldachýn kožených křídel — a já měl dojem, že jsem zahlédl po zlomek vteřiny dlouhý krk podobný hadu, divoké, červené a lačné

oči a velký klapající zobák, plný — nastojte! — malých lesklých zubů! V příštím okamžiku zjevení zmizelo — a s ním i naše večere. Velký černý stín o rozpětí snad sedmi metrů se vznesl do vzduchu; obludná křídla nám na chvíli zakryla hvězdy a pak netvor zmizel za okrajem útesů nad námi. My všichni jsme tu seděli v ohromném mlčení jako postavy z Vergilovy básně, když se na ně snesly harpyje. Jako první z nás promluvil Summerlee:

„Profesore Challenge," řekl slavnostním hlasem, v němž se chvělo vzrušení, „dlužím vám omluvu. Byl jsem zle v nepravu a prosím vás, abyste za pomněl, co bylo."

Byla to džentlmenská omluva — a Summerlee s Challengerem si poprvé podali ruce. Tolik jsme získali první nespornou podívanou na pterodaktyla. Smír takových dvou mužů stál za ukradenou večeří.

Ale existoval-li na náhorní planině prehistorický život, rozhodně nebyl příliš hojný, protože jsme za následujících tří dnů nic dalšího nepostřehli. Ty tři dny jsme se plahočili protivným, nehostinným terénem, v němž se střídaly úseky kamenité pouště s melancholickými mokřinami, plnými rozličného vodního ptactva. Viděli jsme, že odsud — ze severu a východu — jsou útesy vskutku nezdolatelné, a nebýt toho, že se těsně při patě horského řetězu táhla pevnější jakoby lišta, byli bychom se museli vrátit. I tak jsme se nejednou probořili až po pás do bublajícího slizu starého subtropického močálu. A jako by to samo ještě nestačilo — bažina byla zřejmě i oblíbenou líhní hadů, jimž se v Brazílii říká žararaka. Jsou to nejjedovatější a nejagresivnější hadi Jižní Ameriky. Hrozní plazové se vlnili a zvedali na povrchu hnijícího marastu a znova a znova se vrhali proti nám. Jen pušky, věčně připravené k palbě, nám dodávaly pocit bezpečí. Do smrti nejdelší mi zůstane hrůzná vzpomínka na podlouhlou prohlubeň v této bažině. Nějaký lišejník, jenž tam zahníval, dodal místu barvu jedovaté zeleně, a bylo to jako špatný sen: prohlubeň musela být zamilovaným hnízdištěm toho neřádu, protože se její břehy těmito hady doslova hemžily — a všichni se hrnuli proti nám, neboť je zvláštností žararaky, že útočí na člověka, jakmile ho spatří. Hadů bylo příliš mnoho, než abychom je mohli postřílet, i vzali jsme nohy na ramena a utíkali, dokud nám stačil dech. Nikdy mně z paměti nevymizí obraz, jenž se nám skýtal, když jsme se po tom obrátili: až kam oko dohlédlo, tam se mezi rákosím zvedaly a klesaly hlavy a krky našich děsných pronásledovatelů. Na mapě, kterou sestavujeme, jsme bažinu zakreslili s označením Bažina jedovatých hadů.

Útesy na straně odvrácené od našeho prvního tábořiště pozbyly cihlové červeně a byly zde čokoládově hnědé; vegetace na jejich koruně byla prořídlejší a výška útesů poklesla na sto až sto padesát metrů, ale nikde jsme nenašli místo, kudy by bylo možné podniknout výstup. Po této stránce zde byla situace, možno-li, ještě nepříznivější než tam, odkud jsme vyšli. Kolmost srázu je vidět na fotografii, kterou jsem pořídil. V popředí snímku je zachycena kamenitá poušť.

„Ale je přece jenom jisté," řekl jsem, když jsme probírali situaci, „že dešťová voda se musí někudy dostávat dolů. Určitě jsou na skalách někde vymleté odtoky."

„Náš mladý přítel vykazuje záblesky inteligence," řekl profesor Challenger, poklepáváje mi na rameno.

„Déšť se musí někam podít," opakoval jsem. „Pevně se drží aktuálního problému. Jediná chyba je, že na povrchu skal *nejdou* žádné odtokové výmoly, jakž jsme sami prokázali očitým pozorováním."

„Kudy voda tedy odtéká?" trval jsem na svém. „Neodtéká-li voda po povrchu ven, můžeme snad usoudit, že teče dovnitř."

„V tom případě by uprostřed náhorní planiny muselo být jezero." „To právě předpokládám."

„Je víc než jen pravděpodobné, že jezero vzniklo ve starém kráteru," řekl Summerlee. „Celý útvar je ovšem původu veskrze sopečného. Ale tak či onak — mám za to, že se náhorní planina svažuje dovnitř a že v jejím středu je značný rezervoár vody, která snad nějakým podzemním tunelem odtéká do bažiny jedovatých hadů." „Je také možné, že rovnováhu udržuje vypařování," poznamenal Challenger a oba vědci se zabrali do další ze svých obvyklých vědeckých disputací, srozumitelných laikovi stejně, jako by spolu hovořili čínsky.

Šestáho dne jsme dokončili okružní cestu kolem útesů a ocitli se zpátky v prvním táboře vedle izolované skalní „věže". Byli jsme poničený spolek, protože jsme pátrali vskutku svědomitě a bylo naprosto jisté, že opravdu není jediného místa, kudy by se člověk, byť sebemrštnější, mohl pokusit o výstup. Cesta, již prošel Maple White a kterou označil křídovými šípy, byla nyní naprosto neschůdná. Co jsme si tedy měli počít? Zásoba proviantu doplňovaná ulovenou zvěřinou byla postačující, ale přece jen se nutně blížil den, kdy bude třeba dalšího přísunu. Za dva měsíce se daly čekat deště, které by nás z tábořiště prostě vyplavily. Skála byla tvrdší než mramor, a vysekat do takové výše stezku — to byl úkol nesplnitelný prostředky a v čase, který jsme měli k

dispozici. Není divu, že jsme onoho večera koukali jeden na druhého smutně. Nebylo nám do řeči a mlčky jsme se balili do přikrývek. Pamatuji se na chvíli, kdy jsem začal usínat, a na poslední, co jsem viděl: Challenger seděl na zkřížených nohách u ohně, podoben obrovské žábě. Velkou hlavu měl v dlaních, zřejmě byl hluboko pohřížen do myšlenek a mé přání dobré noci vůbec nevnímal.

Byl to však načisto jiný Challenger, jenž nás ráno pozdravil. Spokojenost a sebelibost z něho přímo sálala. Když jsme byli shromážděni u snídani, koukal na nás s falešnou skromností, a jeho oči jako by říkaly: „Vím, že si zasluhuji všechno obdivné, co byste mi mohli říct, ale prosím vás, abyste to neříkali — ušetřte mne nutnosti červenat se.“ Vousiska měl triumfálně naježená, hrud' pyšně nadmutou, ruku zasunutou pod klop saka. Občas patrně vídal sám sebe, jak v této pozituře krásí prázdný podstavec na Trafalgarském náměstí a rozmnožuje tak o další pomník ohavnosti londýnských ulic. „Heuréka!“ zvolal a bílé zuby mu blýskaly v plnovousu. „Pánové, můžete mi gratulovat a můžeme pográtulovat jeden druhému. Problém je vyřešen.“

„Našel jste cestu nahoru?“

„Odvažuji se tvrdit, že ano.“

„A kudy?“

Místo odpovědi ukázal na skalní „věž“ po naší pravici.

Naše tváře — nebo alespoň ta moje — se zklamaně protáhly, když jsme se dívali na kamenný jehlan. Věřili jsme Challengerovi, že pyramidu lze zlést, ale mezi jehlanem a náhorní rovinou zela hrozná propast.

„Jakživi se nedostaneme na druhou stranu,“ vyjekl jsem.

„Především se musíme všichni dostat na vrchol, věže,“ řekl. „Až tam budeme, snad se mi podaří ukázat vám, že zdroje mé vynalézavosti nejsou dosud vyčerpány.“

Po snídani jsme rozbalili ranec, v němž měl vůdce naší výpravy horolezecké náčiní. Bylo tam stočené padesátimetrové lano, lehoučké, ale nadmíru pevné, trikuny, stoupací železa, skoby, cepíny a další pomůcky. Lord John byl zkušený alpinista a Summerlee absolvoval tu a tam nějaký obtížný výstup — takže já byl vlastně jediný horolezecký zelenáč naší party, ale má síla a čilost snad nahradí, čeho se mi nedostávalo na zkušenosti. Ve skutečnosti to nebyl úkol příliš perný, ačkoliv byly chvíle, kdy mi vlasy vstávaly na hlavě. První polovina byla naprosto snadná, ale potom byla stěna příkřejší a příkřejší a posledních dvacet metrů jsme se drželi doslova konečky prstů a špičkami bot malinkých výčnělků a trhlin ve skále. Nebyli bychom to dokázali — ani já, ani Summerlee —, nebýt toho, že se náš vůdce dostal až nahoru a obtočil

konec lana kolem pně mocného stromu, jenž tam rostl. (Bylo s podivem pozorovat mrštnost, s jakou si počíná člověk tak nemotorný jako Challenger.) Pomocí lana jsme se brzo vysoukali a vyškrábali po drsné stěně na vrchol „věže“. Seznali jsme, že to je travnatá plošina rozměrů asi osmkrát osm metrů.

Nejsilnějším dojmem na mě zapůsobila — když jsem zase popadl dech — mimořádná vyhlídka na kraj, kterým jsme sem přišli. Vypadalo to, jako by pod námi ležela celá brazilská rovina, prostírající se vůkol dál a dál, až končila v modravém oparu nejvzdálenějšího obzoru. V popředí se táhla dlouhá stráň, posetá balvany a tečkovaná kapradinovými stromy; když jsem se podíval kus dál, rozeznal jsem dvě terénní vlny a bambusovou džungli, jíž jsme prošli. A za ní začínala vegetace, bujnější a bujnější, přecházející nakonec v obrovský hvozd, který se táhl, až kam oko dohlédlo — a o pár tisíc kilometrů dál.

Ještě jsem se opájel nádhernou vyhlídkou, když mi na rameno dopadla těžká ruka profesora Challengea.

„Obráťte se, mladý příteli," řekl. „*Vestigia nula retrorsum*. Nikdy nehleďte zpět. Dívejte se vždy vpřed k našemu slavnému cíli."

Obrátil jsem se tedy a viděl, že místo, kde stojíme, je přesně v téže výši jako sama náhorní planina. Její zelený lem keřů, prostoupený tu a tam nějakým stromem, byl tak blízko, že bylo nesnadné uvědomit si, jak nedosažitelnou ta planina zůstala. Odhadl jsem vzdálenost na patnáct metrů — ale nenašel jsem žádnou útěchu v úvaze, že to není patnáct kilometrů. Objal jsem jednou paží kmen stromu a naklonil se nad propast. Načisto dole jsem viděl temné postavičky našich nosičů, kteří se dívali vzhůru k nám. Obě skalní stěny — „věže" i útesů — byly srázné, jako by byly tesané podle olovnice. „Toto je vskutku podivné," řekl skřípavý hlas profesora Summerleea.

Otočil jsem hlavu a viděl, že s velkým zájmem prohlíží strom, kterého se držím. Hladká kůra a drobné řapíkaté listy se mi zdály povědomé. „Ale," zvolal jsem, „vždyť to je buk!" „Správně," řekl Summerlee. „Krajan v dálné cizině."

„Nejen náš krajan, vašnosti," řekl Challenger, „ale smím-li rozšířit vaše podobenství, náš krajan a náš nedocenitelný spojenec. Tento buk bude naším zachráncem!"

„Přísámbůh!" zvolal lord John. „Most!" „Přesně tak, příteli. Je to most! Ne nadarmo jsem minulé noci po celou hodinu zaostřoval svou mysl na naši

situaci. Neklame-li mne paměť, řekl jsem jednou zde našemu mladému příteli, že G. E. Gh. je nejsilnější, když je zády přitisknut ke zdi. Připustíte, že včera večer jsme všichni byli přitisknuti zády ke zdi. Ale kde se spojí síla vůle a intelekt, tam se vždycky najde východisko. Přišel jsem na to, že je třeba padacího mostu, který bychom mohli spustit přes roklinu. A hle — zde jest!"

Byl to skutečně brilantní nápad. Strom byl vysoký dobrých dvacet metrů — a padne-li správným směrem, snadno propast přemostí. Předvídavý Challenger měl s sebou naši táborovou sekeru. Uvázal si ji před výstupem smyčkou k rameni. Ted' mi ji podal.

„Zde náš mladý přítel je plný síly a svalů," řekl. „Myslím, že bude z nás všech pro splnění úkolu nejužitečnější. Musím vás však prosit, abyste laskavě upustil od samostatného myšlení a dělal přesně to, co vám budu říkat."

Podle jeho instrukcí jsem do stran kmene vysekal vruby, které zaručí pád buku kýženým směrem. Strom se beztak už silně nakláněl směrem k náhorní planině, takže věc nebyla zvlášť obtížná. Nakonec jsem se dal do vlastního rubání kmene. Při práci jsme se střídali s lordem Johnem. Když jsme se oháněli sekerou něco přes hodinu, rozlehl se praskot, strom se naklonil kupředu a pak s rachotem padl a zabořil se větvemi do keřů na druhé straně. Jeho podřatý kmen se svezl na samotný okraj naší plošinky a po děsnou vteřinu jsme mysleli, že je po všem veta. Naštěstí se zaklesl několik decimetrů od kraje — a měli jsme most do neznáma! Jeden po druhém jsme mlčky potřásali rukou profesoru Challengerovi, jenž nadzvedl svůj slamák a každému z nás se po řadě hluboce uklonil. „Kladu si nárok na čest," řekl, „být první, kdo vkročí do neznámé země — a nepochybuji, že to bude okamžik, jež jednoho dne zvěční historická malba."

Už se přiblížil mostu, když ho lord John chytil za kabát.

„Milý brachu," řekl, „opravdu to nemohu dovo lit."

„Nemůžete to dovolit!" Hlava se zaklonila, plno vous se bojovně zvedl.

„Když jde o nějaký vědecký propletenec, dám na vás, protože jste vědátor. Ale vy zase musíte dát na mě, když si chcete hrábnout do mého písečku." „Do vašeho písečku, pane?" „Každý máme svou odbornost, a ta moje je vojáčení. Jak já na to koukám, chystáme invazi do nové země, která nemusí, ale může být vrchovatě plná všelijakých nepřátel. Hrnout se tam z čiré netrpělivosti slepě a bezmyšlenkovitě — to nepovažuj u za inteligentní."

Námítka byla příliš rozumná, než aby bylo možné jí nedbat. Challenger pohodil hlavou a pokrčil těžkými rameny. „Co tedy navrhuje?"

„Je docela možné, že tamhle v těch keřích čeká kmen lidojedů na oběd," řekl lord John, dívaje se na druhý konec mostu. „Je lepší zmoudřet dřív, než se člověk ocitne v hrnci nad ohněm. Proto navrhuji: doufat, že nás nic zlého nepotká, ale zároveň jednat tak, jako by na nás maléry číhaly. Pročež Malone a já sestoupíme, přineseme naše čtyři pušky a přivedeme Gomeze a ostatní. Pak může jeden z nás přejít na druhou stranu, a my ostatní ho budeme krýt puškami tak dlouho, pokud nezjistí, že vzduch je čistý a že tam můžeme všichni." Challenger usedl na pařez a netrpělivostí až sténal; ale Summerlee a já jsme byli zajedno, že v takových praktických podrobnostech je lord John naším velitelem. Teď, když podle nejstrmějšího úseku stěny viselo lano, byl sestup i výstup mnohem snazší. Do hodiny jsme měli nahoře čtyři pušky a brokovnici. I míšenci sem vystoupili a podle Roxtonova rozkazu dopravili nahoru žok potravin pro případ, že se náš první průzkum protáhne. Každý z nás měl bandalíry nábojů. „Tak tedy, Challenge," řekl lord John, když všechny přípravy byly skončeny, „trváte-li vskutku na tom, jít jako první. . ."

„Jsem vám velmi zavázán za milostivé svolení," odpovídal Challenger vztekle, neboť není na světě člověka, jenž by cizí autoritu snášel hůře než náš profesor. „Jelikož jste tak velmi laskav a dovoluje te mi to, zajisté na sebe беру úkol být při této příležitosti průkopníkem."

Se sekerou přivázanou na záda profesor sedl na kmen rozkročmo, jako na koně. Nohy mu přitom kinklaly nad propastí. Challenger rychle dohopsal na druhou stranu, tam vyskočil a začal mávat pažemi.

„Konečně!" křičel, „konečně!" Díval jsem se na něho úzkostlivě a s nejasnou obavou, že se zpod zelené opony za ním na něho vyřítí nějaké osudové neštěstí. Ale všude kolem bylo ticho a jenom pestrobarevný pták vzlétl zpod jeho nohou a zmizel mezi stromy. Summerlee byl druhý. Jak úžasná, obdivuhodná energie se skrývá v jeho křehkém těle! Trval na tom, že vezme s sebou dvě pušky, aby i Challenger byl ozbrojen. Pak byla řada na mně, a snažil jsem se nedívat do děsné hlubiny pode mnou. Summerlee mi nastavil pažbu své pušky a hned nato jsem se mohl chytit jeho ruky. A pokud jde o lorda Johna, Roxton po kmeni prostě šel — opravdu šel, bez jakékoliv opory! Ten člověk musí mít nervy ze železa!

A tak jsme tam tedy byli, my všichni čtyři, v zemi snů, ve ztraceném světě Maplea Whitea. Všem nám tento okamžik připadal jako chvíle našeho nejvyššího triumfu. Kdo mohl tušit, že to je preludium k naší největší katastrofě? Dovolte mi říci několika slovy, jak ta drtivá rána na nás dopadla.

Už jsme nestáli na okraji planiny, už jsme pronikli asi padesát metrů do hustého mlází, když se za našimi zády rozlehla hrozná, tříštivá rána. Bezděčně jsme se všichni obrátili a běželi zpět. Most byl tentam!

Daleko, daleko v hlubině, při patě útesu jsem zahlédl spleť větví a roztráštěný peň. Byl to náš buk. Povolil snad okraj věžní plošinky a smekl se konec kmene? V prvním okamžiku nikdo z nás na jinou možnost nepomyslel. Hned nato se však na vzdálenějším konci plošinky objevila snědá tvář, tvář míšence Gomeze. Ano, byl to Gomez — ale nebyl to již Gomez s uctivým úsměvem ani s tváří nehybnou jako maska. Viděli jsme tvář s blýskavými očima a sešklebenými rysy, obličej strhaný křečemi nenávisti a šílenou radostí ukojené pomstychtivosti. „Lorde Roxtone!“ křičel Gomez, „lorde Roxtone“

„Nu,“ řekl náš druh. „Zde jsem.“ Říčivý smích k nám zazněl přes propast. „Ano, tam jsi, ty anglický pse, a tam taky zůstaneš! Čekal jsem a čekal a teď nadešla má chvíle. Těžko se ti šlo nahoru — tíž se ti půjde dolů. Prokletí bláznů, jste v pasti, jeden jako druhý!“ Ohromením jsme oněměli. Jenom jsme tu stáli a zkoprněle civěli. Veliká ulomená haluz, jež tam ležela v trávě, nám ukázala, jakého heveru Gomez použil, aby shodil náš most. Tvář zmizela, ale za okamžik se zjevila znova a byla ještě šílenější. „Málem jsme tě zabili balvanem v jeskyni,“ křičel, „ale tak to je lepší. Je to pomalejší a hroznější. Tvoje kosti tam zbělejí a nikdo nebude vědět, kde ležíš, a nikdo nepřijde, aby tě pohřbil. A až budeš umírat, vzpomeň si na Lopeze, kterého jsi zastřelil před pěti lety u řeky Putomayo. Já jsem jeho bratr, a teď, ať se stane, co se stane, zemřu spokojeně, protože jeho památka byla pomstěna.“ Zuřivá ruka nám pohrozila, a pak zavládlo ticho. Kdyby míšenec byl prostě provedl svou pomstu a pak utekl, všechno s ním mohlo dobře dopadnout, Ale sám si vykopal hrob, když podlehl svému pošetilemu sklonu k chvástivosti a dramatizaci. Neboť Roxton — jenž si ve třech zemích vysloužil přídomek Bič boží — nepatřil k lidem, které lze beztrestně dráždit a provokovat. Míšenec sestupoval po odvrácené straně „věže“, ale než se dostal do bezpečí, lord John, jenž běžel po okraji planiny, našel místo, odkud mohl svého nepřitele zahlédnout. Z jeho pušky třeskla jediná rána, a i když jsme nic neviděli, zaslechli jsme výkřik hrůzy a za chvíli vzdálený dopad těla. Roxton se k nám vrátil a jeho tvář byla jako z žuly. „Byl jsem slepý prostáček,“ řekl trpce. „Má pošetilost přivedla vás všechny do této nesnáze. Měl jsem mít na mysli, že tyto lidé mají dlouhou paměť pro krevní msty, a měl jsem být ostražitější.“ „A co je s tím druhým? Ke shoení kmene bylo přece třeba dvou lidí.“

„Měl jsem ho na mušce, ale nechal jsem ho běžet. Snad není Gomezovým spoluvíníkem. Možná že jsem ho měl také zastřelit, protože — jak říkáte —

asi také přiložil ruku k dílu." Nyní, když jsme znali pohnutku Gomezova činu, každý z nás si mohl z paměti vybavit něco nekalého, čím nám míšenec měl být podezřelý; neustále se pídil po našich plánech, Zambo ho přistihl u našeho stanu, když jsme se radili; každý z nás jsme si občas všiml nenávistných pohledů, jež Gomez na nás vrhal, když se domníval, že není pozorován. Ještě jsme o tom mluvili, snažíce se vžít do no vých okolností, když naši pozornost upoutal zvláštní výjev, odehrávající se dole na rovině pod útesy. Muž v bílém obleku — mohl to být toliko Manuel, druhý míšenec — utíkal, jak utíká člověk jedině tehdy, je-li mu v patách smrt. Za ním, jen několik metrů za ním, se hnala obrovská ebenová postava Zamba, našeho věrného černocha. Viděli jsme, jak skáče uprchlíkovi na záda a obmyká pažemi jeho krk. Oba padli k zemi. Za okamžik poté Zambo vstal, podíval se na ležícího míšence, pak nám radostně zamával a dal se do běhu směrem k nám. Bílá postava ležela nehybně uprostřed pláně.

Oba naši zrádci tedy byli mrtvi, ale zlo, jež napáchali, žilo dál. Žádným způsobem jsme se nemohli dostat zpět na „věž". Předtím jsme byli obyvateli světa; nyní jsme obyvateli náhorní planiny. Každý z těchto pojmů je věc pro sebe, jedna veskrze odlišná od druhé. Tam dole je rovina, jež vede ke kánoím. A dál, za fialovým zamlženým obzorem, je řeka, jež vede zpět do civilizace. Ale po spojení mezi námi a tím vším je veta. Žádný lidský důvtip nedokáže vymyslet, čím bychom přemostili propast, zející mezi námi a mezi naším někdejší životem. Jediný okamžik změnil veškeré okolnosti naší existence. Ve chvíli, jako byla tato, jsem poznal, z jakého těsta jsou moji tři druhové. Byli vážní, to je pravda, a zamyšlení, ale jejich duševní rovnováha byla neotřesitelná. Byli povzneseni nad tragédii okamžiku. Až na další nám nezbylo než sedět trpělivě mezi křovinami a vyčkávat Zambova návratu. Za chvíli se jeho poctivá tvář vynořila nad skálou, a okamžik poté stanula jeho herkulovská postava na plošině „věže".

„Co já dělat teď?" volal. „Vy říct a já udělat." Zeptat se bylo snazší než odpovědět. Jasné bylo jenom jedno: Zambo byl jediným spolehlivým pojítkem mezi námi a mezi zevním světem. Za žádných okolností nás nesmí opustit. „Ne, ne," volal, „já vás neopustit. Ať se stát co se stát, vy mě zde vždycky najít. Ale já nemoct udržet Indiány. Oni už moc mluvit, že zde být Kurupuri a oni že jít domů. Teď když vy pryč, já nemoct je udržet."

„Přinuťte je, Zambo, aby počkali do zítřka," volal jsem, „abych po nich mohl poslat dopis." „Ano, pane! Já slíbit, že oni počkat do zítřek," řekl černoch. „Ale co já teď udělat pro vás?" Bylo toho hodně, co mohl udělat, a co ta dobrá, věrná duše obdivuhodným způsobem také udělala. Především podle

našeho návodu odmotal lano z pařezu a hodil nám jeden konec. Lano nebylo tlustší než šňůra na prádlo, ale bylo nadmíru pevné, a i když jsme z něho nemohli udělat most, mohlo nám prokázat nedocenitelné služby v případě, že bychom museli zlézat nějaké překážky. Zambo pak připevnil svůj konec lana k balíku zásob, který už byl na plošině, a nám se podařilo ranec přetáhnout k nám. Tento přísun nám zaručil živobytí alespoň na týden i pro případ, že bychom zde nic nenašli. Potom Zambo sestoupil a přinesl nahoru další dva balíky rozličného zboží — bednu se střelivem a hromadu jiných věcí. Všechno jsme dopravili přes propast pomocí lana, jehož konec jsme mu vždycky házeli. Už byl večer, když se Zambo dal na poslední cestu dolů a při loučení nás ještě jednou ujistil, že Indiány přiměje, aby zůstali do zítřka. A tak se stalo, že jsem skoro celou tuto naši první noc na náhorní planině strávil popisem toho, co jsme zažili a zakusili. Psal jsem při svitu lucerny s jedinou svíčkou.

Večeřeli jsme a utábořili se na samém kraji útesu, a žízeň jsme uhasili dvěma láhvemi minerální vody, jež byly v jednom z balíků. Najít zde pitnou vodu je pro nás životně důležité, ale myslím, že i lord John je pro dnešek syt dobrodružství, a nikdo z nás nepocítil touhu zahájit ještě dnes první průzkum neznáma. Od rozdělení ohně jsme upustili a snažili se nedělat zbytečný hluk. Zítřka (vlastně dnes, neboť již svítá, když toto dopisuji) se prvně vydáme do této podivné země. Kdy budu moci znova psát — či budu-li vůbec ještě moci psát — to nevím. Zatím odsud vidím, že Indiáni jsou ještě na svých místech, a jsem si jist, že za chvíli tu bude věrný Zambo, aby převzal můj dopis. Doufám, že dojde na místo určení.

P. S. — Čím více přemýšlím, tím zoufaleji se mi jeví naše situace. Nevidím pražádnou naději na návrat. Kdyby zde poblíž okraje naší planiny rostl nějaký vysoký strom, mohli bychom znova zřídit padací most, nic takového však zde není v okruhu padesáti metrů. A ani naše spojené síly by nestačily dopravit sem z větší dálky kmen, jenž by vyhovoval našim požadavkům. Ani pomocí lana se nemůžeme spustit — je příliš krátké. Ne, ne — naše situace je beznadějná — beznadějná!

Udály se nejúžasnější věci

Setkali jsme se s nejúžasnějšími věcmi, a i nadále se s dalšími setkáváme. Veškerou mou zásobu papíru tvoří pět starých notesů a hromada útržků, a vlastním jenom jednu patentní tužku; ale pokud budu s to pohnout rukou, neustanu v zapisování našich poznatků a dojmů. Z celého lidského pokolení jsme přece my jediní, kdo vidí tyto věci, pročez je nesmírně důležité, abych je zaznamenal, dokud jsou v mé živé paměti a dříve, než nás s konečnou platností zkruší zlý osud, jenž nám neustále hrozí. Nechať Zambo později uspěje v pokusu donést tyto dopisy k velké řece, nechať se mně samotnému nějakým zázračným způsobem podaří vzít je s sebou domů, nechať nějaký odvážný cestovatel jednou narazí na naše stopy a pomocí lepší výzbroje, snad v podobě zdokonaleného jednoplošníku, najde tento svazek rukopisů — tak, či onak je mi jasné: tomu, co píší, je souzena nesmrtelnost jako klasické ukázce skutečného dobrodružství.

Včera sklapla past, kterou na nás nalíčil padouch Gomez, dnes ráno začínáme novou kapitolu našeho cestování. Musím po pravdě říct, že se naše nové sídliště neuvedlo způsobem právě příjemným, alespoň pokud jde o mne. Za svítání jsem si trochu zdříml, a když jsem se probudil, spatřil jsem na své noze cosi velmi divného. Nohavice se mi poněkud vyhrnula a odkryla pruh kůže nad ponožkou. A právě na tom odhaleném místě ležela velká, temně rudá bobule. Překvapen touto podívanou jsem se sehnul, abych ji zvedl, když mi bobule — — k mému zděšení — pukla mezi palcem a ukazováčkem, a vyslala všemi směry spršku krve. Zhnusene jsem vykřikl, a přivolal tím bezděky oba profesory.

„Velmi zajímavé," řekl Summerlee, nakláníje se nad mou holeň. „Je to ohromné klíště, dosud pokud vím v literatuře nepopsané."

„Prvotina našeho lopotování," řekl Challenger školometsky svým dunivým hlasem. „Spravedlnost velí, nazvat toto klíště *Ixodes maloni*. Jistě mi dáte za pravdu, mladý příteli, že drobná mrzutost píchnutí je naprosto zanedbatelná u srovnání se zářivým štěstím, jež vás potkalo — neboť vaše jméno bude

zapsáno v nesmrtelných letopisech zoologie. Naneštěstí jste tento znamenitý exemplář klíštěte rozmáčkli právě ve chvíli, kdy bylo nasycené."

„Takový ohavný hmyz!" jsem vykřikl. Profesor Challenger káravě pozvedl mocné obočí a konejšivě mi položil tlapu na rameno.

„Měl byste v sobě pěstovat vědecké vidění a vědeckou mysl, povznesenou nad maličkosti," řekl. „Pro mne, jako pro člověka s filosofickou letorou, je klíště, tvor vybavený sosákem, podobným lancetě, a roztažitelným žaludkem, pro mne je klíště stejně krásné dílo přírody jako páv, nebo když na to přijde, jako polární záře. Bolí mne, když vás slyším mluvit o klíštěti způsobem tak opovrhlivým. Ostatně nepochybuji, že nám přiměřená píle umožní získat nějaký jiný exemplář."

„O tom vskutku netřeba pochybovat," řekl Summerlee nemilosrdně, „protože další exemplář právě zmizel za límcem vaší košile."

Challenger vyskočil do vzduchu, zařval, jak když zatroubí býk, a začal si zuřivě strhávat kabát a košili. Summerlee i já jsme se museli tak smát, že jsme mu skoro nemohli pomáhat. Konečně jsme odhalili jeho mohutný trup (objem hrudníku 137 cm podle krejčovské míry). Celé tělo měl pokryté hustou černou — málem bych řekl srstí, — z kteréžto džungle jsme vytáhli putující klíště dříve, než se mohlo někde přisát. Ale keře kolem nás byly tou hnusnou slotou obsypané a bylo nám tedy jasné, že si musíme najít jiné tábořiště.

Především však bylo nutné dohodnout se s naším věrným černochem. Zambo se za chvíli objevil na plošině „věže" s nákladem sušenek a kaka v plechovkách, jež nám doručil vzdušnou cestou. Řekli jsme mu, aby si ze zásob našeho dolního tábořiště nechal pro sebe tolik, co by mu stačilo na dva měsíce. Ostatek aby dal Indiánům za prokázané služby a jako odměnu za dopravení našich dopisů k Amazonce. O několik hodin později jsme spatřili Indiány daleko na planině, jak husím pochodem, každý s rancem na hlavě, jdou odsud cestou, po níž jsme sem přišli. Zambo se nastěhoval do našeho malého stanu při úpatí „věže" a tam zůstal — jediná naše spojka se světem. A nyní jsme se museli rozhodnout, co udělat ihned a co potom. Především jsme opustili stanoviště mezi keři, zamořenými klíšťaty, a zakrátko jsme našli mýtinu, obklopenou ze všech stran hustým lesem. Uprostřed mýtiny bylo několik plochých, hladkých balvanů a hned vedle znamenitá studánka. Tam, v tom čistém prostředí, jsme se pohodlně uvelebili a kuli první plány, jak proniknout do nové země. V listoví stromů štěbetali ptáci, mezi nimiž zvláštním houkavým hlasem vynikal opeřenec, kterého jsme neznali. Jinak jsme žádných známek života neslyšeli, ani neviděli.

První naší starostí bylo udělat soupis zásob, abychom věděli, jak jsme na tom. Když jsme sečetli, co jsme sami přinesli a co nám pomoci lana dodal Zambo, viděli jsme, že naše situace je po této stránce uspokojivá. Vzhledem k nebezpečnostem, která nám snad hrozí, bylo nejdůležitější, že máme čtyři pušky a tisíc tři sta nábojů. Měli jsme též brokovnici, ale jen sto padesát patron, a to ještě pouhých desítek. Pokud jde o potraviny, vystačily by nám na mnoho týdnů. Nadto jsme měli dostatek kuřiva a několik vědeckých přístrojů, mimo jiné i velký dalekohled a dobrý triedr. Všechny věci jsme uložili do středu mýtiniky a provedli první bezpečnostní opatření: sekerkou a noži jsme porubali větší množství trnitých keřů a obehnali jimi naše zásoby tak, že vznikl kruh o průměru zhruba patnácti metrů. Toto měl být až na další náš hlavní stan — naše útočiště pro případ náhlého nebezpečí, i zásobárna.

Nazvali jsme to: Challengerův srub,

Bylo poledne, než jsme se takto zabezpečili, ale horko nebylo dusné a obecný ráz planiny — jak co do teploty, tak co do vegetace — byl bezmála umírněný. V houšti stromů, které nás obklopovaly, byl zastoupen i buk a dub, ba viděli jsme i břízy. Obrovský exemplář jinanu dvoulaločného — strom je známější pod jménem ginkgo — čněl nad své okolí a mocnými haluzemi a jemným listovím jako by chránil naši pevnůstku. Ve stínu jinanu jsme pokračovali v rozpravě a vyslechli názor lorda Johna, jenž se v údobí, které vyžadovalo činy, vždy rychle ujímal velení.

„Pokud nás neviděl ani neslyšel zdejší člověk nebo zvíře, jsme bezpečni," řekl lord Roxton. „Naše nesnáze začnou okamžikem, kdy zvědí, že jsme zde. Dosud to vypadá, že na nás ještě nepřišli. Uděláme tedy dobře, když na sebe nebudeme upozorňovat a nenápadně vysлідíme, jak to tu vypadá. Jsem pro to, abychom se na své sousedy dobře podívali, než s nimi navážeme společenský styk." „Ale nemůžeme přece zůstat sedět na místě," odvážil jsem se podotknout. „Musíme přece postupovat."

„Zajisté, synáčku! Budeme postupovat. Ale s rozumem. Nesmíme nikdy zajít tak daleko, abychom se nemohli vrátit na základnu. A především — pokud to nebude otázka života či smrti — nesmíme nikdy vystřelit."

„Ale vy sám jste včera vystřelil," řekl Summerlee. „Nebylo vyhnutí. A byl silný vítr a nevanul do vnitrozemí. Nepodobá se pravdě, že by se rána byla rozléhala po planině. Mimochodem řečeno — jak tomu zde budeme říkat?

Mám dojem, že je na nás, dát tomu plácku jméno." Ozvaly se různé návrhy, dobré i méně dobré, ale rozhodl Challenger.

„Tato náhorní planina může nést jen jedno jediné jméno," řekl. „Jméno průkopníka, jenž ji objevil. Budiž to země Maplea Whitea." Je to tedy země Maplea Whitea, a tak je vyznačena v mapě, jejíž pořízení mi bylo jednou provždy svěřeno. A tak bude, doufám, uváděna i v atlasech. Naším nejnaléhavějším problémem byla otázka, jak poznat celou zem Maplea Whitea tiše a bez použití násilí. Na vlastní oči jsme seznali, že země je obydlena neznámými zvířaty. Svědectví Whiteova skicáře bylo důkazem, že se můžeme setkat s tvory ještě hroznějšími a ještě nebezpečnějšími. Kostra nabodnutá na bambusy nasvědčovala přítomnosti lidských bytostí a jejich zlovolnosti, neboť Colver byl zřejmě shozen z okraje útesu. My byli trosečníky v této zemi očividně plné nebezpečí, trosečníky bez možnosti úniku, a opatrnosti tedy nemohlo být nikdy nazbyt. Pro to jsme ochotně přijali každou radu zkušeného lorda Johna. Na druhé straně bylo nemyslitelné, abychom zůstali na pokraji tohoto světa záhad, když se naše duše tráslly netrpělivostí vyrazit do neznáma a mužně čelit nebezpečím.

A tak jsme zahradili vchod do naší zareby tím, že jsme ho vyplnili množstvím pichlavých keřů, a ponechali tábor s veškerými zásobami ochrany trnitého valu. Potom jsme se pomalu a ostražitě vydali do neznáma. Drželi jsme se břehu potůčku, jenž vyvěral z naší studánky, abychom v každou chvíli věděli, kudy se vrátit.

Jedva jsme opustili tábor, spatřili jsme náznaky toho, že nás vskutku čekají divy a zázraky. Říčka nás vedla po několik set metrů hustým lesem, a už zde jsem viděl stromy, jež mi byly naprosto neznámé. Avšak Summerlee, botanik naší výpravy, v nich poznal druhy rostlin jehličnatých a kapradinovitých, které ve světě pod námi již dávno vymřely. Když jsme vyšli z lesa, ocitli jsme se v kraji, kde z říčky byla řeka, která vytvořila rozsáhlou bažinu. Zvláštní druh vysokého rákosí, jež zde hustě rostlo, Summerlee označil odborným názvem *equisetacea*. Tu a tam vynikal z té houštiny kapradinový strom a všechno se kolébalo a vlnilo v čerstvém vánku. Lord John, jenž šel jako první, se náhle zastavil a zvedl ruku.

„Podívejte se na to!" řekl. „Přisámbohu, to musí být stopa praotce všeho ptactva!"

V měkkém blátě před námi byl obrovský tříprstý otisk. Zvíře — ať to bylo co to bylo — zřejmě přebrodivo močál a zašlo do lesa. Všichni jsme se zastavili a prohlíželi ohromnou stopu. Byl-li to opravdu pták — a jaké jiné zvíře by mohlo zanechat takovou šlápotu? —, musel být obludně vysoký, když už jeho

noha byla o tolik větší než noha pštrosa. Lord John se dychtivě rozhlížel a zasunul dva náboje do své těžké kulovnice.

„Sázím svou dobrou pověst šikára," řekl, „že stopa je čerstvá. Zvíře tudy šlo nejvýše před deseti minutami. Podívejte, že voda ještě stéká do nejhlubší části otisku. Při svatém Jiřím drakobijci! Vidíte zde tu stopu mláďete?"

A vskutku — rovnoběžně podle řady velkých stop se táhla řada menších stop téhož rázu. „Ale co říkáte tomuhle?" zvolal vítězoslavně profesor Summerlee a ukázal na něco, co vypadalo jako velikánský otisk pětiprsté lidské ruky, jenž se tu a tam vyskytoval mezi stopami tříprstými.

„Wealden!" zajásal nadšeně Challenger. „Viděl jsem to ve wealdenské křídě. Je to zvíře, kráčející vzpřímeně na tříprstých nohách, jež občas klade na zem jednu ze svých pětiprstých předních tlap. Není to pták, můj milý Roxtone — není to pták!"

„Je to šelma?"

„Nikoliv. Je to ještěr — dinosaur. Nic jiného nemohlo zanechat takovouto stopu. Před nějakými devadesáti lety si tím velmi lámal hlavu jistý velevážený doktor v Sussexu. Ale u všech všudy — kdo z nás mohl doufat — kdo mohl doufat, že uvidí něco takového?"

Jeho slova odumřela v šepotu a my všichni jsme tu stáli z kamenějí úžasem. Sledující dinosaurí stopy jsme totiž opustili bařinu, prošli clonou mlází a stromů a ocitli se tváří v tvář otevřené mýtině, na níž bylo pět nejdivnějších tvorů, jaké jsem kdy viděl. Skrčili jsme se za keře a měli tak možnost nerušené a do sytosti je pozorovat. Bylo jich, jak jsem řekl pět, z toho párek dospělých a tři mláďata. Jejich rozměry byly obrovské. I ty děti byly velké jako sloni, kdežto dospělá zvířata předčila velikostí všechno živé, co jsem kdy viděl. Jejich kůže, šedá jak břidlice, byla pokrytá šupinami po způsobu ještěrek a leskla se, kde na ni dopadalo sluneční světlo. Všechna seděla tak říkajíc na bobku. Opírali se o široké, mocné ocasy a o své tříprsté zadní nohy, zatímco malými pětiprstými předními končetinami škubali větve, na nichž si pochutnávali. Nevím, jak bych vám lépe zprostředkoval obraz těchto zvířat, než když vám řeknu, že vypadala jako obludní sedmimetroví klokani s krokodýlí kůží.

Nevím, jak dlouho jsme nehybně dřepěli za keři a zírali na tuto úžasnou podívanou. Směrem k nám vál silný vítr a byli jsme také dobře ukryti, takže nám nehrozilo prozrazení. Mláďata chvílemi nemotorně skotačila kolem svých rodičů, dospělá zvířata vyskakovala do vzduchu a dopadala s temným žuchnutím zpátky na zem. Síla rodičů byla zřejmě bezmezná, protože jeden z nich — když nemohl dosáhnout na chomáč listů, rostoucích na notně silném

stromu — popadl kmen předními končetinami a utrhl ho, jako by to byla sazenice. Z této epizody jsem mohl usoudit nejen na mocn ě vyvinuté svaly, ale i na málo vyvinutý mozek: vyvrácený strom totiž dopadl zvířeti plnou vahou na hlavu. Zvíře několikrát pronikav ě zavylo, ukazujíc tím, že bezmezn ě síle neodpovídá bezmezná odol nost. Zvířeti se asi také zazdalo, že celá krajina je nebezpečná, neboť se sebralo a kymácivými kroky se odlouvalo do lesa. Ostatní — druhý rodič a tři obludná dítk a — následovali. Vid ěli jsme břidlicovou šed ě jejich kůže probleskovat mezi kmeny strom ů a jejich hlavy, jak se rytmicky zvedají vysoko nad mlázím. Pak nám zmizeli z dohledu.

Podíval jsem se na své druhy. Lord John tu stál, up řen ě se díval, prst na spoušti své těžké pušky; a z očí mu sálala lovecká váš ě. Co by za to nedal, kdyby si mohl takovou hlavu pov ěsit mezi zkřížená vesla nad krbem svého vznešeného doup ěte v Londýn ě! Ale rozum v něm držel a podržel vrch, neboť všechno naše poznání zázrak ů této neznámé země záviselo na tom, zůstane-li naše přítomnost utajena jejímu obyvatelstvu. Oba profeso ři byli v tichém vytržení. Samým vzrušením se bezd ěčně chytily za ruce a stáli zde jako malé děti před rozžatým vánočním stromem. Challengerova červená líčka se dmula and ělským úsm ěvem a Summerleeova jízlivá tvář zjihla pro tuto chvíli úžasem a úctou. „*Nunc dimittis!*“ zvolal za chvíli. „Co tomu řeknou v Anglii?“

„Můj milý Summerlee, mohu vám spolehliv ě pov ěd ět, co tomu v Anglii řeknou,“ odpov ěd ěl Challenger. „Řeknou, že jste zatracený lhář a vědecký šarlatán, přesně tak, jak jste to vy a ostatní říkali o mn ě.“

„I když předložíme fotografie?“ „Falšované, Summerlee! Nešikovn ě falšované!“ „I když předložíme ukázky?“

„O — to by jim snad vzalo vítr z plachet! Ale tak či onak — Malone a jeho odporní kumpáni z tiskové čtvrt ě budou kokrhat k naší poct ě: Osmadvacátý srpen — v ten den jsme vid ěli na mýtin ě v zemi Maplea Whitea p ět živých iguanodont ů. Zapište si to do deníku, mladý můj příteli, a jd ěte s tím do toho svého plátku.“

„A pamatujte na přísloví ‚Vstup volný — vyhazov zdarma,‘“ řekl lord John. „V ěci vypadají pon ěkud jinak, chlap ěe-a-kamaráde-můj, když se někdo na n ě kouká ze zeměpisné šíře Londýna. Je mnoho lidí, kteří o svých dobrodružstvích nikdy nemluví, protože vědí, že by jim nikdo neuv ěřil. A můžete to těm pochybovač ům zazlív at? Vždyť i nám samotným to za m ěsíc za dva bude připadat tak trochu jako sen. Co jste říkal, že to jsou?“

„Iguanodonti," řekl Summerlee. „Otisky jejich noh najdete kolem Hastingsu, v Kentu i v Sussexu. Jih Anglie se jimi hemžil v dobách, kdy oplýval bujnou zelení, jejich obživou. Podnebí se změnilo a zvířata vymřela. Zde se podnebí patrně nezměnilo a zvířata se udržela." „Jestli odsud živi vyvážneme, musím si odvézt takovou hlavu," řekl lord John. „Pane na nebi, kdyby kolegové-nimrodi, potulující se po Somálsku a po Ugandě, spatřili takovou trofej, závistí by nádherně zezelenali jako jarní hájové. Nevím, pánové, jak vy — ale já mám dojem, že zde bruslíme na velmi tenkém ledě."

I já měl týž dojem — že jsme obklopeni záhadami a nebezpečím. V šerosvitu stromů jako by číhala neustálá hrozba, a když jsme se podívali do jejich stinného listoví, rozmáhala se v našich srdcích nejasná, mlhavá hrůza. Je pravda, že obludní tvorové, které jsme právě viděli, jsou nemotorní, neškodní kolohnáti, kteří sotva komu ublíží, ale jsme v divném světě a kdo ví, jaká další zvířata zde přežívají, jaké divoké, útočné hrůzy jsou připravené vyrazit na nás ze svých doupat mezi skalami a mezi mlázím? Věděl jsem jen málo o prehistorické zoologii, ale jasně jsem si pamatoval, že jsem v kterémsi knize četl o dravých šelmách, které by se živily našimi lvy a tygry tak, jako se naše kočky živí myškami. Jakkoli kdyby se i taková zvířata vyskytovala v zemi Maplea Whitea!

Bylo nám souzeno poznat ještě téhož dopoledne — v první naše dopoledne zemi Maplea Whitea — jak nepředvídatelná jsou rizika, jež nám hrozí. Bylo to hnusné dobrodružství a nerad na ně vzpomínám. Jestli nám — jak řekl lord John — mýtina iguanodontů bude připadat jako sen, pak nás bažina pterodaktylů bude do smrti nejdelší strašit jako přízrak. Leč dovolte, abych přesně popsal, jak to bylo.

Postupovali jsme lesem velmi zvolna, jednak proto, že lord John, rozvědčík naší výpravy, vždycky napřed obhlédl kus terénu, než nám dovolil po stoupit, jednak proto, že některý z našich profesorů co chvíli s výkřikem úžasu padl na kolena před nějakou květinou nebo muškou neznámého druhu. Urazili jsme celkem snad tři nebo čtyři kilometry, držíce se pravého břehu řeky, když jsme se dostali na větší mýtinu. Pruh mlázi se táhl vzhůru k nepřehledné kamenité planině, poseté valouny. Zvolna jsme se blížili této spleti kamenů, procházejíce křovím, jež nám sahalo až po pás, když jsme si povšimli divného, hlubokého zvuku — jakési směsi nečleněného brblání a pískání. Vzduch byl toho neustálého hluku plný a měli jsme dojem, že zvuk přichází z míst bezprostředně před námi. Lord John zvedl ruku na znamení, aby se zastavili. On sám se přikrčil a rozběhl směrem k nejvyšší řadě balvanů. Viděli jsme, jak nakukuje přes ně a úžasem rozhazuje paže. Potom tam ustrnul a měli

jsme dojem, že je podívanou tak ohromen, že na nás zapomněl. Nakonec nám přece jenom zamával, abychom postoupili, ale zvednutou rukou nás na bádání k opatrnosti. Z celého Roxtonova chování jsem usoudil, že nás čeká něco úžasného, ale nebezpečného.

Připlížili jsme se k lordu Johnovi a podívali se přes balvany. Naskytl se nám pohled do prohlubně, která snad svým časem byla vedlejší jícn sopky. Prohlubeň měla tvar mísy a na jejím dně, zhruba sto metrů pod místem, kde jsme leželi, byly tůně stojaté, zeleně zpěněné vody. Tůně byly vroubené rákosím. Bylo to místo samo o sobě divné, ba strašidelné, ale obyvatelé mu dodali hrůzy výjevu z Dantových sedmi kruhů. Bylo zde hnízdiště pterodaktylů. Jen v našem dohledu jich bylo pohromadě několik set. Celé dno kolem tůní se hemžilo mláďaty a ošklivými matkami, které seděly na nažloutlých jakoby kožených vejcích. Tato hnusná změť lezoucích a plácajících ptakoještěřů — to byl zdroj otřesného všudypřítomného hluku a odporného, děsného, hnilobného zápachu, z něhož se nám dělalo zle. Ale nahoře, každý sám na svém kameni, seděli hrozní samci, velicí, šediví a jakoby vyschlí, podobní spíše mrtvým a mumifikovaným exponátům než živým stvořením. Seděli naprosto nehybně až na to, že kouleli červenýma očima a občas chňapli po vážce, která kolem nich letěla. Jejich zobáky přitom cvakly, jak když sklapne past. Velká blanitá křídla měli složená, a protože jejich létací blány jsou upnuty na předloktí, seděli tu se zkříženými pažemi jako gigantické stařeny, zahalené do škaredých viňáků pavučinové barvy. Jen jejich divoké hlavy čněly nad nimi. Těch odporných ptakoještěřů, velkých i malých, leželo v kotlině pod námi přinejmenším tisíc.

Naši profesori, nadšení možností studovat prehistorický život, by tu byli nejraději zůstali celý den. Upozorňovali na leklé ryby a na mrtvé ptáky, ležící mezi kamením, a spatřovali v nich důkaz masožravosti pterodaktylů. Také jsem slyšel, jak si Challenger a Summerlee navzájem blahopřejí k rozluštění záhady, proč vědci nacházejí v určitých, přesně vymezených oblastech — například v pískovcích u Cambridge — tak velká pohřebiště těch létajících draků: naši profesori nyní sami viděli, že pterodaktylové — podobně jako tučňáci — žijí družně, ve velkých společnostech.

Ale nakonec nás Challenger všechny málem uvrhl v záhubu. Chtěl Summerleeovi prokázat správnost čehosi, co on, Challenger, tvrdil, a Summerlee popíral. Přitom Challenger vystrčil hlavu nad kamennou hradbu a nejbližší z hlídajících ptakoještěřů v mžiku vyrazil pronikavý, hvízdavý signál. Zároveň rozepjal obrovská kožená křídla a hlučně se vznesl do vzduchu. Samice s mláďaty se shoufovaly na březích tůní, zatímco stovka

hlídačů jeden po druhém a do posledního vzlétli k oblakům. Byla to úžasná podívaná: ošklivá, zdánlivě neohrabaná zvířata tak enormní velikosti nad námi kroužila a střelmo slétala i strmě stoupala hbitě jak vlaštovky; ale záhy jsme si uvědomili, že toto není podívaná, které bychom si mohli v klidu dopřávat. Ty velké bestie sice zpočátku létaly vysoko a ve velkém kruhu, jako by chtěly zjistit rozsah hrozícího nebezpečí, potom se však snášely níž a níž, a kruhy byly čím dál tím menší, až nakonec pterodaktylové svištěli dokolečka dokola kolem nás. Suchý šum jejich břidlicově šedivých křídel o sedmimetrovém rozpětí plnil vzduch temným hukotem, který mi připomínal hendonský aerom o leteckém dni.

„Do lesa, a držet se dohromadě!“ zvolal lord John a popadl svou pušku za hlaveň. „Jde do tuhého!“ V okamžiku, kdy jsme se pokusili o ústup, kruh se kolem nás sevřel tak, že nejbližší z pterodaktylů se konci křídel málem dotýkali našich tváří. Oháněli jsme se po nich pažbami pušek, ale marně: na těch bestiích nebylo nic pevného ani zranitelného, na co by pažby mohly dopadat. A pak z toho svištěcího šedého kruhu vystřelil dlouhý krk a zuřivý zobák po nás klovl. Další a další útoky následovaly. Summerlee vykřikl a chytil se za obličej, z něhož tekla proudem krev. Já pocítil v týle takový úder, že se mi zatočila hlava. Challenger upadl, a když jsem se sehnul, abych ho zvedl, dostal jsem další ránu do zad, až jsem padl na něho. V tom okamžiku třeskla Roxtonova těžká kulovnice, a když jsem se podíval, viděl jsem, že se jeden z těch létajících draků zmítá na zemi s přeraženým křídlem. Plival a chrčel na nás, zobák měl dokořán otevřený, krví podlité oči vyvalené — vyhlížel jako dábel ze středověkého obrazu. Jeho kumpáni se asi lekli náhlého zadunění pušky, vznesli se do výše a kroužili nad našimi hlavami.

„Ted!“ křičel lord John, „ted, je-li vám život milý!“

Klopýtali jsme mlázím a už jsme byli na pokraji lesa, když se harpyje na nás znova vrhly. Srazily Summerleea, ale my ho trhnutím zvedli a vrhli se do lesa. Tam jsme byli bezpečni, protože pod korunami stromů neměly dost místa pro rozmach svých obrovských křídel. Když jsme se belhali domů, zle potlučení a sklíčení, viděli jsme bestie ještě dlouho, jak krouží nad našimi hlavami. Proti modré obloze nevypadaly v té výšce větší než holubi, ale jistě nás očima ještě sledovaly.

Zastavili jsme se na břehu říčky, Challenger si koupal oteklé koleno a prohlásil: „Byl to velmi zajímavý a poučný zážitek. Uvědomte si, Summerlee, jak prvotřídně jsme nyní informováni o tom, jak se chová rozzuřený pterodaktylus.“ Summerlee si stíral krev z tržné rány na čele, zatím -

co já si obvazoval šerednou bodnou ránu v týlním svalstvu. Lord John měl utržené rameno saka, ale jinak vyvázl dobře: zuby ptakoještěra mu způsobily jen povrchní oděrku.

„Stojí za povšimnutí," pokračoval Challenger, „že náš mladý p řitel utrpěl ránu nesporně bodnou, kdežto kabát lorda Johna mohl být natržen jen a jen kousnutím. Pokud jde o mne — mne tloukli do hlavy křídly. Dostalo se nám tedy pozoruhodné exhibice rozličných způsobů, jak pterodaktylové útočí."

„Měli jsme namále," řekl lord John vážně, „a nedovedu si představit ostudnější smrt než dát se vybodovat takovou hnusnou chamradí. Mrzí m ě, že jsem vystřelil z pušky, ale přísámbůh, neměl jsem mnoho na vybranou."

„Nebyli bychom zde, kdybyste nebyl vystřelil," řekl jsem upřímně.

„Možná že to nebude mít žádné škodlivé násled ky," řekl. „Ve zdejších lesích se jistě rozléhávají rány podobné výstřelu z pušky, když se bortí nebo padají stromy. Ale snad se mnou budete souhlasit, že jsme denní příděl vzrušení vyčerpali a že bude dobře uchýlit se do tábora k bedně s léčivý a vzít si trochu karbolu. Kdoví jaký jed mají ta zvířata v zobácích?"

Jedno však bylo jisté: nikdo od vzniku světa nezažil takový den jako my. A povždy nás čekalo nějaké nové překvapení. Když jsme podél potůčku konečně došli k naší mýtince a spatřili trnitou barikádu kolem tábora, domnívali jsme se, že naše dobrodružství jsou u konce a že si budeme moci odpočinout. Velmi jsme se mýlili. Vchod do Challengerova srubu byl nedotčen, val byl neporušen, a přece zde v naší nepřítomnosti byl a řádl tajemný, úděsně silný návštěvník. Žádný otisk nohy nám nenapověděl, kdo to mohl být, jenom převislé větve ohromného ginkga naznačovaly, kudy asi přišel a odešel. O jeho zlovolné síle však vydal hojné svědectví stav našich zásob. Byly rozházené po zemi bez ladu a skladu, jednu plechovou masovou konzervu nezvaný neznámý host rozmačkal a roztrhal zřejmě ve snaze dostat se k obsahu. Bednička se střelivem byla roztrískaná napadrt' a mosazná objímka jednoho náboje tu ležela rozcupovaná na kousky. Znova na nás padl neurčitý, mlhavý pocit děsu. Ustrašenýma očima jsme se dívali na temné stíny kolem nás — v kterémkoliv z nich mohl číhat nějaký hrozný nepřítel. Jak krásné bylo, když na nás zahlekal Zambův hlas! Došli jsme na okraj planiny a spatřili ho, jak sedí na plošince „věže" a zubí se od ucha k uchu.

„Všechno v pořádku, masa Challenger, všechno v pořádku!" volal. „Já být zde. Nic se nebát. Vy mě vždycky najít, když vy potřebovat."

Zambova poctivá černá tvář a obrovské panoráma pod námi, jež nás málem přeneslo zpátky k přítoku a pohodě Amazonky — obé nám pomohlo ne-

zapomínat, že jsme opravdu na této Zemi a v dvacátém století, a nebyli jakýmsi čarami dopraveni na nějakou prvobytnou planetu, nacházející se ještě v nejranějším a nejdivočejším stadiu vývoje. Jak nesnadné bylo uvědomovat si, že nedaleko za fialovou čarou obzoru plyne veletok, nesoucí veliké parníky, že si tam lidé povídají o všedních věcičkách života, zatímco nám, trosečníkům mezi tvory věků dávno minulých, nezbývá než dívat se směrem k Amazonce a toužit po tom, co zosobňuje! Ještě jednu pamětihodnost mi přinesl tento úžasný den a záznamem o ní zakončím tento dopis. Vědecké spory mezi našimi dvěma profesory nebyly nic mimořádného, ale tentokrát byli oba naloženi zvlášť špatně — patrně v důsledku utrpěných zranění — a zle se škorčili. Když se dohadovali o tom, zda útočníci patří k rodu pterodaktylů nebo dimorfodontů, křičeli jeden na druhého a padala i velmi ostrá slova. Ve snaze vyhnout se té hádanci poodešel jsem, sedl na kmen vyvráceného stromu a pokušoval. Po chvíli se za mnou přiloudal lord John.

„Járku, Malone," řekl, „pamatujete se na místo, kde ty bestie hnízdí?"

„Pamatuji se velmi přesně."

„Byla to jakási sopečná prohlubeň, že ano?"

„Přesně tak," řekl jsem.

„Povšiml jste si dna?"

„Bylo skalnaté."

„Ale kolem tůní — tam, kde roste rákosí?"

„Tam byla půda namodralá. Vypadalo to jako jíl."

„Správně. Vulkanická žíla plná modrého jílu." „A co má být?" otázal jsem se.

„O — nic, nic," řekl a odloudal se zpátky tam, odkud se ozývaly hlasy svářících se vědců. Jejich dueto pokračovalo, a Summerleeův vysoký, pronikavý hlas se proplétal dunivým basem Challengeera. Byl bych otázky a poznámku lorda Johna pustil z hlavy, nebýt toho, že jsem ho téže noci slyšel ještě jednou, jak si pro sebe drmolí: „Modrý jíl — jíl v sopečné žíle!" Byla to poslední slova, jež jsem zaslechl, než jsem vyčerpáním usnul.

Jednou jsem byl hrdinou dne i já

Lord John Roxton měl pravdu, když vyslovil domněnku, že kousnutí hrozných ptakoještěřů, kteří nás napadli, může být nebezpečné nějakým jedem. Když jsme se probudili po druhé noci (a po prvním dobrodružství) na náhorní planině, měli jsme — Summerlee i já — horečku a rány nás velmi bolely. Challenger měl koleno tak potlučené, že sotva belhal. Proto jsme se celý den drželi tábora. Lord John zveleboval dalšími keři výšku i tloušťku trnitého valu, jediné to naší ochrany, a my mu při tom podle svých možností pomáhali. Pamatuji si, že mne po celý ten dlouhý den pronásledovala tísnivá představa, že jsme bedlivě pozorováni, ačkoliv jsem neměl ponětí odkud a kým.

Představa byla tak silná, že jsem o ní pověděl profesoru Challengerovi, jenž ji vysvětloval mozkovým vzrušením, jaké vyvolává horečka. Znova a znova jsem se prudce otáčel a rozhlížel, pokaždé přesvědčen, že teď už určitě něco spatřím, ale nikdy jsem neviděl nic jiného než temnou spleť našeho zátarasu nebo vážné, jeskynní přitímní pod velkými stromy, které se nad námi klenuly. A přece v mé mysli sílil a sílil strašidelný pocit, že cosi zlovolného z nás nespouští oči a že to cosi je tak říkajíc na dosah ruky. Musel jsem myslet na indiánskou pověru o Kurupurim, o tom hrozném, číhajícím duchu hvozdů — a dovedl jsem si představit, že už pouhou svou hroznou všudypřítomností straší a pronásleduje ty, kdož se vetřeli do nejposvátnějšího nitra jeho hájemství.

Téže noci — byla to naše třetí noc v zemi Maplea Whitea — jsme zažili něco, co naši mysl hrozným způsobem poznamenalo a co nás naplnilo vděčností k lordu Johnovi za to, že nelitoval námahy a učinil naše útočiště nedobytným. Všichni jsme spali kolem uhasínajícího ohně, když jsme byli probuzeni, nebo lépe řečeno, vytržení ze spánku sérií nejhroznějších výkřiků a ječení, jaká jsem kdy slyšel. Neznám zvuku, k němuž bych mohl přirovnat tento děsný lomoz, jenž snad přicházel z míst vzdálených jen několik set metrů od našeho tábora. Křik byl tak pronikavý jako píšťala lokomotivy; ale zatímco parní píšťala vydává jasný, mechanický a přesně ohraničený zvuk, to, co k nám doléhalo, bylo mnohem hlubší plností tónu a chvělo se v něm nejkrajnější napětí agónie a děsu. Přitiskli jsme si dlaně k uším, abychom neslyšeli to enervující volání o pomoc. Studený pot mi vyrazil na celém těle a srdce se mi svíralo žalem nad utrpením neznámé bytosti. Všechno ho ře mučeného života,

veškerenstvo bolestí jako by bylo soustředěno a zhuštěno do tohoto jediného hrozného předsmrtného výkřiku, jenž vášnivě obviňoval nebesa. A pak, pak se pod tímto vysokým rozléhajícím se zvukem ozval jiný, přerušovanější — hrubý dutý smích, chrčivý hrdelní projev veselí, jenž tvořil groteskní doprovod zoufalého křiku, do něhož se mísil. Hrůzné dueto pokračovalo po nekonečné tři čtyři minuty, zatímco v listoví harašilo polekané ptactvo. Pak křik ustal tak náhle, jak začal. Dlouho jsme tu seděli, oněmělí zděšením. Potom lord John hodil do ohně otýpku roští, rudá zář osvětlila napjaté tváře mých druhů a kmitala se ve velkých větvích nad našimi hlavami. „Co to bylo?“ zašeptal jsem. „Po rozednění se to dozvíme,“ řekl lord John. „Bylo to blízko — ne dál než na mýtině.“

„Dostalo se nám výsady naslouchat prehistorické tragédii, dramatu, jaké se odehrávalo v rákosí jurské laguny, když tam větší drak dusil v bahnu menšího,“ řekl Challenger hlasem nezvykle slavnostním. „Člověk měl zajisté štěstí, že přišel až později v posloupnosti tvorstva. V předchozích dobách vládly na světě moci, proti nimž by nebyly nic zmohly ani jeho odvaha, ani jeho technika. Jeho prak, bumerang či šíp — co by mu byly bývaly platné v boji se silami, jaké řádily této noci? I ve střetnutí s moderní puškou by zdrcující pravděpodobnost vítězství byla na straně obludy.“ „Myslím, že bych přece jen vsadil na svého malého přítele,“ řekl lord John, laskaje svou těžkou opakovačku. „Ale zvíře by jistě mělo slušnou čáku.“

Summerlee zvedl ruku. „Pst!“ řekl. „Neslyším něco?“ Z hlubokého ticha se nořilo temné, pravidelné našlapování. Byl to krok nějakého zvířete — rytmus měkkých, ale těžkých tlap, opatrně našlapujících na zem. Zvíře pomalu a kradmo obešlo tábor a zastavilo se poblíž vchodu. Slyšeli jsme tichý sykový zvuk, stoupající a klesající — dech neznámého tvora. Jen chatrný zátaras nás dělil od přízraku noci. Každý z nás popadl pušku a lord John vytáhl z valu keřík, aby měl střílnu.

„Při svatém Jiřím drakobijci,“ zašeptal. „Myslím, že to vidím!“

Sehnul jsem se a nakoukl mu přes rameno skulinou. Ano, viděl jsem to také. V sytém stínu stromu byl stín ještě hutnější, černý, nezřetelně ohraničený a neurčitý — tělo nabitě divokou, hrozivou energií, skrčené a připravené ke skoku. Nebylo to do výšky větší než kůň, ale matný obrys nasvědčoval velkému objemu a velké síle. Syčivé oddychování, pravidelné a mocné jako sykot páry z rozjíždějící se lokomotivy, dávalo představu o děsivé výkonnosti organismu. V jednu chvíli, když se zvíře pohnulo, jsem zahlédl — nemýlím-li se — dvojici strašných nazelenalých očí. Zaslechli jsme zlověstné harašení podrostu, jako by zvíře pomalu lezlo kupředu. „Myslím, že skočí!“ řekl jsem a

odjistil pušku. „Nestřílet! Nestřílet!“ šeptal lord John. „Výstřel z pušky by bylo v této tiché noci slyšet na kilometry. Nechme si to jako poslední trumf.“

„Dostane-li se to přes ohradu, je po nás,“ řekl Summerlee a jeho slova přešla v nervózní smích. „Ne, sem se nesmí dostat,“ řekl lord John, „ale střelby se zdržme co nejdéle. Možná že si s tím chasníkem nějak poradím. Na každý pád to zkusím!“

Statečnější čin jsem v životě neviděl. Roxton se shýbl k ohni, vytáhl hořící větev a v mžiku vyklouzl fortnou, neboli výpadovou brankou, kterou včera zřídil v bráně valu. Zvíře děsivě zavrčelo a hnulo se kupředu. Lord John nezaváhal ani vteřinu, prudce se proti němu rozběhl a vrazil planoucí břevno bestii do obličeje. Ve světle ohně jsem letmo zahlédl hroznou mordu, jež připomínala tlamu olbřímí ropuchy, dále kůži jakoby malomocnou a plnou bradavic, a roztlemenou hubu, pocákanou čerstvou krví. V tom se rozlehhl zvuk lámaného podrostu a náš hrozný návštěvník byl tentam. „Já si hned myslel, že oheň nesnese,“ řekl lord John se smíchem, když se vrátil a hodil zbytek větve do ohniště.

„Neměl jste tolik riskovat!“ křičeli jsme všichni. „Nic jiného se nedalo dělat. Kdyby se to bylo dostalo mezi nás, všichni jsme se navzájem postříleli ve snaze chasníka složit. Na druhé straně kdybychom byli stříleli skrz val a jenom ho poranili, hnedle bychom ho měli na krku — nehledě k tomu, že bychom se byli prozradili. Celkem vzato, myslím, že jsme z toho vyvázli hladce. A co to vlastně bylo?“ Naši vědci se dívali váhavě jeden na druhého. „Já osobně nejsem s to klasifikovat toho živočicha s potřebnou jistotou,“ řekl Summerlee, zapaluje si dýmku dřívkem z ohniště.

„Odmítnutím vyslovit apodiktický soud jste osvědčil správnou vědeckou zdrženlivost,“ řekl Challenger s obvyklou pobuřující blahosklonností. „I já sám se přidržím výhradně povšechného názvosloví, a nejsem ochoten říci víc, než že jsme se skoro určitě dostali do styku s nějakým druhem masožravého dinosaura. Již dříve jsem vyjádřil předpoklad, že něco takového může na náhorní planině existovat.“

„Nesmíme zapomínat,“ podotkl Summerlee, „že bylo mnoho prehistorických druhů, jejichž pozůstatky se nám nedochovaly. Bylo by ukvapené domnívat se, že můžeme pojmenovat všechny, s nimiž se snad setkáme.“

„Přesně tak. Prozatímni a přibližné roztržidění — to je maximum, o něž se můžeme pokoušet. Zatím bychom měli pokračovat v přerušeném spánku.“

„Ale nikoliv bez hlídky,“ řekl lord John rozhodně. „V téhle zemi si nemůžeme dopřávat přepychu bezstarostnosti. Napříště: dvouhodinové směny pro každého z nás!“

„Beztak chci dokouřit dýmku, tak začnu jako první," řekl profesor Summerlee. A od té doby jsme si nikdy netroufali z ústat bez hlídače.

Ráno jsme záhy přišli na důvod a zdroj odporné vřavy, která nás v noci vyburcovala. Mýtina iguanodontů vypadala jako hrozné jatky. Z velkých kalužin krve a z ohromných kusů masa, rozházených všemi směry po zeleném trávníku jsme napřed usuzovali, že zde bylo zabito větší množství zvířat. Při bližším ohledání tělesných pozůstatků jsme však zjistili, že všechna ta krvavá spoušť pochází od jednoho jediného iguanodonta: ohromného nemotoru usmrtilo a rozsápalo doslova na kusy nějaké zvíře, jež snad nebylo větší, ale bylo mnohem divočejší než jeho oběť.

Naši dva profesori si sesedli, a prohlížeje kus za kusem, pohřížili se do vědecké rozpravy. Pozůstatky nešťastného iguanodonta vykazovaly stopy dravcích zubů a ohromných drápů útočníka. „Náš konečný soud musí stále ještě zůstat in suspensa," řekl profesor Challenger, drže na kolenou velký kus bolavého masa. „Příznaky by odpovídaly přítomnosti tygra šavlozubého, jehož kostry stále ještě nalézáme v našich jeskyních. Ale živočich, kterého jsme viděli, byl nepochybně větší a rázu spíše ještěrovitého. Já osobně bych se vyslovil pro allosaura."

„Nebo megalosaura," řekl Summerlee. „Přesně tak. Kterýkoliv z větších masožravých dinosaurů by odpovídal okolnostem. Mezi nimi se přece nalézají nejohrovnější typy animálního života, jaké kdy byly kletbou Země nebo jsou požehnáním muzea." Hlučně se zasmál vlastnímu vtipečku, neboť Challenger, ač neměl smysl pro humor, se vlastnímu, i nejprimitivnějšímu vtipu vždycky smál, až se za břicho popadal.

„Čím méně hluku, tím lépe," řekl lord John úsečně. „Nevíme, kdo nebo co se nalézá v naší blízkosti. Jestliže se ten vašnost sem vrátí pro snídani a na chytá nás zde, nebude nám do smíchu. Mimo chodem řečeno — co znamená ta značka na iguanodontově kůži?"

Na kalné, šupinaté, břidlicově šedé kůži měl rozsápaný nebožtík — patrně nad ramenem — zvláštní černý kruh nanesený něčím, co vypadalo jako asfalt. Nikdo z nás nevěděl, co by to mohlo znamenat, ačkoliv Summerlee podotkl, že má dojem, jako by byl podobné znamení viděl předeveděrem na jednom z mláďat. Challenger neříkal nic, ale seděl tu vznešeně a nafoukle a tvářil se, že ví, a nepoví. Nakonec se ho tedy lord John přímo otázel, jaký je jeho názor.

„Dovolí-li mi vaše milostivé lordstvo otevřít ústa, bude mi potěšením vyjádřit se," řekl kousavě a šroubovaně, jak v takových situacích mluvíval. „Nejsem zvyklý být kárán způsobem, jenž je patrně běžný vašemu lordstvu. Nebyl jsem

si vědom, že je třeba vyžádat si vašeho svolení dříve, než si dovolím usmát se nevinnému žertíku."

Náš netýkavý přítel se nedal uchlácholit, dokud se mu nedostal o omluvy. Teprve za notnou chvíli, - když se načepýřené peří jeho uražené ješitnosti uhladilo, ujal se slova. Sedě na kmeni padlého stromu mluvil — načisto po svém obyčej i —, jako by udílel nejvzácnější informace aule o tisíci posluchačích.

„Pokud jde o značky iguanodontů," řekl, „jsem ochoten sdílet názor svého přítele a kolegy, profesora Summerleea, že jde o skvrny asphaltové. Jelikož tato náhorní planina je svou povahou vysloveně sopečná a jelikož asphalt je hmota, kterou známe ze souvislosti s vulkanismem, nemohu pochybovat, že se zde vyskytuje i na povrchu ve skupenství kapalném a že se s ním zvířata mohla setkat. Mnohem důležitějším problémem však je existence masožravé obludy, jež zanechala stopy na této mýtině. Víme zhruba, že tato náhorní rovina není větší než průměrné anglické hrabství. V tomto obmezeném prostoru žil vedle sebe po nespočetná léta jistý počet živočichů — většinou oněch druhů, jež dole na zemi již dávno vymřely. Nuže — mně osobně je naprosto jasné, že následky tak dlouhého údobí koexistence mohly být toliko dvojí: masožraví živočichové, kteří se mohli neobmezeně množit a nezbytně vyčerpali zásoby potravy, byli nuceni buď změnit masožravý způsob výživy, nebo zahynout hlady. Vidíme, že žádná z těchto eventualit nenastala. Zbývá nám tudíž jen domněnka, že rovnováha ve zdejší přírodě je udržována nějakou hranicí, jež obmezuje počet dravých zvířat. Jedním z mnoha zajímavých problémů, které musíme rozřešit, je tedy otázka, co tvoří tuto hranici a jak se projevuje v praxi. Doufám, že se nám ještě naskytne příležitost seznámit se blíže s masožravými dinosaury."

„A já doufám, že se nám nic takového nenaskytne," podotkl jsem.

Profesor jenom nadzvedl huňaté obočí jako učitel nad pošetilou poznámkou drzého žáka. „Snad by se profesor Summerlee chtěl k věci vyjádřit," řekl Challenger a oba naši učenci se spolu vznesli do vyšších vědeckých sfér, kdež se jali řešit otázku, zda úbytek potravy není v boji o existenci vyvažován snížením porodnosti u dravců. Dopoledne jsme zmapovali nevelký kousek planiny, vyhýbajíce se bažině pterodaktylů a držíce se východního břehu naší říčky místo západního. Tímto směrem byla krajina veskrze silně zalesněná a podrost zde byl tak hustý, že jsme mohli postupovat jen velmi pomalu. Dosud jsem se šířil o hrůzách země Maplea Whitea; leč měla i jinou stránku. Celé toto dopoledne jsme putovali mezi líbeznými květinami. Povšiml jsem si, že

jsou většinou bílé nebo žluté, a naši profesoři mi vysvětlili, že bílá a žlutá je barva prvotních květů. Na mnoha místech byla země kytkami doslova pokrytá, a když jsme se bořili po kotníky do nádherného poddajného koberce této vegetace, květiny nás svou sladkou pronikavou vůní málem opájely. Jako doma v Anglii i zde všude kolem nás mile bzučely včely. Větve mnoha známých i neznámých stromů, pod nimiž jsme pochodovali, se skláněly pod tíží úrody. Všimli jsme si, které plody jsou oklované ptactvem, a tím jsme se nejen vyhnuli nebezpečí jakékoliv otravy, ale rozhojnili a zpestřili náš jídelníček mnohou znamenitou lahůdkou. V džungli, jíž jsme procházeli, byly četné stezky tvrdě udusané zvěří, na vlhčích místech pak jsme nacházeli spoustu divných šlápot, mezi nimi i mnohé otisky iguanodontů. Jednou jsme zahlédli skupinu těch velkých zvířat, pasoucí se v hájku. Lord John, jenž je pozoroval, dalekohledem rozeznal, že i tito iguanodonti jsou poznamenaní asfaltem, byť i na jiném místě než ten, kterého jsme zkoumali ráno. Co ty asfaltové skvrny znamenají, to jsme si nijak nedovedli vysvětlit. Viděli jsme mnoho menších zvířat, jako dikobrazy, šupinatého mravenečníka a strakatého divočáka s dlouhými zahnutými kly. Jednou jsme mezerou mezi stromy zahlédli v dáli nezalesněnou stráň zeleného kopce. Po stráni běželo značnou rychlostí velké zvíře hnědé barvy. Ztratilo se nám z dohledu tak rychle, že jsme ani nepoznali, co to bylo. Byl-li to jelen — jak prohlašoval lord John —, musel být tak veliký jak obludní irští losové, které čas od času ještě nalézáme v rašelinistích mé rodné země.

Ode dne, kdy nám záhadná návštěva tak zle zařadila v naší zásobárně, vraceli jsme se do tábora vždycky s neblahou předtuchou. Tentokrát však byla obava lichá, neboť jsme našli všechno v pořádku. Večer, o němž nyní píšu, jsme věnovali důkladné diskusi o naší nynější situaci a o plánech pro budoucnost. Rozpravu musím popsat poněkud podrobněji. Vyústila totiž v počín, jenž nám umožnil domoci se krátkou cestou dokonalejšího obrazu o zemi Maplea Whitea, než bychom snad byli

získali průzkumnými cestami za mnoho týdnů. Debatu zahájil profesor Summerlee. Už po celý den byl ve škorpivé náladě, a když se lord John zmínil o něčem, co bychom měli zítra udělat, ucho džbánu jeho trpělivosti se utrhlo a Summerlee dal průchod své zatrpklosti.

„Co bychom měli dělat dnes, zítra a po všechny dny," řekl, „je toto: najít cestu z pasti, do které jsme padli. Všichni si lámete hlavu, jak se dostat do nitra této země. Já říkám, že bychom měli přemýšlet, jak se dostat z ní ven a odsud!"

„Jsem překvapen, pane," řekl dunivým hlasem Challenger, hladě si majestátní plnovous, „že se našel vědec ochotný přiznat se k tak nízké myšlence. Jste v

zemi, která dychtivému přírodovědci nabízí možnosti, jaké od počátku světa nikdo neměl — a vy navrhuje, abychom odsud odešli dříve, než jsme získali více než jen nejpovrchnější znalosti jejího obsahu. Měl jsem o vás lepší mínění, profesore Summerlee."

„Nesmíte zapomínat," řekl Summerlee sžíravě, „že mám na londýnské universitě četné posluchačstvo, které je toho času vydáno na milost a nemilost mému krajně neschopnému zástupci. Tím se má situace liší od vaší, profesore Challenge, neboť pokud mi známo, vám nikdy nebyla svěřena žádná odpovědná práce pedagogická."

„Přesně tak," řekl Challenger. „Považoval jsem a považuji za svatokrádež zapřahat mozek, schopný vrcholného původního výzkumu, do káry méně významných povinností. To je také důvodem, proč jsem stroze odmítal veškerá nabízená místa učitelská."

„Například?" otázal se Summerlee s úšklebkem; ale lord John rychle převedl řeč na něco jiného. „Já osobně," řekl, „bych považoval za trapnost, kdybych se měl vrátit do Londýna a nevěděl o tomhle plácku víc, než vím teď." „Nikdy bych se neodvážil vstoupit do šéfovny redakce a přijít na oči našemu starému," řekl jsem. (Doufám, pane šéfredaktore, že mi prominete neformálnost mé zprávy.) „Jakživ by mi neodpustil, že jsem promarnil takovou příležitost. Ostatně, jak na to koukám, mlátíme prázdnou slámu, protože beztak nemůžeme odsud, i kdybychom chtěli."

„Náš mladý přítel sice vykazuje mnoho očividných mezer ve svém inteligenčním ústrojení, ale občas ty nedostatky částečně napravuje primitivním lidským rozumem," podotkl Challenger. „Zájmy jeho trapného povolání jsou pro nás nepodstatné; ale správně konstatuje, že beztak nemůžeme dolů, je tedy diskuse o odchodu plýtváním energií."

„Je plýtváním energií dělat cokoli jiného," vrčel Summerlee zpod kouřové clony své dýmky. „Připomínám, že jsme sem přišli s posláním přesně vymezeným: schůze v Zoologickém ústavu nám uložila přezkoumat pravdivost sdělení, s nimiž vystoupil profesor Challenger. Musím připustit, že jsme nyní s to jeho tvrzení svědecky potvrdit. Podstata našeho úkolu je tudíž splněna. Pokud jde o podrobnější poznání této náhorní planiny — to je projekt tak ohromný, že naději na úspěch by měla jen velká výprava, vybavená speciální výstrojí. Kdybychom se o zevrubný průzkum pokusili my sami, byl by výsledek naprosto jednoznačný:

nikdy bychom se už nevrátili, a s námi by přišly nazmar důležité vědecké poznatky, které jsme již získali. Profesor Challenger našel způsob, jakým jsme

se dostali na tuto planinu, ač se zdála nepřístupná. Myslím, že bychom nyní na něho měli apelovat, aby použil téhož důvtipu a umožnil nám návrat do světa, z něhož jsme přišli."

Musím se přiznat, že mi Summerleeovy vývody připadaly veskrze rozumné. I na Challengeera zapůsobily, neboť si uvědomil: Nedostanou-li se ani dosavadní naše poznatky k londýnským nevěřícím Tomášům, uniknou porážce i jeho — Challengeerovi — nepřátelé.

„Problém sestupuje na první pohled hrozný," řekl, „a přece nemohu pochybovat, že jej intelekt dokáže rozřešit. Jsem ochoten souhlasit s naším kolegou, že není radno pobyt v zemi Maplea Whitea příliš prodlužovat a že v dohledné době bude třeba vážně se zabývat otázkou návratu. Na druhé straně energicky odmítám odejít odsud dříve, než planinu prozkoumáme alespoň povšechně, a dokud nebudeme moci vzít s sebou graf nebo mapu této planiny."

Profesor Summerlee si netrpělivě odfrkl. „Věnovali jsme průzkumu dva dlouhé dny," řekl, „a nejsme místopisně o nic moudřejší než na začátku. Je zřejmé, že celá planina je hustě zalesněná a že by trvalo mnoho měsíců, než bychom těmito hvozdy pronikli a poznali vzájemný vztah jednotlivých částí. Situace by byla naprosto jiná, kdyby někde uprostřed planiny existoval dominující kopec, ale pokud vidíme, terén se důsledně a odevšad svažuje směrem ke středu. To znamená: čím hlouběji budeme pronikat do nitra planiny, tím menší je pravděpodobnost, že získáme nějaký přehled." V tom okamžiku mne osvítila inspirace. Můj pohled totiž náhodou padl na obrovský sukovitý kmen ginkga, jehož mocné haluze se nad námi klenuly. Je-li peň tohoto stromu silnější než všech ostatních, vyniká ginkgo jistě i výškou nad všechny ostatní stromy. A je-li okraj náhorní planiny skutečně vyšší než vnitrozemí — proč by mohutný ginkgo nemohl posloužit jako rozhledna, skýtající pohled na celou planinu? Nechci se chlubit — ale když jsem ještě jako kluk řádil ve svém rodném Irsku, byl jsem odvážný a dovedný „šplhavec" a nebylo stromu, na který bych se nedostal. Zde tito moji druhové jsou lepší horolezci, ale pokud jde o stromy, nikdo z nich by mne nepřetrumfl. Kdybych se dostal nohama na nejnižší z těch obrovských větví — to bych se podíval, abych se nedostal až na vršek. Moji druhové byli nápadem nadšeni.

„Náš mladý přítel," řekl Challenger, nadýmaje červená jablíčka svých skrání, „je schopen akrobatických výkonů, které by byly nemožné pro člověka zjevu hutnějšího, byť snad i reprezentativnějšího. Tleskám jeho úmyslu." „Při svatém Jiřím drakobijci, mladý muži, vyčíhl jste to!" řekl lord John, poklepáváje mi na rameno. „Nechápu, že jsme na to nepřišli už dřív! Zbývá

nám už jen hodinka denního světla, ale vezmete-li s sebou notes, snad dokážete pořídit přibližnou skicu toho našeho plácku. Když postavíme pod nejnižší odnož tři bedničky střeliva, snadno vám pomůžu nahoru."

Stoupl jsem si tváří ke kmeni stromu, lord John vylezl na bedničky a pomalu mne zvedal, když Challenger přiskočil a mocnou svou tlapou mě tak urychlil, že jsem vyletěl vzhůru, jako když mě vystřelí. Chytil jsem se oběma rukama větve, zapracoval nohama a vyškrábal se na ni. Když už jsem na té haluzi klečel, viděl jsem, že mám nad hlavou tři znamenité odnože jak příčle žebříku, a ještě nad nimi spleť vhodných větví. Díky těmto okolnostem jsem mohl šplhat tak rychle, že mi půda záhy zmizela z dohledu a já neměl pod sebou nic než listoví. Tu a tam jsem narazil na překážku, jednou jsem musel šplhat osm nebo deset metrů po nějaké popínavé rostlině, ale celkem mi to šlo znamenitě a slyšel jsem Challengerův dunivý hlas už jenom jako z velké hloubky. Ale strom byl vskutku obrovský a při pohledu vzhůru jsem neviděl, že by listoví nade mnou řídlo. Když jsem se chtěl shybem dostat na další větev, spatřil jsem na ní jakýsi mocný ranec něčeho, co jsem považoval za cizopasný keř. Vytáhl jsem se o kousek a naklonil hlavu bokem, abych se podíval, jak to vypadá z druhé strany — a málem jsem spadl ze stromu zděšením a hrůzou z té podívané.

Ze vzdálenosti pouhého čtvrt nebo nanejvýše půl metru mi civěla do obličeje jakási tvář. Stvoření, kterému tvář patřila, sedělo skrčené za cizopasným keřem a vykouklo z krytu v témže okamžiku, jako já se chtěl kouknout za keř. Byla to lidská tvář — nebo byla alespoň lidštější než obličej kterékoliv opice, jakou jsem dosud viděl. Byla dlouhá, skoro bílá a uhovitá, měla zploštělý nos, vystouplou dolní čelist a strniště hrubých vousů kolem brady. Oči pod mocným hustým obočím byly zvířecké a divoké, a když to otevřelo ústa a zavrčelo něco, co byla patrně nadávka mně adresovaná, všiml jsem si, že to má zahnuté ostré špičáky. Na okamžik jsem v těch potměšilých, zlých očích četl nenávist a vyhrůžku. Pak se výraz bleskurychle změnil, a v pohledu se zračil bezmezný strach. Hned nato se rozlehl praskot lámaných větví, neboť zvíře se střemhlav vrhlo do spleti zeleně. Ještě jsem zahlédl chlupaté tělo, podobné trupu zrzavého kance a pak to zmizelo ve víru listů a větví.

„Co se děje?" křičel Roxton. „Stalo se vám něco?" „Viděl jste to?" volal jsem roztřeseně, objímaje pažemi větve.

„Slyšeli jsme hluk, jako by se vám byla smekla noha. Co to bylo?"

Nečekané setkání s podivným opočlověkem mi vyrazilo dech a tak mnou otřásl, že jsem začal uvažovat, nemám-li raději slézt dolů a vypovědět svým

druhům, co jsem zažil. Ale byl jsem už tak vysoko na tom obrovském stromě, že se mi zdálo potupné sestoupit, aniž jsem splnil úkol.

Za notnou chvíli, když jsem chytil druhý dech a když se mi vrátila kuráž, jsem tedy pokračoval ve výstupu. Jednou se pod mýma nohama ulomila ztrouchnivělá větev a já visel po několik vteřin za ruce, ale vcelku jsem postupoval hladce. Listí kolem mě pozvolna řídlo, a když jsem ve tváři pocítil vánek, uvědomil jsem si, že už jsem nad vrcholky ostatních stromů celého lesa. Umínil jsem si však, že se nebudu rozhlížet, dokud se nedostanu na samotný vrcholek ginkga, a šplhal jsem tedy dál, až se pode mnou prohnula nejvyšší větev. Uvelebil jsem se do rozsochy, která nabízela pohodlné posezení a záruku proti pádu, a když jsem se rozhlédl, měl jsem pod sebou dokonalé, nádherné panoráma této zvláštní země, v níž jsme se ocitli.

Slunce se už chýlilo k západnímu obzoru, večer byl mimořádně světlý a jasný, takže jsem pod sebou viděl celou náhorní planinu. Měla — viděna z této perspektivy — elipsovitý tvar a měřila na délku zhruba pětadvacet kilometrů, při šíři asi třiceti kilometrů. Pokud jde o kolmou členitost kraje, bylo zřejmé, že se planina podobá — obecně řečeno — mělkému příkopu, neboť terén se odevšad mírně svažoval ke středu, jímž bylo zelené jezero značnějších rozměrů. Jezero mohlo mít obvod kolem patnácti kilometrů a vypadalo ve večerním světle vsutku překrásně. Bylo vroubené hustým lemem rákosí a hostilo množství žlutých písečných mělčin, které v něžném svitu zapadajícího slunce žhnuly jako zlato. Na okrajích těchto ostrůvků jsem rozeznal spousty něčeho, co bylo příliš široké na aligátory a příliš dlouhé na kánoe. Dalekohledem jsem zřetelně rozeznal, že to je něco živého, ale nedovedl jsem si ujasnit, co by to mohlo být.

Z okraje planiny, kde jsme se nalézali, svažovala se zalesněná stráně, místy tečkovaná mýtinami, k ústřednímu jezeru, vzdálenému osm či devět kilometrů. Takřka pod nohama jsem měl mýtinu iguanodontů. Kousek dál značkovala kruhovitá lysina v zeleni bažinu pterodaktylů. Když jsem se však přestal koukat pod sebe a podíval se před sebe, naskytl se mi obraz velmi odlišný. Čedičové útesy, které jsme znali z vnější strany, vypadaly sice stejně i uvnitř a tvořily val vysoký asi sedmdesát metrů, pod nimi však se táhl zalesněný svah. Když jsem dalekohledem zkoumal úpatí rudých útesů, spatřil jsem kousek nad svahem ve skále vodorovnou řadu děr a domyslel jsem si, že to jsou vchody do jeskyní. U jednoho z těchto otvorů se lesklo cosi bílého, nemohl jsem však poznat, co to je. Seděl jsem a kreslil skicu, až slunce zapadlo a já pro tmou už nemohl rozeznat podrobnosti. Pak jsem slezl dolů ke svým druhům, kteří mě u paty velkého stromu tak dychtivě čekali. Jednou jsem byl

hrdinou naší výpravy i já. Já sám jsem si to vymyslel, já sám to provedl! A zde byla skica, která nám uspořídá měsíce slepého tápání mezi neznámými nebezpečnostmi. Každý z mých druhů mi slavnostně potřásl rukou. Ale než začali probírat podrobnosti mapy, musel jsem jim povědět o setkání s opočlověkem.

„Musel tam být celou tu dobu," řekl jsem. „Jak to víte?" otázal se lord John. „Protože jsem měl neustále pocit, že nás pozoruje něco zlovolného. Zmínil jsem se o tom profesoru Challengerovi."

„Náš mladý přítel mi skutečně něco takového řekl. Je také jediný mezi námi, kdo je nadán keltskou letorou, a je tudíž zvlášť vnímavý a přístupný podobným pocitům."

„Celá teorie o telepatii," začal Summerlee a cpal si přitom dýmku— „je příliš obsáhlá, než abychom ji nyní mohli rozebírat," řekl Challenger energicky. „Povězte mi především," dodal, tváře se jako biskup oslovující nedělní školu, „zda jste si náhodou povšiml, jestli ten domnělý opočlověk byl s to stavět palce rukou proti ostatním prstům."

„Ne, nepovšiml."

„Měl ocas?"

„Ne"—

„Měly palce jeho nohou protistojnou schopnost?"

„Z rychlosti, kterou zmizel mezi větvemi, soudím, že se musel umět držet nejen rukama, ale i nohama."

„V Jižní Americe existuje, neklame-li mne paměť— a profesor Summerlee mne opraví, mýlím-li se —, asi třicet šest druhů opic. Lidoop neboli opice antropoidní je však neznámá. Nicméně je jasné, že v této zemi existuje a že to není chlupatá, gorile podobná odrůda, která se nevyskytuje mimo Afriku a Orient." (Jak jsem se na něho díval, byl jsem v pokušení říct, že jsem jejího vlastního bratrance viděl v Kensingtonu!)

„Co náš mladý přítel viděl, je vousatý a bezbarvý typ. Bezbarvost nasvědčuje skutečnosti, že tento typ žije na stromech, odděleně od ostatní zvěře. Otázka, před kterou se nyní ocitáme, zní: má tento opočlověk blíže k opici nebo k člověku? Blíží-li se spíše člověku, mohl by do určité míry odpovídat tomu, čemu se v běžné mluvě říká chybějící článek'. Rozřešení tohoto problému je naší bezprostřední povinností."

„Nikolivěk," řekl Summerlee stroze. „Nyní (nemohu jinak než citovat doslova výrok profesora S.), když jsme díky inteligenci a dovednosti pana Malonea získali kýžený náčrtek, je naší první a jediné bezprostřední povinností, dostat se živi a zdraví z tohoto ohavného místa."

„Lákají vás prostřené stoly civilizace," úpěl Challenger.

„Lákají mne psací stoly civilizace, pane. Naším úkolem je zaznamenat, co jsme viděli, a přenechat další výzkumy jiným. Všichni jste s tím souhlasili, než nám pan Malone obstaral skicu."

„Inu," řekl Challenger, „připouštím, že i mně se uleví, až budu vědět, že naši přátelé jsou informováni o výsledcích naší výpravy. O tom, jak se dostaneme dolů, nemám do této chvíle ani potuchy. Ale ještě jsem se nestřetl s žádným problémem, který bych svým vynalézavým mozkem nedovedl rozřešit, a slibuji vám, že zítra obrátím svou pozornost k otázce našeho sestupu." Tím byl tento bod vzat z dnešního pořadu rokování. Ale téhož večera, při světle ohně a jediné svíčky vznikala první mapa ztraceného světa. Každou podrobnost, kterou jsem ze své rozhledny viděl a nanečisto poznamenal, jsme pečlivě a topograficky zakreslili. Challengerova tužka se zastavila nad velkým bílým místem, představujícím jezero. „Jak je nazveme?" otázal se. „Proč byste nepoužil této příležitosti a nezvěčnil své příjmení?" řekl Summerlee obvyklým jízlivým tónem.

„Doufám pane, že budu mít více a individuálnějších nároků vůči potomstvu," řekl Challenger přísně. „Každý ignorant může odkázat svou bezcennou památku tím, že vnutí své jméno nějaké hoře či řece. Já takový pomník nepotřebuji." Summerlee se ušklíbl a hotovil se k novému výpa du, ale lord John rychle zasáhl. „Je na vás, mladý muži, abyste jezero pok řtil," řekl. „Vy jste je spatřil jako první, a při svatém Drakobijci — zachce-li se vám nadepsat je Maloneovo jezero, nikdo na to nemá více práva."

„Beze všeho. Ať je pojmenuje náš mladý přítel."

„V tom případě," jsem řekl a patrně jsem se přitom začervenal, „ať se to jmenuje Markétino jezero“

„Nemyslíte, že označení Ústřední jezero by bylo přiléhavější?" podotkl Summerlee.

„Já bych raději, aby to bylo Markétino jezero."

Challenger se na mě podíval s účastí i pochopením a potřásl jakoby káravě svou mohutnou hlavou. „*Sunt pueri, pueri*" řekl, „chlapci jsou vždycky a všude stejní. Necht' to je Markétino jezero."

V pralese to bylo děsné

Řekl jsem, nebo snad neřekl — paměť mne totiž v tyto dny žalně šálí —, že jsem se dmul pýchou, když mi tři muži tak vynikající jako moji druhové děkovali, že jsem zachránil, nebo alespoň značně usnadnil situaci. Co benjamínek výpravy nejen léty, ale i pokud jde o zkušenosti, jméno, vědomosti a vůbec všechno, co dělá muže, jsem od prvopočátku hrál druhé, ne-li třetí housle. Ale teď jsem si přišel na své, a byl to hřejivý pocit. Leč běda! I tato pýcha předcházela pád. Bylo mi souzeno, aby mne plamének uspokojení, má zvýšená sebedůvěra ještě téže noci vehnala do nejhroznější situace mého života. Skončila šokem — a srdce mi ustává bít, kdykoliv si na to vzpomenu.

A zběhlo se to tímto způsobem. Byl jsem výpravou na vrchol ginkga tak vzrušený, že se mi zdálo, že nebudu moci usnout. Hlídačem byl právě Summerlee. Seděl shrbeně u našeho ohničku, kuriózní kostnatá postava, pušku na kolenou, a jeho špičatá kozí brada se zakomíhala pokaždé, když mu úna vou poklesla hlava. Lord John, zabalený do jihoamerického ponča, které zde nosil, spal klidně a tiše, zatímco Challenger chrápal ostošest, až se lesy rozléhaly. Úplněk jasně svítil a vzduch byl příjemně chladný. Jaká to noc pro procházku! A najednou mi blesklo hlavou: „A proč ne?“ Dejme tomu, že se potichoučku odplížím, dejme tomu, že proniknu až k ústřednímu jezeru, dejme tomu, že budu do snídaně zpátky s nějakými poznatky o něm — což bych tím nepodal další důkaz o své ceně pro naši výpravu? A pak: v případě, že Summerlee prosadí svou a najde se nějaká možnost úniku, vrátili bychom se do Londýna s konkrétními vědomostmi o ústředním tajemství planiny, k němuž jsem já jako jediný pronikl! Myslel jsem na Markétu a na její slova: „Heroismus je všude kolem nás.“ Přímo se mi zdálo, že slyším její hlas, jak mi to říká. Myslel jsem také na McArdlea. Jaký to trojsloupec pro *Gazettu*. Jaký to základ pro kariéru! Na dosah ruky bych mohl mít funkci dopisovatele v příští velké válce. Popadl jsem pušku — kapsy jsem měl plné munice — rozhrnul trnité keře ve vchodu do naší zareby a tiše jsem vyklouzl. Ještě jsem mrkl po dřímajícím Summerleeovi, nejnanicovatějším strážném; seděl u doutnajícího ohně a pořád kýval hlavou jako nějaká mechanická hračka.

Ještě jsem neušel ani sto kroků a už jsem kajícně litoval své unáhlenosti. Patrně jsem se už v průběhu tohoto vyprávění někde zmínil o tom, že mám příliš živou obrazotvornost, než abych mohl být člověkem opravdu statečným, ale že se nade všechno bojím, abych nebyl považován za zbabělce. A tato obava — to byla síla, která mne nyní hnala kupředu. Prostě jsem se nemohl vrátit kradmo a s prázdnýma rukama. I kdyby mě moji druhové ještě nepohřešili a nikdy se o mé slabosti nedozvěděli, styděl bych se sám před sebou a hanba, byť utajená, by mě nesnesitelně pálila. Ale zároveň mě obcházela hrůza ze situace, v níž jsem se ocitl, a byl bych dal první poslední za možnost, jak z podniku se ctí vyklouznout.

V pralese to bylo děsné. Stromy rostly tak hustě a jejich listí se tak proplétalo, že mi úplněk nebyl nic platný. Jen tu a tam problesklo mezi vysokán skými větvemi měsíční světlo tak tence, že se podobalo stříbrným drátkům filigránského šperku před pozadím hvězdné oblohy. Když se oči přizpůsobily hlubokému šeru, člověk se naučil rozeznávat různé stupně tmy mezi stromy — některé bylo ještě taktak vidět, kdežto o kus dál byla tma jako v pytli. Některé skvrny této absolutní černě na mě působily jako vchody do jeskyně a míjel jsem je s pocitem hrůzy. Myslel jsem na zoufalé ječení mučeného iguanodonta — na křik, jenž se rozléhal hvozdem. Myslel jsem také na to, co jsem zahlédl ve světle Roxtonovy pochodně — na odulou, bradavičnatou mordou, z níž kanula krev. Právě teď jsem se nacházel v lovišti bezejmenné, hrozné nestvůry — každým okamžikem po mně mohla ze stínu skočit. Zastavil jsem se, vytáhl z kapsy náboj, sáhl na závěr pušky — a srdce se mi zachvělo v těle. Vzal jsem s sebou omylem brokovnici místo kulovnice opakovačky!

Opět mě zaplavil impuls vrátit se. Toto přece bylo nejpádnejší vysvětlení nezdaru — a nikdo by mi nemohl nic vyčítat. Ale opět se proti mému vlastnímu rozumu postavila má pošetilá pýcha. Nemohu — nesmím selhat. Koneckonců, kulovnice by patrně byla stejně neúčinná jako brokovnice proti nebezpečnostvím, s nimiž bych se mohl setkat. Kdybych se vrátil do tábora, abych si vyměnil zbraň, sotva by se mi podařilo přijít a odejít nepozorovaně. Neobešlo by se to bez vysvětlování — a můj nápad už by nebyl mým a jenom mým nápadem. Po krátkém váhání jsem si tedy dodal odvahy a pokračoval v cestě, drže málo platnou flintu pod paží.

Tma v lese byla strašidelná, ale ještě horší byla bílá, tichá záplava měsíčního světla na mýtině iguanodontů. Skryl jsem se v křovinách a díval se na ni. Žádné z těch obludných zvířat nebylo v dohledu. Snad je z jejich pastviště vyhnala tragédie, jež postihla jedno z nich. Vůbec jsem ve stříbrném oparu

nocí neviděl nic, co by nasvědčovalo přítomnosti něčeho živého. Dodalo mi to odvahy, rychle jsem mýtinu přeběhl, a v džungli na druhé straně jsem zase našel potůček, jenž byl mým průvodcem a ukazovatelem cesty. Byl to veselý společník, cestou si klokoval a zurčel, načisto jako ta milá říčka v Irsku, kde jsem jako chlapec po nocích chytával pstruhy. Věděl jsem: pokud se budu držet potůčku, musím se dostat k jezeru, a pokud se ho budu držet při zpáteční cestě, musím se dostat do tábora. I když jsem potůček občas ztratil z dohledu, neboť neprůchodnost podrostu místy nutila k oklince, vždycky jsem zůstal v doslechu jeho bublání a šplouchání.

Čím dál jsem sestupoval po svahu, tím byl les řidší, a hvozd byl nakonec vystřídán keři, mezi nimiž tu a tam čněl vysoký strom. Šlo se mi tedy lépe a mohl jsem vidět, aniž bych byl viděn. Cesta mne vedla těsně kolem bažiny pterodaktylů. Když jsem ji míjel, zaslechl jsem suché, ostré zachrastění kožených křídel, a jeden z těch velkých ptakoještěřů — měl rozpětí přinejmenším sedm metrů — se mi přímo před nosem vznesl do vzduchu, až to zašumělo. Když letěl jakoby napříč měsícem, světlo luny mu jasně prosvítalo blanitými křídly; vypadal na pozadí tropické krásy jako létající kostlivec. Skrčil jsem se mezi keře, protože jsem odminule věděl, že by na mne netvor mohl jediným výkřikem poštvat stovky svých šeredných soukmenovců. Teprve když se zase usadil, troufal jsem si pokračovat v cestě — a to ještě plíživě.

Noc byla stále ještě naprosto klidná, ale jak jsem postupoval, začal jsem vnímat tlumený bručivý zvuk, nepřetržité mumlání, ozývající se kdesi přede mnou. Jak jsem šel, zvuk sílil, až nakonec zněl jako z bezprostřední blízkosti. Když jsem se zastavil, zvuk ani nesílil ani neslábl, takže jeho zdroj byl zřejmě nehybný. Znělo to jako vřící kotlík nebo velký bublající hrnec. Záhy jsem zjistil, oč jde, neboť ve středu mýtin ky jsem spatřil jezírko — vlastně spíš malou tůň, ne větší než kašna na Trafalgarském náměstí. Byla plná jakési husté černé hmoty, podobné smůle. Hladina, posetá bublinami jako puchýři, stoupala, a když plynové puchýře praskly, zase poklesla. Vzduch nad tůní se chvěl žářem a půda kolem byla tak horká, že jsem na ní nemohl spočinout rukou. Bylo jasné, že velký sopečný výbuch, jenž před tolika, tolika lety zvedl tuto podivnou planinu, neznamenal konec vulkanické činnosti. Začouzené balvany a valy ztuhlé lávy jsem už viděl, čouhaly všude zpod bujné vegetace, která je halila, leč tato tůň tekutého asfaltu uprostřed džungle — to byl pro mne první doklad trvající sopečné aktivity ve stráni starého kráteru. Neměl jsem kdy věc prozkoumat. Musel jsem pospíchat, chtěl-li jsem být ráno zpátky v táboře.

Byla to strašidelná cesta, a do nejdelší smrti na ni nezapomenu. Kdykoliv jsem narazil na velkou mýtinu, osvětlenou měsíční září, vždycky jsem ji kradmo obešel, drže se stínů na jejím okraji. Džunglí jsem se šoural s hojnými přestávkami, neboť kdykoliv jsem slyšel praskot lámaných větví — a já to slyšel často —, strnul jsem s bušícím srdcem věda, že někudy v blízkosti jde nějaké divoké zvíře. Tu a tam se na vteřinku vynořily a zase mizely velké, tiché stíny, neslyšné, jako by se pohybovaly na polštářovaných tlapách. Jak často jsem se zastavil s úmyslem vrátit se! Ale pokaždé pýcha překonala strach a hnala mě dál, za cílem. Konečně — hodinky mi ukázaly, že je jedna s půlnoci — jsem prolukou v džungli spatřil lesk vody, a do deseti minut jsem byl mezi rákosím na pobřeží ústředního jezera. Břeh byl dokonale suchý, i lehl jsem si a napil se s chutí vody, jež byla sladká a chladná. K místu, kde jsem byl, vedla široká stezka, jež u břehu vykazovala množství rozličných otisků — stop, které nasvědčovaly, že tu je jedno z napajedel zvíře. Těsně na okraji vody byl velký, osamocený blok lávy. Vylezl jsem naň, a leže na horní plošině, jsem měl vynikající rozhled na všechny strany.

První, co jsem spatřil, mne naplnilo úžasem. Když jsem popisoval, co jsem viděl z vrcholku mocného ginkga, řekl jsem, že v protilehlé stěně útesu je řádka černých skvrn, jež vypadají jako vchody do jeskyní. Když jsem se nyní díval na tutéž skalní stěnu z menší vzdálenosti, viděl jsem tam kotoučky světla, načervenalá, zřetelně ohraničená kolečka světla, jako by to byla kulatá okna parníku, plujícího nocí. Napřed jsem myslel, že to je ohnivá láva, průvodní zjev nějaké sopečné činnosti; pak jsem si však uvědomil, že tomu tak být nemůže, protože vulkanická aktivita by se jistě projevila někde dole v údolí, a nikoliv nahoře ve skalním útesu. Jaké jiné vysvětlení se tedy nabízelo? Rudé skvrny musí být odleskem ohňů v jeskyních — ohňů, které mohla roznítit jedině lidská ruka!

Na planině tudíž žily lidské bytosti. Toto byla vskutku novina, kterou jsme mohli hrdě přinést do Londýna!

Dlouho, dlouho jsem tu ležel a pozoroval rudé, chvějící se skvrny světla. Podle mého odhadu byly ode mne vzdáleny patnáct kilometrů, ale i na tuto vzdálenost bylo chvílemi znát, že ohně plápolají nebo na chvíli mizí, když někdo v jeskyni prošel mezi ohništěm a východem. Co bych zato byl dal, kdybych se byl mohl připlížit k jeskyním, nakouknout do nich a povědět svým druhům, jak vyhlíží a jaké je plémě, jež žije v tak divné, zvláštní zemi! Bližší průzkum ovšem pro tuto chvíli nepřicházel v úvahu, ale jistě nemůžeme opustit planinu, pokud nezískáme v tomto ohledu konkrétní vědomosti.

Markétino jezero — moje vlastní jezero — leželo přede mnou jako velká tůň rtuti, v jejímž středu se jasně zrcadlil měsíc. Muselo být mělké, protože jsem viděl, že nad hladinu vyčnívá množství ne vysokých písčin. Kamkoliv jsem se podíval, tam jsem zahlédl známky života. Někdy to byly jen vlnky nebo kruhy na hladině, někdy se vzduchem mihl stříbrný bok ryby, jindy jsem zahlédl vyklenutý, břidlicově šedý hřbet nějaké plovoucí obludy. Jednou jsem na žluté písčině rozeznal stvoření podobné obrovské labuti. Mělo nemotorné tělo, dlouhatánský ohebný krk a čvachtalo po okraji ostrůvku. Potom vklouzlo do vody a viděl jsem ještě hodnou chvíli vzepjatý krk a mrštnou hlavu, jak se ladně vznáší nad hladinou. Pak se zvíře ponořilo a zmizelo mi z dohledu. Má pozornost byla záhy odvedena od vzdálené podívané a obrácena k tomu, co se dělo přímo pode mnou. Dvě zvířata, podobná velkým pásovcům, přiběhla k napajedlu a dřepala si na okraji jezera. Jejich dlouhé mrštné jazyky, jež vypadaly jako červené stuhy, se střelhbitě nořily do vody a střelhbitě zase mizely.

Za chvíli sem přišel velký jelen s rozložitým paroží, velkolepý zjev, jenž se nesl jako král. Jelen i jeho laň a dva koloušci pili vedle pásovou. Nikde jinde na světě neexistuje taková vysoká, neboť náš los by mu nesahal ani po ramena. Za chvíli jelen varovně frkl a zmizel i s rodinou v rákosí. I pásovcí odcupitali do bezpečí. Nový příchozí, mimořádně obludné zvíře, se blížil po pěšině.

V první chvíli jsem si lámal hlavu, kdeže jsem už viděl tu nemotornou postavu, ten naježený hřbet posázený trojúhelníkovými laloky, odkudže znám tu divnou ptačí hlavu, skloněnou těsně k zemi. Pak mi svítl: je to stegosaurus — právě to zvíře, které Maple White zvěčnil ve svém skicáři a jež naráz upoutalo Challengerovu pozornost! Toto tedy je stegosaurus, snad dokonce týž exemplář, s nímž se americký malíř setkal. Země se chvěla pod hroznou váhou ještěra, a když pil, rozléhalo se chlemstání tichou nocí. Po dobu pěti minut byl stegosaurus mému lávovému balvanu tak blízko, že stačilo natáhnout ruku a mohl jsem se dotknout ošklivých, klátících se laloků na jeho hřbetě. Pak se odloudal a zmizel mezi valouny.

Pohled na hodinky mi řekl, že je půl třetí — a tudíž nejvyšší čas, abych pomyslel na návrat. S trasou zpáteční cesty jsem si nemusel lámat hlavu. Sem mne přivedl náš potůček, potůček se vlévá do ústředního jezera v místě, jež je od mého stanoviště, co by kamenem dohodil. Při cestě k jezeru jsem měl říčku po své levici, nyní musí být po pravici. Orientace tudíž byla snadná. Vyrazil jsem bujaře, neboť jsem měl pocit dobře vykonané práce a vědomí, že přináším svým druhům bohatou zeň nových poznatků. Největší senzací ovšem

byla existence ohnivých jeskyní a jistota, že jsou obývány nějakým plemenem troglodytů. Ale kromě toho jsem mohl popsat ústřední jezero. Mohl jsem dále vydat očitě svědectví o jeho podivné zvířence — a že jsem viděl mnoho druhů prehistorického animálního života pozemního, s jakými jsme se dosud nesetkali. Cestou k táboru jsem si říkal, že málokterý člověk na světě mohl strávit podivnější noc a přispět jejím průběhem více do pokladnice lidských vědomostí.

Přemítaje v hlavě takovéto myšlenky, lopotil jsem se vzhůru do stráně a byl jsem snad na půli cesty domů, když mě jakýsi divný zvuk přiměl zanechat snění o budoucnosti a vrátit se do času přítomného. Zvuk — napůl chrčení, napůl hluboké, hrozivé vrčení — se ozýval kdesi za mnou. Bylo mi jasné, že někde v mé blízkosti je nějaké divné zvíře, ale nic jsem neviděl a pro jistotu jsem přidal do kroku. Ušel jsem snad půl kilometru, když se zvuk náhle ozval znova, ale hlasitěji a ještě hrozivěji než předtím. Srdce mi přestalo bít, když mi blesklo hlavou, že bestie — ať je jaká je — má určitě spadeno na mne. Zamrazilo mě a vlasy na hlavě se mi zježily. Sápají-li se obludy této planiny vzájemně na kusy, patří to k nevyzpytatelnému boji o existenci —, ale představa, že se prehistoričtí dravci obracejí proti novověkému člověku, že obmyslně stopují a chtějí uštvat k smrti člověka-korunu tvorstva, to byla myšlenka otřesná a hrozná. Znova jsem si vzpomněl na děsný obraz jakoby z nejhlubšího kruhu Dantova pekla, na zkrvavenou tlamu, kterou jsme viděli v záři Roxtonovy pochodně. Kolena se pode mnou třásla, když jsem se zastavil a vytřeštěnými očima hleděl na stezku, jež v měsíčním světle ležela za mnou. Kolem bylo hluboké ticho jako v krajině, o níž se nám zdá. Stříbrné paseky a černé skvrny křoví — nic jiného jsem neviděl. Pak z toho ticha znova vyvřelo hluboké, hrdelní zachrochtání, hrozivé a strašidelné jako předtím, ale nyní ještě mnohem hlasitější a z větší blízkosti. Už nebylo pochyb: něco mi je na stopě a každou minutou mne to dohání.

Stál jsem jako ochrnutý a stále jsem jen civěl na stezku, po níž jsem přišel. Pak jsem to najednou zahlédl. Mezi křovinami na vzdáleném konci mýtiny, kterou jsem přeběhl, se něco pohnulo. Velký temný stín se oddělil od tmavého pozadí a vyhopsal do jasného měsíčního světla. Úmyslně říkám „vyhopsal“, protože zvíře se pohybovalo po způsobu klokanů. Skákalo — vzpřímené — na mocných zadních nohách, zatímco ohnuté přední končetiny drželo před sebou. Zvíře bylo výškou i šíří obrovské jako vzepjatý slon, ale pohybovalo se navzdory neforemnosti nadmíru čile. V okamžiku, když jsem zvíře prvně spatřil, doufal jsem, že to je iguanodont, tedy tvor neškodný, ale přes své nedostatečné paleozoologické vzdělání jsem záhy poznal, že to je zvíře načisto

jiné. Místo dobrácké, jelenu podobné hlavy velkého tříprstého býložravce měla tato bestie širokou zavalitou palici a mordou, která nás v táboře tolik vyděsila — tlamu ropuchy. Jak její divoký hlas, tak hrozná energie, s níž mě pronásledovala, obé mě poučilo, že toto je nesporně jeden z velkých masožravých dinosaurů, nejhroznějších dravců v dějinách Země. Obrovský skákající kolohnát se každých dvacet či kolik metrů zastavil, spustil se na všechny čtyři a nosem se dotkl půdy. Čichem hledal mou stopu. Tu a tam ji na krátkou chvíli ztrácel, ale vždycky ji brzo zase našel a hrnul se rychlými skoky dále po mé pěšině. Ještě nyní, když vzpomínám na ten zlý sen, vyráží mi na čele studený pot. Co jsem si měl počít? V ruce jsem třímал brokovnici, dobrou leda na lov koroptví. Nač by mi teď byla? Zoufal jsem se rozhlížel po nějaké skále nebo po vysokém stromu, ale byl jsem v křovinaté džungli a v dohledu jsem neměl nic vyššího než mladý stromek — a já dobře věděl, že ten netvor za mnou je s to ulomit průměrný strom, jako by to byl rákos. Jediná moje naděje byla v útěku. Na hrbolatém, špatně schůdném terénu jsem nemohl vyvinout žádnou rychlost, ale jak jsem se zoufale rozhlížel, spatřil jsem zřetelnou tvrdě udusanou stezku, která protínala mou kamenitou pěšinu. Byla to stezka vyšlapaná zvěří a viděli jsme jich na naší výpravě už několik. Zde mi snad kynula záchrana, neboť jsem byl dobrý běžec a ve znamenité kondici. Odhodiv nanicovatou flintu, vyrazil jsem na pětistovku, jakou jsem neudělal ani předtím, ani od té doby. Nohy i ruce mě bolely, hrud' lapala po vzduchu, myslel jsem, že mi hrdlo pukne nedostatkem vzduchu — ale hrůza z pronásledovatele mne štvála a já pádil a pádil. Konečně jsem se zastavil, nejspíš schopen pohybu. Na okamžik jsem myslel, že jsem bestii setřásl. Na pěšině za mnou totiž bylo ticho. Ale vzápětí se rozlehla rána — zvuk, jaký vydávají lámané a trhané stromy, a hned nato zaduněly kroky obludných noh a zahučel dech obřích plic: bestie mi byla znova na stopě. Byla mi doslova v patách. Můj konec nadešel.

Jaký blázen jsem byl, že jsem tak dlouho otálel! Do této chvíle mě netvor honil podle čichu — a šlo mu to pomalu. Nyní však, když jsem se dal na útěk po stezce, mě zahlédl, od této chvíle mě sledoval zrakem a vyšlapaná stezka mu ukazovala, kde jsem. Teď řízl zatačku a hrnul se na mne dlouhými skoky. Měsíc osvětloval jeho vypoulené oči, řady ohromných zubů v otevřené tlamě a lesknoucí se drápy na konci krátkých, silných předních končetin. S výkřikem hrůzy jsem se obrátil a zběsile pádil dál po stezce. Udýchané supění zvířete bylo čím dál tím hlasitější. Jeho těžký dupot mi už zněl po boku. Každou vteřinu jsem čekal, že ucítím v zádech jeho drápy. A pak se znenadání rozlehl praskot — a já padal do neznáma a všude v úkol byla tma a ticho.

Když jsem se probíral z bezvědomí — jež myslím nemohlo trvat déle než několik minut —, ucítil jsem nadmíru hnusný a pronikavý zápach. Na táhnuv ve tmě ruku, nahmatal jsem něco jako velký kus masa. Druhá ruka spočinula na silné kosti. Vysoko nade mnou byl kruh hvězdné oblohy, což mi řeklo, že ležím na dně hluboké jámy. Pomalu jsem se sebral a postavil na nohy a ohmatal se. Celé tělo mě bolelo a byl jsem jak polámaný — ale jenom jako polámaný: neutrpěl jsem žádnou zlomeninu a ani žádný kloub nebyl neohebný. Když se mi ve zmateném mozku vybavily okolnosti mého pádu, zděšeně jsem se podíval vzhůru očekávaje, že uvidím před pozadím blednoucí oblohy obrysy hrozného dinosauří hlavy. Ale po netvoru nebylo nahoře vidu, ba ani slechu. Začal jsem tedy — šmátraje kolem sebe — opatrně obcházet dno jámy, neboť jsem chtěl zjistit, co to je za prohlubeň, do které mě osud v hodině dvanácté uvrhl.

Byla to, jak jsem už řekl, kruhovitá jáma s příkrými stěnami a rovným dnem o průměru nějakých deseti kroků. Dno bylo poseto velkými kusy masa většinou v nejvyšším stupni rozkladu. Vzduch byl přiměřeně otravný a hnusný. Klopýtaje a zakopávaje o tyto zahnívající žvance, narazil jsem po jedné na cosi tvrdého a zjistil, že to je kolmý kůl, pevně zapuštěný do středu dna. Byl tak vysoký, že jsem nedosáhl na jeho vrchol a seznal jsem, že kůl je pokrytý vrstvou jakoby mastnoty. Najednou jsem si vzpomněl, že mám v kapse cínovou krabici s voskovými zápalkami. Škrtl jsem jednu a konečně jsem si mohl utvořit představu o jámě, do níž jsem padl. O jejím vzniku nemohlo být pochyb: byla to past — nastražená rukou člověka. Kůl, vysoký na tři metry, byl nahoře zašpičatělý a po celé délce černý sraženou krví zvířat, která se naň nabodla. Rozházené maso — to byly zbytky obětí, kusy odříznuté od kůlu, aby past byla nalíčená na další zvíře, které se tudy slepě pohrne. Vzpomenul jsem si na Challengerovo tvrzení, že člověk na této náhorní planině nemůže existovat, protože by — jsa jen chabě ozbrojený — neobstál proti obludám, které se zde potulují. Nyní však mi bylo jasné, jakým způsobem může přece jen obstát. Domorodci — ať jsou jací jsou — mají bezpečná útočiště v jeskyních s vchodem tak úzkým, že jim ještěři nemohou proniknout. Vyvinutý mozek pak lidem umožňuje líčit na vyšlapaných stezkách zvíře pasti pokryté větvemi — pasti, které zničí zvíře navzdory jeho síle a mrštnosti. Člověk vždycky podrží vrch! Zlézt stěnu jámy nebylo pro zdatného člověka obtížné, ale dlouho jsem váhal, než jsem si troufl vylézt a dostat se tím znova do dosahu hrozného zvířete, jež mě málem zahubilo. Jak jsem mohl vědět, že nečihá v nejbližším křovisku a nečeká, až se zase objevím? Nicméně jsem si nakonec dodal

odvahy, hlavně proto, že jsem si vzpomněl na rozhovor Challengeera se Summerleem o zvycích velkých ještěřů. Oba profesori se shodovali na tom, že obludy v podstatě nemají mozek, že v jejich malinkých lebečních dutinách není místa pro rozum — a zmizely-li z povrchu ostatního světa, bylo to určitě z důvodu jejich vlastní tuposti, která jim znemožnila přizpůsobit se měnícímu se prostředí.

Kdyby tedy ještě na mě čekal a číhal, znamenalo by to, že rozpoznal, co se stalo. To by zase předpokládalo, že je nadán schopností rozpoznat vztah mezi příčinou a výsledkem. Vycházej z názoru našich profesorů, usoudil jsem, že zvíře rozumem nenadané a vedené toliko matným draveckým instinktem upustí od lovu, když jsem mu zmizel. Snad chvíli překvapeně posečká, ale pak odejde a bude hledat jinou kořist. V té naději jsem vyšplhal k okraji jámy a rozhlédl se. Hvězdy hasly, obloha bledla a chladný ranní vánek mi příjemně ovíval tvář. Po mém nepříteli nebylo vidu ani slechu. Pomalu jsem vylezl a chvíli jsem seděl na zemi, připraven okamžitě skočit zpátky do svého útočiště, kdyby se někde ukázalo nějaké nebezpečí. Potom uklidněn naprostým tichem a přibývajícím světlem, jsem sebral veškerou svou odvalu a plížil se zpět stezkou, po níž jsem přišel. Cestou jsem našel a sebral zahozenou brokovnici a krátce poté jsem narazil na potůček, jenž byl mým ukazatelem směru. A tak — často a ustrašeně se ohlížeje — jsem putoval domů.

A pak mi něco rázem připomnělo mé druhy. Jasným, tichým vzduchem ranního jitra práskl z velké vzdálenosti, ale ostře a tvrdě, výstřel z kulovnice. Zastavil jsem se a naslouchal, leč nic dalšího se neozvalo. Napřed jsem se lekl v domněnce, že na ně přikvačilo nějaké náhlé nebezpečí. Pak mi napadlo vysvětlení prostší a přirozenější. Byl už bílý den. Snad si řekli, že jsem zabloudil v lese a vypálili ránu, aby mně pomohli najít cestu domů. Pravda, pevně jsme si předsevzali nestřílet, ale jestli pojali domněnku, že jsem v nebezpečí, jistě neváhali. Na mně nyní bylo pospíchat, co nejrychleji se vrátit a uklidnit je.

Byl jsem unavený a vyčerpaný, takže jsem nepostupoval tak rychle, jak bych byl chtěl; ale konečně jsem se dostal do povědomých končin. Po levici jsem měl bažinu pterodaktylů; tamhle vpředu je mýtiny iguanodontů. Teď už je mezi mnou a mezi Challengerovým srubem jen poslední pruh lesa. Vesele jsem zahalekal, abych je zbavil obav o svůj osud. Jedinou odpovědí však bylo ticho tak zlověstné, až se mi srdce sevřelo. Přidal jsem do kroku, rozběhl se. Spatřil jsem zarebu, netknutou, takovou, jak jsem ji opustil — jen vrata byla otevřená. Vběhl jsem dovnitř. Ve studeném světle se mým zrakům naskytla děsivá podívaná. Naše věci byly bohapustě rozházené po zemi; moji druhové

byli titam, a poblíž doutnajícího ohniště byla tráva rudě zbarvená příšernou kaluží krve.

Byl jsem náhlým šokem tak vyveden z rovnováhy, že jsem byl po nějakou dobu snad nepřičetný. Matně si pamatuju — jako člověk vzpomíná na zlý sen —, že jsem pobíhal lesem kolem prázdného tábora, a divoce volal své druhy. Žádná odpověď nepřicházela z mlčenlivých stínů. K zoufalství mne doháněla děsná myšlenka, že je snad už nikdy nespátřím, že zůstanu sám a opuštěný v této hrozné zemi, odkud není možno sestoupit do okolního světa, že mi je snad souzeno žít a zemřít v tomto přízračném kraji. Málem bych si v zoufalství byl rval vlasy a tloukl se do hlavy. Teprve nyní jsem si uvědomil, jak jsem se naučil spoléhat na své druhy, na Challengerovu neotřesitelnou sebedůvěru a na suverénní, humornou chladnokrevnost lorda Roxtona. Bez nich jsem byl jako dítě ve tmě, bezradný a bezmocný. Nevěděl jsem, kam se obrátit nebo co udělat především.

Dlouho a dlouho jsem tu seděl, načisto zmatený. Pak jsem se vzchopil a umínil si, že zjistím, jaké neštěstí mohlo stihnout mé druhy. Spoušť v táboře nasvědčovala nějakému útoku a výstřel z pušky snad označoval dobu, kdy k útoku došlo. Ze skutečnosti, že výstřel byl jen jeden, jsem usoudil, že v mžiku bylo po všem. Pušky ještě ležely na zemi, a jedna z nich — kulovnice lorda Johna — měla v komoře prázdnou nábojnici. Přikrývky Challengeera a Summerleea byly blízko ohniště — oba profesori tedy v kritickou chvíli spali. Bedničky střeliva a potravin byly divoce rozházené a válely se po zemi jako smetí. Týž osud sdílely naše nešťastné fotoaparáty a kazety s deskami, nic však nechybělo. Na druhé straně ale zmizely všechny volně skladované potraviny — a pamatoval jsem si, že jich bylo velmi mnoho. Nájezd byl tedy dílem zvířat, nikoliv domorodců, protože lidé by zde nebyli zanechali nic.

Ale byla-li to zvířata (nebo jedno hrozné zvíře) — co se stalo s mými přáteli? Dravá šelma jistě by je byla zahubila a nechala zde jejich pozůstatky. Pravda, ta hrozná kaluž krve svědčila o násilí. A obluda, jaká mě v noci honila — ta mohla odnést oběť tak snadno, jako kočka odnáší myš. V tom případě by ji ostatní dva arci pronásledovali, jistojistě by si však vzali s sebou pušky. Čím víc jsem si lámal svou obluzenou, unavenou hlavu, tím méně se mi dařilo najít nějaké přijatelné vysvětlení. Prohledával jsem okolní lesy, aniž jsem našel stopy, jež by mi pomohly utvořit si jednoznačný úsudek. Jednou jsem zabloudil a jenom čiročirým štěstím jsem tábor zase našel.

Pojednou mi hlavou bleskla myšlenka, jež alespoň trochu potěšila mé srdce. Nebyl jsem na světě tak úplně sám. Dole, u paty útesu, v doslechu mého hlasu čeká věrný Zambo. Došel jsem na kraj planiny a podíval se dolů. A vskutku:

dřepěl, zabalený do přikrývek, u ohně svého malého tábora. Ale k mému úžasu seděl proti němu další muž. Srdce mi radostí poskočilo, neboť jsem myslel, že jeden z mých druhů se dostal bezpečně dolů. Než druhý pohled naději uhasil. Vycházející slunce se rudě odráželo od pleti toho druhého člověka. Byl to Indián. Hlasitě jsem zahoukal a zamával kapesníkem. Za chvílenku Zambo zvedl hlavu, zamával mi rukou, obrátil se k „v ěži“ a začal vystupovat. Netrvalo dlouho a stál v mé blízkosti a s hlubokým zármutkem naslouchal mému vyprávění.

„Dábel je vzít, masa Malone, jako že já tu stát,“ řekl. „Vy jít do země d’ábla, pane, a on si vás všechny vzít k sobě. Vy si dát poradit, masa Malone, a rychle jít sem dolů, sice vás taky dostat.“ „Jak bych se mohl dostat dolů, Zambo?“ „Vy vzít šlahouny a liány ze stromů. Hodit je sem. Já je přivázat tady k pahýlu a vy tak mít most.“

„Na to jsme už mysleli. Ale nejsou zde popínavé rostliny, které by nás unesly.“ „Vy poslat pro provazy, masa Malone.“ „Koho mohu poslat — a kam?“ „Vy poslat do indiánské vesnice. Hromada kožených provazů v indiánské vesnici. Indián zde dole. Vy ho poslat.“ „Kdo to je?“

„Jeden z našich Indiánů. Ostatní mu nabít a vzít jeho plat. On se k nám vrátit. Teď ochotný odnést dopis, přinést provaz — všechno udělat.“ Odnést dopis! Proč ne? Možná že by přivedl pomoc. Ale tak, či onak, byl by zárukou, že naše životy nebyly vynaloženy marně a že zpráva o tom, co jsme získali pro vědu, dojde našim přátelům doma. Dva dopisy jsem už měl hotové a jenom čekaly na nějakého posla. Celý dnešní den hodlám věnovat stylizaci třetího psaní, které přivede mou reportáž a jour. Indián to všechno může vzít zpátky do světa. Nařídil jsem proto Zambovi, aby přišel večer, a celý smutný, poustevnický den jsem strávil popisem toho, co jsem v noci zažil. Také jsem napsal na list papíru zprávu, určenou kterémukoliv bílému obchodníko vi nebo kapitánu říčního parníku, kterého se Indiánovi podaří najít. Zapřísahal jsem neznámého adresáta, aby se postaral o přísun lan, protože na nich závisí naše životy.

Tři reportáže i otevřený list jsem večer hodil Zambovi. Hodil jsem mu také svou peněženku, obsahující tři anglické zlaté mince, každá v hodnotě přes libru šterlinků. Peníze byly určeny Indiánovi s tím, že dostane ještě dvakrát tolik, vrátí-li se s lany.

Nyní tedy, vážený pane šéfredaktore McArdle, jste informován, jakým způsobem se rukopis k Vám dostal — a také budete znát pravdu v případě, že se Váš dopisovatel odmlčí navždy, a dříve než splnil své poslání. Dnes jsem příliš unavený a příliš deprimovaný, než abych si mohl sestavit nějaký plán.

Ale zítra musím vymyslet způsob, jak zůstat ve styku s tímto táborem, a přece pátrat v širokém okolí po stopách mých nešťastných přátel.

Podívaná, na kterou nikdy nezapomenu

Slunce onoho smutného večera právě zapadalo, když jsem na obrovské pláni pod sebou spatřil osamělou postavu Indiána. Díval jsem se za ním, za naší slabounkou nadějí v záchranu, dokud nezmizel ve stoupající večerní mlze, narůžověle prosvícené zapadajícím sluncem, v mlze, která halila prostor mezi dálnou řekou a mnou. Už byla tma, když jsem se konečně vracel do našeho zbědovaného tábora, a poslední, co jsem dole viděl, byla rudá zář Zambova ohně — jediný světlý bod v širém světě, a zároveň i v mé sklíčené mysli. A přece mi nyní bylo lépe než kdykoliv od chvíle, kdy na mne dopadla ta zdrcující rána. Hrálo mne pomyšlení, že svět ví, co jsme vykonali, a že v nejhorším naše jména nezahynou zároveň s našimi těly, ale budou žít v povědomí příštích generací, spojená s výsledky našeho usilování.

Spát v prokletém táboře — to byla hrozná představa. Ale ještě děsnější byla představa nocovat v džungli. A přece nebylo třetí možnosti. Na jedné straně nu napovídala opatrnost, abych zůstal vzhůru a na stráži, ale vyčerpaný organismus prohlašoval, abych takový nápad pustil z hlavy. Vylezl jsem na velkou větev mocného ginkga, ale oblá haluz a hladký její povrch neskýtaly bezpečný hrad. V okamžiku zdřímnutí bych byl jistojistě spadl a zlomil si vaz. Slezl jsem tedy a dumal, co podniknout. Nakonec jsem zahradil vchod naší zareby, rozdělal tři ohně tak, že tvořily trojúhelník, pořádně jsem se najedl a pak usnul tvrdým spánkem, z něhož jsem byl probuzen způsobem podivným, ale velevítaným. Bylo to časně zrána, při rozbřesku dne, když jsem pocítil na paži dotek čísi ruky. Rozechvěle jsem vyskočil a sáhl po pušce — a pak jsem radostí vykřikl, neboť jsem v chladném šedém světle rozpoznal, že vedle mne klečí lord John.

Byl to on — a přece to nebyl on. Až doposud jsem znal lorda Roxtona jako muže klidného, korektního a vždycky úpravného jako ze škatulky. Nyní byl sinalý, oči měl vytřeštěné a oddychoval, lapaje dech, jako člověk, jenž rychle a dlouho utíkal. Ztrhanou tvář měl podrápanou a zkrvavenou, šaty jeden cár a tropická přílba tatam. Užasle jsem na něho civěl, ale nedal mi možnost vyptávat se.

„Rychle, mládenče! Rychle!“ křičel, chvatně sbíraje věci rozházené po táboře. „Na každé vteřině záleží. Vezměte pušky — obě! Ty druhé vezmu já. A teď všechnu munici, co stačíte pobrat. Naplňte si kapsy. A ještě nějaké jídlo. Půl tuctu konzerv postačí. Tak je to v pořádku! Nezdržujte se mluvením nebo přemýšlením. Pohněte sebou, sic je po nás!“

Ještě jsem napolo spal, ještě jsem vůbec nevěděl, co se děje, ale už jsem za ním bláznivě pádil lesem, pod každou paží pušku, v každé ruce hromadu různých věcí. Lord John kličkoval nejhustším podrostem, až našel houštinu v mlázi, houštinu zdánlivě neproniknutelnou. Do ní se prodral, nedbaje trní, a padnuv v jejím středu k zemi, stáhl mě k sobě.

„Tak!“ řekl, popadaje dech, „zde jsme myslím v bezpečí. Pohrnou se na tábor, jako že dvě a dvě jsou čtyři. Bude to první, nač pomyslí. Ale tohle pro ně bude hlavolam.“

„Co se vůbec děje?“ zeptal jsem se, když jsem zase popadl dech. „Kde jsou naši profesori? A vůbec — kdo nás honí?“

„Opolidé,“ řekl. „Bestie k pohledání! Nemluvte příliš hlasitě — mají jemné uši — a také bystré oči, ale pokud jsem viděl, nemají vyvinutý čich, a tak nemyslím, že by nás mohli vyčenichat. Kde jste byl, mladý muži? Vyhnul jste se znamenité šlamastice.“

Několika šeptanými větami jsem mu vyložil, co jsem dělal. „Pěkné nadělení,“ řekl, když slyšel o dinosaurovi a o jámě. „Není to tu žádná zotavovna, viďte? Ale nevěděl jsem, co všechno se zde může přihodit, dokud nás nelapili ti čerti. Jednou mě chytili papuánští lidožrouti, ale to byli uhlazení kavalíři u srovnání s touhle sebrankou.“ „Jak se to stalo?“ zeptal jsem se. „Bylo to časně zrána. Naši učení přátelé se právě chystali vstát. Ještě se ani nezačli hádat. Najednou začaly pršet opice. Padaly hustě jak jablka, když zatřesete stromem. Hádám, že se houfovaly za tmy a bylo jich, až se větve toho velkého ginkga pod nimi prohýbaly. Jednoho jsem střelil do panděra, ale než jsme věděli, oč kráčí, měli nás na lopatkách. Říkám jim opice, ale třímali v rukách hole a kameny a domlouvali se navzájem jakousi hatmatilkou, nakonec nám svázali ruce popínavými rostlinami — takže mají víc fortele než všechna zvířata, co jsem na svých čundrech kdy viděl. Jsou to opolidé — té sorty, co se jí říká chybějící článek, a moc bych dal za to, kdyby pořád ještě chyběli. Já bych je nepostrádal. Odnesli svého raněného soukmenovce — krvácel jako píchnuté čuně — a pak se posadili kolem nás. A jestli jsem kdy viděl neoblomnou vraždychtivost, viděl jsem ji v jejich tvářích. Jsou to velcí chlapi, tak velcí jak člověk a notně silnější. Mají divné oči, skelné a šedé pod zrzavými chomáči obočí, a prostě kolem nás seděli a vítězoslavně na nás civěli, div škodolibou

pýchou nekokrhali. Challenger není žádný jelimánek, ale i jemu to vzalo tipec. Potom nějak dokázal postavit se na nohy a řval na ně, aby nás tedy oddělali a my to měli odbyté. Myslel jsem, že se nenadálostí situace trochu pominul s rozumem, protože zuřil a klnul jim jako choromyslný. Kdyby byl měl před sebou shromáždění svých oblíbených novinářů, nemohl jim nadávat hůř."

„A co dělali oni?" Byl jsem uchvácen podivným příběhem, který mi lord John šeptal do ucha, drže v ruce odjištěnou pušku, a aniž ustal rozhlížet se ostražitě všemi směry.

„Myslel jsem, že nadešla naše poslední hodinka, ale zatím jim to vnuklo nějaký nový nápad. Kecali a žvanili tou svou hantýrkou jeden přes druhého. Potom si jeden z nich stoupl vedle Challengeera. Budete se tomu smát, mladý muži, ale na mou duši a na sto hříchů — mohli to být příbuzní! Nevěřil bych tomu, kdybych to nebyl viděl na vlastní oči. Ten starý opočlověk — jejich pohlavár — byl prostě Challenger v zrzavém provedení, se všemi osobitými půvaby našeho přítele, ještě poněkud zdůrazněnými. Měl stejně krátký trup, mocná ramena, kulatý hrudník, žádný krk, mohutné nazrzlé vousisko, chomáčovité obočí, oči, které arogantně říkají ‚No a co?‘ ‚Vem vás čert!‘ a veškeren další Challengerův repertoár. Když si opočlověk stoupl vedle Ghallengera a položil mu tlapu na rameno, byl obrázek kompletní. Summerlee dostal menší hysterický záchvat a smál se, až řičel. Opolidé se smáli taky — nebo aspoň hýkavě napodobili řehot — a pak nás začali vléct pralesem. Pušek a věcí vůbec se nedotkli — považovali je patrně za nebezpečné —, ale odnesli všechny naše volně uložené potraviny. Summerlee a já jsme si cestou zkusili svoje — má kůže a šaty jsou toho důkazem —, protože nás táhli rovnou jak podle pravítka, ke ř nekeř včetně ostružiníků, a jejich vlastní pokožka je jak tlustá vepřovice. Ale Challenger si mohl lebedit: čtyři opolidi ho nesli na ramenou a cestoval jako římský císař. Co to?"

Zaslechli jsme z dálky divný klapavý zvuk, ne podobný kastanětám.

„Tady je máte," řekl lord John a nabíjel druhou dvouhlavňovou kulovnici. „Nabijte si také obě bouchačky, chlapče-a-kamaráde-můj, a pusťte z hlavy nápad, že bychom se mohli dát chytit živí! To co slyšíte, to je hluk, který dělají, když jsou vzrušeni. A při svatém Jiřím drakobijci — měli by čím se vzrušovat, kdyby nás mohli přivést jako výstavní kousky. A žádná romantika by z toho nekoukala. Znáte tu čítankovou baladu O rekovném konci gardy? ‚Kolkolem mrtvých val (a oni v jeho středu), v chladnoucích rukách mrtví drží pušky...‘ To jenom, abyste věděl, že by to takové nebylo. — Slyšíte je?" „Musí být velmi daleko." „Ta malá hrstka jim nepomůže, ale mám za to, že rozeslali pátrací hlídky po celém lese. Ale abych nezapomněl svou řeč. Vyprávěl jsem

vám svoje Jobovy zvěsti. Netrvalo dlouho a došli s námi do svého města — ve velkém háji poblíž okraje útesů muselo být pohromadě asi tisíc chat, postavených z větví a listí. Je to odsud snad čtyři, snad šest kilometrů. Ti hnusové mě ohmatali od hlavy k patám a mám dojem, že se pocitu špíny jakživ nezbavím. Svázali nás — ten chlap, co měl na starosti mě, uměl dělat uzly jako starý mořský vlk —, a tak jsme leželi bradou vzhůru pod stromem a nějaký odporný opičák-kolohnát s kyjem v ruce nás hlídal. Když říkám ‚nás‘, míním tím Summerleea a sebe. Challenger seděl na stromě, cpal se ananasem a lebedil si. Musím říct, že dokázal propašovat nám něco ovoce a že vlastnoručně trochu uvolnil naše pouta.

Kdybyste ho byl viděl, jak sedí na tom stromě, jak se tam bratříčkuje se svým dvojčetem, a kdybyste ho byl slyšel, jak svým dunivým basem zpívá ‚Zvoňte, zvony!‘ — protože jakákoliv hudba je zřejmě přivádí do lepší nálady —, byl byste se smál. Ale nám do smíchu nebylo, to si dovedete představit. Opolidé byli ochotni nechat Challengea dělat, co chce, ovšem jen do určitých mezí. Na nás dva však byli jako kati. Ale všichni tři jsme byli rádi, že jste na svobodě a že naše zápisky jsou ve vašem opatrování.

A teď vám, mladý muži, povím něco, co vás překvapí. Říkal jste, že jste viděl doklady o existenci domorodých lidí, ohně a pasti a podobné. Nuže — my viděli ty domorodce samotné! Jsou to chudáci drobnější postavy, s ustaranými, sklíčenými tvářemi, a vůbec se jim člověk proto nemůže divit. Vypadá to, že lidé obývají jednu část planiny — tamhletu, kde jste viděl jeskyně — a opolidé ovládají druhou stranu. A mezi oběma zuří neustálá válka na život a na smrt. Taková je situace, pokud jsem jí správně porozuměl. Nu — a včera se opolidé zmocnili tuctu lidí a přivedli je jako zajatce. Takové brebentění a ječení jste jakživ neslyšel. Ti zajatci byli pomenší chlapíci rudé pleti a byli tak pokousáni a podrápaní, že sotva šli. Opolidé dva z nich zabili na místě — jednomu skoro utrhli paži — a bylo to hrozné zvěrstvo. Ti domorodci jsou stateční chlapíci, ani nekvikli, ale nám se z toho udělalo špatně, Summerlee omdlel a i Challenger měl namále. Myslím, že vypadli — nezdá se vám také?" Napjatě jsme poslouchali, ale krom štěbetání a zpěvu ptáků nic nerušilo hluboký mír lesa.

Lord John pokračoval: „Myslím, že jste ještě nikdy neměl tak na kahánku, chlapče-a-kamaráde-můj, jako včera. Na vás zapomněli jenom proto, že chytali ty Indiány. Jinak by se byli pro vás vrátili do tábora, jako že dvě a dvě jsou čtyři, a byli by vás shrábli. Ovšemže jste měl pravdu, když jste říkal, že si nás od samého začátku hlídali z toho stromu, a velmi přesně věděli, že nás je o jednoho míň. Ale měli plnou hlavu nového úlovku, a tím se stalo, že jsem vás

ráno probudil já, a ne horda opic. Abych se vrátil, kde jsem přestal — bylo to potom hrozné. Bože na nebi — je to všechno dohromady jako zlý sen, jako noční můra! Pamatujete tu houštinu naježených špičatých bambusů tam dole, kde jsme našli kostru toho Američana? Tak tedy: ten bambusový háj je přesně pod opičím městem a je popravištěm pro jejich zajatce. Jistě bychom mezi bambusy našli hromadu dalších koster, kdybychom se po nich pídili. Nahoře na planině mají opolidé mýtinu, jakousi přehlídkovou pláň, protože s popravami nadělají moc ceremonií. Jeden chudák zajatec po druhém musí skočit dolů, a opolidé se baví pozorováním, zda se ubožák jenom rozbije na cimprcampr nebo zda se nabodne na bambusy.

Opičáci nás přitáhli na kraj útesu, abychom se podívali, a celý kmen se tam nahnul, čtyři Indiáni skočili, a bambusy jimi projely jak pletací drát plackou másla. Není divu, že jsme našli nebohého Yankeeho s žebry prorostlými bambusem. Bylo to hrozné — ale bylo to taky ztraceně zajímavé. Všichni jsme koukali na skokany jak uhranutí, i když jsme byli přesvědčeni, že se za chvíli sami ocitneme na odrazovém můstku.

Dopadlo to jinak. Šest Indiánů si nechali na dnešek — tak jsem tomu alespoň porozuměl — ale hádám, že nám v tom představení přidělili roli hvězd. Challenger tomu snad unikne, ale Summerlee a já jsme určitě na programu. Řeč těch opolidů je zpoloviny posunčina, není tedy obtížné chápat, co povídají. Tak jsem si řekl, že je na čase, abychom se pokusili zmizet. Trochu jsem o tom podumal a objasnil si několik možností. Všechno přemýšlení o tom, jak se vypařit, jsem měl na krku sám, protože Summerlee k ničemu nebyl a Challenger jakbysmet. Jednou měli možnost spolu mluvit, ale hned se začali handrkovat, protože se nemohli dohodnout o vědeckém utřídění těch zrzavých satanášů, kteří nás lapili. Jeden tvrdil, že to je jejavánský dryopithecus, druhý si postavil hlavu, že to je pithecanthropus. Jiné starosti ti blázni nemají — jsou to cvokové, jeden jako druhý. Ale jak jsem řekl, já kápl na fakta, která vypadala slibně. Jedno z nich je, že ty bestie nejsou s to běžet na volné dráze tak rychle jako člověk. Víte, oni totiž mají krátké nohy a ještě k tomu do O, a jsou těžká váha. I Challenger by mohl nejlepšímu z nich dát při stovce pár metrů náskoku — a vy nebo já bychom jim to natřeli jak olympionici batolatům. Druhým faktem je, že nemají potuchy o puškách. Myslím, že do této chvíle nepochopili, jak se ke svému bebíčku dostal chasník, kterého jsem postřelil. Pořád jsem si říkal: dostat se k našim flintám, tak se dobročinnost meze nekladou.

Zkrátka a špatně, s těmito úvahami jsem se ráno odporoučel. Svého hlídače jsem uzemnil čutnutím do panděra a odstartoval jsem směr tábor. Tam jsem pobral vás a pušky, a teď jsme tady." „Ale co profesoři?" zvolal jsem zděšeně. „Musíme pro ně dojít do čpícího města. To je jasné. Vzít s sebou jsem je nemohl. Challenger byl na stromě a Summerlee příliš zdrchaný, než aby mohl běžet. Jediná šance byla: dostat se k bouchačkám a pokusit se je vysvobodit. Tot' se ví — je docela možné, že je opičáci ze vzteku na místě odrovnali. Nemyslím, že by něco udělali Challengerovi, ale za Summerleea bych nemohl ručit. Jeho konec byl a je jenom otázka času. To je jeden krát jisté, takže jsem jeho situaci nezhoršil, když jsem práskl do bot. Ale čest nám velí vrátit se a dostat je odtamtud — nebo sdílet s nimi jejich osud. A teď hezky poklusem zpytujte své osrdí, chlapče-a-kamaráde-můj, protože do večera se to musí rozhodnout."

Pokusil jsem se zde napodobit Roxtonovu svéráznou mluvu, řeč proloženou krátkými, úsečnými větami, jeho tón zpola žertovný, zpola lehkomyšlný, jeho rčení místy sportovní, místy študácká. Byl to rozený v ůdce. S rostoucím nebezpečím rostla i rozmarnost jeho chování a jadrnost výraz ů. Chladné oči mu ožily třpytem horoucího života a donkichotský knír se mu zježil radostným vzrušením. Jeho záliba v nebezpečích, jeho intenzivní vychutnávání dramatickosti všech dobrodružství — o to intenzivnější, že uměl své sklony ovládat — jeho důsledné přesvědčení, že každé nebezpečí je jakýmsi sportem, prudkým utkáním mezi vámi a osudem, hrou, kde v banku je smrt — to všechno z něho dělalo ideálního druha pro situaci, v jaké jsme se ocitali. Nebýt našich obav o osud přátel, byl bych se s nezkalenou radostí vrhl po boku takového muže do takového podnikání. Hoto vili jsme se vstát z krytu v mlází, když jsem na paži ucítil pevný stisk jeho ruky. „Při svatém Jiřím drakobijci," zašeptal, „tady je máme!"

Z místa, kde jsme leželi, bylo vidět do hnědé uličky mezi kmeny a větvemi, na stezku překlenutou zeleným loubím. A právě tudy procházela parta opolidí. Šli husím pochodem — měli skutečně nohy do O — klusali shrbeně, chvílemi se rukama dotýkali země a kroutíce hlavami rozhlíželi se doleva i doprava. Ačkoliv jim příkrčené držení těla ubíralo na výšce, odhadl jsem jejich míru na metr pětadesát nebo tak nějak. Měli dlouhé paže a ohromné hrudníky. Mnozí z nich třímali klacky a z dálky vypadali jako zástup velmi vlasatých — nebo chcete-li chlupatých — pokřivených lidských bytostí. Chvíli jsem je viděl načisto zřetelně. Pak se mi ztratili v křoví.

„Setkání se odkládá," řekl lord John, který od prvního okamžiku držel pušku v ruce. „Nejlépe uděláme, zůstaneme-li zde v tichosti ležet, dokud nevzdají

hledání. Potom uvidíme, jestli se nám podaří dostat se do jejich města a jaksepatří s nimi zatočit. Posečkejme hodinku a pak vyrazí me."

Času jsme využili prakticky: otevřeli jsme si jednu z konzerv a nasnídali se. Lord Roxton neměl od včerejšího rána v ústech, leda trochu ovoce, a jedl jako člověk na pokraji smrti hlady. A potom jsme se konečně vydali na záchrannou expedici. Kapsy se nám dmuly municí a v každé ruce jsme měli pušku. Než jsme odešli, pečlivě jsme označili náš malý kryt v mlází a směr na Challengerův srub, abychom se v případě potřeby mohli rychle orientovat. Mlčky jsme se plížili křovinami, až jsme dorazili skoro na samý kraj útesů poblíže starého tábora. Tam jsme se zastavili a lord John mi vyložil hlavní body svého plánu.

„Pokud jsme v hustém lese, může si ta svinská holota s námi dělat, co jí libo," řekl. „Mohou nás vidět, ale my nemůžeme vidět je. Na širém prostranství je situace jiná. Tam se můžeme pohybovat rychleji než oni. Musíme se tedy ze všech sil držet volného terénu. Na okraji planiny je méně velkých stromů než ve vnitrozemí. Tudy proto povede trasa našeho pochodu. Postupujte pomalu, mějte oči na stopkách a pušku v pohotovosti. Ale především nedopust'te, aby vás zajali, pokud vám zbude jediný náboj — to je má poslední rada, mladý muži."

Když jsme došli na kraj útesu, podíval jsem se dolů a viděl Zamba, tu naši dobrou černou duši, jak tam sedí na balvanu a pokuřuje. Jak rád bych na něho byl zahalekal a pověděl mu, jak dopadáme, ale bylo to příliš nebezpečné. Opolidé nás mohli zaslechnout. Měli jsme dojem, že les jich je plný; znova a znova jsme slyšeli jejich divné cvakavé brebentění. Pokaždé jsme se ponořili do nejbližší skupiny keřů a tiše tam vyčkávali, až zvuk odumřel. Náš postup byl proto nezbytně pomalý, a trvalo aspoň dvě hodiny, než jsem podle zvýšené opatrnosti lorda Johna usoudil, že už jsme v těsné blízkosti cíle. Pokynul mi, abych zůstal ležet, a sám se plížil vpřed. Za minutku byl zpátky a tvář mu cukala bojechtivostí.

„Pojďte!" řekl. „Pojďte rychle! Doufám, že jsme nepřišli pozdě!"

Roztřásl jsem se nervovým vzrušením, když jsem se plazil kupředu a zalehl vedle něho, dívaje se křovím na mýtinu, která se prostírala před námi. Byla to podívaná, na kterou nikdy nezapomenu — tak fantastická, tak nemožná, že opravdu nevím, jak vám ji zprostředkovat. Ba co víc — ani nevím, jak přesvědčím sama sebe o reálnosti tohoto obrazu, bude-li nu dopřáno sedět za pár let zase jednou v ušáku Klubu divochů a koukat oknem na solidní jednotvárnost nábřeží. Vím, že mi to bude připadat jako divoký zlý sen, jako vzpomínka na horečné delirium. Proto hodlám sepsat příběh nyní, dokud jej

mám v čerstvé paměti, a alespoň jeden člověk, ten, který tenkrát ležel ve vlhké trávě vedle mne, bude vědět, že jsem nelhal.

Před námi bylo velké volné prostranství o délce několik set metrů. Zelený drn a nízké kapradí rostlo až k samotnému okraji útesu. Kolem této 186 mýtiny byl půlkruh stromů — a ve větvích každého z nich podivné malé chýše z listů, nakupené jedna nad druhou. Kdo někdy viděl strom plný ptačích hnízd, snadno si utvoří obraz o tomto „městě“, představí-li si místo hnízd miniaturní chaloupky. U vchodů chýší a na větvích stromů se tísnily davy opolodí. Podle jejich velikosti jsem usoudil, že to jsou samičky a mláďata kmene. Toto obecní tvořilo pozadí obrazu, jenž se nám naskytl, a všechno pozorovalo s dychtivým napětím scénu, která — byť odlišným způsobem — fascinovala i nás. Nás kromě toho děsila a ohromovala.

Na otevřeném prostranství, při okraji útesu, byl seřazen dav asi stovky těch chundelatých zrzavých opolodí. Mnozí z nich byli obrovští, a na všechny byla hrozná podívaná. Byli svým způsobem ukázněni, protože žádný z nich se nepokoušel prolomit první řadu. Před hordou opolodí stála skupinka Indiánů, drobných rudých chlapíků, jejichž urostlé postavy žhnuly v sluneční záři jako bronzové. Vedle nich stál vytáhlý, hubený běloch. Skloněná hlava, zkřížené paže a vůbec celý jeho postoj vyjadřoval zděšení a sklíčenou beznaděj. Bylo nemožné nepoznat hranatou postavu profesora Summerleea.

Kolem zdrcených zajatců stál řetěz opolodí, kteří je bedlivě hlídali a znemožňovali jim jakýkoliv pokus o útěk. A před zajatci a jejich hlídači, načisto na kraji útesu stály dvě postavy tak divné a — za jiných okolností směšné, že upoutaly všechnu mou pozornost. Jeden z těch dvou byl náš druh, profesor Challenger. Z ramen mu stále ještě visely cáry saka, ale košile už vzala načisto zaslou, a nebylo znát, kde končí jeho mohutný plnovous a kde začíná černá houšť chlupů, pokrývající jeho mohutnou hrud'. Klobouk byl tentam a vlasy, které mu za našeho putování vyrostly do značné délky, vlály všemi směry. Hle, jediný den změnil našeho profesora, vrcholný produkt moderní civilizace, v nejpustšího divocha Jižní Ameriky. Vedle něho stál jeho pán, král opolodí. Jak to správně řekl lord Roxton, byl dokonalým dvojníkem profesora Challengeera až na to, že byl zrzavý, a nikoliv černý. Měl touž krátkou, podsaditou postavu, tatáž mocná ramena, paže mu stejně visely dolů a dopředu, a i jeho ježatý plnovous mu splýval s ochlupením hrudi. Rozdílnost začínala teprve nad obočím: ustupující čelo a dolickocefalní lebka opočlověka tvořily ostrý kontrast proti vysokému čelu a velkolepé mozkovně Evropana. Ve všech ostatních ohledech byl král ztřeštěnou parodií profesora.

Písemný popis toho všeho mi nyní zabral mnoho času — tenkrát však bylo věcí několika málo vteřin orientovat se v situaci. Na úvahy ani nebyl čas, neboť se schylovalo ke skutečnému dramatu. Dva opolidé vytáhli ze skupiny zajatců jednoho z Indiánů a dovlekli ho na okraj útesu. Král pokynul zvednutou rukou. Opolidé popadli zajatce za ruce a za nohy a s hroznou silou ho rozhoupali, třikrát dozadu a třikrát dopředu. Pak chudáka ubohého hodili přes okraj propasti tak prudce, že nešťastník vyletěl obloukem vysoko do vzduchu, než začal padat. Když zmizel z dohledu, všichni

— až na hlídače zajatců — se nahrnuli na okraj útesu. Značnou chvíli bylo hluboké ticho, pak stoupla k nebi bláznivý sborový řev radosti. Opolidé poskakovali a mávali chlupatými pažemi, vyjíce přitom nadšením. Potom ustoupili od kraje útesu, seřadili se, jak by li předtím, a čekali na další oběť. Tentokrát to byl Summerlee. Dva z hlídačů ho popadli za zápěstí a surově ho vyvlekli do popředí. Jeho hubená postava a dlouhé končetiny se bránily a třepaly jako kuře, táhané z posady. Challenger se obrátil ke králi a zoufale před ním šermoval rukama. Prosil, žebronil, orodoval o život svého druha. Opočlověk ho hrubě odstrčil a potřásl hlavou. Byl to jeho poslední vědomý pohyb. Puška lorda Johna třeskla a král klesl k zemi jako neforemná, krví zbrocená hromada.

„Střílejte, synku!“ křičel můj druh, „střílejte do nich, kde jich je nejvíc pohromadě!“

I v duši nejobyčejnějšího člověka jsou záhadné hlubiny, v nichž dříme běs. Jsem povahou útlocitný, a nejednou mi zvlhly oči, když jsem slyšel nářek raněného zajíce. Ale teď mě posedl démon krvelačnosti. Najednou jsem tu stál a střílel, střílel, střílel. Vystřílel jsem první zásobník, pak druhý, a otevíráje a zavíráje s třeskem komory pušek, jsem křičel a výskal čirou divokou radostí z masakru, jenž byl mým dílem. Lord Roxton a já jsme čtyřmi kulovnicemi způsobili hrozné krveprolití. Oba hlídači, kteří drželi Summerleea, leželi mrtvi na zemi a Summerlee, obluzený překvapením, se tu potácel jak opilý, nejsa s to si uvědomit, že je volný. Dav zmatených opolidů pobíhal sem a tam, nechápaje odkud přichází smršť smrti a co znamená. Potáceli se, šermovali rukama, ječeli a klopýtali o padlé. Potom — jako náhlým vnuknutím — se všichni obrátili na útěk a s vytím pádili hledat spásu na stromech, nechávající za sebou na zemi své mrtvé a raněné. Zajatci stáli chvíli osamoceni uprostřed mýtiny.

Challengerův hbitý mozek pochopil situaci. Popadl omámeného Summerleea za paži a oba se rozběhli k nám. Dva z hlídačů pádili za nimi, padli však za oběť Roxtonově opakovačce. Vyběhli jsme na mýtinu vstříc našim profesorům a každému jsme vtiskli do ruky nabitou pušku. Summerlee však

byl u konce sil. Sotva pletl nohama. A opolidé se začali vzpamatovávat z paniky. Hrnuli se mlázím a bylo nebezpečí, že nám zahradí cestu. C challenger a já jsme vzali Summerleea každý z jedné strany pod paží a utíkali jsme s ním, zatímco lord John nám kryl ústup tím, že znova a znova páčil do křoví, z něhož se výhruzně nořily divoké hlavy. Skřehotající bestie nám byly těsně v patách snad dva kilometry. Potom pronásledování ochablo, protože si opolidé vzali poučení z naší moci a nechtěli nadále čelit neomylné pušce. Když jsme konečně došli do tábora, důkladně jsme se rozhlédli a zjistili, že jsme sami.

Totíž — měli jsme ten dojem. Byl však mylný.

Zavřeli jsme pichlavá, „vrata“ naší zareby a stiskli si každý s každým ruku, ale jedva jsme sebou sekli kolem studánky na zem, abychom si oddechli a uhasili žízeň, zaslechli jsme pleskot bosých nohou a potom z vnější strany ohrady tichý, naříkavý pláč. Lord Roxton s puškou v ruce skočil k bráně a rázně ji otevřel. Spatřili jsme rudé postavičky čtyř přeživších Indiánů! Leželi tam tváří k zemi, trásli se strachy před námi, ale zároveň nás prosili o záchranu. Jeden z nich ukázal rukama na les kolem nás, pak opsal rukama kruh — a my porozuměli výmluvnému gestu: že hvozdy kolem nás jsou plné nebezpečí. Potom mluvčí Indiánů, vyraziv vpřed, objal pažemi Roxtonovy nohy a přitiskl tvář k jeho lýtkům.

„Při svatém Jiřím drakobijci!“ zvolal lord John, a v krajních rozpacích se tahal za kníry, „jářku — co si u všech všudy s těmi lidmi počneme? Vstaňte, človíčku, a nedejte mi na boty.“

Summerlee se posadil a cpal si svou starou bryerku.

„Musíme se postarat o jejich bezpečí,“ řekl. „Vyrvali jste nás všechny z chřtánu smrti. Namouduši, odvedli jste dobrý kus práce!“

„Bylo to obdivuhodné!“ zvolal Challenger. „Obdivuhodné! Nejen my jako jedinci, ale veškerenstvo evropské vědy vám je zavázáno hlubokým díkem za to, co jste udělali. Neváhám prohlásit, že zkáza profesora Summerleea a mé osoby by byla zanechala v moderních dějinách zoologie citelnou mezeru. Náš mladý přítel a vy jste podali mimořádně vynikající výkon.“

Dřtil na nás obvyklý otcovský úsměv, ale evropská věda by byla poněkud tumpachová, kdyby viděla své vyvolené dítě, naději budoucnosti, ano tu sedí nečesané, nemyté, s nahatou hrudí a v rozedraných kalhotách. Naděje budoucnosti držela mezi koleny australskou plechovou konzervu, a v prstech flák studeného skopového. Indián se na něho podíval, vyjekl, přikrčil se k zemi a znova křečovitě objal Roxtonovi nohu.

„Nic se neboj, fešáku," řekl lord John a poplácal Indiána po vlasaté hlavě. „Nesnáší váš vzhled, Challenge, a při svatém Jiří, vůbec se mu nedivím! To nic, ty mrňousi — je to ve skutečnosti jenom člověk, zrovna tak jako my ostatní." „Dovolte, pane!" zvolal profesor. „Měl jste kliku, Challenge, že *jste* trochu mimořádný. Kdybyste se nebyl tolik podobal králi —"
„Věru, lorde Johne Roxtone, vaše troufalost zachází daleko."
„Ale je to faktum."

„Prosím vás, pane, abyste změnil námět rozhovoru. Vaše poznámky jsou nepodstatné a nesrozumitelné. Na pořadu je otázka: Co máme udělat s těmito Indiány? Odpověď je samozřejmá: Doprovodit je domů — pokud bychom zvěděli, kde se jejich domov nachází."

„S tím nebude žádný problém," řekl jsem. „Žijí v jeskyních na druhé straně ústředního jezera."

„Náš mladý přítel tedy ví, kde Indiáni bydlí. Předpokládám, že ta místa jsou poněkud vzdálená."

„Dobrych třicet kilometrů," řekl jsem. Summerlee zaúpěl.

„Pokud jde o mne, jakživ bych se tam nedostal. Vždyť pořád ještě slyším ty vyjící bestie, jak nám jsou v patách."

Ani nedomluvil, když jsme z temných hlubin lesa zaslechli vzdálený skřehotavý křik opolidí. Indiáni znova propukli v malátný, bojácný nářek. „Musíme odsud, a to rychle!" řekl lord John. „Vy, mladý muži, pomůžete Summerleeovi. Naši Indiáni ponesou zásoby. Tak tedy pojďme, než nás uvidí."

Do půl hodiny jsme byli v mlází a schovali se na místě, kde jsme — lord John a já — byli ukryti dopoledne. Po celý zbytek dne jsme slyšeli vzrušený pokřik opolidí. Hluk přicházel z míst našeho tábořiště, ale žádný opočlověk se neukázal v naší blízkosti, a znavení běženci — rudí i bílí — usnuli a spali, jak když je do vody hodí. Večer, když jsem už jenom podřimoval, mě kdosi zatahal za rukáv. Byl to Challenger, jenž klečel vedle mne. „Vy o všech událostech vedete deník, pane Malone," řekl slavnostně, „a počítáte s tím, že jej časem uveřejníte."

„Jsem zde pouze jako reportér," odpověděl jsem. „Tak jest. Možná že jste zaslechl pošetilé poznámky lorda Roxtona, jež naznačovaly, že tu byla — jako by tu byla nějaká podobnost —"

„Ano, slyšel jsem to."

„Nemusím říkat, že by jakákoliv publicita, dodaná takovéto myšlence —, že by každá frivolnost ve vašem líčení událostí byla pro mne krajně urážlivá.“

„Budu se pečlivě držet v mezích pravdy.“

„Poznámky lorda Johna jsou zhusta velmi rozto divné a nepodložené. Osvětlím vám to na příkladu. Je obecně známo, že i nejzaostalejší plemena prokazují důstojnosti a vlastnostem nadřaděných bytostí hlubokou úctu. Lord Roxton však je s to vysvětlovat tento úkaz důvody pošetilými a vymyšlenými. Chápete, co tím chci říci?“

„Zajisté.“

„Přenechávám tedy věc vašemu taktu.“ Potom — po dlouhé odmlce — dodal: „Král opolidí byl skutečně jedinec velmi pohledný — osobnost krom-obyčejně distingovaná a inteligentní. Nenabyl jste téhož dojmu?“

„Byl to nadmíru pozoruhodný jedinec,“ jsem řekl. Profesoru se zřejmě velmi ulevilo, a ulehnuv, znova usnul.

Skutečná vítězství

Domnívali jsme se, že naši pronásledovatelé, tedy opolidé, nevědí o našem úkrytu v mlázi, ale z tohoto omylu jsme měli být záhy vyvedeni. V lese bylo dokonalé ticho — ani lísteček na stromech se nepohnul a kolkolem vládl hluboký mír —, ale naše první zkušenost nám měla být výstrahou; měli jsme si pamatovat, jak trpělivě a prohnane nás opolidé umějí sledovat a jak dovedou vyčkat vhodné chvíle. Necht' mi osud chystá cokoliv pro další život, jsem si jist, že nikdy nebudu blíže smrti, než jsem byl onoho dopoledne. Ale povím vám to po pořádku.

Při procitnutí jsme byli všichni vyčerpaní včerejšími hroznými zážitky a nedostatkem jídla. Summerlee byl ještě pořád tak zesláblý, že sotva stál na nohou; Challenger však byl plný zarputilé kuráže, která si nikdy nepřipouštěla fakt nebo možnost porážky. Po poradě jsme se usnesli tiše posečkat nějakou hodinu v krytu, dopřát si snídani, kterou jsme vskutku velmi potřebovali, a pak se vydat na cestu napříč planinou a kolem ústředního jezera k jeskyním, kde — podle mého zjištění — Indiáni bydlí. Počítali jsme, že se nám tam dostane vřelého přijetí, neboť jsme spoléhali na přimluvu těch jejich soukmenovců, které jsme zachránili. Řekli jsme si dále, že naše znalosti země Maplea Whitea jsou již poměrně obstojné, takže až doprovodíme Indiány do jejich domovských jeskyní, můžeme své poslání považovat za splněné, a že bychom pak měli veškerou pozornost soustředit na životně důležitý problém: jak se dostat odsud a vrátit se domů. Dokonce i Challenger byl ochoten připustit, že jsme vykonali všechno, co bylo účelem naší cesty a že nadále bude první naší povinností obeznámit civilizaci s našimi úžasnými objevy.

Nyní jsme také měli pokdy věnovat se trochu Indiánům, které jsme zachránili. Byli to muži nevysoké postavy, šlachovití, bystří a dobře rostlí. Měli černé vlasy, dlouhé a hladké. Nosili je shrnuté do tylu a svázané koženým páskem. Z kůže byla i jejich krátká suknice. Tváře měli bezvousé, pěkně modelované a dobromyslné. Lalůčky boltců — nyní rozedrané a zkrvavené — nasvědčovaly, že byli kdysi propíchnuty a zdobený něčím, co jim jejich vězňitelé z boltců vyrvali. Jejich řeči jsme sice nerozuměli, ale viděli jsme, že mezi sebou mluví plyně.

Ukazující jeden na druhého, opakovali mnohokrát slovo „Akkala“, i usoudili jsme, že to je jméno jejich národa. Občas nabyly jejich tváře výrazu nenávisti a strachu, přičemž hrozili zaťatými pěsti směrem k lesům, křičíce přitom „Doda! Doda!“ V jejich řeči to jistě znamenalo nepřítele-lidoopa.

„Co o nich soudíte, Challenger!“ otázal se lord John. „Mně je jenom jasné, že ten chlapík s vyholenou přední polovinou účesu je nějakým jejich šéfem.“

Bylo vskutku zřejmé, že se liší od ostatních i v tom, že žádný z Indiánů se ho neodvážil oslovit, aniž mu vším možným způsobem projevoval hlubokou úctu. Měli jsme dojem, že je ze všech nejmladší — a přece byl ducha velmi pyšného a vznětlivého: když mu Challenger položil na hlavu svou velikou ruku, Indián se vzepjal jako kůň, bodnutý ostruhami. Blýsknuv tmavýma očima odstoupil od profesora. Pak si položil ruku na hrud a v postoji velmi důstojném opakoval několikrát slovo „Maretas“, Challenger, neoplývající jemnocitem, prostě chytil jiného Indiána za rameno, přitáhl si ho a jal se o něm přednášet, jako by byl v posluchárně a ukazoval studentům vycpanou pomůcku názorného vyučování.

„Typ těchto lidí,“ začal svým poučovatelským způsobem, „nelze ani podle lebeční kapacity, ani podle obličejového úhlu či podle jakéhokoliv jiného sudidla považovat za nízký. Ba naopak, musíme ho ve stupnici evoluce zařadit mnohem výše než mnohé jihoamerické kmeny, které bych mohl jmenovat. Nižádnými předpoklady nemůžeme vysvětlit, jak by se takovéto plémě mohlo vyvinout zde na tomto místě. A v souvislosti s otázkou vývoje v úbec dlužno dodat: mezi opolidmi a mezi primitivními zvířaty, která zde přežila, zeje tak velká propast, že domněnka, jako by se opolidé byli mohli vyvinout na této planině, je naprosto nepřipustná.“

„Tak u všech všudy, z které jahody sem spadli?“ otázal se lord John.

„Je to otázka, jež bude nepochybně námětem živých diskusí v kdekteré učené společnosti Evropy i Ameriky,“ odpověděl profesor. „Můj výklad situace, pokud tomu rozumím,“ Challenger ohromně nadmul hrud' a arogantnost jeho pohledu byla v příkrém rozporu se skromností slov, „je asi takovýto: vývoj dospěl za zvláštních podmínek této země až ke stadiu obratlovců, přičemž staré druhy přežívaly a žily dále vedle druhů novějších. Tak se vysvětluje, že zde nalézáme tak novodobé živočichy, jako je tapír — zvíře s rodokmenem úctyhodné délky —, jakož i velkého jelena a mravenečníka ve společnosti jurských ještěřů. Až potud je věc jasná. Přejdeme tedy k otázce opolidů a Indiánů. Jak si má vědecká mysl vysvětlit jejich výskyt? Jediné vysvětlení vidím v invazi z vnějšku. Podobá se pravdě, že v Jižní Americe existovaly antropoidní opice, jež za dávných dob našly cestu na tuto náhorní planinu a z

nichž se dalším vývojem staly bytosti, které jsme viděli. Neváhám říci, že některé z nich," při těchto slovech se Challenger na mě upřeně zadíval, „nabyly zjevu a podoby, které by sloužily ke cti kterémukoliv lidskému plemeni přítomnosti, kdyby arci tělesný vývoj byl provázen odpovídající inteligencí. Pokud jde o Indiány, nemohu pochybovat, že jde o no větší přistěhovalce z dolního světa. Přišli sem hnáni hladem, nebo pod nátlakem dobyvatelů. Ocitnuvše se zde tváří v tvář dravým zvířatům, jaká předtím nikdy neviděli, utekli se do jeskyní, jež nám popsal náš mladý p řítel. Leč i tak byli nuceni svádět v sebeobraně lité boje s divokou zvěří, zejména s opolidmi, kteří je nutně považovali za vetřelce. Museli s nimi nemilosrdně válčit a uplatňovat přitom zbraň, které se silnějším tvorům nedostávalo, totiž lest. Tím se vysvětluje, že jejich množství je zřejmě obmezené. Nuže, pánové, rozluštil jsem vám hádanku správně, nebo obsahoval můj výklad snad nějaké body, které byste brali v pochybnost?" Tentokrát byl profesor Summerlee p říliš poničený, než aby se mohl přít, ale zásadní a obecný sv ůj nesouhlas přece jen vyjádřil — alespoň symbolicky, totiž energickým potřesením hlavy. Lord John se jen drbal v prořídle kštici a podotkl, že do toho ringu mistr ů nemůže vlézt, protože nemá patřičnou váhu ani klasifikaci. Pokud jde o mne — já sehrál svou obvyklou roli člověka, jenž obrací pozornost velkých duch ů k věcem přízemním a praktickým. Podotkl jsem, že nám chybí jeden Indián. „Šel pro vodu," řekl lord Roxton. „Vyzbrojil jsem ho prázdnou plechovkou od masa, a odklusal." „Do starého tábora?" otázal jsem se. „Ne, jenom k potoku, tamhle mezi stromy. Nem ůže to být dál než nějakých dvě stě metrů, ale rošťák si asi říká, že není žádný spěch." „Půjdu se za ním podívat," řekl jsem. Vzal jsem pušku, vydal se volným krokem k říčce a přenechal svým druhům přípravu naší skrovné snídaně. Bude se vám snad zdát, že bylo nepředložené opustit — byť i do nevelké vzdálenosti — kryt a bezpečí houštiny, ale jistě si vzpomenete, že jsme byli mnoho kilometrů od čpícího města. Také jsme byli přesvědčeni, že opolidé ještě neobjevili náš útulek, a ostatně, s flintou v ruce jsem se jich nebál. Jak vidno, ještě jsem neznal jejich prohnatost a sílu. Slyšel jsem zurčení pot ůčku, ale mezi mnou a říčkou byla spleť stromů a mlází. Klestil jsem si tou houštinou cestu, a právě v místech, kde jsem se dostal z dohledu svých druh ů, jsem pod jedním ze stromů zahlédl cosi rudého, skrčeného v křoví. Přiblíživ se tomu, zděsil jsem se, neboť to byla mrtvola jednoho z našich Indiánů. Ležel na boku, nohy i ruce přitažené k trupu, a hlavu měl otočenou do úhlu naprosto nepřirozeného, takže vyhlížel, jako by se díval rovnou přes své rameno.

Varovným výkřikem jsem dal vědět přátelům, že se stalo neštěstí, a doběhnuv k mrtvému, sklonil jsem se nad něho. Buďto přispěchal můj anděl strážný, jatý neblahou předtuchou, nebo jsem snad zaslechl tichounký šelest listí — tak či onak, něco mě přimělo podívat se nahoru. Z husté zeleně, jež splývala až těsně nad mou hlavou, se pomalu soukala dvojice dlouhých, svalnatých paží, pokrytých zrzavými chlupy. V příštím okamžiku by mne byly mocné, kradmé ruce chytily za krk. Rychle jsem uskočil, ale ruce byly ještě rychlejší. I když mne skok zachránil před okamžitou smrtí uškrcením, neměl jsem zdaleka vyhráno, neboť jedna ruka opočlověka mě chytila za zátylek, druhá se mi přitiskla k obličejí. Zvedl jsem ruce, abych si chránil hrdlo, ale v příštím okamžiku sklouzla široká dlaň opočlověka po mé tváři a přitiskla se k hřbetu mých rukou. Drže mne za týl a za bradu, táhl mě opočlověk vzhůru a přitom mi neodolatelnou silou nutil hlavu do záklonu stále v ětšího a většího, až se mi zdálo, že páteř už nevydrží. Vědomí se mi kalilo, ale neustal jsem v obraně a snažil se vysvobodit bradu z lidoopovy hrsti. Když jsem se podíval vzhůru, spatřil jsem děsnou tvář, jejíž světle modré, chladné a neúprosné oči na mě upřeně hleděly. Cosi hypnotizujícího bylo v tom hrůzném pohledu. Už jsem se nemohl dále bránit. Když opočlověk ucítil, že mu visím bezvládně v rukou, zaleskly se mu po stranách hnusných úst na okamžik dva tesáky, zesílil stisk prstů a ještě násilněji zakláněl mou hlavu. Před očima se mi udělala jemná opálová mlha a v uších mi začaly stříbrně cinkat zvonečky. Slabě a jako z velké dálky jsem slyšel výstřel a pak už jsem jenom matně ucítil náraz o zem, když mě opičák upustil. Zůstal jsem ležet nehnuto a v bezvědomí.

Když jsem se probral, ležel jsem zpola naznak v trávě našeho doupěte uprostřed mlází. Kdosi přece jenom přinesl z potůčku vodu a lord John mi kropil hlavu. Challenger a Summerlee mě starostlivě podpírali. Na okamžik jsem viděl záblesk lidského cítění za jejich vědeckou maskou. Má mdloba byla spíše následkem šoku než zranění. Hlava mě sice bolela a krk jsem měl ztuhlý, ale do půl hodiny jsem už seděl a byl fit pro jakoukoliv akci.

„Unikl jste hrobníkovi z lopaty, chlapče-a-kama-ráde-můj," řekl lord John. „Když jsem zaslechl váš výkřik a běžel za vámi, viděl jsem, že máte hlavu napůl ukroucenou a že svými pedály šlapete vzduch. Už jsem si říkal, že nás o jednoho ubylo. V rozčilení jsem se do toho opičáka nestrefil, ale pustil vás a zmizel jako namydlený blesk. Při svatém Jiřím drakobijci! Mít tu tak padesát chlapů s puškami — já bych s tou opičí bandou zatočil, a tenhle plácek by celý hned prokoukl." Nyní nám bylo jasné, že opolidé na nás mají po řád ještě spadeno a že si nás hlídají ze všech stran. Ve dne jsme se jich nemuseli moc obávat, ale bylo velmi pravděpodobné, že se v noci pokusí o náhlý přepad;

takže bude radno dostat se z jejich blízkosti, a to čím dříve, tím lépe. Ze tří stran jsme byli obklopeni samým lesem, a hvozd — toť léčka, do které nesmíme upadnout. Na čtvrté straně — což byl terén, svažující se směrem k jezeru — byla však toliko kleč, sem tam s nějakým stromem a s mýtinami. Tudy jsem — mimochodem řečeno — šel v noci na své osamělé pouti, a cesta by nás zavedla přímo k indiánským jeskyním. Ze všech těchto důvodů jsme se museli rozhodnout pro tuto trasu.

Jen jednoho jsme litovali, že se totiž musíme na dobro rozžehnat s naším původním táborem. Mrzelo nás to nejen kvůli zásobám, které tam zůstaly, ale především proto, že jsme ztráceli kontakt se Zambem, jedinou naší spojkou s okolním světem. Měli jsme ovšem slušnou zásobu střeliva a všechny pušky, takže jsme alespoň pro nejbližší budoucnost byli soběstační. Kromě toho jsme doufali, že se budeme moci brzo vrátit a obnovit spojení s naším černochem. Slíbil, že vytrvá na svém stanovišti, a nepochybovali jsme, že ve svém slově věrně dostojí.

Brzo po poledni jsme se vydali na pochod. Mladý náčelník kráčel jako první a ukazoval nám cestu, odmítl však rozhořčeně nést jakýkoliv náklad. Za ním šli oba přeživší Indiáni, se skrovným naším majetkem na zádech. My čtyři běloši jsme tvořili zadní voj. Pušky jsme měli nabitě a odjištěné. Když jsme vyrazili, zaznělo z tichých hustých lesů za námi mocné a sborové vytí opolodí. Snad vítězoslavně jásal, že odcházíme, snad považovali náš odchod za útěk a provázeli nás posměšnými projevy opovržení. Když jsme se ohlédl, viděli jsme toliko hustou hráz stromů, ale vytrvalé hulákání nám napovědělo, jak velké množství nepřátel tam číhá. Nicméně nás nikdo nepronásledoval a záhy jsme se dostali na volnější prostranství, mimo dosah jejich moci.

A jak jsem tak šlapal co poslední z naší čtveřice a koukal na své tři druhy před sebou, nemohl jsem se ubránit úsměvu, neboť skýkali podívanou skutečně jedinečnou. Je tohle opravdu elegantní, přepychu uvyklý lord John Roxton, jenž seděl onoho večera, obklopen perskými koberci a vzácnými obrazy v komnatě, zaplavené růžovým světlem barevných stínidel? A je toto skutečně ten impozantní profesor, jenž se nafukoval za mohutným psacím stolem nákladné studovny v Enmore Parku? A do třetice — může tenhle strašák být totožný s asketickým, distingovaným mužem, který se přihlásil o slovo na schůzi Zoologického ústavu? V celé Anglii by člověk nenašel odranější a zpustlejší trojici pobudů. Byli jsme, pravda, na náhorní planině pouhý týden, ale všechno náhradní šatstvo jsme měli v táboře dole pod útesy, a týden to byl pro nás perný. Poměrně nejlépe jsem na tom ještě byl já, protože jsem neprošel zajetím — a rukama — opolodí. Všichni tři moji přátelé přišli o

tropické přílby, a měli teď hlavy omotané kapesníky. Z obleků jim zbyly vlající cáry a tváře byly k nepoznání změněné strniskem vousů a špínou. Jak Summerlee, tak Challenger silně kulhali. Já sám — oslabený ranním šokem — jsem sotva pletl nohama a ani můj krk nezapomněl na vražednický stisk: byl jako zdřevěnělý. Byli jsme, jen co je pravda, zbědovaná parta, a když se naši Indiáni občas ohlédli a dívali se na nás zděšeně a užasle, vůbec jsem se jim nedivil.

Pozdě odpoledne jsme dorazili ke kraji jezera, a když jsme vyšli z křoví a spatřili před sebou vodní hladinu, naši domorodí přátelé vyrazili pronikavý výkřik radosti a dychtivě ukazovali na jezero. A podívaná, jež se nám naskytla, byla vpravdě nádherná. Po lesklé hladině se hnala velká flotila kánoí, mířící přímo k břehu, na němž jsme stáli. Když jsme je zhlédli, byly vzdálené ještě několik kilometrů, ale pluly velkou rychlostí a záhy byly tak blízko, že nás osazenstvo mohlo rozpoznat. V mžiku propukli v hřímavý jásot a viděli jsme, kterak povstávají a bláznivě mávají pádly i oštěpy. Potom se zase chopili pádel, překonali zbytek vzdálenosti rychlostí větru, vytáhli kánoe na svážný písčitý břeh, přihrnuli se k nám, a vrhnuvše se k zemi, hlasitými výkřiky zdravili mladého náčelníka. Nakonec k němu rychlými kroky přistoupil postarší muž. Byl ozdobený náhrdelníkem a náramkem z velkých lesklých skleněných korálů a přes ramena měl přehozenou kožišinu jantarově měňavé barvy. S vroucí něhou objal hochu, kterého jsme zachránili. Potom se ho něco zeptal, pak se podíval na nás a poté velmi důstojně přistoupil k nám a jednoho po druhém nás objal. Poté se z jeho rozkazu celý kmen na znamení holdu opět vrhl k zemi, tentokrát před námi. Mne osobně přivedl tento přehnaný projev úcty do rozpaků a tytéž pocity jsem četl ve tváři lorda Johna i Summerleea, Challenger však zářil na celé kolo a byl zřejmě v sedmém nebi. „Byť i nejsou na vysokém stupni vývoje,“ řekl, hladě si plnovous a zálibně přehlížeje ležící zástupy, „z jejich chování vůči nadřadějším osobnostem by si mohl vzít příklad ne jeden vyvinutější Evropan. Je zvláštní, jak správné jsou instinkty nezkažených lidí.“

Bylo jasné, že se domorodci nacházejí na válečné stezce, neboť jeden každý z nich měl oštěp — dlouhý bambus s kostěným hrotem — luk i šípy a za pasem kyj nebo kamenný bitevní mlat. Podle chmuřených, hněvivých pohledů, které vrhali na les, z něhož jsme přišli, a z častého opakování slova „doda“ jsme usoudili, že máme před sebou výpravu, která se vydala zachránit nebo pomstít hochu, jenž je zřejmě synem starého pohlavára. Nakonec Indiáni zahájili válečnou poradu. Posadili se do kruhu kolem starého a mladého náčelníka, zatímco my usedli opodál na čedičový balvan a sledovali průběh rokování.

Napřed promluvil několik bojovníků, načež se ujal slova náš mladý přítel. Obrátil se ke svému kmeni plamenným proslovem. Výraz jeho tváře a výmluvná gesta nám umožnily rozumět mu stejně dobře, jako bychom ovládali jejich řeč. „Proč bychom se měli vracet?“ řekl. „Dříve či později musí beztak dojít ke střetnutí. Vaši druhové byli zavražděni. Co na tom, že já jsem se vrátil živ a zdrav? Ostatní byli zabiti. Nikdo z nás si není jist životem. Ale nyní jsme shromážděni a připraveni.“ Pak ukázal na nás. „Tito zvláštní lidé jsou našimi přáteli. Jsou to velcí bojovníci a nenávidí opolidi stejně jako my. Vládnou,“ a při těch slovech ukázal k obloze, „hromem a bleskem. Kdy se nám podruhé naskytne taková příležitost? Dejme se do boje, a buď nyní zemřeme, nebo budeme nadále žít v bezpečí. Kdybychom se nyní ihned vrátili, nemuseli bychom se stydět před našimi ženami?“

Drobní rudí bojovníci viseli očima na rtech řečníka. Když domluvil, propukli v hřímavé volání souhlasu, mávajíce pozvednutými primitivními zbraněmi. Starý náčelník přistoupil k nám a něco se nás zeptal, přičemž ukázal rukou na lesy. Lord John mu posuňkem naznačil, aby na odpověď posečkal, a pak se obrátil k nám.

„Tot' se ví,“ řekl, „že záleží na vás, co chcete dělat. Pokud jde o mne, ten opičí pronárod má u mne vroubek a chci si to s ním vyřídit. Když to skončí tím, že opičáci zmizí z povrchu země, nemyslím, že by země po nich musela nosit smutek. Půjdu s našimi malými rudými kámoši a pomůžu jim ze šlamastiky. Co vy na to, mladý muži?“

„Samozejmě jdu s vámi.“

„A vy, Challenge?“

„Ujišťuji vás svou spoluprací.“

„A vy, Summerlee?“

„Velmi se uchylujeme od úkolu naší výpravy, lorde Johne. Když jsem opouštěl svou profesorskou katedru v Londýně, netušil jsem, že tak činím proto, abych vedl nájezd divochů na osadu antropoidních opic.“

„Vidíte, to jsme to dopracovali,“ řekl lord John s úsměvem. „Ale lítáme v tom — tak jak se rozhodnete?“

„Je to podnik pro nás krajně nevhodný,“ řekl Summerlee, nenapravitelný reptal, „ale když vy všichni půjdete, sotva bych mohl odůvodnit svou neúčast.“

„Je to tedy v suchu,“ řekl lord John, a obrátiv se k náčelníkovi, přikývl a plácl dlaní na pušku. Starý náčelník potřásl každému z nás po řadě rukou, zatímco jeho bojovníci provolávali slávu ještě hlučněji než předtím. Dnes už jsme nemohli vyrazit — bylo příliš pozdě —, a tak se Indiáni utábořili v

primitivním polním ležení. Na všech stranách začaly plápolat a čoudit jejich ohně. Skupinka mužů, která předtím odešla do džungle, se vracela a hnala před sebou mládě iguanodonta. I ono mělo na rameni asfaltovou čmouhu, a teprve nyní jsme pochopili, co znamená: jeden z Indiánů totiž předstoupil s výrazem vlastníka a dal souhlas k porážce zvířete. Svitlo nám, že ta obrovská zvířata zde jsou osobním vlastnictvím jako u nás skot — a záhadná asfaltová znamení že jsou prostě označením, komu ten který kus patří. Ohromní býložravci s miniaturním mozkiem byli tak bezmocní, tupí a krotcí, že je i dítě mohlo sehnat jako stádo a hnát na jatka. Do několika minut byl masitý kolos rozkrájen a jednotlivé kusy visely nad tuctem ohnišť, spolu s velkými lesklými rybami, které Indiáni ulovili v jezeře pomocí oštěpů. Summerlee si lehl do písku a spal, my ostatní však jsme se potulovali kolem jezera a snažili se získat další poznatky o této divné zemi. Dvakrát jsme našli jámy modrého jílu, jaký jsme viděli už v bažině pterodaktylů. Byly to staré vedlejší jícny sopky, které z nějakého důvodu vzbudily velkou pozornost lorda Johna. Challengeru zase nejvíce zaujal bublající, žbrblající bahnitý gejzír, na jehož hladině nějaký divný plyn vytvářel velké bubliny, jež po chvíli vždycky pukly. Challenger do jedné z nich strčil dutý rákos — a pak vykřikl radostně jako školák. Když se totiž dotkl rákosu rozžatou sirkou, rozlehla se ostrá rána, a na vzdáleném konci trubice se objevil modrý plamen. Ještě větší radost měl z dalšího pokusu: když na konec rákosu nasadil obrácený kožený pytlík a naplnil jej plynem z gejzíru, pytlík závratnou rychlostí vzlétl k obloze.

„Hořlavý plyn, podstatně lehčí vzduchu. Nepochybně obsahuje značné procento volného vodíku. Mladý příteli, myšlenkové zdroje profesora G. E. Ch. ještě nejsou vyčerpány. Snad se mi podaří ukázat vám, že suverénní mozek dokáže zapřáhnout všechnu přírodu do svých služeb." Zřejmě se zabýval nějakým tajným projektem, pýchou se už předem nafukoval, ale odmítal říct cokoliv bližšího.

Když jsem spatřil břeh jezera poprvé, zdál se mi stejně úžasný jako velká vodní plocha. Nyní nebylo na pobřeží vidět nic. Početnost lidí a hluk zaplašil všechno živé, a kolem tábora se nic nehnulo až na několik málo pterodaktylů, kteří kroužili vysoko nad našimi hlavami, čekající na mršiny. Načis to jinak tomu bylo na růžových vodách ústředního jezera. Vřelo a kypělo podivným životem. Velké, břidlicově šedé hřbety a vysoké pilovité hřbetní ploutve se náhle vynořily jakoby ze stříbrného krajkoví zpěněné vody a zase se potápěly do hlubin. Vzdálené písčné mělčiny se hemžily nemotornými živočichy. Rozeznali jsme velké želvy, neznámé ještěřky a pak něco velkého, plochého, co vypadalo jako svíjející se, roztřesená rohožka z černé, mastné kůže. Plácalo se

to pomalu po písčíně až se to doplácalo do vody. Tu a tam se vysoko nad hladinou objevily hadí hlavy. Svištěly vodou, s malým krejzlíkem pěny kolem krku a s dlouhou a zvrženou kormovou brázdou za sebou, a pluly s vlnicí se elegancí labutího krku. Ale to hlavní teprve přišlo, když jeden z těch domnělých hadů vyčvachtal na písčnou mělčinu, vzdálenou od nás jen několik set metrů, a ukázal nám, že neuvěřitelně dlouhý krk je posazen na krátký válcovitý trup, nesený dvěma páry tuleních ploutví. V tu chvíli propukli Challenger a Summerlee, kteří se k nám přidali, v dueto úžasu a obdivu;

„Plesiosaurus! Sladkovodní plesiosaurus!“ křičel Summerlee. „Že jsem se dožil takové podívané! Požehnaní jsme mezi zoology od počátku světa, drahý můj Challenge!“

Byla už noc a ohně našich divokých spojenců už žhnuly rudě v temnotách, než se nám podařilo přimět naše dva vědce, aby se vymanili z kouzla, kterým je uhranulo pravěké jezero. Ještě v úplné tmě, když jsme leželi na pláži, jsme slyšeli odfrkávání a šplouchání velkých zvířat, jež v něm žijí.

Ještě pořádně nesvítalo, a v našem táboru již bylo rušno, a o hodinu později jsme se vydali na památnou výpravu. Sníval jsem o tom, že bych se někdy mohl stát válečným dopisovatelem, ale ani v nejdivočejším snu bych si nebyl dovedl představit, jaká že to bude válka, o níž budu podávat zprávy. Nuže, zde je má první depeše z mého prvního bojiště.

Naše početní stavy byly za noci posíleny dalším oddílem jeskynních domorodců, takže naše jednotka čítala něco mezi čtyřmi a pěti sty mužů. První sled tvořil řetěz průzkumníků a za nimi postupoval valný voj v sevřené koloně vzhůru do stoupajícího svahu křovinatého terénu. V blízkosti okraje lesa se rozestoupili v široký nepravidelný roj kopiníků a lučištníků. Roxton a Summerlee zaujali postavení na pravém křídle, Challenger a já na levém. Voj kamenné doby jsme provázeli do bitvy, v ruku nejmodernější výrobky nejlepších puškařů Anglie.

Na nepřítele jsme nemuseli dlouho čekat. Z kraje lesa se ozval divoký, pronikavý křik a zpod stromů náhle vyrazila tlupa opolídí s kyji a kameny a zamířila rovnou do středu naší linie. Byl to manévr statečný, ale pošetilý, protože křivonozí opolidé byli špatní, nemotorní běžci, zatímco jejich nepřátelé byli mrštní jak kočky. Byla to hrozná podívaná. Rozběsnění opolidé se zvířecí pěnou u úst a s vypoulenýma očima se valili a marně sáпали na uskakující Indiány, zatímco se jim hroty šípů zabodávaly do kůže. Ohromný opočlověk s tuctem šípů v hrudi a mezi žebry se mihl kolem mne, řiče bolestí. Ze soucitu jsem mu prohnal kulku lebkou a opočlověk se složil do trávy. Ale

toto byl jediný výstřel, jenž za této fáze bitvy padl, protože útok směřoval proti středu bojové formace a tam si s ním Indiáni poradili bez našeho přispění. Myslím, že žádný z opolidí, kteří se tohoto výpadu účastnili, se nedostal zpět do spásného krytu hvozdů.

Mnohem vážnější byla situace, když jsme se, postoupivše, ocitli mezi stromy. Lítá, zoufalá bitva, jež se tam rozpoutala, trvala přes hodinu, a byly chvíle, kdy se zdálo, že nás válečná štěstěna opouští. Opolidé, ozbrojení těžkými kyji, skrytí do poslední chvíle v podrostu, se vrhali na Indiány a často pobili tři nebo čtyři, než byli sami skoleni oštěpy. Jejich děsné údery drtily všechno, nač dopadly. Jeden z nich rozbil Summerleeovu pušku napadrť a druhý úder by byl znamenal profesorovu smrt, nebýt toho, že kterýsi Indián probodl opolčlověku srdce. Jiní opolidé, kteří zůstali na stromech, na nás shora házeli kameny a těžké kusy dřeva, občas také některý na nás skočil a zuřivě bojoval, dokud nebyl skolen. Jednou se opolidem podařilo prolomit frontu našich spojenců, a nebýt spouště, kterou naše pušky působily v řadách nepřátel, Indiáni by určitě byli vzali nohy na ramena. Ale statečný starý náčelník obnovil bojový šik a vedl své lidi do protiútoků tak prudkého, že teď měli namále zase opolidé. Summerlee byl odzbrojený, ale já prázdnil zásobníky, jak nejrychleji jsem mohl, a z druhého křídla jsme slyšeli nepřetržitou palbu našich dvou druhů. A potom najednou padla na opolidi panika a jejich odpor se zhroutil. Rozprchli se na všechny strany, a ječíce a vyjíce, hledali spásu v podrostu a mlází. Naši spojenci zahájili pro následování prchajících nepřátel, a kraj se rozléhal divokým vítězoslavným pokřikem Indiánů. Tento den měl navždy skoncovat s porobou nesčetných generací, v tento den se měla vybit veškerá nenávist, odčinit krutost, již byli Indiáni vystaveni po všechny doby svých tísněných dějin, vzpomínky na kruté zacházení a pronásledování měly být vyhlazeny. Konečně, konečně dosáhl nadvlády opravdový člověk, a zvěročlověk, zvíře člověku jen podobné, bylo jednou provždy odkázáno na místo, jež mu přísluší. Opolidé prchali, seč byli, ale nedokázali uprchnout hbitým, mrštným svým pronásledovatelům, a odevšad z lesních houštin bylo slyšet jásavé výkřiky Indiánů, drnčení tětív, třesk lámajících se větví a dunivý dopad, když další opočlověk byl sestřelen ze stromu, kde se ukrýval.

Postupoval jsem za ostatními, když — kde se vzali tu, se vzali — lord John a Summerlee šli po mém boku.

„Vyřízeno," řekl lord John. „Myslím, že zapošívání můžeme přenechat Indiánům. Čím méně uvidíme, tím lépe asi budeme spát."

Challengerovi svítily oči krvežíznivostí. „Dostalo se nám výsady," křičel a vykračoval si pyšně jako bojovný kohout, „shlédnout jednu z typicky

rozhodných bitev světových dějin — jednu z bitev, které rozhodly o osudu světa. Co, přátelé, znamenají vítězství jednoho národa nad druhým? Nic. Jsou bezvýznamná, protože výsledky jsou vždycky stejné. Ale urputné zápasy v šerosvitu věků, když obyvatelé jeskyní obstáli proti čeládce tygrů, nebo když sloni prvně poznali, že jsou poraženi, to byla skutečná vítězství — triumfy s konečnou platností. A podivným řízením osudu nám bylo dopřáno spatřit takové utkání a přispět ke zdárnému zakončení takového zápasu. Od nynějška patří budoucnost na této planině provždy člověku."

Jen velmi robustní víra v účel mohla posvětit prostředky tak tragické. Když jsme společně postupovali lesem, nalézali jsme kupy opolidi, proklatých oštěpy či šípy. Tu a tam skupinky Indiánů k smrti ubitých značkovaly místa, kde nějaký opočlověk, zahnaný do úzkých, se postavil na poslední zoufalý odpor a draho prodal svůj život. A pořád jsme před sebou slyšeli halas a řev, jenž nám ukazoval směr pronásledování. Opolidé byli hnáni zpátky do svého města, tam se pokusili o obranu, byli znova poraženi na hlavu, a my se naskytli k hroznému závěrečnému výjevu. Indiáni zahnali nějakých osmdesát či sto samců, poslední přeživší opolidi mužského rodu, po obřadní mýtině k okraji útesů — do míst, kde jsme sami předevčírem zapůsobili. Právě když jsme přišli, zaútočil na ně půlkruh kopiníků a za minutu bylo po všem. Třicet či čtyřicet opolidi zahynulo na místě. Ty ostatní zatlačili Indiáni přes okraj propasti — a řvoucí, zmítající se opolidé padali jako kdysi jejich zajatci do hlubiny dvou set metrů a nabodávali se na špičaté bambusy.

Challenger měl pravdu, když řekl, že nadvláda člověka v zemi Maplea Whitea je navždy zajištěná. Opolidé mužského rodu byli vyhubeni, jejich město zničeno, samičky a mláďata čekal život v otroctví. Soupeření nepočítaných staletí vzalo krvavý konec.

Nám přineslo vítězství značné výhody. Zase jsme mohli navštívit tábor a dostat se k zásobám. Také jsme mohli navázat spojení se Zambem, jenž byl — i z té dálky — zděšen podívanou na lavinu opolidí, řítící se z kraje útesu.

„Jít pryč! Všichni jít pryč!" křičel na nás s očima navrch hlavy. „Jestli vy tam zůstat, čert vás všecky vzít!"

„Zdravý rozum promluvil jeho hlasem," řekl Summerlee vroucně. „Zažili jsme dostatek dobrodružství, jež jsou neslučitelná s naší letorou i s naším postavením. Připomínám vám váš slib, Challenge. Od této chvíle budete soustřeďovat všechny své schopnosti na jediný cíl: dostat nás z této hrozné země a dostat nás zpátky do civilizace."

Naše oči viděly slavné divy

Píši toto jako deník — zaznamenávám věci, jak se odehrávají, ale doufám, že než toto vyprávění ukončím, budu moci říct, že světlo konečně přece jen proniká mračny. Jsme zde jakoby uvězněni, neboť opravdu nevíme, jak bychom odsud unikli — a velmi na to žehráme. Nicméně si dovedu představit, že se jednoho dne budeme z nedobrovolného zdržení ještě radovat, protože uvidíme další divy této zvláštní země a tvorstva, jež ji obývá.

Vítězství Indiánů a vyhlazení opolidí znamenalo obrat v našich osudech. Od oné chvíle jsme opravdovými pány planiny, neboť domorodci k nám vzhlížejí se směsí strachu a vděčnosti, jelikož jsme jim tajemnými našimi silami pomohli zničit dědičného nepřítele. Byli by snad ve vlastním zájmu rádi, kdyby se zbavili tak nebezpečných a nevypočitatelných lidí, ale sami nenaznačili žádný způsob, jak bychom se dostali na rovinu pod námi. Pokud jsme rozuměli jejich posunčině, existoval tunel, kterým bylo možno na planinu vystoupit. (Jeho dolní konec jsme viděli.) Tudy zajisté pronikli na náhorní planinu v různých epochách jak opolidé, tak Indiáni, a i Maple White a jeho druh se sem dostali touže cestou. Loni však zde bylo děsné zemětřesení a horní konec tunelu se sesypal a v troskách prostě zmizel. Když jsme nyní posušky naznačovali, že bychom chtěli sestoupit, Indiáni pouze potřásali hlavou a krčili rameny. Nevíme, zda nám pomoci nemohou, nebo nechtějí. Na konec vítězného polního tažení Indiáni přihnali zbylé opolidi (jejich nářek byl hrozný) z jejich někdejšího sídla do blízkosti svých jeskyní, a tam se museli usídlit. Od nynějška budou otroky pod dohledem svých pánů. Byl to předobraz — drsný, zjednodušený, prvobytný předobraz Židů v Babylónu nebo Izraelitů v Egyptě. Za noci jsme slyšeli z lesa táhlé kvílení, když nějaký primitivní Ezechiél oplakával někdejší velikost a vzpomínal zaniklé slávy Opičino Města. Drvoštěpové a nosiči vody z nich budou nadále...

Dva dny po bitvě jsme se vrátili se svými spojenci do indiánské oblasti a utábořili se pod jejich útesem. Zvali nás, abychom se nastěhovali do jejich jeskyní, ale lord John s tím nijak nechtěl souhlasit. Zastával stanovisko, že bychom se ocitli v pasti, kdyby Indiáni projevili sklon ke zrádnosti. Za chovali jsme tudíž nezávislost a měli pro všechny případy zbraně po ruce, přičemž jsme s Indiány pěstovali přátelské styky. Také jsme neustále navštěvovali jejich jeskyně. Byly to místnosti vskutku pozoruhodné, ale nepodařilo se nám

určit, jde-li o díla lidských rukou, nebo přírody. Podlahy byly všechny na stejné úrovni a stejného geologického složení, a jeskyně samotné byly vyhloubeny do vrstvy nějakého měkkého nerostu, jež dělila tvrdý žulový podklad od sopečného čediče, který vytvořil útesy pod nimi.

Vchody do jeskyní byly asi třicet metrů nad zemí. Vedly k nim dlouhé kamenné schody, tak úzké a příkré, že žádné velké zvíře po nich nemohlo vystoupit. Sluje, uvnitř teplé a suché, měly podobu rovných, nestejně dlouhých chodeb, vedoucích přímo do masívu útesů. Hladké šedé stěny byly zdobeny množstvím vynikajících kreseb, pořízených ohořelými dřívky. Představovaly rozličná zvířata náhorní planiny. I kdyby všechno živé bylo smeteno ze země Maplea Whitea, budoucí cestovatel by na stěnách jeskyní našel bohaté svědectví o podivné zvířence — obrazy dinosaurů, iguanodontů a ryboještěrů —, která tu donedávna žila. Když jsme se dozvěděli, že lidé zde chovají iguanodonty jako krotká stáda, prostě jako chodící (nebo hopsající) skladiště masa, pojali jsme domněnku, že člověk, ač vyzbrojený jen primitivně, si zajistil naprostou nadvládu nad planinou. Bylo nám souzeno brzo zvědět, že tomu tak není a že je zde pořád ještě toliko trpěn. Bylo to třetí den poté, co jsme si zřídili tábor pod indiánskými jeskyněmi, když došlo k tragédii, jež nás vyvedla z omylu.

Challenger a Summerlee tu nebyli. Odešli k jezeru, kde několik domorodců podle jejich pokynů lovalo harpunami ještěrky, které profesori chtěli mít ve sbírkách. Lord John a já jsme zůstali v táboře, a větší počet Indiánů se zabýval různými pracemi na travnatém svahu pod jeskyněmi. Pojednou se rozlehl pronikavý, poplašný křik, a slovo „stoa“ znělo ze stovky úst. Odevšad přibíhali lidé, co jim nohy stačily, muži, ženy, i děti, a v bláznivé panice pádili do schodů a hrnuli se do jeskyní.

Když jsme se podívali nahoru, viděli jsme, že Indiáni na nás ze vchodu do jeskyní mávají a zvou nás do krytů. Lord John i já jsme každý popadli opakovačku a běželi se podívat, o jaké nebezpečí jde. Najednou z kraje nedalekého zalesněného pásu vyběhla skupina dvanácti či patnácti Indiánů. Utíkali, jako by jim v patách byla smrt — a skutečně byla: za nimi se hnaly dvě hrozné obludy z rodu nebo čeledě, jejíž představitel se nám dobýval do tábora a mne pronásledoval na mé osamělé pouti. Tvarem připomínaly ošklivé ropuchy a také skákaly, ale co do rozměrů byly neuvěřitelně veliké, větší než nejmohutnější slon. Dosud jsme je viděli pouze v noci — a jsou to skutečně noční lovci, kteří se ve dne ukazují jen tehdy, jsou-li vyrušeni ve svých doupatech, jak tomu bylo i v tomto případě. Nyní jsme tu stáli, ohromeni podívanou na ně, neboť barva jejich skvrnitě, bradavičnaté kůže byla měňavá,

jak tomu bývá u některých ryb, a sluneční svit je při každém jejich pohybu halil do oparu duhových barev.

Neměli jsme ovšem mnoho času na koukání, protože v mžiku dohnali uprchlíky a začali je vraždit. Zabíjeli je tím, že na jednoho po druhém nalehli plnou váhou, rozdrčenou a zmrzačenou obět' pak nechali ležet a hnali se po dalších lidech. Ubozí Indiáni ječeli hrůzou, ale byli bezmocní, a ani útekem se nemohli spasit před nemilosrdnou cílevědomostí a děsivou mrštností obludných netvorů. Padali jeden po druhém, a naživu jich snad bylo už jen p ůltuctu, když jsme jim — můj přítel a já — mohli vyrazit na pomoc. Naše zastání však nebylo nic platné a jenom nás zapletlo do stejného nebezpečí. Na vzdálenost pouhých dvou set metrů jsme vyprázdnili zásobníky, pálíce do netvorů kulku za kulkou se stejným účinkem, jako bychom po nich házeli papírovými kuličkami. Jejich tupý plazí organismus nevnímá rány a žád ná moderní zbraň nemůže zasáhnout životní centrum, protože tato zvířata nemají speciální ústředí v mozku. Jejich životně důležité nervové orgány jsou roztroušeny v míše. Maximum, čehož jsme mohli intervencí dosáhnout, bylo, odvést jejich pozornost zábleskem a třeskem našich pušek, zastavit tím na chvíli jejich postup a poskytnout domorodcům i nám časovou možnost dosáhnout schodů, vedoucích do bezpečí. Ale tam, kde nic nepo řídily kónické trhavé střely dvacátého století, tam uspěly indiánské otrávené šípy s hroty, máčenými v odvaru krutikv ětu a potřené mrtvolným jedem z mršin. Takovéto šípy ovšem nejsou nic platné lovcí, jenž by napadl zvíře. Krev v tělech takových netvorů obíhá totiž jen zvolna, pročež i účinek jedu je pomalý, a než zapůsobí, mohlo by zvíře svého nepřítel-lovce určitě dohnat a usmrtit. Zde však byla situace jiná. Jakmile se obludy, které nás honily, dostaly až ke schodištím, snesl se na ně shora fičící déšť šípů, neboť ve vchodech jeskyní a v každém výklenku, v každé škvíře útesu stáli lučištníci. Do minuty se bestie přímo ježily zabodnutými šípy, ale nebylo znát, že by poci ťovaly bolest. Drápaly se, slintajíce bezmocnou zuřivostí do schodů, které by je přivedly k vyhlédnutým obětem, vždycky se nemotorně vyhrabaly pár metrů nahoru a pak pokaždé zase sklouzly dolů na zem. Ale jed začal konečně působit. Jeden z dinosaurů chrčivě zachroptěl a velká, zavalitá palice mu poklesla na zem. Druhý začal skákat v nepravidelném kruhu dokola, vyrážíje p řitom pronikavý, skučivý řev. Potom, ulehnuv na zem, svíjel se po několik minut v agónii, než i on ztuhl a zůstal nehybně ležet. S jásavým křikem seběhli Indiáni z jeskyní a tančili kolem zdechlin šílený tanec vít ězství, jančice radostí, že další dva z nejnebezpečnějších nepřátel byli zahubeni. Ještě večer rozřezali a odstranili mrtvé dinosaury, ne aby jejich maso jedli — neboť jed byl stále

ještě nebezpečný —, ale aby hniloba nešířila nemoci. Leč velká plazí srdce — každé o rozměru polštáře — tu zůstala ležet, tepající zvolna a stejnoměrně, mírně se smršťující a rozpínající zde žila dále hrozným, samostatným životem. Teprve třetí den se energie ganglií vyčerpala, a ty dvě hrozné věci ztichly.

Jednou, až budu mít lepší psací stůl, než je plechovka od masové konzervy, a dokonalejší psací potřeby než špaček tužky a poslední, potrhaný a pomačkaný notes, jednoho dne napíšu podrobnější zprávu o indiánském kmeni Akkalů — o našem životě mezi nimi i o tom, co se nám podařilo zhlédnout ze zázraků země Maplea Whitea. Paměť mne při psaní nenechá na holičkách, protože pokud ve mně zbude jiskřička života, nezapomenu na nic, co jsem v této době zažil. Každá hodina, každý počín, všechno utkvívá v mysli zřetelně a jasně, jako první mimořádně zážitky z dětství. Žádné nové vjemy ani dojmy nemohou vyhladit vzpomínky tak hluboce vryté. Až nadejde vhodná doba, popíšu tu kouzelnou měsíční noc na velkém jezeře, kdy nám v indiánské rybářské síti uvázl mladý ichthyosaurus — ryboještěr, napůl tuleň, napůl ryba, podivná bytost, jež má po stranách čumáku oči, chráněné kostí, a třetí oko nahoře na hlavě; popíšu, jak nám ten ryboještěr málem převrhl kánoe, než jsme ho dotáhli na břeh. Bylo to téže noci, co z rákosí vystřelil zelený vodní had, jenž obtočil a unesl kormidelníka Challengerova kánoe. Povím také o tom velkém, bílém nočním stvoření — do dnešního dne nevíme, zda to byla šelma, nebo plaz —, jež žilo v hnusné bažině na východ od jezera a míhalo se tmou, jak jsme poznali podle slabého jeho světélkování. Indiáni měli z toho zjevení takový strach, že se neodvažovali ani do blízkosti dotyčného místa. A my — ačkoliv jsme podnikli dvě výpravy a pokaždé je viděli — my jsme nedokázali proniknout do bařiny, v níž to bydlelo. Mohu jenom říct, že nám to připadalo větší než kráva a že to vydávalo pižmový pach. Popíšu také velkého ptáka, jenž jednoho dne honil Challengea tak, že se profesor mohl zachránit jenom tím, že vyšplhal na skálu. Obludný pták z nadřádu běžců byl mnohem větší než pštros, měl supí krk a krutou hlavu. Vypadal jako krácející smrt. Když Challenger lezl na skálu, pták mu jediným klovnutím zahnutého zobáku urazil podpatek u boty, jako by jej někdo odsekl dlátem. Tentokráte to pro změnu vyhrály moderní zbraně. Velikánské zvíře, měřící od hlavy k noze čtyři metry, padlo za oběť Roxtonově opakovačce. Sesypalo se, obrovská hromada načepýřeného peří a kopajících nohou, a do poslední chvíle na nás civělo, žlutýma, nelítostnýma očima.

Byl to — jak na nás volal udýchaný, ale jásající profesor — pták-běžec zvaný fororachus. Kéž bych se dožil chvíle, kdy se jeho plochá, ohavná hlava ocitne

na čestném místě v Roxtonově sbírce trofejí. A neopomenu popsat toxodonta, obrovské třímetrové morče s vyčnívajícími hlodavými zuby. Složili jsme je za rozbřesku dne na břehu jezera, když pilo.

Toto všechno jednou popíši obšírněji, a kapitoly o rušných dnech něžně proložím líčením kouzelných letních večerů, kdy jsme pod tmavomodrou oblohou leželi v kamarádské pohodě na měkkém trávniku při okraji lesa a žasli nad neznámým ptactvem, jež tudy letělo, a nad podivnými zvířátky, která vylézala z doupatek a nor a zvědavě na nás jukala. Větve keřů, prohýbající se pod tíží lákavých plodů, se k nám skláněly, a kolem nás vykukovaly z trávy podivné, líbezné květiny. Pokusím se vyličit dlouhé měsíční noci, strávené na trpytivé hladině velkého jezera. Seděli jsme v kánoe a s úžasem, ba řekl bych, skoro zbožně jsme pozorovali velké kruhy, šířící se z místa, kde zašplouchala nějaká fantastická obluda; nebo zelený záblesk v hluboké vodě, když se tam pohnul tajemný obyvatel říše, kam neproniká světlo. Těmto výjevům se bude podrobně věnovat mé pero, až — až jednoho dne. . .

Ale, budete se mne ptát, nač vám byly lyrické selanky, proč jste takovým způsobem mařili čas, když jste se přece vy a vaši druhové měli dnem i nocí zabývat hledáním způsobu, kterak se dostat zpět do vnějšího světa? Na tuto otázku odpovídám, že jeden každý z nás o návrat usiloval, ale že naše úsilí bylo marné. Na jednu věc jsme přišli velmi brzo: Indiáni nám nepomohou. Ve všech ostatních ohledech byli našimi přáteli — nebo lze skorem také říci, že byli našimi oddanými otroky —, ale kdykoliv jsme naznačili, aby nám pomohli zhotovit a dopravit na kraj útesu plaňkový most, kterým bychom překlenuli propast, nebo když jsme je žádali o kožené řemeny či o liány, z nichž bychom upletli lana, která by nám pomohla, pokaždé jsme se setkali s dobráckým, ale nepřekonatelným odmítnutím. Usmívali se, mrkali na nás, potřásali hlavou — a tím to vždycky zmrzlo. Dokonce i starý náčelník nás odmítal stejně paličatě, a jenom Maretas — mladík, kterého jsme zachránili — byl jiný. Díval se na nás vážně a zamyšleně a posuňky nám dával znát, že želí zmaru našich přání. Od slavného triumfu nad opolidmi na nás Indiáni hleděli jako na superlidi, kteří v trubicích divných zbraní přechovávají vítězství. Patrně věřili, že budou mít štěstí, dokud budeme mezi nimi. Každému z nás velkoryse nabídli indiánskou dívku za manželku a každému samostatnou jeskyni, jen abychom zapomněli na domov a setrvali nadobro v jejich zemi. Všechno se to zatím odehrávalo po dobrém, byť se i naše a jejich přání tak velmi rozcházela; ale nabyli jsme pevného přesvědčení, že naše plány, kterak sestoupit, musíme zachovávat v tajnosti, neboť jsme měli

důvodné obavy, aby se Indiáni nakonec nepokusili držet nás zde násilím. Navzdory riziku, jež představovali dinosauři (nebezpečí ovšem nebylo velké, leda v noci, neboť dinosauři, jak jsem asi už řekl, vědné vyspávají), jsem za poslední tři týdny dvakrát zašel do starého tábora, především proto, abych promluvil s naším černochem, který ještě pořád dlel pod útesem jako stráž a hlídka. Usilovně a dychtivě jsem se díval po velké pláni a nadějně vyhlížel, zda v dáli nespatřím pomoc, o kterou jsme se modlili. Ale rovina tečkovaná kaktusy zela prázdnotou a táhla se bezútěšně až k lemu vzdálených houštin. „Už teď brzo přijít, masa Malone. Než týden minout, Indiáni být zpátky a přinést provazy a dostat vás dolů," halekal povzbudivě dobrák Zambo.

Na zpáteční cestě z druhé návštěvy tábora jsem zažil překvapení. Přenocovav v táboře, vracel jsem se povědomou stezkou a spatřil v místech, vzdálených asi dva kilometry od bažiny pterodaktylů mimořádný zjev: krácející lešení v podobě zvonu. Ukázalo se, že to je člověk, obklopený konstrukcí nebo klecí z ohnutých rákosů. Když jsem se tomu přiblížil, můj údiv ještě vzrostl, neboť uvnitř byl lord Roxton. Když mě spatřil, vyklouzl z podivného obalu a šel mi v ústrety. Smál se, ale měl jsem dojem, že je trochu v rozpacích.

„Koukáte, mládenče, vidte?" řekl. „Ale kdo by si byl pomyslel, že vás tady potkám."

„Proboha vás prosím, co to děláte?" zeptal jsem se ho.

„Jdu navštívit své přátele, pterodaktyly." „Ale proč?"

„Jsou to přece zajímavá zvířátka — ale málo družná! A snad sám pamatujete, že se vůči cizincům chovají dokonce vyloženě hrubě a ošklivě. Pořídil jsem si tohle lešení právě proto, aby mi nemohli projevovat přízeň příliš dotěrně."

„Ale co vůbec pohledáváte v bažině?" Tázavě se na mne zadíval a viděl jsem na něm, že uvažuje, co odpovědět.

„Myslíte, že jenom profesoři smějí být vědychtiví?" řekl nakonec. „Chci ty roztomilé broučky poznat zblízka. A to vám musí stačit."

„Nezlobte se na mou zvědavost," řekl jsem.

Dobrá nálada se mu vrátila a zasmál se. „Nezlobím se, mladý muži. Chci Challengerovi přinést jednoho z těch spratků, mládě, čertovo kuřátko. To je jeden z mých úkolů. Ne, nechci, abyste mne doprovázel. Mně se v té kleci nemůže nic stát. Vy to o sobě tvrdit nemůžete. Tak nashle—. Do setmění jsem zpátky v táboře."

Obrátil se a odešel, a ještě jsem ho viděl putovat lesem v té divné kleci.

Bylo-li chování lorda Roxtona v oné době divné, bylo Challengerovo chování arcidivné. Nepřeháním, řeknu-li, že Challenger působil na indiánské ženy nadmíru přitažlivě, a kudy chodil, tudy nosil s sebou velkou palmovou

ratolest. Ratolestí jako plácačkou na mouchy odháněl ženy, když mu jejich pozornost šla příliš na tělo. K nejlegračnějším vzpomínkám, které si odsud odnesu, patří groteskní podívaná na Challengeera, jak si vykračuje obvyklým svým krokem tanečního mistra — ale tentokrát podobný operetnímu sultánovi, v ruce palmový odznak svého majestátu, s naježeným plnovousem před sebou a za sebou se zástupem vyjevených indiánských děvčat, spoře oděných v přehoz z lýčí.

Pokud jde o Summerleea, ten byl plně pohřížen ve studium zdejších členovců a ptactva. Všechn svůj čas, pokud nenadával Challengerovi obšírně za to, že se nestará o naše vysvobození, věnoval konzervaci a popisu budoucích exponátů.

Onoho času Challenger každého rána mizíval neznámo kam, a občas se vracel, tváře se důležitě a důstojně jako člověk, jenž na svých ramenou nese sám a sám břímě velikého podnikání. Jednoho dne nás, s palmovou ratolesť v ruce a s obvyklou vlečkou fascinovaných ctitelek za sebou, zavedl do své záhadné dílny a zasvětil nás do tajů svého plánu.

Dílnou byla mýtinka uprostřed palmového hájku. Střed mýtinky tvořil bublající bahnitý gejzír, jaký jsem již popsal. Kolem jeho okraje se povalovalo množství řemínků a řemenů z iguanodontí kůže. Kromě toho tam na zemi ležela velká splasklá mázdra, o níž se později ukázalo, že to je oškrábaný a usušený žaludek velkého jezerního ryboještěra. Tento velký měch byl najednom konci úplně sešitý. Na druhém byl ponechán pouze malý otvor. Do něho Challenger zasunul několik bambusových trubek, které byly druhým koncem spojené s jakýmsi obrácenými kornouty. Nebyly to ovšem papírové kornouty, nýbrž duté kužele z jílu, které chytaly plyn, vyvěrající z bublajícího gejzíru, a odváděly ho bambusovými trubkami do připraveného měchu. Někdejší ryboještěří žaludek se zvolna nadýmal a jevil tak silný sklon uletět, že Challenger obtočil řemeny a lana, přišitá k měchu, kolem okolních stromů. Do půl hodiny byl z žaludku pořádný balón, a podle toho, jak škubal řemením a jak napínal provazy, jsme usoudili, že by byl schopen zvednout řádné břemeno. Challenger tu stál jako šťastný otec, předvádějící své prvorozeně. Usmíval se, hladil si plnovous, a záře sebelibou spokojeností, zíral na to, co stvořil jeho mozek. — Jako první se ozval Summerlee.

„Snad si, Challengeere, nemyslíte, že v tom vašem patentu poletíme?“ řekl jedovatě.

„Myslím si, můj drahý Summerlee, že byste se měl především podívat, co ten balón dokáže. Až poznáte jeho sílu, zajisté se mu bez váhání svěříte.“

„Tento nápad můžete rovnou pustit z hlavy," řekl Summerlee energicky. „Za nic na světě bych se nedopustil takové ztřeštěnosti. Lorde Johnne, spoléhám na vás, že toto bláznovství nebudete podporovat."

„Prachset inteligentní fidlátko," řekl náš člen Horní sněmovny. „Rád bych viděl, co to umí."

„Vaše přání bude splněno," řekl Challenger. „Po řadu dní jsem věnoval všechnu svou mozkovou kapacitu problému, jak sestoupíme z těchto útesů. Přesvědčili jsme se, že nemůžeme slézt po skalní stěně a že žádný tunel neexistuje. Nejsme ani s to zbudovat most, po kterém bychom se dostali na skalní ‚věž‘, z níž jsme sem přešli. Bylo tedy na mně, najít nějaký jiný způsob přesunu. Nedávno jsem našeho mladého přítele upozornil, že z gejzíru vyvěrá čistý vodík. Tento poznatek vedl zcela přirozeně k představě balónu. Musím se přiznat, že jsem při rozvádění té myšlenky narazil na nesnáz, odkud vzít obal, jenž nepropouští plyn. Úvaha o enormních vnitřnostech zdejších ještěřů mi vnukla řešení problému. A hle — zde vidíte výsledek!"

Challenger zasunul levou ruku pod klopou rozedraného saka a pravicí pyšně ukázal před sebe. V tu chvíli už nabyl ryboještěří žaludek kulaťoučkého tvaru skutečného balónu a mocně škubal svými pouty.

„Vyložené pominutí smyslů," vrčel Summerlee. Lordu Johnovi se nápad ohromně líbil. „Náš staroušek má za ušima, vidíte," zašeptal mi a pak se hlasitěji otázel Challengea: „Bude u toho nějaká gondola?"

„Gondola je příštím bodem mého programu. Už vím, z čeho ji vyrobit a jak bude k balónu připevněna. Zatím vám toliko chci ukázat, že můj aparát dokáže unést váhu každého z nás." „Míníte snad váhu nás všech?" „Nikoliv. Můj plán počítá s tím, že se sneseme dolů jeden po druhém jako padákem. Balón pak bude vždycky vytažen zpátky nalioru způsobem, ježž snadno zdokonalím. Balón splní dokonale svůj úkol, unese-li jedince a posadí-li ho bez úhony dole na zem. Nyní vám předvedu jeho vzrůsnost."

Challenger přitáhl kus čediče notné velikosti; ke kameni bylo přivázáno lano, které jsme poznali, neboť nám pomáhalo při zlézání „věže" a při dopravě zásob z „věže" na náhorní planinu. Lano — jak se jistě pamatujete — měřící kolem třiceti metrů, bylo sice tenké, ale velmi pevné. Dále přinesl Challenger velký kožený obojek, nebo chcete-li límec, z něhož splývaly četné řemeny. Tento límec položil Challenger na kopuli balónu, a řemeny pak pod balónem shrnul a přivázal k čediči. Toto uspořádání zaručovalo, že váha břemene bude stejnoměrně rozložena po povrchu balónu. Měli jsme tedy před sebou balón, pod ním kus čediče (jako prozatímní gondolu) a naše lano, přivázané k čediči. Volný konec lana si Challenger třikrát omotal kolem své paže.

„A nyní, pánové," řekl profesor, usmívaje se v libém očekávání triumfu, „vám předvedu tažnou sílu svého balónu." A při těch slovech nožem prořízl četné řemeny, poutající balón ke stromům. Nikdy ještě nebyla naše výprava tak blízka kompletnímu vyhlazení. Nadmutý měch vyletěl, jako by ho vystřelil, hroznou rychlostí do vzduchu. V mžiku — a nedobrovolně — vyskočil i Challenger, neboť ho balón táhl za sebou vzhůru. Taktak jsem stačil obemknout pažemi pas vznášejícího se profesora, ale i já jsem pocítil šubnutí a ocítl se ve vzduchu. Lord John přiskočil, a s virtuozitou baseballového hráče, jenž zastavuje protivníka, mi pažema sevřel lýtko jako svěrákem, ale cítil jsem, že i on začíná stoupat. Na okamžik jsem měl bláznivou vidinu: čtyři dobrodruzi se vznášejí jako růženec vuřtů nad zemí, kterou prozkoumávali. Naštěstí nebyla odolnost lana tak bezmezná, jako vznos toho pekelného stroje. Rozlehlo se ostré prásknutí, jako když bičem mrskne, a my všichni se váleli na zemi, omotaní smyčkami lana. Když jsme se vyprostili a jakžtakž stáli na nohách, viděli jsme vysoko, vysoko na tmavomodré obloze černou tečku. Byl to kus čediče, jenž si to hasil neznámo kam.

„Výborně!" křičel nezmarný a nezkrotný Challenger a mnul si odřenou paži. „Krajně důkladná a uspokojivá zkouška! Ani já jsem nemohl očekávat takový úspěch. Do týdne, pánové, bude k dispozici druhý balón a můžete se spolehnout, že vykonáme první etapu cesty domů bezpečně a v pohodlí." Až dosud jsem zaznamenával předchozí události postupně, tak jak se přiházely.

Nyní však sepisuji závěr svého vyprávění už ve starém táboře, kde Zambo na nás tak dlouho čekal. Drsná skaliska útesů strmí nad námi, a za jejich korunou, na náhorní planině, jsme nechali — jako sen — za sebou všechna nebezpečství a všechny nesnáze. Dolů jsme se dostali bezpečně, byť i způsobem naprosto neočekávaným, a jsme všichni zdraví a v pořádku. Do šesti týdnů, nejdéle za dva měsíce budeme v Londýně, a je docela možné, že tento dopis nebude mít před námi velký předstih. Naše srdce i myšlenky už toužebně zalétají k velké metropoli, jež ve svých zdech chová tolik nám drahého.

K obratu v našich osudech došlo večer onoho dne, kdy jsme zažili nebezpečné dobrodružství s domácíky vyrobeným balónem profesora Challengea. Už jsem řekl, že jediným člověkem, jenž projevoval trochu porozumění pro naši snahu dostat se z planiny, byl mladý náčelník, kterého jsme svého času zachránili. Maretas byl jediný, kdo si nepřál držet nás proti naší vůli v cizí zemi, a dal nám to najevo výmluvnou řečí posuňků. Onoho večera po setmění přišel do našeho malého tábora pod jeskyněmi a obrátil se přímo ke mně, což

ostatně činíval i jindy, patrně proto, že jsem mu byl věkem nejbližší. Tentokrát mi nenápadně podal svitek stromové kůry, a ukázav rukou vážně na řadu jeskyní nad námi, přiložil ukazováček ke svým rtům na znamení tajnosti, načež se tiše vrátil ke svým soukmenovcům.

Vzal jsem smotek ke světlu ohně, a všichni jsme jej zkoumali ze všech stran. Rozmotaná kůra měřila přibližně třicet na třicet centimetrů a nesla na vnitřní straně řadu podivných značek, které zde reprodukuji.

Značky byly pečlivě nakreslené dřevěným uhlím na bílou plochu a v prvním okamžiku jsem měl dojem, že jde o noty nějaké primitivní partitury. „Ať je to cokoliv," řekl jsem, „odpřísáhl bych, že to je pro nás důležité. Bylo to znát na jeho tváři, když mi to dával."

„Ledaže by to byl primitivní kanadský žertík," ozval se Summerlee. „Smysl pro humor dlužno považovat za jednu z nejzákladnějších vymožeností vyvíjejícího se člověka."

„Je to nesporně nějaké písemné sdělení," řekl Challenger.

„Mně to připadá jako příspěvek do hádankářské rubriky: Sestavte z čárek písmena, z písmen slova. .. Správný luštitel obdrží. . .," poznamenal lord John, jenž stál za námi, natahoval krk a koukal nám přes ramena. Pojednou vztáhl ruku a zmocnil se záhadného svitku.

„Při svatém Jiřím drakobijci!" zvolal, „myslím, že jsem na to přišel. Náš benjamínek to uhodl okamžitě. Podívejte se! Kolik značek je zde nakresleno? Osmnáct. Když se nad tím zamyslíte — ono těch jeskynních vchodů nad námi je také osmnáct."

„Však Maretas také ukazoval nahoru, když mi to dával," řekl jsem.

„Jsme tedy na správné stopě. Toto je schéma jeskyní. Jasně. Je jich osmnáct v

jedné řadě, některé jsou krátké, některé hluboké, některé se větví — sami jsme to viděli. Je to mapa — a zde je křížek.

Co znamená? Označuje jeskyni, která je mnohem hlubší než ostatní.. ."

„... a prochází celou stěnou útesu!" zvolal jsem. „Myslím, že náš mladý p řitel hádanku rozluštil," řekl Challenger. „Není-li tomu tak, nechápu, proč by nás Maretas na ni upozorňoval. Vždyť ten člověk má velmi pádný důvod, aby nám přál. Ale prochází-li jeskyně skutečně celým útesem a ústí-li na odpovídajícím místě druhé strany, pak by nám zbývalo sestoupit pouhých třicet metrů." „Třicet metrů!" reptal Summerlee. „Ale naše lano má po řád ještě víc než třicet metrů," zvolal jsem. „Určitě bychom se dostali dolů." „A co Indiáni v té jeskyni?" namítal Summerlee.

„V žádné z jeskyní přímo nad námi Indiáni nebydlí," řekl jsem. „Používají těch slují jako sýpek a skladišť. Nemohli bychom rovnou jít a podívat se, jak to vypadá?"

Na náhorní planině rostou stromy, jež mají suché, živící prostoupené dřevo. Náš botanik je označuje za druh araukárií — naši Indiáni z nich vyrábějí pochodně. Každý z nás popadl otýpku toho chrastí a všichni jsme se vydali na průzkum. Po schodech zarostlých plevelem jsme vystoupili k označené jeskyni a zjistili, že je vskutku prázdná až na velké množství obrovských netopýrů, kteří nám létali kolem hlavy, když jsme začali do sluje po stupovat. Nechtíce budít pozornost Indiánů, klopýtali jsme potmě tak dlouho, dokud jsme neměli za sebou několik zákrutů chodby a nebyli už pořádný kus v nitru jeskyně. Pak jsme konečně rozžehli pochodně. Byli jsme v krásném suchém tunelu, jehož hladké zdi byly pokryty domorodými kresbami. Nad hlavou jsme měli klenutý strop, pod nohama bílý, třpytící se písek. Dychtivě jsme spěchali dál, až se nám pojednou vydral z hrdla sten trpkého zklamání: ocitli jsme se před hladkou skalní stěnou, masivní a jednolitou, bez jedinké škvíry, co by myšce postačila. Tudy pro nás nebylo úniku.

Stáli jsme tu s hořkostí v srdci a žehrali na nečekanou překážku. Skalní stěna nebyla důsledkem žádného zemětřesení, jak tomu bylo v případě tunelu. Toto byla od samého počátku slepá ulička. „To nic, přátelé," řekl nezdolný Challenger. „Pořád ještě platí můj slib. Budeme mít balón."

Summerlee zaúpěl.

„Nejsme snad v nesprávné jeskyni?" dal jsem na uvažanou.

„Kdepak," řekl lord John s prstem na mapě. „Zmehlo nám. Jsme v sedmnácté jeskyni zprava a v druhé zleva. Je to určitě ta označená sluj. Nedá se nic dělat."

Podíval jsem se na rozmotaný svitek a radostí jsem vykřikl.

„Už to mám! Pojd'te za mnou! Pojd'te za mnou!" S pochodní v ruce jsem klusal zpět cestou, jíž jsme přišli. „Zde," řekl jsem a ukázal na zem, kde ležely ohořelé sirky, „zde jsme si rozsvítili." „Tak jest."

„Vidíte na mapě, že tato jeskyně se štěpí ve dvě sluje, a my jsme to rozcestí minuli dříve, než jsme rozžali pochodně. Když se budeme vracet, najdeme po pravici vchod do delší větve jeskyně."

Bylo tomu tak, jak jsem řekl. Ušli jsme sotva padesát kroků, když jsme spatřili velký černý otvor, zející ve stěně. Odbočili jsme tam a zjistili, že to je mnohem širší a delší chodba než ta, kterou jsme šli předtím. Pospíchali jsme, hnáni netrpělivostí a lapající po dechu, a když jsme urazili několik set metrů, spatřili jsme pojednou v černé tmě klenby před námi svit temně rudého světla. Žasnouce, civěli jsme na nevysvětlitelný úkaz. Vypadalo to jako nehybná plamenná stěna stojící napříč slují, stěna, jež brání další naší cestě. Chváтали jsme podívat se na překážku zblízka. Plamen nevydával žádný zvuk, žádné teplo, plamen ani nezaplápolal — ale pořád před námi žhnula ta velká světelná opona, stříbřící celou sluj a měnící písek v brilantovou drť. Až v bezprostřední blízkosti jsme zjistili, že zář má kruhovitý okraj.

Měsíc, při Drakobijci!" vykřikl lord John. „Máme vyhráno, hoši! Máme vyhráno!"

Byl to skutečně měsíc! Úplněk svítil rovnou do otvoru ve vnější stěně útesu. Byla to malá trhlina, ne větší než okno, ale našim účelům dokonale stačila. Když jsme s nataženým krkem koukali průrvou, viděli jsme, že sestup nebude obtížný ani dlouhý, neboť naše „okno" nebylo příliš vysoko nad plání. Nebylo ovšem divu, že jsme otvor nerozpoznali už zdola, neboť koruna útesů zde vyčnívala nad stěnu. Bylo očividně tak nemožné útes v těchto místech zlézt, že jsme tomuto úseku při naší okružní cestě ani nevěnovali bližší pozornost. Nyní jsme si zjistili, že pomocí lana budeme moci sestoupit, a v bujaré náladě jsme se dali na zpáteční cestu, abychom byli co nejdříve v táboře a mohli se připravit na zítřejší večer.

Přípravy jsme museli vykonat rychle a tajně, neboť nebylo vyloučeno, že by nás Indiáni mohli zadržet ještě v poslední chvíli. Rozhodli jsme se zanechat zde všechny věci, kromě pušek a střeliva. Ale Challenger měl hromadu neskladných věcí, které chtěl mermomocí vzít s sebou, a zejména jedno zavazadlo, o kterém ještě nesmím mluvit, nám dalo práce ažaž. Den minul pomalu, ale když se setmělo, byli jsme připraveni k odchodu. Stěhování věcí do schodů bylo lopotné, ale všechno jsme zvládli, a nakonec jsme se zastavili u vchodu do jeskyně, podívat se ještě naposledy na tuto zvláštní zemi,

rozhlédnout se po krajině, jež bude asi vbrzku, žel, znesvěcená zevlujícími zvědavci, kořistí lovců a hledačů pokladů, ale jež zůstane pro každého z nás zemí kouzelných snů, nádhery a romantiky, velkých rizik, velkého utrpení a velkého poučení, jež zůstane *naší zemí*, jak jí něžně říkáme a navždy budeme říkat. Ze sousedních jeskyní po naší levici se linulo do houstnoucí tmy na - rudlé, přívětivé světlo ohnišť. Ze svahu pod námi k nám stoupaly hlasy smějících se a zpívajících Indiánů. Za nimi dlouhá pásma hvozdů — a z jejich středu hlubokým šerem matně prosvítalo velké jezero, líheň podivných nestvůr. Právě, když jsme se dívali, z temnoty jasně zazněl vysoký zpola řičivý, zpola kvílící křik, hlas nějakého tajemného zvířete. Byl to hlas samotné země Maplea Whitea, jež nám dává sbohem. Obrátili jsme se a rychlými kroky vešli do sluje, jež vede domů.

O dvě hodiny později bylo všechno — my, naše zavazadla a všečen náš majetek — dole, u paty útesu. Stěhování se odbylo hladce a potíže byly jen s Challengerovou bednou. Ponechávající všechno na místě, vydali jsme se okamžitě na cestu k Zambově táboru. Když jsme se mu na rozbřesku dne blížili, dožili jsme se nemalého překvapení:

místo jednoho ohně, hořel jich na pláni tucet! Záchranná četa dorazila. Bylo to dvacet poříčních Indiánů s trámy, provazy a se vším, čeho je třeba k přemostění propasti. Tak alespoň nebudou potíže s dopravou zavazadel, až zítra nastoupíme zpáteční cestu k Amazonce.

A tak v pokorném a vděčném rozpoložení myslí končím zpravodajství. Naše oči spatřily veliké divy a naše duše jsou očištěny utrpením, jež bylo naším údělem. A každý z nás je dnes svým způsobem lepší a moudřejší. Možná že se zastavíme v Belému, abychom se vybavili na další cestu. Učiníme-li tak, bude tento dopis mít před námi náskok o jeden poštovní kurs.

Nezdržíme-li se v Belému, dojde psaní do Londýna současně se mnou. Tak či onak, doufám, drahý pane šéfredaktore McArdle, že Vám budu moci už velmi brzo potřást rukou.

Mohutné finále

Považuji za svoji povinnost vzdát zde dík všem našim přátelům v povodí Amazonky za převelkou laskavost a za pohostinství, poskytnuté nám za zpáteční cesty. Obzvláště bych chtěl poděkovat seňoru Penalosovi a ostatním úředníkům brazilské vlády za mimořádná opatření, jimiž nám usnadnili cestu, a seňoru Pereirovi v Belému, jehož předvídavosti a prozíravosti vděčíme za to, že jsme v den příjezdu našli kompletní nové ošacení, jež nám umožnilo vrátit se do civilizovaného světa civilizovaně. Vypadá jako černý nevděk, že jsme svým hostitelům a dobrodincům jejich četné laskavosti opláceli obmyslnými nepravdami, ale za daných okolností jsme vsutku neměli jiné možnosti, a říkám jim nyní rovnou a naplno, že budou toliko mařit čas i peníze, pokusí-li se jít v našich stopách. I všechna vlastní jména, obsažená v našich zprávách byla pozměněna, a jsem si naprosto jist, že i ten, kdo náš cestopis prostuduje co nejpozorněji, se nakonec ocitne tisíce kilometrů od naší neznámé země.

Domnívali jsme se, že vzrušení, vyvolané v části Jižní Ameriky naším průjezdem, je věc ryze místní, a ujišťuji přátele v Anglii, že jsme neměli ani tuchy o pozdvížení, které v Evropě vyvolaly už pouhé pověsti o našich dobrodružstvích. O napětí, jež zavládlo nejen ve vědeckém světě, ale i v široké veřejnosti, jsme zvěděli teprve v době, kdy se naše parolod' *Ivernia* přiblížila na osm set kilometrů k Southamptonu, neboť od té chvíle jsme byli zaplavováni bezdrátovými telegramy redakcí a tiskových agentur, jež nabízely velké částky i za krátkou depeši o výsledcích naší výpravy. My čtyři však byli dohodnuti neposkytnout tisku žádné konkrétní informace, dokud se nesejdeme s funkcionáři Zoologického ústavu. Jelikož oni nás delegovali, považovali jsme za svou povinnost podat zprávu jim jako prvním.

Southampton byl plný reportérů, ale i jim jsme striktně odmítli poskytnout jakékoliv informace. Přirozeným důsledkem toho bylo, že se pozornost nejširší veřejnosti upjala na schůzi Zoologického ústavu, určenou na večer 7. listopadu. Pořadatelé správně odhadli, že by dvorana ústavu byla příliš malá, a podařilo se jim získat Královninu dvoranu na Regentově třídě. Dnes už všichni víme, že organizátoři mohli schůzi klidně svolat do největšího sálu

Londýna, do Albert Hallu — a ještě by se nebylo dostalo místa na všechny zájemce.

Velké shromáždění bylo svoláno na druhý večer po našem příjezdu. První večer jsme museli — jakž jistě nepochybujete — věnovat jeden každý naléhavým osobním záležitostem. O mé vlastní osobní záležitosti nemohu v tuto chvíli ještě promluvit. Snad později, s větším časovým odstupem, budu s to o ní přemýšlet, ba snad i mluvit s menším pohnutím mysli. Vyjevil jsem čtenáři na počátku tohoto vyprávění, v čem byl zdroj mé aktivity. Patrně by se slušelo, abych příběh dále rozvedl a ukázal, jak všechno nakonec dopadlo. . . A přece je možné, že přijde den, kdy budu rád, že věc skončila tak, jak skončila. Dostalo se mi alespoň popudu, abych se zúčastnil slavného dobrodružství, a nemohu nebýt vděčen síle, která mne k tomu přiměla.

A nyní je na řadě poslední, vrcholná, památná ' kapitola našeho dobrodružství. Když jsem si lámal hlavu, jak ji nejlépe popsat, padl můj zrak na výtisk ranního vydání mých vlastních novin, *Gazetty* s datem 8. listopadu, jež přinesla podrobnou a znamenitou zprávu, kterou napsal můj přítel a kolega-reportér Macdona. Co lepšího bych mohl udělat než převzít jeho práci — s nadpisy, a vůbec jak stojí a leží? Připouštím, že reportáž *Gazetty* je poněkud nadnesená (což je pochopitelný hold vlastní podnikavosti, neboť *Gazetta* přece vyslala do Jižní Ameriky svého redaktora) —, ale ani ostatní velké deníky neskrbily chválou. A zde tedy k vám mluví svou reportáží můj přítel Mac:

NOVÝ SVĚT
VELKÁ SCHŮZE V KRÁLOVINĚ DVORANĚ
BOUŘLIVÉ SCÉNY
MIMOŘÁDNÝ INCIDENT
CO TO BYLO
NOČNÍ VÝTRŽNOSTI NA REGENTOVĚ TŘIDĚ

(Od našeho zvláštního zpravodaje)

Živě přetřásaná a s napětím očekávaná schůze Zoologického ústavu, svolaná, aby vyslechla zprávu ověřovacího komitétu vyslaného do Jižní Ameriky přezkoumat tvrzení profesora Challengeera o prehistorickém životě přežívajícím na zmíněné pevnině, jež se včera večer konala v Královině dvoraně, bude jistě zapsána zlatým písmem do letopisů vědy, neboť rokování bylo tak pozoruhodného a senzačního rázu, že nikdo z přítomných na ně nezapomene. (O bratře písáři Macdono, jak obłudně dlouhá to úvodní věta!) Vstupenky byly — teoreticky — vyhrazeny členům ústavu a jejich přátelům,

ale v takovýchto případech je „přátelství“ pojem velmi pružný, a veškeré prostory velké dvorany byly do posledního místečka zaplněny pozvanými hosty už dlouho před zahájením schůze, jež bylo stanoveno na osmou hodinu večerní. Ostatní zájemci — neprávem popuzení tím, že nedostali vstupenky — vzali ve tři čtvrtě na osm vchody dvorany útokem, jenž se neobešel bez dlouhých potyček, za nichž byla raněna řada lidí, včetně inspektora Scobla z divise H metropolitní policie, jenž žel utrpěl zlomeninu nohy. Počítá se, že po této neospravedlnitelné invazi, jež zaplnila nejen všechny chodby, ale vnikla dokonce i do prostorů, vyhrazených tisku, očekávalo příchod cestovatelů bezmála pět tisíc lidí. Cestovatelé potom usedli v první řadě tribuny, kde už byl shromážděn výkvět vědeckého světa nejen Anglie, ale i Francie a Německa. I Švédsko bylo zastoupeno, a to profesorem Sergiem, slavným zoologem uppsalské university. Příchod čtyř hrdinů byl uvítán způsobem vpravdě pozoruhodným a demonstrativním: obecnost povstala a po několik minut jim provolávala slávu. Bystrý pozorovatel však byl s to rozpoznat v potlesku i příznaky nesouhlasu a mohl soudit, že rokování bude spíš pohnuté než harmonické. Lze však bezpečně konstatovat, že nikdo v tu chvíli neměl ani potuchy, jak mimořádný obrat tato schůze nakonec vezme.

O vzhledu našich čtyř pocestných není třeba se šířit, neboť jejich fotografie přinesly již všechny noviny. Čtveřice mužů nevykazuje mnoho stop strážně, jež asi byla jejich údělem. Plnovous profesora Challenger je snad ještě huňatější, rysy profesora Summerleea ještě asketičtější, tvář lorda Johna Roxtona ještě kornatější. Všichni tři pak jsou snad snědší a opálenější, než byli při odjezdu, ale všichni se zřejmě těší znamenitému zdraví. Pokud jde o našeho reportéra, známého atleta a rugbyového internacionála E. D. Malonea, je na něm vidět, že je ve vynikající formě. Když se díval na tleskající obecnost, rozhostil se spokojený úsměv na jeho poctivé, boдрé tváři. (Dobrá, dobrá, Mácu, jen počkej, až tě nachytám mezi čtyřma očima!)

Když se ovace utiřily a obecnost zase usedla, oslovil shromážděný předseda, vévoda Durhamský. „Nebudu,“ řekl, „nějakým svým projevem prodlužovat chvíli, která dělí toto mohutné shromáždění od velké radosti, která je čeká.“ Není povolán, aby předbíhal výkladu profesora Summerleea, jenž je mluvčím komitétu, ale jistě neprozradí žádné tajemství, řekne-li, že výprava byla korunována mimořádným úspěchem. (Potlesk.) Ukázalo se, že věk romantiky neminul a že tu je společné území, kde se mohou setkat nejfantastičtější představy romanopisce s výsledkem vědeckého pátrání, k nimž dospěje hledač pravdy. Chtěl by toliko dodat — než skončí svůj zahajovací projev —, že je šťasten, jako všichni ostatní, že se tito pánové

vrátili živí a zdraví z nesnadné a nebezpečné cesty, neboť nelze popřít, že zkáza takovéto výpravy by byla zoologické vědě způsobila ztrátu takměř neodčinitelnou. (Bouřlivý potlesk, k němuž — jak jsme si všimli — se připojil i profesor Challenger.)

Nová bouře nadšení se rozpoutala, když k řečnickému pultu přistoupil profesor Summerlee, jehož výklad byl i potom často přerušován potleskem. Jeho projev neotiskujeme na tomto místě v plném znění, neboť *Gazetta* přináší v příloze — z pera vlastního dopisovatele — úplnou a podrobnou zprávu o celé výpravě. Zde tedy zajisté postačí vytyčení hlavních bodů. Profesor Summerlee, vyličiv genezi výpravy, vzdal prof. Challengerovi velkorysou poctu, spojenou s omluvou za nevěřícnost, s níž se svého času setkala jeho tvrzení, nyní plně ověřená. Poté popsal obecný směr cesty, vyhýbaje se bedlivě údajům, které by mohly veřejnosti pomoci při lokalizaci pozoruhodné náhorní planiny. Když byl popsal — opět v obecných pojmech — plavbu a pochod od hlavní řeky až po dosažení útesů, uchvátil posluchače vyličením překážek, na něž výprava narážela při pokusech o zdolání masívu. Nakonec vypověděl, jak jejich zoufalá snaha posléze přece jen uspěla, byť i za cenu života dvou oddaných míšenců. (Tento podivný výklad událostí vyplynul ze Summerleeova úsilí vylinout se všemu, co by na této schůzi mohlo zavdat příčinu k debatě o otázkách etiky.)

Když byl posluchače v duchu dovedl na náhorní planinu a učinil z nich trosečníky, kterým zhroucený most odňal možnost návratu, jal se profesor líčit hrůzy i půvaby té prazvláštní země. O osobních zážitcích se nešířil, zdůraznil však bohatou zeň, kterou sklídila věda poznáním neznámých dosud druhů zvířat, ptáků, členovců a rostlin. V kraji obzvlášť bohatém na hmyz řádů coleopter a lepidopter podařilo se průběhem několika málo týdnů objevit šestačtyřicet, případně čtyřidevadesát nových druhů. Pozornost obecnstva se arci soustřeďuje na větší živočichy, zejména na ty z nich, které byly považovány za vyhynulé. Prof. Summerlee konstatoval, že je již nyní s to předložit obsáhlý seznam takovýchto živočichů, dodal však, že nepochybuje o tom, že listina bude podstatně rozšířena, až země bude důkladněji prozkoumána. On a jeho druhové viděli přinejmenším tucet zvířat — většinou z dálky —, která neodpovídají ničemu, co je v vědě dosud známo. Zajisté i ona budou postupem času řádně klasifikována a prostudována. Jako ukázkou uvedl hada, jehož svlečená kůže barvy temně nachové měřila zděli sedmnáct metrů. Zmínil se dále o bílém zvířeti, snad z třídy savců, jež ve tmě zřetelně světélkuje, a o velké černé můře, jejíž uštknutí Indiáni považují za vysoce jedovaté. I bez zřetele k těmto veskrze novým formám života je náhorní

rovina velmi bohatá na známé prehistorické formy, sahající v některých případech až do raných dob jury. V této souvislosti se prof. Summerlee zmínil o obrovském groteskním stegosauru, jež jedno u zhlédl redaktor Malone u jezerního napajedla a jež do svého skicáře nakreslil světoběžný Američan, který jako první pronikl do této neznámé země. Popsal také iguanodonta a pterodaktyla — dva první mimořádné zjevy, s nimiž se výprava setkala. Poté profesor vzrušil posluchače stručným popisem hrozných masožravých dinosaurů, kteří nejednou pronásledovali členy výpravy a kteří byli nejhroznějšími tvory, na jaké výprava narazila. Pak přešel k velkému a dravému ptáku-běžci jménem fororachus a k obrovskému losu, jenž se do dnešních dnů prohání po náhorní planině. Zájem a nadšení posluchačstva dosáhlo však bodu varu, když prof. Summerlee dospěl k záhadám ústředního jezera, člověk se věru musel štípat do paže, aby uvěřil, že to není sen, když slyší tohoto střízlivého, příčetného a věcného profesora líčit chladným, odměřeným tónem obludného tříokého ryboještěra a obrovské vodní hady, obývající zakleté, čarovné hlubiny. Poté se zmínil o Indiánech a o podivné kolonu antropoidních opic, které lze považovat za pokročilejší variantu pithecanthropa javánského. Je-li tomu tak, blíží se tito lidoopové hypotetickému stvoření zvanému „chybějící článek“, víc než kterýkoliv jiný známý druh. Posléze prof. Summerlee popsal — k obveselení části obecenstva — důmyslný, ale nebezpečný vzduchoplavecký vynález profesora Challengera, načež památnou věru přednášku uzavřel sdělením, jak se ověřovací komisi nakonec přece jen podařil návrat do civilizace. Doufali jsme, že schůze tím skončí a že shromáždění bez rozpravy přijme návrh profesora uppsalské university Sergia, aby schůze odhlasovala členům ověřovací komise projev blahopřání a díky. Záhy se však ukázalo, že dnešnímu večeru není souzen průběh tak hladký. Již průběhem přednášky se čas od času projeví příznaky protestů, a nyní ve středu dvorany povstal a o slovo se přihlásil dr. James Illingworth z Edinburghu. Dr. Illingworth se otázel, zda by k rezoluci nemohl být připojen dodatek.

Předseda: „Ano, pane, je-li to nutné.“

Dr. Illingworth: „Vaše Milosti, dodatek je na prostu nutný.“

Profesor Summerlee (vyskakuje z křesla): „Dovolte, abych Vaši Milost upozornil, že tento člověk je mým osobním nepřítelem od doby polemiky ve Vědeckém čtvrtletníku, týkající se skutečné podstaty bathybia.“

Předseda: „Lituji, ale osobními vztahy se zde nelze zabývat. (Na adresu dr. Illingwortha:) Pokračujte.“

Zprvu nebylo přesně rozumět, co dr. Illingworth říká, neboť přívrženci čtyř cestovatelů hlučeli a silně protestovali. Došlo i k pokusům přimět dr. Illingwortha násilím, aby se zase posadil. Leč dr. Illingworth, muž postavy velmi vysoké a nadaný nadprůměrnou silou i kromobyčejně mohutným hlasem, nakonec dokázal zvládnout povyk a dokončit svou řeč. Od chvíle, kdy povstal, bylo zřejmé, že má ve dvoraně řadu přátel a přívrženců, byť tvořili menšinu obecnstva. Dr. Illingworth začal tím, že vyslovil velké uznání vědeckému dílu jak profesora Challengeera, tak profesora Summerleea. Velmi lituje — tak řekl dále —, že někdo chce vysvětlovat osobní podjatostí to, co je ve skutečnosti ryzí snahou dopátrat se vědecké pravdy. On — dr. Illingworth — se fakticky nalézá ve stejné situaci, v jaké byl na minulé schůzi profesor Summerlee. Tenkrát vystoupil prof. Challenger s jistými tvrzeními, která jeho kolega bral v pochybnost. Nyní též kolega vystoupil se stejnými tvrzeními a očekává, že je nikdo v pochybnost brát nebude. Je to logické? („Ano!" — „Ne!" Povyk v sále. Až do lavic novinářů je slyšet, že profesor Challenger žádá předsedu o povolení, aby směl dr. Illingwortha vyhodit na ulici.)

Loni — pokračuje dr. Illingworth — řekl jeden člověk určité věci. Nyní čtyři lidé říkají další, ještě mimořádnější věci. Má toto snad být postačující, konečný důkaz, kdyžto jde o věci tak převratného, neuvěřitelného rázu? I v novější době se přece vyskytli cestovatelé, kteří přijeli z neznáma, a jejichž báchorky byly s přílišnou lehkověrností přijaty jako berná mince. Hodlá se snad Zoologický ústav dostat do podobné situace? Připouští, že členové ověřovacího komitétu jsou charakterní lidé. Ale člověk je bytost velmi složitá. I profesory může přivést na scestí touha po světské slávě. Jako mūrky, tak i my všichni se nejraději třepotáme ve světle. Lidé, kteří se vracejí z lovu v džunglích, touží po tom, aby mohli přetrumfnout latinu svých soupeřů, a ani novináři nezhodí senzaci, i když musejí při její výrobě vzít na pomoc obrazotvornost. Jeden každý z členů komitétu má nějaký důvod, proč z případu vytlouci, co se vytlouct dá. („Fuj!" „Fuj!") On — dr. Illingworth — nechce nikoho urážet. („Ale urážíte!" Povyk v sále.) Důkazy, jež mají podepřít bájná líčení, jsou velmi, velmi chabé. Jsou to v ůbec důkazy? Je možné, abychom ve věku rafinovaných fotomontáží přijali nějaké snímky jako důkaz? A co tu máme dál? Povídku o útěku a sestupu pomocí lana, což prý znemožnilo dopravu rozměrnějších ukázek. Je to vysvětlení důmyslné, ale nikoliv přesvědčivé. Jak nám bylo řečeno, lord John Roxton tvrdí, že má lebku fororacha. On — dr. Illingworth — k tomu může podotknout jen jedno: rád by tu lebku viděl.

Lord John Roxton: „Říká ten člověk, že jsem lhář?" (Lomoz a povyk v sále.)

Předseda: „Klid! Klid! Doktore Illingworthe, musím vás požádat, abyste zakončil své poznámky a formuloval navržený dodatek.“

Dr. Illingworth: „Vaše Milosti, je tu ještě mnohé, co jsem chtěl říci, ale podrobuji se vašemu rozhodnutí. Navrhuji tudíž, aby shromáždění sice poděkovalo profesoru Summerleeovi za zajímavý pro slov, ale aby celou záležitost prohlásilo za neprokázanou a vrátilo ji ověřovacímu komitétu, rozšířenému o další členy a pokud možno spolehlivějšímu.“

Je nesnadné popsat zmatek, jenž nato ve dvoraně zavládl. Urážka vmetená do tváře cestovatelů pobouřila velkou část obecnstva, a rozhořčení se projevovalo křikem a voláním „Škrtnout dodatek!“ „Odvolat!“ a „Vyhoďte ho!“ Na druhé straně nespokojenci — a bylo by marné popírat, že jich byl značný počet — provolávali dodatku slávu, a křičeli „Klid!“ a „Předseda! Zakročit!“ a „Fair play!“

V zadních lavicích propukly šarvátky a mezi mediky, kteří se tam tísnil, začaly padat štulce. Jen díky ohledu na dámy, přítomné ve velkém počtu, nedošlo k anarchické výtržnosti. Pojednou však hádky ustaly, výkřiků ubývalo a nakonec se rozhostilo ticho. Za řečnickým pultem stál profesor Challenger. Jeho zjev a vystupování si vynucuje zvláštní respekt, a když pozvedl ruku, hláse se o slovo, zájem všeho obecnstva se na něho upoutal.

„Mnozí z přítomných pamatují,“ řekl profesor Challenger, „že se podobné pošetilé a nevychované scény odehrály i na poslední schůzi, kdy jsem zde přednášel. Tenkrát byl hlavním viníkem profesor Summerlee, a i když se nyní zkroušeně kaje, věc nelze nadobro zapomenout. Dnes jsem z úst osoby, která si právě zase sedla, slyšel podobné, ba ještě urážlivější výroky. Není pro mne snadné zapřít sám sebe a sestoupit na duševní úroveň té osoby. Nicméně se o to pokusím, abych rozptýlil pochybnosti, které by mohly vzniknout v mysli — řekněme kohokoliv.“ (Veselí v sále, a šum.) „Nemusím zajisté připomínat, že profesor Summerlee sice byl, jako vedoucí ověřovacího komitétu, pověřen přednesením referátu, že jsem to však byl já, kdo vyvolal celou tuto záležitost — a kdo se také zasloužil o kladné výsledky výpravy. Já jsem tyto tři pány bezpečně přivedl k cíli a přesvědčil je — jak jste sami slyšeli — o správnosti svých někdejších tvrzení. Doufali jsme, že se po návratu nesetkáme s žádným tupcem, který by odmítal náš jednomyslný nález. Nicméně jsem si vzal poučení z minulé zkušenosti, a nepřišel jsem bez objektivních důkazů, způsobilých přesvědčit každého normálního člověka. Jak vám vyložil už profesor Summerlee, opolidé nám při plenění našeho tábora pokazili fotoaparáty a zničili většinu negativů.“ (Posměšné výkřiky z obecnstva, smích a „Jinou anekdotu neznáš?“ z pozadí dvorany.)

„Zmínil jsem se o opolidech — a nemohu si odpustit poznámku, že některé zvuky, jež ke mně nyní doléhají, mi živě připomínají setkání s oněmi velmi zajímavými tvory." (Veselí v sále.) „Ačkoliv tolik cenných negativů propadlo zkáze, zůstává v našich sbírkách určitý počet průkazných fotografií, které ukazují životní podmínky na náhorní planině. Je zde přítomen někdo, kdo obviňuje komitét z falšování snímků?" (Hlas z obecenstva: „Ano!" — notný rozruch, jenž skončil vyvedením několika lidí z dvorany.) „Znalcům byla umožněna prohlídka originálních negativů. Na otázku, zda jsou ještě jiné důkazy, odpovídám: Okolnosti, za nichž se nám zdařil únik, ovšem znemožnily odvoz většího množství zavazadel, zachránili jsme však sbírky profesora Summerleea, v nichž jsou motýli a brouci druhů dosud neznámých. Není to důkaz?" (Četné hlasy z obecenstva: „Není!") „Kdo to řekl? Dr. Illingworth (povstává): „Naše námitka zní: Sbírká mohla být pořízena i jinde — nejen na nějaké prehistorické planině." (Potlesk.)

Profesor Challenger: „Musíme se, pane, zajisté sklonit před vaší vědeckou autoritou, ač se musím přiznat, že mi vaše jméno není povědomé. Poněchávám tedy stranou jak fotografie, tak entomologickou sbírku, a přecházím k rozličným a přesným informacím, které jsme přinesli a jež osvětlují problémy dosud nerozřešené. Mám na mysli například život a obyčej pterodaktylů." (Výkřik z obecenstva: „Blbost!" Povyk.) „Opakuji, že můžeme dokonale osvětlit způsob jejich hnízdění. Mám zde v aktovce snímek pterodaktyla, pořízený přímo v hnízdišti, jenž vás přesvědčí —"

Dr. Illingworth: „Žádný snímek nás nemůže přesvědčit."

Profesor Challenger: „Vy byste tedy chtěl vidět živý exemplář?"

Dr. Illingworth: „Ovšemže ano."

Profesor Challenger: „A to byste přijal jako důkaz?"

Dr. Illingworth (se směje): „Zajisté."

A nyní došlo k senzaci večera — k senzaci tak dramatické, že nemá obdoby v dějinách vědeckých shromáždění. Profesor Challenger pokynul rukou, načež ze svého křesla okamžitě povstal náš kolega, redaktor E. D. Malone, a odešel dveřmi v pozadí tribuny. Za okamžik se vrátil ve společnosti obrovského černocho. Oba muži pomalu přinášeli velkou a zřejmě velmi těžkou bednu, kterou pak postavili na okraj tribuny vedle profesora Challengeera. V dvoraně se rozhostilo hluboké ticho, a kdekdo napjatě zíral na záhadnou podívanou. Profesor Challenger odsunul posuvné víko, jež tvořilo horní stěnu bedny. Dívaje se dovnitř, několikrát luskl prstem, a novináři na svých místech zaslechli, jak říká vemlouvavým hlasem: „Tak už pojď, maličký — polez, ty čínaný!" V příštím okamžiku se rozlehl škrábavý, chřestivý zvuk, z bedny se

vynořil hnusný, odporný živočich a usedl na hranu víka jako na hřad. Vévoda Durhamský spadl leknutím do orchestru, ale ani to neodvedlo zkamen ělou pozornost obecnstva od přišery, jejíž tvář byla ohavnější než nejdívočejší chrlič vody, na jaký se kdy zmohl středověký stavitel. Byl to obličej zlomyslný, hrozný, a malé červené oči svítily jako řeřavé uhlí. Dlouhý, divoký zobák to mělo pootevřený, takže bylo vidět dvě řady ostrých jakoby žralocích zubů. Ramena to mělo skleslá a omotaná čímsi, co vypadalo jako vybledlá šedivá šála. Byl to zosobněný dabel našich dětských let. V obecnstvu propukl zmatek — kdosi vykřikl, dvě dámy v první řadě se v mdlobách svezly k zemi, členové předsednictva na tribuně povstali a zdálo se, že hodlají následovat svého předsedu do orchestru. Chvíli to v sále vypadalo na paniku. Profesor Challenger pozvedl paže ve snaze uklidnit obecnstvo, ale pohyb vylekal záhadné zvíře vedle něho. Podivná šála se náhle rozprostřela, rozpjala a začala vlát jako dvojice kožených křidel. Profesor Challenger se snažil chytit zvíře za nohy — ale bylo pozdě. Netvor vyskočil z hřadu a začal, mávaje harašícími, třímetrovými křídly, pomalu kroužit Královninou dvoranou. Zároveň se sálem začal šířit pronikavý, hnilobný zápach. Křik lidi na galerii, zděšených blížícíma se uhrančivýma očima a vražedným zobákem, zvíře jenom ještě vyplašil a rozběsnil. Kroužilo rychleji a rychleji, v slepé, nepřičetné zuřivosti naráželo do zdí a lustrů. Okna! Proboha, zavřete okna! řval profesor a lomě rukama zoufale poskakoval na tribuně. Žel — výstraha nepřišla včas. Právě v tu chvíli zvíře, jež tlouklo do zdí jako velká můra, vězněná uvnitř stínidla plynové lampy, našlo otvor; protlačilo své ošklivé tělo oknem a bylo totam. Profesor Challenger klesl pozpátku do křesla a zabořil tvář do dlaní. Obecnstvo si úlevou zhluboka oddechlo, když si uvědomilo, že nebezpečné intermezzo skončilo.

A pak — och! — jak popsat, co se dalo poté, když se nadšení v ětšiny spojilo s obratem v mysli menšiny v mocnou vlnu nadšení, jež se vzedmula v pozadí sálu, a valíc se vpřed, cestou sílila, převalila se přes orchestr, zaplavila tribunu a odnesla na svém hřebenu naše čtyři reky. (To se ti podařilo, Macu!) Jestliže obecnstvo zprvu nemělo pro cestovatele dostatek pochopení, nyní dělalo upřímné pokání. Kdekdo byl na nohou. Kdekdo se hrnul dopředu, křičel, mával pažemi. Hustý dav mužů, provolávajících slávu, se nakupil kolem čtyř hrdinů dne. „Na ramena! Na ramena!“ křičela stovka hlasů. V mžiku se nad hlavami obecnstva objevily čtyři postavy. Marná byla jejich snaha vyprostit se. Pevné ruce je držely na „povzneseném“ čestném místě. A ostatně, tlačence byla tak obrovská, že by se prostě nebyli dostali na zem, i kdyby je „nosiči“ byli pustili. A pak se rozlehlo volání: „Na Regentskou! Na

Regentskou!" V napěchovaném davu vznikl vír, pak vznikl pomalý proud, jenž naši čtveřici na ramenou lidí zvolna unášel ke dveřím. Venku na ulici to vypadalo fantasticky. Přinejmenším sto tisíc lidí tam čekalo — hlava na hlavě od hotelu Langham až po Oxfordské náměstí. Hřímavé volání pozdravilo naše čtyři dobrodruhy, když se objevili vysoko nad hlavami zástupů pod ostrým elektrickým světlem lamp před budovou ústavu. „Průvod! Průvod !" Rozlehlo se jako heslo. V hustém šiku, jenž zaplnil vozovku i chodníky, hnul se dav na cestu Regentovou třídou, přes Pálí Mail, Svatojakubskou ulicí na náměstí Piccadilly. Veškerá doprava ve středu Londýna byla blokována a později se ukázalo, že došlo k řadě střetnutí mezi demonstranty na jedné a mezi taxikáři a policií na druhé straně. Bylo už po půlnoci, když dav konečně propustil naše čtyři cestovatele před bytem lorda Johna Roxtona, ale předtím nadšené zástupy našim hrdinům ještě zazpívaly a zakončily improvizovaný koncert státní hymnou. Tak skončil jeden z nejpozoruhodnějších večerů, které Londýn za mnohá desetiletí zažil. —

Až potud můj přítel Macdona. Popsal tu schůzi celkem přesně, byť i trochu květnatě. Pokud jde o hlavní, senzační incident, byl divokým překvapením pro obecnost, ale — nemusím, snad říkat, že jen pro obecnost, a nikoliv pro nás. Čtenář se zajisté pamatuje, že jsem potkal lorda Johna, oděného v ochrannou krinolínu, právě když šel sehnat — jak tomu říkal — „čertovo kuřátko" pro profesora Challengeera. Také jsem se letmo zmínil o potížích, které jsme při opouštění planiny měli s profesorem zavazadlem. Kdybych byl podrobněji popisoval naši zpáteční cestu, byl bych mohl vyprávět o svízelných, které jsme měli s krmením pterodaktyla. Shnilými rybami jsme museli překonávat nechutenství našeho nechutného svěřence, a ještě mu hezky domlouvat, aby ráčil papat. Nic jsem o tom všem neříkal, protože profesoru Challengeerovi nesmírně záleželo na tom, aby se o tom nic nevyneslo na veřejnost. Chtěl mít překvapující a nezvratný důkaz, jímž by v poslední chvíli potřel své nepřátele.

A nyní ještě závěrečné slovo o osudech londýnského pterodaktyla. Určitého nelze říci nic. Je tu svědectví dvou dolekaných žen, které ho viděly sedět na střeše budovy Královniny dvorany, kde po několik hodin dřepěl nehybně jako socha. Příštího dne vyšlo v Londýně najevo, že voják gardového praporu číslo 2 jménem Miles nevystřídán svévolně opustil své stanoviště strážného před palácem člena panujícího rodu na třídě Pall Mail, pročez byl postaven před vojenský soud. Soud neuznal obhajobu vojína Milese, jenž vypověděl, že zahodil pušku a vzal nohy na ramena proto, že vzhlednuv náhodou k obloze spatřil, že mezi ním a měsícem letí ďábel. Není vyloučeno, že jde o souvislost

s pterodaktylem. Jediným dalším svědectvím, které mohu uvést, je palubní deník parolodě *Friesland*, holandsko-americké dopravní společnosti. V deníku je záznam, podle kterého v devět hodin ráno (den po večerní schůzi ústavu), když se loď nalézala devět námořních mil jižně od Devonského předhoří Start Point, zmíněné plavidlo předstihl netvor, napůl létající koza, napůl ohromný netopýr, jenž se značnou rychlostí hnal jihozápadním směrem. Jestli našeho ptakoještěra vedl i dále jeho orientační smysl k rodnému hnízdu, není pochyb, že poslední evropský pterodaktylus došel konce někde v nezměrné vodní pustině Atlantského oceánu.

A Markéta — och, má Markéta, patronka mystického Markétina jezera, jež bude přejmenováno na Ústřední jezero, neboť toho bohdá nebude, aby mým prostřednictvím nabyla nesmrtelnosti! Cožpak jsem v její povaze nerozpoznal hned z kraje příměšek krutosti? Cožpak jsem i v době, kdy jsem pyšně pilil plnit její příkázání, necítil, že to je divná láska, která dokáže poslat ctitele na smrt, vydat svého ctitele nebezpečstvím smrti? A zřetelně se pamatuji: V nitru mého srdce se přece neustále ozývaly pochybnosti, jež jsem neustále potlačoval: zdávalo se mi, že za sličnou tvář rozpoznávám v hloubi Markétiny duše dvojenecké stíny sobectví a vrtkavosti. Milovala heroismus a výjimečnost pro jejich vznešenou krásu, či milovala je pro slávu, ke které by se tím sama dostala — bez rizika a bez oběti? Jsem přesvědčen, že jsem těmi pochybnostmi trpěl, ale je ovšem docela možné, že to je marná moudrost dodatečně nabytá. Zažil jsem totiž největší šok svého života a rána osudu ze mne na chvíli udělala cynika. Ale nyní, kdy toto píšu, minul již týden, a zatím jsme také už měli významný rozhovor s lordem Roxtonem — nu a zkrátka, začínám si říkat, že to mohlo dopadnout hůře....

Dovolte, abych vám ve stručnosti řekl, jak to bylo. V Southamptonu mě nečekal dopis ani telegram, a k malé streathamské vilce jsem dorazil horečně rozrušený kolem desáté hodiny večerní. Není Markéta snad mrtvá? Kam se poděly mé sny o otevřené náruči, o usměvavé tváři, o slovech uvítání a pochvaly pro muže, pro jejího nastávajícího, jenž riskoval život, aby vyhověl jejímu rozmaru? Už jsem spadl z nadoblačných výšin a stál rovnýma, řekl bych plochýma nohama na všední zemi...

Ale — namlouval jsem si ještě v tuto chvíli — ale snad se všechno vysvětlí a její slova mne zase pozvednou do oblak. Proběhl jsem zahrádkou, zabušil na dveře. Z bytu jsem zaslechl Markétin hlas, mihl jsem se kolem překvapené služebné a vrhl se do obývacího pokoje. Seděla na nízké pohovce pod lampou u klavíru. Třemi kroky jsem byl u ní a oběma rukama tiskl obě její ruce.

„Markéto!" vykřikl jsem, „Markéto!" Pozvedla hlavu a užasle se na mne zahleděla. Byla jiná, zvláštním nedefinovatelným způsobem změněná. Výraz očí — tvar rtů, tvrdý pohled — to všechno bylo nové, jiné. „Co to má znamenat?" řekla. „Markéto," zvolal jsem. „Co se stalo? Jste přece moje Markéta — vidte, že jste má Markéta Hungertonová?"

„Nikoliv," řekla, „jsem Markéta Pottsová. Dovolte, abych vás seznámila se svým manželem." Jak roztodivný je život! Ani jsem nevěděl jak — najednou jsem se mechanicky ukláněl a potřásl si rukou se zrzavým mužíkem, jenž do té doby dřepěl, smetaný do klubka, v posvátném křesle, jež bylo kdysi vyhrazeno mně samotnému. „Otec nás tu nechává bydlet, dokud náš byt nebude zařízený," řekla Markéta.

„Ovšem, ovšem," řekl jsem já.

„Vy jste tedy nedostal v Belému můj dopis?"

„Ne, nedostal jsem vůbec žádný dopis."

„O, jaká škoda! Všechno by nyní bylo jasné."

„Všechno *je* nyní jasné," řekl jsem.

„Pověděla jsem o vás Vilémovi," řekla. „Nemáme jeden před druhým žádná tajemství. Lituji, že to všechno tak dopadlo. Ale váš cit nemohl být příliš hluboký, když jste dokázal jít až na druhý konec světa a nechat mne zde samotnou. Nejste kvůli tomu nabručený, že ne?"

„Ne, ne, vůbec ne. A raději už půjdu."

„Nevezmete si nějaké občerstvení?" řekl mužík a dodal jakoby mezi námi muži: „Ono to vždycky takhle dopadá, vidíte? A nejde to ani jinak, pokud

nebudeme mít polygamii, jenomže obráceně — chápete." Smál se jako idiot, zatímco já šel ke dveřím.

Už jsem byl z pokoje venku, když mě náhle posedl fantastický nápad a já se vrátil ke svému úspěšnému soku, jenž začal pošilhávat po tlačítku elektrického zvonku.

„Odpovíte mi na jednu otázku?" zeptal jsem se ho.

„Tedy — přijde na to," odpověděl.

„Jak jste to dokázal? Hledal jste skryté poklady, nebo jste objevil nějakou zemskou točnu — nebo jste sloužil u pirátů nebo přeletěl La Manche? Jak jste sehnal kouzlo romantiky?"

Civěl na mě s nechápavým výrazem v tupé, dobrácké a neholené tváři.

„Nezdá se vám, že to jsou otázky příliš osobní?" odpověděl.

„Dobrá — tak už jen jedinou otázku," zvolal jsem. „Čím jste?"

„Jsem úředník v advokátní kanceláři," řekl. „Zástupce vedoucího písaře u firmy Johnson & Merivale, Chancery Lane číslo 41."

„Dobrou noc," řekl jsem a zmizel v temnotách, jak činí všichni zhrzení hrdinové s puklým srdcem. Žal a vztek a smích ve mně bublal jak ve vřícím hrnci.

A teď už jenom kratičký příběh, a mám to odbyté. Včera jsme všichni večeřeli u lorda Johna Roxtona. Potom jsme u něho ještě poseděli v družné zábavě a pokuřovali a povídali si o tom našem dobrodružství. Bylo zvláštní pozorovat za nynějších změněných okolností staré, tak dobře známé tváře a postavy. Challenger se usmíval obvyklým blahosklonným úsměvem, koukal zpod přivřených víček nesnášenlivýma očima, plnovous měl zježený útočností a hrud' nadmutou, když hřímal suverénní názory a kázal Summerleeovi své věčné pravdy. A Summerlee, s krátkou bryerkou, trčící z řídkého knírku a šedé kozí bradky, zvrásněný obličej dychtivě předkloněný, když odmítal jeden Challengerův názor po druhém. A náš hostitel — kornatá tvář orlího profilu, chladné oči ledovcové modře, z jejichž hloubi povždy prosvítaly čertovina a humor. Toto je poslední obraz, který jsem si odnášel. Bylo to po večeři, ve studovně — ve velkém pokoji růžové záře a nescíslných trofejí —, když lord John Roxton povstal, přinesl ze skříně starou bedničku od doutníků, položil jí na stůl a řekl, že by nám chtěl něco povědět.

„Mám tu ještě něco — snad jsem vám to měl říct už dřív, ale chtěl jsem mít jistotu, jak jsem na tom. Budit naděje a potom je zase hasit — to k ničemu není. Ale teď jde o fakta a o žádné naděje. Asi se všichni pamatujete na den, kdy jsme našli pterodaktylí hnízdiště, že ano? Tenkrát mě tam na tom místě

něco trklo. Vy jste si toho snad nepovšimli, a proto vám to teď povídám. Viděl jsem vedlejší jícen sopky, plný modrého jílu."

Profesoři kývnutím hlavy přisvědčili.

„Zkrátka — na celém světě jsem se předtím nachomýtl jen k jedinému místu s vulkanickým modrým jílem. To bylo ve velkých De Beerových diamantových dolech v Kimberley. Že ano? Tím pádem jsem začal myslet na diamanty. Spíchl jsem si patent, aby na mě nemohly ty páchnoucí bestie a strávil jsem tam s lopatičkou v ruce přepychový den. A tohle jsem si odtamtud přinesl." Otevřel a obrátil dnem vzhůru krabici od cigár a vysypal na stůl nějakých dvacet třicet drsných kaménků různých rozměrů — od velikosti fazolí až po velikost kaštanů.

„Snad si pomyslíte, že jsem vám to měl povědět hned tenkrát. A asi jsem vám to opravdu měl říct, jenže vím, co ošidností je v takovém nálezu, když člověk není odborník. Kámen může být velký a jeho cena malá, nemá-li správnou barvu a složení. Proto jsem je přivezl do Londýna a hned první den jsem jeden z těch oblázků odnesl ke klenotníkovi, aby jej obrousil a odhadl."

Vytáhl z kapsy škatulku a z ní vyklopil nádherný třpytivý briliant, snad nejkrásnější kámen, jaký jsem kdy viděl.

„Tady je výsledek," řekl. „Zlatník odhadl ten celý krám minimální částkou dvě stě tisíc liber. Samozřejmě se o to dělíme rovným dílem. Žádné námítky nechci slyšet. Nu, Challenge, co uděláte se svými padesáti tisíci?"

„Trváte-li skutečně na svém velkorysém návrhu," řekl profesor, „založil bych soukromé muzeum, jež bylo jedním z mých dávných snů."

„A vy, Summerlee?"

„Šel bych do výslužby, abych měl pokdy provést konečné utřídění křídových fosilií."

„Já," řekl lord John Roxton, „dám dohromady dobře vybavenou výpravu a podívám se ještě jednou na tu naši čínanou planinku. A vy, chlapče-a-kamaráde-můj, vy se na svůj podíl samozřejmě oženíte."

„Zatím ještě ne," řekl jsem s posmutnělým úsměvem. „Jestli byste mě vzal s sebou, raději bych jel s vámi."

Lord Roxton neřekl nic, ale přes stůl se ke mně vztáhla snědá ruka.

KONEC

obsah

- 1 / Hrdinství jsou všude kolem nás / 7
- 2 / Zkuste své štěstí s profesorem Challengerem / 13
- 3 / *Je to* naprosto nemožná osoba / 20
- 4 / Je to nej-největší věc na světě / 27
- 5 / Protest! / 41
- 6 / Byl jsem bič boží / 52
- 7 / Zítra mizíme v neznámu / 60
- 8 / Předsunuté hlídky neznámého světa / 67
- 9 / Kdo to mohl předvídat? / 78
- 10 / Udály se nejúžasnější věci / 96
- 11 / Jednou jsem byl hrdinou dne i já / 107
- 12 / V pralese to bylo děsné / 119
- 13 / Podívaná, na kterou nikdy nezapomenu / 131
- 14 / Skutečná vítězství / 143
- 15 / Naše oči viděly slavné divy / 154
- 16 / Mohutné finále / 167

Pro čtenáře od 14 let *Edice Albatros*
Řídí Tamara Sýkorová a Alena Benešová

sir
arthur
conan
doyle
ztracený
svět

Z anglického originálu The Lost World, vydaného nakladatelstvím Murrqy v Londýně roku 1960, přeložil František Gel. Ilustroval Pavel Brom. Obálku a vazbu navrhl Václav Sivko. Graficky upravil Jan Wild. Vydal jako svou 3837. publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, v Praze roku 1971. Odpovědná redaktorka Tamara Sýkorová. Výtvarný redaktor Zdeněk Kudelka, Technický redaktor Pavel Rajský.

Z nové sazby písma Baskerville vytiskl Tisk, knižní výroba, n. p., Brno, závod 3 - český Těšín. 13,62 AA (text 12,39, ilustrace 1,23), 13,67 VA. Náklad 30000 výtisků. První vydání. 13-054-71 14/74. Brožovaný výtisk 22,70 Kčs. Vázaný výtisk 26,- Kčs.